BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
24 B
4

S. II. 7.

TRACTATVS

DE COELIBATV SACERDOTVM NON ABROGANDO,

MARQVARDI DE SVSANIS IVRISCONSVLTI Vtinenſis.

IN QVO PLVRA ET DE VIRGInibus per ſolemne votum Deo dicatis, & viduarum conditione, & de concubinis & earum filijs.

AD COMMVNEM FIDELIVM & ſtudioſorum vtilitatem in lucem editus.

Cum ſummariis & repertorio.

13-22.a.36



Domus Romanae Ministrorum Infirmorum

VENETIIS.
M. D. LXV.

SANCTISSIMO D. N. PIO IIII. PONTIFICI MAXIMO ATQVE OPTIMO.

TAMETSI pro certo habeam Sanctiſsime Pont. Ea quę a patribus litterarum monumentis mandata ſunt, huiuſmodi omnia eſſe, vt ad vltimam ſui generis formam, perfectamq́; ſpetiem redacta eſſe videantur, librum tamen de ſacerdotum cœlibatu non abrogando, qui locus ab illis etiam tractatus eſt, ſcribere non ſum veritus: tum quia ita ferre videretur occaſio, tum etiam, quòd quæ diuino numini purè tribuenda ſunt, pietas & religio, atq; inſitus quidam amoris ardor, quo me efferri ſentio, vt id facerem impulerunt, ac pœne coegerunt. Non enim poſſum illorum vicem non dolere, qui negligentia animum ita corrumpi patiuntur, nec indignum eſſe exiſtimant ab optimis legibus diſcedere patrum & maiorum noſtrorum, quos vnaquæq́; ætas omnibus grauitate & prudentia longe præſtantes tulit, immo vero etiam quod ab ipſo Dei filio, a quo vno nobis & pietatis & ſanctitatis exempla ſumenda ſunt, non

ſolum verbis ſignificata, ſed etiam vita atque factis il-
luſtrata fuerunt, ea potiſsimum contemnere audeant,
& pro nihilo ducere videantur: Cum præſertim ijs,
qui ſe corporis voluptatibus dediderunt, aut ſaltem il-
las reijcere nullo modo poſſe confidant: Sacerdotij ne-
ceſsitas imponatur, atque adeo ijſce incommodis re-
media inuenta ſint, vt ſcilicet huiuſmodi hominibus
vxores habere liceat, ſtabilique ſeſe, ac certo in ma-
trimonio collocare, contra vero minime par ſit, illum
qui ea ratione ſe ſacris imbuerit, & nullis vnquam
nuptijs mulierem ſibi aliquam coniungendam narret,
ius & officium violare, atque eas leges, quibus eſt
aſtrictus, non ſeruare: ſed ſtare oporteat conditioni-
bus ijs, ad quas ipſe prudens, et ſciens acceſſerit. Hanc
igitur ob cauſam factum eſt, vt ego, qui olim vt chri-
ſtianum hominem docet, contra Iudeorum, cætero-
rumque omnium ad opinionem fictas religiones li-
brum etiam edidi, nunc animum induxerim, vt de hu
iuſmodi etiam re mentem meam explicarem, quo fa-
cile pateret nequaquàm mihi cum illis conuenire,
qui Chriſti nomen tantum adepti, a Chriſto vniuer-
ſa re, totaque ſententia diſſentiunt. Huiuſmodi vero
commentarios noſtros ad te mittere auſus ſum, non
quòd exiſtimem poſſe me aliquid aut inauditum tibi,
aut cupiam in ſtudijs litterarum verſato fortaſſe no-
uum in medium afferre, ſed quòd temporum ratio
vnicuique facile perſuadere poſsit, tibi pergratum eos
facere, qui & accuratè diſſerendum & rationibus con-
quiſitis

quiſitis de ijs rebus ſibi eſſe diſputandum putant: Hoc tu interea quodcunque muneris eſt, quo aliud afferre tibi maius, melius ve hoc tempore non poſſum, te magnopere quęſo Pater optime, ne ſpernas, ne ve reijcias, ſed animi mei voluntatem propenſam, ac ſingulare quoddam & perpetuum in Chriſtianam Rempublicam ſtudium, pietatemq́; proſpiciens, me vt cæteros conſueuiſti, humanitate tua, & paterna quadam beneuolentiæ charitate complectaris. Vale. III. K. Mart. M. D. LXV.

S.tis V. Humillimus
atque obſequentiſsimus filius.
Marquardus Suſanius.

LICINIVS HERMINIVS VTINENSIS MEDICVS LECTORI S. D.

EX QVIBVSVIS bene geſtis rebus, quarum memoria maxime poſteritati commendanda uideatur, nulla eſt, mea quidem ſententia adeo inſignis, adeo ue honorifica, ut de literis benemereri, etiam ſi utilitas præterea ſequeretur nulla; cætera enim, quæ in humanis aguntur uel corpori inſeruiendo, uel externis rebus anxie nimium inſudando, fugacia, caducaque ſunt, & ad præſentis, uel parum longinqui temporis gratiam magis, quam ad poſteritatis memoriam ſpectare uidentur, cum partim una cum corpore ipſo intereant partim uetuſtatis ui labefactata corruant, partim omnino in obliuionem ueniant, at ſi quæ docte, ornateque ſcripta extiterint, ea, & firma, & ſtabilia ſunt, tantumque abeſt, ut ulla confici, conſumi, aut aboleri uetuſtate poßint ut quo uetuſtiora ſint, eo habeantur a poſteris ſanctiora; fructus enim maximus in poſteritatis memoria, & præ-

dica-

dicatione poſitus eſt, quẽ nemo unquã ſapiens nõ præſtantiſsimum eſſe iudicauit. hoc cum MARQVARDVS SVSANIVS *ueri iuris, germanæque iuſtitiæ, ſolida, & expreſsa imago, uirque ingenij, & iudicij laude praſtantiſsimus recte perſpiceret, nullis, aut laboribus parcens, omne ſuum ſtudium, mentem, cogitationemque eo direxit, ut aliquid in lucem emitteret, quod alios delectaret, & non ſolum uiuus, ac præſens, ſtudioſos diſcendi erudiret, atque doceret, ſed hoc idem etiam poſt mortem, monumento aliquo literarum aſſequeretur, & quoniam uidelicet infeſtiſsimum illum catholicæ* CHRISTI *Eccleſiæ hoſtem Diabolum, hoc, ut infeliciſsimo, ita periculoſiſsimo tempore doctrinam Euangelicam præſertim qui ſacroſanctam uirginitatem, ſacerdotumque cœlibatum oppugnare, nullumque telorum genus prætermittere, quod ei pernitiem, uel præſentiſsimum, ſi fieri poſſet, adferret, occaſione hac ueluti allectus, de* SACERDOTVM COELIBATV NON ABROGANDO, *docte, acute, & ingenioſe libellum conſcripſit; in quo quidem a ſanctæ matris Eccleſiæ catholicæ ritibus, atque dogmatibus, ne dicã fide quæ a teneris unguibus & cum ipſo propemodum materno lacte hauſit, ne tranſuerſum quidem unguem deflectens, dente non liuido, ſine fuco rhetorico, Iouiniani dogma, Lutherique cauillationes redarguit, refellitque; idque ex ſacræ ſcripturæ fonte, &*

ſa-

ſacroſancta conciliorum, orthodoxorumque patrum au thoritate uериſsimum commonſtrat et licet non defuerint tum ex ueteribus, tum ex iunioribus uiri præſtantiſsimi, qui hac de re pie, & religioſe ſcripſerint, ob id tamen libelli huiuſcè lectio pauci pendenda non eſt, neque aliquem deterrere debet; ſi quidem neque ij.qui olim ante illum ſcripſerunt, fuere ipſi deterriti, neque qui fuerunt uſq; eò cogitatione, ingenioque proceſiſſe exiſtimandũ eſt; ut ijs, qui futuri ſunt, quod præterea cognoſcerent; nihil reliquerint. multa latent adhuc retruſa, atque abdita in immenſitate naturæ, quæ eliciet, & euocabit in lucem, ſi quis inueſtigandis rationibus, & perſcrutandis rerum cauſis, ab ineunte ætate ſuum ſtudium dederit, ſperauit ſi quidem Ariſtoteles aliquos poſt ſe uenturos, qui logicam, quam ipſe ſe omnino non abſoluiſſe, ingenue faſſus eſt, abſoluerent. credidit Galenus fore, ut aliqui naſcerentur; qui Hippocratem; Aeſculapium, quos antiqui inter medicorum Deos retulerunt, doctrina, artisque peritia ſuperarent. cognouere ueteres illi patres, Epiphanius, Chriſoſtomus, Theophilactus, Baſilius, Auguſtinus, Ambroſius, Hieronymus, ſe non omnia ſcriptis ſuis eſſe complexos, quæ chriſtianæ pietati uidebantur poſſe conuenire, quorum profecto ſpem conciſiſſe dicendum eſt; ſi omnia inuenta, omniaque perfecta putemus, ſtatuamusque paucos omnia melius quàm eos in

uenire

uenire potuiſſe; quaſi non idem ſit, quod olim cœlum, eadem terra, idem generandi modus, eadem denique, & facilior etiam, quam illis fuerit, diſcendi, inueniendique ratio: quod ſi quis a me ſciſcitetur, & cauſam quærat, cur diſciplinæ multis ab hinc ſæculis nullum incrementum, effatu dignum, adeptæ ſint, cum preclariſſima ſemper extiterint ingenia, quæ ſe ad earum cultum dederunt, huic, reſponſum illud uelim, ſe nullam profecto aliam inuenturum, niſi quod falſa quadam opinione, paucos conſtituimus omnia nouiſſe, illis credendum eſſe, tamquam alterius generis homines, quam nos fuerint & alia inſtrumenta ad ueri inueſtigationem aptiora, quam reliqui omnes, a iuſtiſſima omnium parente Natura acceperint. laudandi ſane ſunt ueteres, eorum ſcripta uolui aſſidue uolutanda, omnibusque gratiæ immortales agendæ, tum illis, cum quibus habuimus communicationem in conſideratione, tum illis, qui ueritatem non penitus attigerunt; nam & hi aliquid contulerunt, quia præceſſerunt, & mentem noſtrã acuerũt, nã ſi Timotheus nõ fuiſſet muſica cõpoſitione careremus, et ſi phrynis non anteceſiſſet nunquam Timotheus eo perfectionis artem muſicam deduxiſſet, at inter legendum, de ſcriptoribus ita ſentiẽdum, ut eos homines agnoſcamus, & non tamquam Deos ueneremur, nobisque antiquã libertatẽ relinquamus, ſic mehercle priſcos illos feciſſe uidemus, qui principia in ſingulis rebus poſuere

quibus poſtea ad ueri inueſtigationē, & traditionem uſi ſunt hoc idem optime obſeruans. MARQVARDVS SVSANIVS, alacri animo librū a ſe plurimis uigilijs, laboribusque conſcriptum, in lucē edere non eſt ueritus, haud neſcius tamen ſe momi maledicentiā, & repræhenſionē non uitaturum. hunc igitur benigne lector, hilari fronte, & ſereno uultu accipies, leges, attenteque, et ſæpius uolutabis; & ſi quæ forte inter legendum non omnis ambiguitatis expertia depræhenderis, pauca autem erunt, uel nulla potius, pro tua benignitate, ad benignū, qua fieri poterit trahes. Vale. Nonis Martij. Patauio.

INDEX OMNIVM QVAE IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

PARS PRIMA HABET XI. CAPITA.

EX PRIMO COLLIGITVR.

DE INVIDIA Diaboli in genus humanum, & de tentatione ipſius in homines ea via qua diſcernit hominem magis appetere, & de deluſione ipſius ad decipiendas animas.

De crapula, & delitijs, & quod ſint cauſa, & radix omnium vitiorum.

Diabolum ſe transferre in Angelum lucis ad perditionem animarum, & quod nos expugnat mediantibus delitijs, & luxu, vti validioribus telis.

De Apoſtolorum ſobrietate, & de damnatione potus vini, & de cauſa diluuij vniuerſalis tempore Noe

EX CAPITE II.

De conditione Sacerdotis, & qualis eſſe debeat vt ad miniſterium altatis rite & recte accedere poſsit, & de Sacerdotum continentia, & qui incontinentes periere.

Quomodo in ſacris conſtitutis nuptiæ ſint interdictæ, & de Sacerdotibus antiquæ legis continẽtibus ab vxoribus anno vicis ſuæ.

De offitio Sacerdotis olim conceſſo certo generi perſonarum & de contra facientibus ab ipſo ſummo Deo caſtigatis.

De diſtinctione ordinum obſeruanda, & confuſione euitanda.

De ordinibus hierarchiæ cœleſtis, & Beatorum ſpirituum, & de nominibus & interpretatione.

De caſu luciferi cum cõplicibus, & qui ſint ſuffecti in locum eorũ.

De ordinibus eccleſiaſticis tempore antiquæ legis, & pariter de ordine Sacerdotum in primitiua eccleſia.

De Sacerdotũ gentiliũ diſtinctionibus, & nominibus, & de certo genere perſonarum facientium rem ſacram Herculi.

Imperatorem poſt Chriſti aduentum non debere appellari pon-

tificem nec è contra, & de eorumdem principum ſupremorum diſtincta authoritate, & de interpretatione maioris & minoris luminaris.

De ſummo Pontifice habente vtrunque gladium, temporalem & ſpiritualem licet exercitium ſit Imperatoris, & quod Imperium & Secularis poteſtas ab Eccleſia procedit, & quibus caſibus ſummus pontifex excerceat gladium temporalem.

EX CAPITE III.

Quod Cœlibatus Sacerdotum poſsit tolli per Eccleſiam, ſed non congruere potentię, & authoritati ſuæ.

De authoritate Papæ in matrimonijs diſpenſandis

De Afflictione, & pœnis vxoratorum, & de copula matrimoniali an, & quando fiat ſine peccato.

De horis canonicis dicendis etiam per ſimplicem clericum habentem beneficia, & de modo orandi, & de officio predicandi.

EX CAPITE IIII.

De contemptu clericorum, & ſacerdotum propter numeroſam eorum multitudinem, & copiam, & quod pauci boni ſint magis Deo acceptabiles quam multi mali.

De fructibus beneficiorum, & de redditibus diſpenſandis in plures partes, & de raſura capitis, & reſsiduo capillorum remanentium ſignificatione.

Qui nam ex beneficijs Eccleſiaſticis ſint ſuſtentandi, & de his qui parentum patrimonio ſe alere poſſunt.

De Diuitiarum reprobatione, & quæ ſint ex eis damna, & quid ſit à Deo petendum.

De Vita beatiore eorum qui non habent filios, & clericos, & Sacerdotes poſſe ſibi filios legitime adoptare, & ipſos Sacerdotes non carere filijs nobilioribus, & dignioribus quam habeant laici, & de cognatione ſpirituali digniore carnali, & de Regimine Eccleſie domui, & patri familias comparato.

EX CAPITE V.

De Sacerdotibus quod dicantur quaſi contraxiſſe matrimonium

cum Eccleſia ratione ſuſcepti ordinis.
De dignitate ſacerdotali ſuperante Omnē Angelorū poteſtatē.
De nouitatibus odioſis,& ſolitis parere diſcordias.
De votis Deo reddendis & aliter malos exitus euenire.
Quod votum ſolemne impedit matrimonium contrahendum & dirimere Contractum & de voti ſolemnizatione.
De voto ſolemni continentię per Papam non diſpenſando niſi ex magna cauſa,& de diſpenſationibus huius voti per ſummos Pō-tifices,& de cauſis,& de Matheo Apoſtolo circa idem.
De continentia Ioſef. Iop. & aliorum, & ipſorum quoque Sacer-dotum Gentilium, & de more in ſacris obeundis diuerſarum Regionum.

EX CAPITE VI.

De dilectione mariti in vxorem, & dilectione vxoris in virum etiam in belluis.
Cur geſtatio anuli maritalis in quarto digito.
De machinationibus vxorum, & amantium in viros mediantibus philtris,poculis,carminibus,& alijs artibus.
De muliere pudorata,& verecūda,& de cicadis Fęminis taciturnis.
De fraudibus mulierum,& plurimis improperijs, & de eorum ga-rulitate,& arcanorum reuelatione.
De pœnis reuelantium ſecreta.
Mulieres quæ nam apud priſcos gentiles comendatę.
An vxor ſit ducenda vel non,& ponūtur quę ſocrates,& theophra-ſtus ſenſerunt.
Quod continētes facilius à Deo exaudiātur ineorū petitionibus.
Nunquam motam controuerſiam in populo chriſtiano circa ſacer dotem ordinatum,de vxore ducenda.

EX CAPITE VII. ET VIII.

Bona eccleſiæ non poſſe alienari niſi in caſibus ſpecialibus,& admo nentur qui abutuntur bonis eccleſiæ, & relinquūt gregem do-mini diſperſum cum comminatione Ezechielis profete.
Expoſitio illorum verborum Geneſis vi. videntes filij Dei ; fi-lias hominum.
Plura ponuntur exempla teſtamenti veteris,ex quibus poteſt elici documentum quod per mulieres plurimi perierunt.

EX CAPITE IX.

Docet lugendum eſſe non tantum de proprijs peccatis, ſed etiam de alienis.
De ſacris Bonæ Deæ penes Gētiles, & qualiter mares immo etiam immagines maſculorum erant interdictæ.
Virginum per votum Chriſto dicatarum excellentia, & quod crimina ex earum violatione oriantur, & de violenter corrupta, & ipſarum deſolatio.
Oſtenditur verginitatem ex voto ſeruatam magis meritoriā, quā ea quæ ſine voto præſeruatur.
Ponuntur ampliſsime virginitatis laudes, & maiorem eſſe victoriā in virginibus, quam Angelorum.
Habetur expoſitio Ioannis in Apocalipſi, & hi ſecuntur agnum.
Virgo commendatur quæ corpore, & animo eſt virgo, & a quibus virgines abſtinere ſe debent, & precipue ab impudico aſpectu, & otio, & cultu inhoneſto.
Veſtalium antiquarum præconia, & admiranda de claudia, & emilia Veſtali.
Quod phebades Apollinis vates futura prædixiſſe feruntur, & quare dominus deus permiſerit gentiles miraculis claruiſſe.
De incidente olim in virginem veſtalem, & quomodo hodie damnatus ad mortem occurens cardinali liberetur à pœna capitali.
Exhortantur virgines deo dicatæ ad virginitatem conſeruandam.
De exiſtente in dignitate grauius peccante quam inferiore.
De virginibus deceptis per ſacerdotes Gentilium.
Ponitur forma Annatematis contra violantes moniales, & de virginitatis prærogatiuis.

EX CAPITE. X.

Commendatur ſtatus vidualis, & nō procul diſtare a priuilegio virginali declaratur.
De vidua nubente contriſtante animam viri defuncti, & merorem inferente primæ ſoboli.
De legato vxori ſi caſte, & honeſte vixerit, an nubendo ammittat legatum, & quid ſit caſte viuere, & de vidua nubente infra tempus luctus.

De laudibus viduitatis,& mulieribus in viduitate permanentibus & viduitatem conſiderari etiam in auibus.

De pudore plura,& ècontra de impudẽtia,& meretricũ cõditione.

De viduarum qualitate conditione ex ſententia Apoſtoli,&lauda bilius agunt non nubendo, & de ſecundis nuptijs.non benedicendis.

De fauore matrimonij a legibus conceſſo quonam modo intelligendum ſit.

Declaratio illius loci Geneſis. i.maſculum & fœminam fecit eos, & de bigamia.

De legato facto vidue ſub cõditione ſi non nupſerit, & quid de virgine,& de lecto legato per virum facto vidue.

An filius teneatur matrẽ dotare tranſeuntem ad ſecũdas nuptias.

EX CAPITE XI.

De fauore viduarum tamen a lege diuina conſideratus, quam iure communia oſtẽditur ſtatum vidualem maxime gratum Deo. & de pluribus priuilegijs viduis attributis.

Viduam alendam ab hæredibus viri.& ſi non habet aliunde, ex bonis eccleſiæ & de veſtibus lugubribus viduarum.

EX CAPITE. XII.

De vidua delinquente in ſtatu viduitatis,& illam vere viduam dici quæ virum defunctum honorat.

De vidua ſtuprum committente, & quibus pœnis affligatur, & de inhoneſte viuente vt amittat omnia priuilegia viduis conceſſa & criminaliter punienda.

De pœnis legalibus viduis impoſitis,an habeant locum in viro ſecundo nubente.

PARS SECVNDA
CONTINET XI. CAPITA.
EX PRIMO CAPITE.

INTELLECTVS ad illa verba Gene. i. creſcite & multiplicamini.

Matrimonialis actus quādo meritorius,& an in eo verſetur peccatum.

Gratiarum diuiſio a Deo diuerſimode, & de ętate hominis in patribus antiquis cur prolixior.

Cur matrimonium lege antiqua laxiores habenas haberet,cū tunc ſolummodo cum matre & patre prohibebat.

Multiplicatio generis humani non ita hodie conſideranda vt olim in mundi infantia, & quomodo præceptum illud intelligendū.

Ius diuinū & naturale poſſe limitari & declarari,& ex cā īmutari.

Papa quando poſsit contra ius diuinum diſpenſare, & de conſilio Apoſtoli circa continentiam.

EX CAPITE II.

Continentię difficultas,ſed & laus & excellentia.

Dei voluntatem efficere qđ idē ſit bonū & malū,nō aūt natura rei.

Deū nil iuſsiſſe faciēdū, aut ꝓhibuiſſe,quin ſit maxime poſsibile.

De fiducia in deo habenda in his quæ ab eo petuntur.

De validiori diaboli tētatione in eos quos compungit pęnitentia non ſic in alijs,& tentatio eſt medium petendi gratiam a deo.

De tentationibus beati Hieronymi.

Sacrum ordinem habere ſecum annexum votum continentiæ.

EX CAPITE III.

Oſtenditur matrimonium non eſſe bonum in ſacris conſtitutis licet in ſe ſit bonum.

Bona & mala conſiderari diuerſis reſpectibus,& non omne quod licet honeſtum eſt de honeſtate conſideranda precipue in matrimonijs & de iuſtitia publicæ honeſtatis.

Minus malum an committendum cauſa vitandi maius malum.

De amore parentum in filios,& quanti polleat.

Onera matrimonij optime diſcuſſa & enumerata,& late.

Coniugio copulatis ſpiritus ſancti quoque gratiam infundi. & de pudore in ipſis etiam coniunctionibus viri & vxoris.

EX CAPITE IIII.

De contemptu nuptiarum ſecundum gentiles.
Matrimonij incommoda & ſumptus innumeri,& de vxoris diuitis arrogantia,& de ea nominanda domina.
De vxore non ducenda propter dotis amplitudinem,nec propter formam.nam difficile cuſtoditur quod a pluribus diligitur.

EX CAPITE V.

Declaratio illius loci apoſtoli.i.Corin.vij.propter fornicationem habeat vnuſquiſque vxorem ſuam & de alijs.
Melius eſſe nubere quam vri.
Continere volentibus remedia dantur & conſilia.

EX CAPITE VI.

Quomodo tribus leuitica ſola miniſterio alterius incumbebat & per ipſa tempora interualla & de.
Sacerdotibus antiquæ legis quod tempore quo altari inſeruiebant ab vxorum conſortio ſe abdicabant.
Conceſſa tpe antiquæ legis non eſſe trahēda in exemplū præſentis temporis.& de ſterilitate olim maledicte non aūt hodie ſic.

EX CAPITE VII.

An Apoſtoli habuerint vxores,& qbus tpibus hoc licitū eis fuerit.
Vxores relinquere prout legitur in Euangelio qūo ītelligendū ſit.
Sacerdotibus poſt conſecrationem etiam in eccleſia orientali nunquam licuiſſe ducere vxores,&
De continentia ab ipſo ſaluatore noſtro,& eius Apoſtolorum antiquiſsima obſeruantia.
Dominum Ieſum Chriſtum promiſiſſe ſe daturum gratiam ſpiritus ſancti pro literis.
De ſtatu eccleſiæ primitiuæ.

EX CAPITE VIII.

Declaratio ad verba illa.i.timot.3.quia in nouiſsimis temporibus diſcedent quidam a fide,&
De hereſi tacianorum,& eneratitarum circa prohibitionem nuptiarum,& cataphigarum circa ſecundas nuptias.& de ſecundis

uuptiis a lege veteri approbatione,&

De hæreſi circa idem Marcionis,& Manicheorum,& de adamianis, & de nuptiis a Chriſto approbatis.

EX CAPITE IX.

De Græcis contubernio fœminarum addictis,& voluptatibus dedi tis,& cur eis conceſſe nuptiæ.

De Paulo Apoſtolo ad bonum finem,& effectum, laxioribus habenis vſum ſe fuiſſe circa virgines Deo dicatas.

EX CAPITE X.

Declaratur locus Cypriani libro j. Epiſtola. xj. circa virgines quæ ſe Chriſto dicauerunt,& quod votum caſtitatis emittere, & pro poſitum virginitatis habere inter ſe differre.

De voto ſimplici virginitatis non ſeparante matrimoniũ poſt con tractum,& de grauiori pœna in grauiori delicto.

EX CAPITE XI.

Declaratio verborum Apoſtoli.j.Timo.iij. oportet Epiſcopum eſſe vnius vxoris virum.

De ſacerdotibus Aegyptis vnicã tantũ vxorem eis ducere licuiſſe.

Dicta antiquorum patrum amicabiliter à ſucceſſoribus recipienda, & implenda.

PARS TERTIA.

EX CAPITE I.

De coitu vti re turpi paſsim clãdeſtine,& in abſcõdito fieri ſolito.

De fornicatione quod ſit crimen graue in clerico,etiam in minoribus conſtituto.

De acceſſu clericorum prohibito ad mulieres ſuſpectas, maxime moniales & de omni coitu ad munditias corporis Chriſti illici to ſacris iniciatis.

De perſeuerantia in peccatis denotante indicium infidelitatis, & de recidiuatione.

De repugnante conſtitutionibus canonicis vt dicatur committere quaſi ſcelus idolatriæ.

De crimine cõcubinatus qđ ſit mere eccleſiaſticũ,& de concubina clerici caſtigãda per eccleſiaſticum, & de occulto concubinatu.

De cõcubina laici ab Epõ excõicanda,& de cõcubina clericorũ ẽt per iudicem laicum punienda qñ concubinatus eſt notorius.

De fornicata cũ cõſtituto in ſacris per quẽ puniẽda,& an poſsit eo caſu dici adulterium,& de fornicante cum Epiſcopo.

EX

EX CAPITE II.

Fornicatio de conſtituto in ſacris fornicante qualiter puniatur in foro conſcientiæ,& qualiter de iure canonico.
Clericus publicus, & notorius fornicarius qualiter puniatur,& ponuntur diuerſæ pœnæ.
Clericus notorie concubinarius an incidat in irregularitatem celebrando,& quomodo,& de irregularitate per quem diſpenſari poſsit,& quid ſit manifeſtus concubinarius.

EX CAPITE III.

De muliere facta in adiutoriũ viri,& cũ q̃bus mulieribus clerici poſſint cohabitare,& quid de Epis,& canonicis regularibus.

EX CAPITE IIII.

Quod filij ſacerdotũ ſint infames & legis vĩdictã trãſire ẽt in filios & in eis ſẽp parẽtes torq̃ri,vti nãli voto,eis relinq̃ndi,fruſtatos.
Et qũo ſint incapaces bonorum paternorũ tam ex vltima voluntate quam inter viuos & non eſſe ius agnationis inter eos.
Et qũo poſsit relinqui,& in quã cãm,& an ſint capaces ex ſubſtõne vulgari,& fideicommiſſaria,& an ab aliis capere poſsint,& de filio naturali an p̃teritus rũpat teſtamentũ,& ei debeat legitima.
Item an excludant fœminas ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo.
Et an pater teneatur dotare filiã naturalem,& quid ſi filia eſſet diues & an comprehendatur in ſtatuto de compromiſsis ferendis inter coniunctos. Et ſi veniunt filiorum appellatione.

EX CAPITE V.

Qualiter ſpurius poſsit admitti ad bona paterna, & ſpuriæ legari, & de remediis quibuſdam ad idem.
Et de filiis naturalibus tantum in quibus patri ſuccedant.
Et de l.hac conſultiſsima quod hẽat locũ in filiis naturalibus tantũ in patre,ſecus in matre.

EX CAPITE VI.

De nepote legitimo & naturali ex filio ſpurio an poſsit per auum hæres inſtitui & quando,& quid ſi non eſt inſtitutus filij contemplatione vel id certum ſit.
Nepos ex ſpurio an poſsit inſtitui quando natus ex filio inceſtuoſo & de nato ex filio legitimo.
Et de p̃sbitero inſtituente nepotem ltĩmũ ex filio ſpurio & de auo donãte nepoti ex filio ſpurio,& de nepote ex filio nãli tantum.

EX CAPITE VII.

Quod ſpurius dicatur etiam non natus ex damnato coitu, & quomodo ſuccedere poſsit,ab inteſtato patri & agnatis & cognatis patris,& de nato ex coitu damnato.
Et quid quo ad matrem,& de ſpurio nõ nato ex coitu damnato an ſuccedat coniunctis per lineam maternam.
Quid de nato ex presbitero an ſuccedat patri & matri & agnatis & cognatis vtriuſque.
Et de nato in cõſtituto in ſacris an poſsit legitimari, & per quem.
Quid de donatione facta ſpurio per patrem vel matrem.& an ſpuria poſsit diſponere de dote quam pater ſibi dedit,& de adulterata per violentiam.& an ei filius ſuccedat.
De natis ex meretricibus qualiter ſint degeneres.
De filijs presbiterorum circa dignitates conſequendas,tam ſeculares quam eccleſiaſticas.& quod ſint parentum ignominia.
De filijs naturalibus virtute prædítis.
In ipſis etiã brutis notã eſſe caſtã generationem,& de obedientia.

EX CAPITE VIII.

De fornicatione in laicis & concubinatu reprobato non habenti vxorem & de iure canonico, & ciuili.& quid de habente vxorem leproſam.
Et hereſim eſſe,putare fornicationem ſimplicem non eſſe peccatũ mortale,& de occulto concubinatu.
Dominia a Deo permitti peſsimis etiam viris,& quare, & dominũ Deum flagellare bonos per malos quaſi malleos. & quare romani fuerint a deo permiſsi dominari.
De caſtitate ſeruanda quod ſit difficile,onus tamen leue cũ dei auxilio & de aliquibus remedijs circa idem.& de modo ieiunandi.
Cogi quem poſſe ad bene agendũ, quia verborum pia doctrina id peragere recuſant.

EX CAPITE IX.

An licitum ſit eam habere in concubinam,quam detinet cõiugali affectu,& de intellectu.c. is qui non habet 34.diſtin.
Et de cõcubinis antiquorũ patrũ antique legis &ſi erãt eis ĩ vxores.
Platonis ſententia circa fornicationem.
De dolis & malis artibus meretricum,& de earum infidelitate.
Hominem poſſe brutis comparari ſcđm vitia qbus allicitur.& qđ,
Portantes olim Arcam fœderis omni immunditia carebant.

INDEX EORVM QVAE IN PRAESENTI TRACTATV CONTINENtur licet alia quoque perlegenti occurrent perutilia.

ABſtinentia mater ſanitatis par.i.ca.j.nu. xiii. car. 3

Adulteriũ committitur,ſi fit fornicatio cum Epiſcopo, vel religioſo. par. iii. capit. i. nume. xiii. car. 62

Adulterata violenter, an perdat dotem,par.iiii. capit. vii. nume.ii. car.71

Aetas hominis cur prolixior olim.par.ii.ca.i.nu.v. car.42

Agnationis ius an ſit inter filios Sacerdotis & patrem.par.iii. cap.iiii. nume. iiii. car.65

Amor parentis in filios quãti ſit mométi.pa.2.ca.3.nu.7. c.48

Annuli aurei geſtatio cur in quarto digito.par.i.cap.vi.nume. iii. car. 22

Apoſtolorum parſimonia in victu.par.i.cap.i.nu.vii. car.2

Apoſtoli an & qui vxores duxerint.par.ii.ca.vii.nu.i. car.54

Arcam fœderis Domini portantes omni immũditia carebãt. par.iii.cap.ix.nume.x.

Aſpectus vitioſi exempla. par. i. cap. ix.num. xv. car. 30

Auus an poſsit donare nepoti ex filio ſpurio.pa.iii. cap.vi. nume.vii. car.69

Amor verus non poteſt eſſe diuiſus in plures. par.i.cap.vi.nume.ii. car. 22

Anathema contra ſtupratores monialium. par.i.capi.ix. nu. xxx. car.34. car.72

BEneficijs eccleſiaſticis qui veniant ſuſtentandi, & an qui parentum opibus abundant.par.i. cap. iiii. nume.v. car. 14

Bigamus cur non promouetur ad ſacros ordines. par.i.capit. x.nume.xvij. car.38

Bonæ Deæ a ſacris arcebantur mares,& ab ipſis quoque marium imaginibus & picturis. par.i.cap.ix.nu.ii. car. 28

Bona & mala conſiderari diuerſis reſpectibus vt in hæreſi & ſimilibus. par.ii.capit.iii.nume. ii. car.47

Brutis quoq; nota eſt caſta generatio. pa.iii.c.vii.n.17. c.72

CAſtitatem ſeruare difficile eſſe,id tamen fieri poteſt. par.iii.capi.viii. nu. ii. & xii. car. 75

Caſtitas diſponit hominẽ ad perfectionem intellectualis operatio.

rationis.par.i.c.vi.n.xiii.c.25
Caſtitatis ſeruādę remedia quędam par.iij.ca.viij.n.12 c.75
Carnis vita cauſa diluuij vniuerſalis par.i.c.i.nu.9 car.2
Carnis eſus prohibitio & pythagoræ ſententia circa hoc & aliorum ibidem nu.16 car.4
Cardinali occurrens ductus ad ſupplicium quomodo liberetur par.i.cap.ix.n.27 car.32
Cathędræ ĩiuriam faciunt male in ea ſedentes p.iij.c.i.n.8.61
Cœlibatus ſacerdotũ tolli poſſe p Eccleſiã,nõ tñ cõgruere potentiæ ſuæ par.i.c.iij.n.1 c.7
Ceſſante ratione legis, ceſſat & lex par.ij.cap.i.nu.11car.41
Chriſtus pro litteris ſpiritus ſancti gratiam daturum ſe promiſit par.ii.cap.vii.nu.5 car.55
Claudia veſtalis virgo cingulo naue eduxit p.i.c.ix.n.22.32
Clericis prohibetur pratica mulierũ ſuſpectarum & maxime monaſteriorũ,p.iii.c.i.n.3.60
Clericus notorie concubinarius an celebrando incidat in irregularitatẽ par.iii.c.ii.n.4 63
Clerici cum quibus mulieribus cohabitare poſsint,& de epiſcopis & canonicis regularibus,par.iii.cap.iii.nu.2 c.64
Clerici pauci,boni, magis Deo acceptabiles, quam multi mali,par.i.c.iiii.nu.2 car.13
Clerici & ꝓlati tenentur de fructib.redditib', & oblationib. facere quatuor ꝑtes ib.n.3.13
Clericus & ſacerdos poteſt ſibi legitime filios adoptare par.i.cap.iiii.nu.12 car.15
Coitus oĩs illicitus ad mũditias corpis chriſti p.iii.c.i.n.5.60
Coactio quãdoque permittitur ad bene operandum par. iii. cap.viii.nu.14 car.76
Cognatio ſpũalis,dignior carnali.par.i.cap.iiii.nu.14 car.16
Concubinatus crimen mere eccleſiaſticũ par.iii.ca.i.n.9.61
Ciborum ſimplicium commendatio par.i.cap.i.n.10. car.3
Cypriani locus declaratus circa virgines vouentes caſtitatem par.ii.cap.x.nu.1 car.57
Concubina clerici poteſt p eccleſiaſticũ puniri,& de cõcubinatu occulto p.iii.c.i.n.9.61
Concubinę clericorũ puniunt̃ ẽt p laicum, qñ cõcubinatus eſt notorius & qualiter ib.13.62
Cõcubinarius manifeſtus qñ dicat̃ clericus p. iii.c.ii.n.6.64
Cõcubine qualiter admitterentur ĩ lege veteri & ſi erãt vxores par.iii.cap.ix.nu.2. c.77
Cõcubinatus a iure canonico reprobatus ẽt non hñti vxorẽ & qdde iure ciuili par.3.8.2.73
Concubinæ reprobatio ẽt hñti vxorẽ leproſã ibi.nu.3.c.ea.
Cõcubinatus ẽt occultus hodie prohibitus & ipſo iure ciuili. ibi.nu.5 car.74
Concubinã an liceat habere eã quã coniugali affectu detinet & de intellectu c. is qui. diſt. 34.par.iii.cap.ix.nu.1.car.76
Copula matrimonialis|an ſit ſine pc̃õ,& qđ in eo actu Spũs ſanctus recedit,p.j.c.3.n.5. c.12

Continentia Ioſeph cum Aegyptia,par.i.cap.v.nu.11.& cõtinentia Iob.ibi.nu.12
Continentiæ præſeruandæ modus ibi.nu.13
Continentia populorum Eſſeniorũ &ſacerdotũ gentilium. ibi.nu.14&.15.
Cõtinẽtes facilius a Deo exaudiũtur,par.i.c.vi.n.13.car.25
Continentiæ difficultas & laudes,par.ii.cap.ii.nu.1 car.45
Cõtinere volẽtibus qualiter agẽdũ ſit,par.ii.cap.v.n.3. car.33
Cõtinẽtia ex antiquiſsima Apoſtolorũ & qui eos ſecuti ſunt obſeruantia & ab ipſo Saluatore,par.ii.c.vii.nu.4. car.55
Cõcupiſcẽtia a virginibus vitãda,par.i.cap.ix.nu.13.car.30
Cõſiliũ Apoſtoli de cõtinẽtia ſalubre & ꝓbabi.p.ii.c.i.14.44
Coitus vt res turpis ſolet paſsim exerceri in abſcondito, par. iii.cap.i.nu.1 car.60
Conſtitõnibus canonicis repugnãs,dr̃ cõmittere q̃ſi ſcelus idolatriç,par.iii.c.i.n.7. 61
Correctio facilius admittitur, vbi eſt publicus exceſſus,par. iii.cap.ix.nu.1 car.80
Crapula & delitię mr̃ & fons omniũ vitiorũ,par.i.c.i.nu.4. 2
Creſcite & multiplicamini qualiter intelligenda verba, par. ii.cap.i.nu.2 car.41
Chriſtus prolitteris,ſpiritus ſancti gratiam ſuis ſe daturum promiſit,par.ii.ca.vii.n.v. 55
Cõiugatis quoq; ſpũs ſãcti grãm infundi,par.ii.c.iii.n.10. 50
cypria. locus circa virgines vouẽtes caſtitatẽ,p.ii.c.x.n.1.57
cyprianus martyr fuit anno Domini cclvij.ibi.nu.3.car.ead.
cultus virginum Deo dicatarũ, par.i.cap.ix.nu.20 car.31
cõtẽptus nuptiarũ ſcd̃m gentiles,par.ii.cap.iiii.n.1.car.50
DEi volũtas efficit vt idẽ ſit bonũ vel malũ, nõ rei natura,par.ii.c.ii.n.3.45
Deus nil iubet faciendũ aut prohibet, quin ſit maxime poſsibile,ibi.nu.5 car.ead.
Deus ꝑ malos flagellat bonos q̃ſi ꝑ malleos,par.iii.c.8.n.9. 75
Declaratio illius loci ꝓpter fornicationẽ habeat vnuſquiſq; vxorẽ ſuã.p.ii.c.v.n.1.car.53
Delitiæ & luxuria tela Diaboli ĩnos validiora,pa.i.c.i.n.6. c.2
Delictũ pr̃is nõ nocere filijs quo ad vitã eternã.p.3.c.7.16.72
Demonũ malorũ interpretatio qui cum lucifero ceciderunt, par.i.cap.2. nume.x. c.6
Diaboli inuidia in genus humanũ.par.i.ca.i.nu.i. car.1
Documentum beati Hieronimi ad virgines ſpõſas. par.i.cap. ix.nu.xviii. car.31
Diabolus ſub ſpẽ boni transfert ſe in Angelũ lucis ibi.n.5.
Dicta antiquorum debent a ſucceſſoribus amicabiliter impleri.par.ii.cap.ii.n.3.car.59
Diſpenſationes quædam voti cõtinentiæ per ſummos Pontifices,par.i.cap.v.nu.8.

Diuitia-

Diuitiarum reprobatio & ex eis damna. pa.i.ca.iiii.nu.vi.c.14

Diuitiarum fructus peſsimi & earum inſtabilitate.ibi.num. viii.& ix. car.eadem

Dominia permittuntur à Deo etiam peſsimis viris & de cauſa par.iii.cap.8..nu.8. c.74

Donatio facta ſpurio quando valere poſsit.par.iii.cap.vii.nume.viii. car.71

Dos data per patrem ſpuriæ, an de ea diſponere poſsit.ibi.nume.ix. car.71

ECcleſiæ primitiuę ſtatus & conditio.par.ii.capi.7. nu.7. car.55

Eccleſiæ regimen Domui & patrifamilias comparatur.par.i. cap.4.nu.xv. car.16

Eccleſiæ bona inalienabilia niſi in caſibus.par.i.ca.8.nu.1.c.25

Aemiliæ veſtalis notatu digna. par.i.cap.ix.nu.xxiii. car.29

Expoſitio illius loci Geneſis. vj. videntes filij Dei filias hominum.par.j.cap.8.nu.3.car.26

Expoſitio illius loci Apocalip. Et hi ſequuntur Agnum &c. par.i.cap.9.nu.9. car.29

Exhortatio ad virgines Deo dicatas pro earum ſtatu tuendo. ibi.nu.28. car.33

Aetas hominis quarę prolixior in patribus antiquis.par.ii.capit.i.nu.7 c.42

FOeminarum cauſa quot viri ſancti periere, & plurima de hoc exempla, tam ex ſacra pagina, quàm ex gentibus. par.i.cap.8.nu.4. car.26

Fiducia in Deo habenda de his, quæ ab eo petuntur, par.2.ca.1.num.vi. car.45

Filius non tenetur dotare matrē quæ conuolat ad ſecundas nuptias.par.i.cap.x.nu.xx. c.38

Filii ſacerdotum infames & qđ in eis pater torquetur, & de eorum ſtatu.par.iii.cap.iii.nume.i. car.65

Filij ſacerdotum incæſtuoſi vel ſpurij.ibi.nume.2.& incapaces bonorum.nu.3. ibid.

Filiam naturalem & legitimam etiam diuitem pater dotare tenetur.par.3.capi.4.nume.13. car.66

Filiorum appellatione in quacunque diſpoſitione, an veniant naturales remiſsiue ibi. num.15

Filij naturales tantum in quibus patri ſuccedant. par.3.capit. 5.num.iiii. car.68

Filius per vim ſtupratæ an matri ſuccedat. par.3.cap.7.nume.10. car.71

Filij pręsbyterorum repelluntur a dignitatibus eccleſiaſticis & ſęcularibus ibi.nu.13.ca.71

Filius præsbyteri eſt ignominia patris etiam poſt mortem ibi. nume.xiiii. car.71

Fornicatio graue crimen in clericis etiam in minoribus conſtitutis pa.iii.ca.i.nu.2. ca.60

Fornicata cum conſtituto in ſacris per quem puniatur & quomodo, & an poſsit dici

Adulterium

Adulterium, par. iij. cap. j. nume. 13 car. 62
Fornicatio ſimplex in clerico qualiter puniatur de iure canonico. ibi. nu. 2 car. 63
Fornicatio notoria in clerico qualiter puniatur vbi plures pœnæ, ibi. nu. 3 car. ead.
Fornicatio etiam laicis eſſe peccatum mortale, par. iij. cap. viij. nu. 1 car. 73
Fornicationem ſimplicem affirmans non eſſe peccatum mortale hæreticus eſt, ibidem nume. 4 car. ead.
Frequẽtare quid ſit, par. iij. cap. j. nume. 4 car. 60

G

Gratiæ a Deo diuerſimode conceduntur, par. ij. cap. j. nu. 4 car. 42
Græci dediti voluptatibus & aliqua de illis, par. ij. cap. ix. nume. 2 car. 57
Gula vitam hominis breuiorem efficit, par. j. cap. j. nume. 2 car. 3

H

Herculi ſacram rem faciebant certum genus perſonarum. par. j. cap. ij. nu. 14. car. 7
Hieronymi beatiſsimi documẽta ad virgines. par. j. cap. ix. nume. 18 car. 31
Eiuſdem tentationes, & reſiſtentia & conſtantia, par. ij. cap. ij. nu. 10. car. 46
Homo brutis diuerſimode comparatus ſecundum vitia, par. iij. cap. ix. nu. 9.
Honeſtas in omnibus conſideranda ſed præcipue in matrimonio, par. ij. cap. iij. nume. 4 car. 47
Honeſtatis publicæ iuſtitia, ibi. nume. 5. car. ead.
Honeſtas magis expedit Reipublicæ, quam multitudo populi procedens ex corruptis moribus par. i. cap. 10. nume. 3. car. 35
Horas canonicas ommittens tenetur fructus perceptos reſtituere etiam ſi beneficium ſit tenue, par. i. cap. iii. nume. 6. & 7. car. 12
Horas canonicas dicere tenetur etiam ſimplex clericus ſi habet beneficium, par. i. cap. iii. nume. 5. car. 12

I

Ieiunium quale eſſe debeat, par. iii. capit. viii. numero. 13 car. 76
Imperator poſt Chriſtum non debet pontifex appellari nec, e contra, par. i. capitu. ii. nume. 15 car. 8
Imperium & ſæcularis poteſtas ab eccleſia procedit, par. i. c. ii. nu. 17. car. 8
Intellectus ad illud Timoth. iii. quia in nouiſsimis temporibus diſcedent quidam a fide par. ii. cap. viii nu. 1 car. 55
Et illius Timoth. iii. oportet Epiſcopum eſſe vnius vxoris virum, par. ii. cap. xi. nume. 1. car. 59

**** Irregu-

Irregularitas per quem diſpenſari poſsit,par.iii.c.ii.n.5.63
Iudith laudes,par.i.c.x.nu.9.36
Iudex laicus non ſe ingerit de cauſa ſpirituali etiam incidēter,par.i.cap.ii.nu.17 car.8
Intuitus vitioſi exempla, par.i. cap.ix.nu.15 car.30
Ius naturale & diuinum immutabile.par.ii.cap.i.nu.1.car.41
Et quo nam modo hoc intelligatur,ibi.nu.11 car.41
Et an poſsit limitari, declarari & immutari ex cauſa, nu..13. car.44

L

LEgato facto vxori viduæ p virū ſi caſte & honeſte vixerit nubendo amittit legatum & quid ſit caſte viuere par.i.ca.x.nume.5. car.35
Legatum viduæ ſub conditione ſi non nupſerit, valet non ſic virgini,ibi.nu.18 car.38
L.hac conſultiſsima.§.ex imperfecto, non habet locū in filiis naturalibus tantum reſpectu patris, ſecus in matre. par.3. cap.v. car.68
Luminare maius & minus quid ſit,par.i.cap.ij.nu.16. car.8
Lugendum non ſolum de peccatis propriis ſed & de alienis. par.j.cap.jx.nu.1. car.28
Ludus cartarum inuentus a diabolo, & quot mala ex eo .par. iij.cap.ij.nu.2. car.80
Ludi inſpectio clericis prohibetur.ibid.nu.3. car.80
Luſores dici paganos & deteriores quam latrones.ibi.nu.4.
Ludus connumeratur inter crimina.nu.5 car.80
Ludus ad taxillos cauſa eſt plurium malorum.nu.6. ibid.
Ludi plures permiſsi venerationis cauſa.nu.9 car.81
Ludi quales eſſe deant.n.10.ibi.
Lupanaria cur conceſſa in terris Chriſtianorum.par.iij.cap.x. nume.1. car.76
Luxuria quot malorum cauſa, par.j.cap.vj.nu.7 car.ea.
Luxuriæ damnatio par. j. cap. j. nu.14. car.3

M

MAtrimonialis actus quō meritorius & an in eo ſit peccatū.par. ij. cap. j.nu.3. car. 42
Mrīmoniū cur laxiores habenas tpe iuris naturalis.ib.n.8.& q
Matrimonium eo tempore concedebatur cum fratribus ex ſororibus.nu.9. car.42
Matrimoniū mālū ſacerdotibus, par.ij.cap.iij.nu.1 car.47
Matrimonij fauor a lege intelligitur de primo matrimonio. par.j.nu.15 car.37
Maſculum & fœminam fecit eos quomodo intelligendum ibi. nume. 16. car.37
Mariti dilectio in vxorem, par. j.cap.vj.nu.1. car.21
Malum minus non committendum cauſa vitandi maius malum , vel conſequendi maius bonum.par.ij.cap.iij.nume.6. cap.48

Mar-

Marcionis & Manicheorum hæreſis & adamianorum circa nuptias par.ij.cap.8.nu.4. 56
Meretricia proles ignobilis & reproba.par.iij.cap.vij.n.12. 71
Meretricum artes & doli, par. iij.cap.ix.nu.5 car.74
Meretrices quare impudentes, par.j.cap.x.nu.11 car.37
Minerua & Muſæ quare virgines penes gentiles,par.j.c.vj.nu.8
Morborum ſpecies diuerſę ex gula,par.j.cap.j.nu.12. car.3
Miracula cur per gentiles fieri permiſerit Deus omnipotens par.j.cap.ix.nu.25. car.32
Melius eſt nubere quam vri quomodo,par.ij.ca.v.nu.2.car.53
Mulieris verecundæ laudes,par. j.cap.vj.nu.4 car.22
Mulieris natura.ibi.nu.5.car.ea.
Mulieres garrulæ & ſecretorum reuelatrices,ibi.nu.6. car.23
Mulieres ſolitæ viris mala ſuadere,nu.8 car.24
Mulieres quę apud antiquos laude dignæ,nu.9 car.ead.
Mulier facta in adiutoriũ viri, par.iij.cap.iii.nu.1 car.64
Mulieri nequaquam fidendum, par.iii.cap.ix.nu,6 car.73
Multa tenẽt iã facta quæ de nouo fieri prohibentur. par. ii. cap.ix.nu.1 car.56
Mundi dilector efficitur Dei inimicus,par.i.cap.vi.nu.1
Mutationes ſunt omnium rerũ, par.i.cap.iiii.nu.7 car.14

N

Naturales pr̃i nõ agnaſcũtur nec sũt in eius ptãte, par.iii.c.iiii.n.9. car.66
Naturalis præteritus nõ rumpit teſtamẽtũ,nec ei debetur legitima, nec reuocat alienata, ibi.nu.10 car.ead.
Naturales non excludunt fœminas ſtãte ſtatuto excluſiuo fœminarum,ibi.nu.11 car.ead.
Naturalem filiam pater dotare non tenetur,niſi ſit inops,ibi. nume.12 car.ead.
Naturalis tantum qualiter ſuccedat patri ab inteſtato, par. iii.cap.vii.nu.4 car.70
Naturalis q̃liter ſuccedat in bonis mr̃nis,ibi.nu.3. car.eadẽ.
Natus ex coitu dãnato qñ qs dicatur,ibi.nu.2 car.eadem.
Natus ex p̃sbitero ſicut nõ ſuccedit parẽtibus ita nec cognatis pr̃is aut mr̃is,ibi.nu.6. 70
Nati ex conſtituto in ſacris an poſsint lrĩmari,nu.7 car.70
Naturales virtute p̃dicti cõmendabiles & ſalui,ibi.nu.15. 72
Nouitates parere diſcordias & odia,par.i.cap.v.n.3. car.17
Nõ omne quod licet honeſtũ eſt par.ii.cap.iii.nu.3 car.17
Noua facta omnia & ideo nuptię ſacerdotibus prohibitæ, par. ii.cap.vii.nu.6 car.55
Nubẽtes sũt ſollicite eorũ q̃ ſunt mũdi,par.i.c.vi.nu.3.car.22
Nuptiarũ cõtẽptus ẽt ſcd̃m ethnicos,par.ii.c.iiii.n.1. car.50
Nuptiæ ſcdæ lege veteri appro-

batæ,par.ii.c.viii.n.3. car.56
Nuptiæ a Chriſto decoratæ. ibi. nume.5
Nuptiæ ſecundę non benedicuntur.par.i.cap.x.nu.14.car. 37
Nepos legitimus et naturalis ex filio ſpurio an poſsit per auū hæres inſtitui & quando, par. iii.cap.vi.nu.1. & 2
Nepos ex ſpurio an poſsit inſtitui extantibus filiis legitimis & naturalibus,ibi.n.3.
Nepos ex ſpurio an poſsit inſtitui, ſi eſt natus ex filio inceſtuoſo.nu.4
Nepos ſpurius ex filio legitimo an poſsit inſtitui.nu.5.
Nepos ex filio naturali tantum, an poſsit ab auo inſtitui.nu.8
Nuptiæ a Chriſto decoratę,par. ii.cap.viii.nu.4 car.56
OBedientię laudes,par,iii. c.vii.n.18 car.72
Oculis ēt fit fornicatio, & de impudico intuitu,par.i. cap.ix.nu.12 car.30
Oculus nō peccat ex intuitu,ſed mēs curioſa,ibi.n.14. car. ea.
Ociū virginibus perniciosum & plura de ocio.ibi.n.17.car.ea.
Onera matrimonii qualia, par. ii.cap.iii.nu.8 car.49
Officium dicendum cum cordis ſerenitate & ſpirituali mentis hilaritate,p.i.c.3.n.8.c.12
Orandi modus & quando dicatur quis orare in cōſpectu Domini.ibi.nu.9.& 10. car.21
Orandi mos ſacerdotū legis antiquæ,par.i.cap.v.n.4.
Orandi tempus quale ſit conuenientius,ibi.nu. 9 car.21
Orandi locus qualis aptior.ibi. nume.10.
Ordo qualis membrorū in corpore,par.i.cap.ii.nu.7. car.5
Ordines cœleſtis hierarchiæ & beatorū ſpirituū, & quot ſint & de noībus ipſorū,ib.n.8.c.6
Ordines eccleſiaſtici antiquę legis,ibi.nu.11 car.7
Ordines Eccleſiaſtici nouę legis in primitiua eccleſia,ibi. nume.12 car.eadem.
PApa habet vtrūq; gladiū,licet exercitiū tēporalis ſit imperatoris,par.1. cap. ii. nu.18.20. car.8
Papa in quibuſdam caſibus exercet gladium temporalem,ibi. nu.8.&9 car.ead.
Papæ authoritas in diſpenſandis matrimoniis,par.i.cap.3. nu.1 .vbi late, car.9
Papa īquātū neceſſariū ē ad rerū ſpūaliū conſeruationē,gladiū exercet tpalē,p.i.c.2.n.21. 9
Papa qn̄ poſsit cōtra ius diuinū diſpēſare,par.i.c.iii.n.1. car. 10.& 11.&par.ii.c.i.cū ſequē. car.42.cum ſequen.
Paulus Apoſtolus laxioribus habenis aliquādo vſus ad bonū finē,par.ii.c.ix.nu.4.car. 57
Paſtores Dominici gregis admonentes ad eorum officia peragenda,par.i.c.viii.n.2.car.26
Peccata eo grauius puniuntur quāto maior qui peccat. par. i.cap.ix.nu.29 car.33

Pita-

Pitagoræ notanda de abſtinentia,par.i.cap.i.nu.16. car.3
Pęna clerici luſoris quæ ſit,par. ii.cap.ii.no.7
Perſeuerantia in peccatis eſt inditium infidelitatis, par. iii. cap.i.nu.6 car.60
Platonis opinio circa fornicatores,par.iii.c.ix.nu.4.
Plauti & Philonis contra meretrices.ibi.nu.7.8
Phæbades vates Apollinis futura prædixiſſe, par. i. cap. ix. nume,24. car.32
Poteſtas ſæcularis an obliget ſicut ſpiritualis in foro poli, late,par.iii.c.viii.nu 6. car.74
Poteſtas ſæcularis a Deo, ibid. num.7
Prædicādi officiū ad quē ſpectet par.i.c.iii.nu.11 car.12
Præceptum multiplicandi humani generis non procedere in vouentibus cōtinētiā. par. ii.c.i.nu.2.cum ſeq. car.42
Presbyter an poſsit nepotem legitimum ex filio ſpurio inſtituere par.iii.c.vi.nu.6.car.69
Principes nō prohibentes ludos prohibitos tenētur ad reſtitutionem.par.iii.c.2.n.8.
Principes hortātur ad ludos ꝓhibitos arcēdos.ibi.n.11.car.81
Pudor quid ſit & impudentia, par.i.cap.x.nu.10. car.36
Pudor verſatur & in ipſa coniūctione viri & vxoris, par. ii. cap.iii.nu.11 car.50
RAſura capitis in ſacerdotibus quid deſignet, & reſiduum capillorum,par.i. ca. iiii.nu.4 car.14
Romanos dominari cur Deus ꝑmiſit,par.iii.c.viii.n.10.c.75
SAcerdotibus poſt cōſecrationē nūquā vxores ducere licuiſſe,p.2.c.7.n.3.car.55
Sacerdos cuius condōnis eſſe debeat vt ad miniſteriū altaris accedat,par.j.c.ii.nu.1.car.4
Sacerdotum cōtinētia Deo grata & qui incontinentes periere,ibi.nu.2 car. ea.
Sacerdotibus nuptiæ interdictæ ibi.nu.3 car.ead.
Sacerdotum legis veteris continentia,nu.5 car.5
Sacerdotibus non concedendæ nuptiæ,nu.5 car.ead.
Sacerdotis officium olim conceſſum certo tantum generi perſonarum,nu.6 car.5
Sacerdotū gētiliū diſtīctiones& nomina,ibi.nu.13 car.7
Sacerdotes & clerici qūo habeāt filios nobiliores & digniores laicis,par.i.c.4.nu.13. car.16
Sacerdotes dicuntur quaſi contraxiſſe matrimonium cum eccleſia ratione ſuſcepti ordinis,par.i.cap.v.nu.1 car.17
Sacerdotalis dignitas ſupat oēm angelorū ꝑtātē,ibi.n. 2
Sacerdotum gentilium mos in ſacris obeundis,par.i. cap. ii. nu.13. car.7
Sacerdotem ordinatum nubere, nunquam auditum in populo Chriſtiano,p.i.c.7.n.15. c.25
Sacer ordo habet ſecum annexū votum

votum continentię, par. ii. cap.ii.nu.11 car.46
Sacerdotis antiquę legis tpe quo altari ſeruiebant ab vxorum conſortio ſe abdicabant, par. ii.cap.vi.nu.2 car.54
Sacerdotibus poſt cōſecrationē nunquam licuiſſe vxores ducere, etiam in eccleſia Orientali, par.ii.cap.vii.n.3.car.55
Sacerdotibus Aegyptiis vnam tantum vxorem ducere licebat, par.ii.cap.ii.nu.2.car.59
Secretorum reuelatores caſtigādi, par.i.cap.vi.nu.7 car.23
Spiritus dominatur carni, & concupiſcentia carnis reprimenda, par.i.cap.i.nu.15 car.3
Sacrā rem herculi faciebat certum perſonarum genus, par. i.cap.ii.nu.14 car.7
Secundæ nuptiæ lege veteri approbatæ.p.ii.c.8.n.3.car. 56
Socratis ſnīa in modo orandi reprobatᷓ, par.i.c.4.nu.x.car.14
Spurio relinqui poteſt in cauſam alimentorum & dotis niſi ſit exceſſus in relicto, par. iii.cap.iiii.nu.5 car.65
Spurius an capere poſsit ex ſubſtitutione vulgari & fideicōmiſſaria, nu.6 car.66
Spurius an ab aliis quā a parētibus capere poſsit.ibi.n.7.ibi.
Spurius an poſsit relinquere patri, ibi.nu.8 car.67
Spurius qualiter poſsit admitti ad bona prīna, p.3.c.v.1.c.ea.
Spuriæ poſſe legari pro dote & alimentis ibi.nu.2 car.ead.
Spurius dicitur etiam non natus ex dānato coitu, par. iii. cap. vii.nu.1 car.70
Spurius vel naturalis non natus ex damnato coitu qualiter ſuccedat coniunctis per lineā maternam. ibi, nu.5 car.70
Sterilitas quomodo in lege veteri maledicta. &c. par. ii. cap. vi.nu. car.54
TAtianorum & Encratitarum hæreſis cataphrigarum circa prohibitionē nuptiarū p.ii.c.8.n.2. car.56
Tentat diabolus hominē ea via, quam diſcernit hominem magis appetere, p.i.c.i.n.2. ca.2
Tētatio fortior a diabolo in eos quos pœnitentia compungit, par.ii.cap.ii.nu.7 car.46
Tentatio diaboli minor in eos qui voluntati illius ſunt ſubiecti.nu.8 car.ead.
Tētationis medio gratia a Deo comparatur, nu.9 car.46
Tribus ſola Leuitica miniſterio altaris incumbebat, & per tēporum interualla, par.ii.cap. vi.nu.1 car.54
VEſtali occurrens ad mortem dānatus liber erat, par.i.cap.ix.nu.26
Venus impedit contemplationem, par.i.car.6.nu.5
Viduarum ſtatus non procul diſtare a virginali, par. i. cap. x.nume.1 car.35
Viduæ gaudent priuilegio virginibus cōceſſo, nu.2. car.ea.
Viduæ nubendo mœrorem infe-

runt

runt primæ ſoboli & anima viri defuncti contriſtatur, nu me. 4 car.eadem.
Vidua nubens infra tempus luctus in quibus mulctatur, & quid ſi poſt,nu.6 car.36
Viduæ laudantur in viduitate permanentes & de viduitatis laudibus,nu.7.& n.13. car.36
Viduitas etiam in auibus conſiderari.nu.8 car.ead.
Viduarum qualitates & conditiones.nu.12 car.37
Viduam matrem filius non tenetur dotare tranſeuntem ad ſecundas nuptias ibi.n.20.38
Viduarum fauor multipliciter cõſideratur,par.i.c.x.n.1.38
Viduarum ſtatus Deo acceptabilis,ibi.nu.2 car.ead.
Viduis a iure plura conceſſa.nume.3 car.39
Vidua retinet forum mariti defuncti.nu.4 car.ead.
Vidua debet ali ab hæredibus viri non habens vnde ſe alat,nu. 5.& de bonis eccleſiæ. car.ea.
Viduis debentur veſtes lugubres ab hæredibus mariti. nu me.7 car.ead.
Vidua delinquens in ſtatu viduitatis,amittit priuilegia ſibi a iure conceſſa & dotem, par.i. cap.xii.nu.1. ſecundum vnam opinio. car.40
Vidua vere dicitur illa quę viuit honeſte, & virum defunctum honorat,nu.2 ibidem.
Vidua ſtuprum committens perdit omnia quę ſibi obuenerũt ex lucris conſtante matrimonio & aliis,nu.3 car.40
Vidua inhoneſte viuens nõ gaudet priuilegiis viduis conceſſis. nume.4 car.40
Viduitatis penæ quæ ſint ſublatæ & quæ non,nu.5 ibidem.
Viri ſecundo nubentes quibus pœnis afficiantur,ibi.n.6. 40
Vir legans vxori lectum non intelligitur legaſſe culcitram de ſerico,par.i.c.x.nu.19. 38
Vinum lac veneris & eius reprobatio,par.i.cap.i.nu.8. car.2
Virginitatis conſideratio in Angelorum & primorum parentum creatione, par. i. cap. vi. nume.14 car.25
Virginum Chriſto dicatarũ fœlicitas,par.i.c.ix.n.3. car.28
Virginem Deo dicatam violans quot crimina committat. nume.4. car.28
Virginum ſe violare patientiũ damnatio,nu.5 car.ead.
Virginitas ſeruata ex voto magis meritoria quam ſinè voto cuſtodita,nu.6 car.29
Virginitatis laudes, nu. 7. cum ſequentibus. car.eadem.
Virginum victoria maior quam Angelorum,ibi.n.8. car.ead.
Virgo debet & corpore & animo eſſe incorrupta.nu.10. 29
Virgines a quibus ſe abſtinere debent nu.11 car.eadem
Virginibus vitanda concupiſcẽtia,nu.13 car.30
Virgo ſancta corpore & ſpiritu quõ intelligitur,n.16. car.ea.

Virginum Chriſti pudor & verecundia,nu.19 car.31
Virginum veſtalium admiranda quædam,n.21.& ſeq. car.32
Virgines deceptæ aſtu ſacerdotum,nu.30 car.34
Vita beatior filios non habenti par.i.ca.iiii.nu.11
Virginum cultus & habitus.par.i.cap.ix.nu.xx. car.31
Virgini veſtali occurrens a morte liber erat. par.i. cap.ix.nume.xxvi. car.32
Vota Deo reddenda aliter malus exitus euenit. par. i. cap. v.nu.4
Votum ſolemne impedit matrimonium cõtrahendum & dirrimit contractum,ibi.n.5.
Voti ſolẽnizatio per quos actus inducatur remiſsiue,n.6.
Votum ſolemne cõtinentiæ nec per Papã diſpenſari poſſe niſi ex magna cauſa,ibi.n.7.
Votum coutinentiæ Deo acceptabile,par.ii.c.ii.n.2.car.45
Votum caſtitatis emittere, & propoſitum virginitatis habere inter ſe differunt,par.ii. cap.x.nu.2. car.58
Votum ſimplex virginitatis nõ ſeparat matrimonium poſt cõtractum,ibi.nu.4
Vxor an ſit ducenda, par.i. cap. vi.nu.10.11.& 12.
Vxoratus comparatur nauiganti,qui ventorum motu agitur par.i.cap.iii.nu.2
Vxoratus dicitur in igne poſitus,ibi.nu.3
Vxoris amor in virum par. i. c. vi.nu.2 car.22
Vxores non omnes pudicæ, par. ii.cap.iii.nu.9 car.49
Vxoris diuitis incõmoda & ſumptus exceſsiui,p.2.c.4.n.2. 51
Vxoris diuitis arrogantia, ibid. nu.3 car.ead.
Vxor an licite poſsit a viro appellari domina.nu.4. ibid.
Vxor minime dicenda propter dotis amplitudinem,n.4.ibi.
Vxor pulchra non ducenda,ibi. nu.6. car.52
Vxorem relinquere quomodo intelligendum in ſacro Euangelio,par.ii.c.vii.n.2. car.54
Vxores in ſacra pagina ſunt quãdoque appellatæ concubinæ, par.iii.cap.ix.nu.3.

Finis Indicis.

Cum priuilegio Summi Pontificis Pij IIII. & Illuſtriſs. Senatus Veneti per annos XV.
M D LXV.



MARQVARDI DE SVSANIS IVRISCONS. VTINENSIS,

De cœlibatu Sacerdotum non abrogando.

PARS PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Diaboli inuidia in homines.*
2 *Tentatio Diaboli ea via, quam diſcernit hominem magis deſiderare.*
3 *Diaboli aſtutia in deludendo homines.*
4 *Crapula, & delitiæ, mater, & fons omnium vitiorum.*
5 *Diabolus ſub ſpetie boni transfert ſe in Angelum lucis.*
6 *Delitiæ, & luxus validiora tela, quibus nos expugnat.*
7 *Apoſtolorum ſobrietas.*
8 *Vinum lac Veneris, & eius damnatio.*
9 *Carnis vitia cauſa diluuij vniuerſalis tempore Noe.*

10 *Ciborum ſimplicium commendatio.*
11 *Gula vitam hominis breuiorem facit, & infirmitatum cauſa.*
12 *Morborum ſpeties diuerſæ ex gula.*
13 *Abſtinentia mater ſanitatis.*
14 *Luxuriæ damnatio.*
15 *Spiritus dominatur carni, & carnis concupiſcentia repprimenda.*
16 *Pitagoræ notabilia de abſtinentia, & eſu carnium prohibitione.*

CAPVT PRIMVM.

DAEMON iniquiſsimus,tanquàm tirannus, immanis, atque atrox cum vniuerſis ſuis copiis,ac phalange tota, vniuerſum ſimul orbem occupans, inhumanas animas ſemper graſſatur,& Deo ſemel iunctas. Quærit ab eius familiari cõtubernio ſubducere, & flagitioſis,atque immundis ſatellitibus ſuis, illudendas tradere. Dolet enim ſatis, & erubeſcit hominem eſſe in ſummo honore, & nihilminus habere Angelis ipſis, & inſpiciens ſuper terram An-
1 gelum terreſtrem, ſua roditur inuidia.Quoniam cum ipſe inter ſupernas virtutes eſſet, & ob voluntatis ſuæ nequitiam, & malitiam excellentem, è ſummo cœlo proiectus fuerit, magna vtitur machinatione,vt & hominem gratia Dei priuare,& ingratum factum à tantis bonis,per diuinam bonitatem ipſis conceſsis, nudare poſſet. Et licet perfidus ille hoſtis, variis mediis ſolitus ſit homini ponere inſidias,cautius tamen agit, ſecundum quod di-
2 ſcernit hominem ad aliquid deſiderantem. Nam tunc ex eo occaſionem capit illum tentandi, & ſubducendi, qui cum vidiſſet Adam,& Euam diuinitatis cupidos,eos diuinitatis promiſsione ſeduxit,& Iudam cum auarum inueniſſet,pecuniæ cupiditate, & ad proditionem Saluatoris attraxit, Sampſonem cum inueniſſet amatorem fœminarum,per mulierem præcipitauit ſecundum Chriſoſtomum, & vt ait Gregorius, antiquus hoſtis intuetur
3 humani generis,vniuſcuiuſque mores, cui vitio ſint propinqui, & illa ponit ante faciem, ad quæ facilius nouit inclinare mentem.Nouit enim, cui illecebras carnis ingerat, cui virus inuidiæ

infundat

infundat,quem mœrore conturbet,quem gaudio fallat,quem metu opprimat, quem admiratione ſeducat, omnium diſcutit mores, omnium ventilat cauſas, omnium ſcrutatur affectus, & ibi quærit cauſas nocendi, vbi viderit quenquam diligentius occupari, & tandem inuenta aptiori occaſione animas deludit, hoc nuncians in auribus hominum, hoc oſtentans ante oculos eorum Quod vnumquenque aut timere,aut deſiderare cognouerit,ſicut enim ægrotus in doloribus poſitus,credit facilè cuiquam ſibi aliquod oſtendenti ad remedium, ipſaq; doloris anxietas omnibus credere cogit,ſic & homo ad aliquid affectus, id facilè ſibi à Diabolo perſuaderi permittit.

4 Et quia facillimè irretitur homo,delitiis,& crapula,& ebrietate maculatur. (Hic enim fons,hæc mater fornicationis,atque origo eſt omnium vitiorum)Hac potiſsimum via Diabolus crebriores in nos laqueos iniicit, & propter hoc, honeſta,& reuerentiæ plena,prophanata,& ſancta ſanctorum cõculcata, prout hac eſca Diabolus Hebræos olim in cultum Idolorum perduxit, his artibus iniquos amores Sodomitarum inflammauit, Hæc enim, ait, iniquitas eſt Sodomæ,in copia, & plenitudine panis luxuriabantur, hæc delitiarum fœditas omne malum adducit,ſues ex hominibus facit,imò verò etiam multò maiores, ſus enim in luto voluitur,& ſtercore nutritur,hic vero abominabilẽ magis ſibi menſam inſtruit, iniquas comeſtiones excogitans, & ex eis amores
5 prophanos, ſic dirigitur malus Dæmon ad decipiendas animas, & ſub ſpecie boni ſe transferens in Angelum lucis, ſuadet mala, & ſecundum Auguſtinum maximè gaudet poſt idolatriam, de peccato luxuriæ; pro ut ſuaſit quibuſdam Eccleſiæ miniſtris ſub colore matrimonij, vt perfractis pudoris, & voto caſtimoniæ repagulis,nuptias ineant, prout olim Baſilidi huius perfidiæ authori,& poſt ipſum Iouiniano,vt tradit Hiero.lib.ij. Aduerſus Iouinia.circa finem,qui licet a monachatu apoſtataſſet,vxorem ducere noluit,non propter maius meritum in patria aſſequendum, ſed ne nuptiarum paterent afflictiones, ſecundum Hiero. in lib. de Hereſi. cap. lxxxij. quem errorem & Heluidius ſecutus eſt, & noſtris temporibus Lutherus & ſequaces, nam ſæpe vitia ſe ingerunt,& ſe eſſe virtutes mentiuntur, vt tenacia, parſimonia,effuſio, largitas, crudelitas, zelus, remiſsio, pietas; velit videri. xli. diſtinct.cap.ſæpe, ſicque conatur vnitatem Eccleſiæ reſcindere,charitatem vulnerare, ſanctorum operum dulcedinem,in-

nidiæ felle inficere, & omnibus modis humanum genus euertere, & perturbare, & charitatem, quam ipſe in cœlo nequit habere, nollet homines conſtantes ex lutea materia, tenere in terra. vt dicit tex.no.in c.viſis xij.q.ij.quem commendat Abb. in c.non magno. in j.not.ne cleri.vel mona.

6 Et profectò delitiæ, & luxus ſunt ex validioribus telis, quibus nos aduerſarius ille noſter, expugnat, quia enim comedere, & bibere ſunt de neceſsitate naturæ, Diabolus ibi tentationis laqueum abſcondit, vbi natura neceſsitatem oſtendit, ſic enim primo de vitio gulæ, primos parentes in paradiſo tentauit, Geneſis tertio. Nam vbi eſt temulentia, & venter ſatur, ibi quoque cacodemones exultant, nam dicitur Amos vj. veh his, qui veniũt ad diem malum. Dormientes in lectis eburneis, & laſciuientes in ſtratis ſuis, comedentes hædos ex gregibus, & vitulos ex medio armentorum lactentes, bibentes defecatum vinum, & primis vnguenteis vncti, quaſi ſtantia arbitrati ſunt, & non quaſi fugientia, auolant enim, nec ſunt permanentia, ſicut ſpiritualia, & vnde Eſau captus eſt? vnde præſenti voluptati futuram gloriam non prætulit? à mollicie, & diſſolutione, & primogenita per gulam amiſit, & ad fratris cædem fæſtinauit. Gen.xxv. Noe inebriatus, nudatus eſt. Gen.ix. Populus Iſrael ſedit, vt manducaret, & biberet, & ſurrexerunt ad ludendum, & vitulum adorandum.

7 Exod.xxxij. CHRISTVS præ fame tabeſcit, & alij ſe ipſos diſrumpunt, Apoſtoli eſurientes, ſpicas decerptas manducabant, & ob famem ad ficum veniſſe feruntur. Abeuntes non parabant viaticum, neque vllam victus curam habebant, nos autem cum primum manè exurgimus, ante omnia coquos aduocamus, & de prãdiis, epulis, & menſa diligenter inquirimus, ſecularia diuinis prę ponentes, omniaque præpoſterè aguntur, cum tamen ſpiritualium primum rationem, & maximam habere quidem. Quibus perfectis hæc alia deinceps attingere oporteret. Nã venter mœro æſtuans ſpumat in libidinem.cap.venter.xxxv.diſtinct. & in c. à crapula, de vi.& honeſta.cleri.& xxvi.diſtin.per tot.& cap.com

8 meſſationes.xliiii.diſtin.& prouer.xx. Luxurioſa res vinum eſt, & per Apoſt. Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, & Orpheus in hymno Veneris, eam vocat Bacchi ſociam, & dapibus gaudentem, inde illud in Eunucho, ſine Cerere, & Bacco friget Venus, & Ariſtophanes vinum vocat lac Veneris, eo quod faciat incitamentum ad Venerem, & fortiter dimicauit his armis Diabolus ante

diluuium

9 diluuium vniuerſale, adeo quod omne genus humanum ſubduxerat, & de ipſis ampliſsima reportauit trophæa, cum reperti fuerint octo tantum immunes à carnis vitio, qui in arca Noe liberati ſunt, & cætera gens vniuerſa aquis ſubmerſa. Gen. vij. & viij. Quæ ceſſant ex ciborum ſimplicitate, & victus norma, prout plu
10 rima ſunt reſponſa diuina, quę gulam damnent, & ſimplices cibos extollant: Helias cum Ieſabel ſugeret, & ſub quercu feſſus iaceret, à veniente ad ſe Angelo ſuſcitatur, & dixit ei, ſurge, & manduca, reſpexit, & ecce ad caput eius panis colliride, & vas aquæ, Heliſeus filios Prophetarum inuitat ad prandium, herbis agreſtibus eos alens, Abachuh meſſorum prandium portat Danieli, & Apoſtol. carnis curam ne feceritis in deſiderijs, qui autem infirmus eſt, olus manducet.

11 Et ſicut ex gula ingeruntur animæ pericula propter peccata, quæ inde oriuntur, ita & ob id ante tempus in foueam incidimus & vita hominis abbreuiatur. Nam dum gulæ, & luxuriæ gulam ſubſequentis indulgemus, non animaduertimus, quòd ex inde prouenit pallor, & neruorum vino madentium tremor, & miſerabilior ex cruditatibus, quàm ex fame, macies, inde incerti la-
12 bentium pedes, & ſemper equalis in ipſa ebrietate titubatio, inde intra cutem humor admiſſus, diſtentusque venter, dum malè aſſueſcit plus capere, quàm poterat, inde ſuffuſio luridæ bilis, & decolor vultus, tabesque in ſe putreſcentium, & rerorti digiti, articulis obrigeſcentibus, neruorum ſine ſenſu, iacentium torpor, aut palpitatio corporum ſine intermiſsione vibrantium, capitis uertigines, oculorum, auriumque tormenta, & cerebri æſtuantis uerminationes, & omnia, per quæ exoneramur, internis vlceribus affecta, innumerabilia pręterea febrium genera, aliarum impetu ſubeuntium, aliarum tenui peſte repentium, aliarum cum horrore, & multa membrorum quaſſatione venientium. Hæc omnia ſupplicia luxuriæ, & de his etiam Chriſoſtomus inquiens, abundantia epularum veriſsimè morbum facit, & moleſtias ingerit, & ægritudines generat, & putrefacere facit corpus humanum. Et docet Hyppocrates craſſa, & obæſa corpora in paraliſim, & peſsima morborum genera erumpere, niſi cita ſanguinis miſsione, minuantur, hinc ipſi Medici
13 abſtinentiam, matrem ſanitatis appellant, dum dicunt, pedum dolores, capitis grauedinem, apoſtemata, Hydopriſim, & phlegmatà, & aliorum morborum mille torrentes, à delicatis cibis, &

crapula

crapula,prouenire,quaſi à peſsimo quodam fonte, prauos riuulos,bonam corporis habitudinem,& animæ ſanum intellectum, nõ tam lædentes,quàm depopulantes,& habetur Eccleſiaſt.xxxi. ſomnum ſanitatis in homine parco dormit uſque manè,& anima ipſius cum ipſo delectabitur,& ibidem, propter crapulam multi perierunt,qui autem abſtinens eſt,adijciet vitam,& Didimus ad Alexandrum ait,Gens brachmanorum,pura,& ſimplici vita viuit,nullis rerum capitur illecebris,nihil appetit amplius, quàm ratio naturæ flagitat,facilis nobis alimonia, non quam luxuriæ ſagacitas, per omnia elementa perquirit, ſed quam tellus ferro inuiolata perducit,menſam epulis honoramus innocuis.Hinc eſt, quòd nulla genera morborum,& nomina numeramus, ſed diuturna ſalute perfruimur, medicinæ remedium, nobis parſimonia eſt,quo non ſolum illapſos patet curare dolores, ſed etiam procurare ne veniant.

Vtendum eſt ergo ſimplici menſa, & ad animæ,& corporis ſalutem, & patet quoſdam morbo articulari, & podagræ humoribus laborantes, proſcriptione bonorum, ad ſimplicem men-
14 ſam,& pauperes cibos,redactos conualuiſſe. De conſecra.Diſtin. vltima,eoſdem peſsimos effectus parit luxuria ab ipſa crapula procedens,& hos guſtus, & tactus voluptates, Philoſophus; appellat belluinas, & Hyppocrates prodidit, coitum eſſe leuē morbum comitialem, & Democritus Venerem damnauit, in qua homo exileret ab homine,adeò quòd verum eſt illud, finem voluptatis
15 eſſe pœnitentiam. Et carnis concupiſcentia eſt reprimenda, natura enim carnis ſecundum ordinem rationis eſt, quòd ſpiritui ſubijciatur,& natura ſpiritus eſt,quòd carni dominetur, cũ dirrigendo, & ad virtutis exercitium ea vtendo, & hoc expreſsit DEVS, qui eſt auctor naturæ,loquens ad cain. Gen. iiij. ſubter te inquit, erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius, quod eſt intelligendum de dominio rationis, & ſubiectione appetitus ſenſitiui.Et hanc duplicem virtutem ponit philoſophus 3.de anima, comparando eam duabus ſphæris, cœleſtibus, Quarum vna ſcilicet inferior à ſuperiori mouetur, & regulatur, licet inferior aliquem proprium motum habeat, propter quod tamen ab ordine ſuperioris non deuiat.

Et ne gentiles prætereamus in bonum, Pitagoras ſuadebat
16 ſcolaribus ſuis abſtinentiam, quia terra hoc docebat, producendo varias herbas, poma,& fructus omni tempore anni,& animalia mitia,

lia mitia,vt equus, bos,& aſellus non comedunt carnes , animalia vero ferocia,ſic,vt lupus, leo, & ſimilia,& quia in prima ætate aurea non comedebant carnes, ſed ea ſola,quæ terra , & arbores producebant , & cætera animalia non lædunt benefactores ſuos,vt patet de leone Beati Hieronymi,homo vero facit oppoſitum,quia oues,quæ lac,lanam,caſeum,& fimum,& boues,qui corium præſtant & aratro incumbunt,ipſe homo occidit,& manducat,& alijs rationibus hoc firmat.Quæ omnia ita effinxit, non vt ſint concludentia,ſed ad retrahendum homines à vitio gulæ.

Prout etiam Ouid. lib.xv.Metamorphoſeos.

Parcite mortales dapibus temerare nephandis
Corpora, ſunt fruges, ſunt deducentia ramos,
Pondere poma ſuo, tumidæque in uitibus uuæ,
Sunt herbæ dulces, ſunt quæ miteſcere flamma,
Molirique queant, nec uobis lacteus humor
Eripitur, nec mella Tymi redolentia flore.
Prodiga diuitias, alimentaque mitia tellus
Suggerit, atque, epulas ſine cæde, & ſanguine præbet,
Heu quantum ſcœlus eſt in uiſcera, uiſcera condi.
Congeſtoque auidum pingueſcere corpore, corpus,
Alteriusque animantem, animantis uiuere læto.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos qualis cõditionis eſſe debeat, ut ad Altaris miſteriũ accedat.*
2 *Sacerdotum continentia, ut ſacrificium eorum ſit* DEO *gratum, & qui incontinentes periere.*
3 *Sacerdotibus interdictæ nuptiæ, & matrimonia.*
4 *Sacerdotes antiquæ legis cõtinẽtes, et ab uxoribus ieiuni anno uitis ſuæ.*
5 *Sacerdotibus non debere concedi licentia nubendi.*
6 *Sacerdotis officium certarũ perſonarum tantum generi cõcedebatur, & qui ſe in eo ingerebat, à* DEO *caſtigabatur, & morte plectabatur,*
7 *Ordinum uarietas obſeruanda, prout etiam in membris corporis.*

CAPVT SECVNDVM.

ITA PRAEMISSIS præ omnibus abſtinere deberent,qui Miniſterio altaris inſeruiunt,nam vtrunque tam ſcilicet ventris ingluuiem, quam ebrietatem inter opera tenebrarũ memorat Apoſtolus ſcribens ad Romanos,

1 Romanos,nam & vtrunque ad luxuriam prouocat. c.j. cum ſeq. xliiij.diſtincti. Nullus enim ad miniſterium altaris accedere debet,niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.c.nullum xxviij.diſt.& habetur Leuit. xxj. quod inter alios prohibitos Deo offerre panes,numeratur habens iugem ſcabiem, quod eſt interpretatum de eo,cui carnis petulantia,ſine ceſſatione dominatur, in ſcabia enim feruor uiſcerum ad cutem trahitur,per quam rectè luxuria deſignatur, quod etſi cordis tentatio vſque ad operationem proſilit,nimirum feruor intimus vſque ad cutis ſcabiem prorumpit,& foras iam corpus ſauciat, quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur etiam in actione domi-
2 natur xlix. diſtin. c.hinc etenim.Et altaris miniſtri debent eligi, qui continentiam ſeruent.c.miniſtri lxxxi.diſtin.c.cum in præterito.lxxxiiij.diſtin.& per Apoſto.ad Corinth. vi. cauere enim oportet, nos fratres ab illicitis, vt mundas valeamus manus ad Dominum leuare,& Malache.j. O vos Sacerdotes,qui fallitis nomen meum,& dixiſtis in qua re fallimus nomen tuum? Quibus reſponſum eſt,offerentes ad altare meum, panes pollutos,non eſt mihi voluntas in vobis,dicit Dominus,& Sacrificium non accipiam de manibus veſtris,quia polluti eſtis. Hinc & Hieronymus, dic mihi Sacerdos,quomodo cum his labijs, quibus oſculatus es filium hominis,ideſt CHRISTVM in ſacramento altaris,oſcularis labia meretricis?& de eis dixiſſe puto Apoſtolum, obſecro autem vos fratres per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem,ſanctam, & Deo placentem, & dicit Auguſti. quod Deo magis placet rugitus leonum ſiue mugitus boum,vel grunnitus porcorum,quàm cantus presbiterorum luxurantium,& Ambroſius in epiſto.j.Timoth.c. iij. dicit, ſi enim plebis hominibus,orationis cauſa ad tempus abſtinere ſe præcepit vt vacent orationi,quãto magis leuitis aut ſacerdotibus quos die nocteque pro plebe ſibi commiſſa oportet orare.

Oza,qui poſt vxoris concubitum præſumpſit ad arcam fœderis manus apponere,repentina morte occubuit.ij.reg. vj.& in c. plerunque ij.q.vij.& neceſſe eſt,vt munda ſit manus, quæ diluere ſordes curat,vt ait Gregorius.

3 Et præmiſsis de cauſis non tantum coitus communiter, illiciti, prohibentur Sacerdotibus,ſed quoque ſtatutum fuit, ne vxores ducerent,cum deceat eos eſſe cœlibes,qui ſacra tãgunt.c.presbiteris xxvij.diſtin.c.j.& c.i.& ij.qui Cleri. vel vouent. & c. ſi qua

vero.

vero.c.ſeriatim xxxvij.diſtin.c.de his.xxviij.diſt.& de cler.coniuga.c.j.cum duobus ſeq.& Philo quoq́, Iudeus dicit, oportet, ſane ſacrificaturum diſpicere, vt mens eius integra ſit, magisq; victima, videre itidem, cur eam offerat.& c.epiſcopos.xxxj. diſtin. c.placuit, xxxij.diſtin.c.cum in præterito, & c. cum de quorundam.lxxxiiij.diſtin.c.cum enim nouerint continentiam, non ſolum nubere, ſed etiam velle nubere damnabile eſt. c. vouentibus xxvij. diſtin.& ſola voluntas quo ad Eccleſiam, punitur c. Anaſtaſius diſtin.xix.& de his xxvij.diſtin.cum ſeq.per tot. Munditia igitur ſacerdotalis fuit in cauſa harum inſtitutionum, ad hoc vt liberè cunctis diebus orationi poſſent vacare.xxxj.diſt.c.j.& dicit origenes in leuiti. Homilia xvij. ante omnia enim ſacerdos qui Domini aſsiſtit Altaribus caſtitate debet accingi.

Et idem obſeruabatur in veteri Teſtamento, nam præmonebantur hij, quibus committebantur Sancta ſanctorum, vt eſſent
4 ſancti, Leui.xx. Sanctificamini, & ſancti eſtote, quia ego ſanctus ſum, Dominus DEVS noſter, & procul à ſuis dominus, anno vicis ſuæ, in templo habitare iubebantur Sacerdotes, hac ratione, ne cum vxoribus ſuis poſſent carnale exercere commertium, vt conſcientiæ integritate fulgentes munus acceptabile DEO offerent.c.propoſuiſti.c.plurimos.lxxxij.diſtin. & Moſes iuſsit per triduum eos ab uxoribus abſtinere. Qui ad montem Synai acceſſuri, & DEVM loquentem audituri erant, Exo. xix. Item panes propoſitionis ab iis, qui uxores ſuas tetigerant, comedi non poterant: c. i. xxxiij. q. iiij. & quanto magis ille panis, qui de cœlo deſcendit, non debet poſſe ab hiis, qui coniugalibus paulo ante hæſere complexibus violari, atque contingi, & j. Reg. xxi. & habetur in c. plerunque ii. q. vii. & de agno Paſcali edendo, renibus accinctis. Exo. xii. & Sacerdotes Sanctuarium ingreſſuros præceptum erat uerecunda tegere lineis fœminalibus Exod. xxviij.

Immo qui expeditius volunt DEO inſeruire, debent ſe ſponte Eunuchos facere, & ſe ipſos caſtrare, & in perpetua uiuere caſtimonia, & uoto caſtitatis non ui, aut natura, ſed propria uoluntate ſe aſtringere, propter Regnum Cœlorum, Matth. xix. & ea eſt perfecta caſtitas ſpiritualis, per quã mens hominis delectabiliter DEO cõiungitur, iuxta illud, ii.Cor. ii. At qui hæc cõtinentia fuit ab ipſo Ieſu Saluatore, & ab antiquiſsima Apoſtolorũ, aliorũq; ſanctorum Virorum, obſeruantia per manus tradita.

5 Et ſi concederetur Sacerdotibus licentia nubendi, hoc eſſet,
omnes ad ſecularem vitam traducere,& ipſos diuertere à iugi Al
taris miſterio, & trahere ad ſecularia negotia,& ordines Cleri-
corum,& laicorum confundere cum maxima cultus diuini dimi
nutione,& contra DEI Inſtitutum,qui iuſsit certum genus per
ſonarum eligi,qui officio Sacerdotij fungerentur.Exo.xxviij.ap
plica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis ſuis de medio
filiorum Iſrael,vt Sacerdotio fungantur mihi,& Heb.v.nec quiſ-
6 quã ſibi ſummit honorem,ſed qui vocatur à DEO tanquam Aa-
ron,& quod habetur de Tribu Leuitica, nume. iiij. & vindictam
fecit Dominus contra alios ſibi tale officium præſumentes,vt de
Chore,& Abiron,qui abſorti ſunt à terra,& viui in infernum de-
ſcenderunt,terra eos deglutiente, eò quòd ſacerdotale officium
vſurpare tentarunt,& Ducenti & quinquaginta viri illis conſen
tientes,igne conſumpti ſunt,Nume.xvj.& de Oza, qui neglecto
DEI verbo,præcipienti,vt à ſacerdotibus portaretur Arca,te-
merè eam arcam caſu minantem tetigerat & non eam in hume-
ris portauerat, ſed bobus commiſerat, occiditur à DEO, &
iuxta Arcam mortuus eſt ij. Reg. vj. & de Ozia, qui vſurpans of-
ficium Sacerdotum, percutitur à lepra. ij. Paralipo. xxvj. &
Apoſtol. i. Corinth. xij. Diuiſiones miniſtrationum ſunt, Idem
vero DEVS, qui operatur omnia in omnibus, ita & in vniuer-
ſitate fidelium, officia, & gradus debent eſſe diſtincti,nec ſæcu-
lares cum ſpiritualibus confundi, & in Caſtris non omnes ſer-
7 uant eundem militiæ locum, ſed variis diſtribuuntur ordini-
bus, ſicut enim in vno corpore multa membra habente, omnia
autem membra non eundem actum habent, ita in Eccleſiæ cor-
pore, multa membra ſunt,& in ſpirituali corpore conferendum
eſt hoc officium vni, & alij aliud committendum, neque enim,
vt dicit Gregorius, quantumlibet exercitatæ vni perſonæ, vno
tempore duarum rerum officia committenda ſunt, quia ſi totum
corpus eſt oculus, vbi auditus? ſicut enim varietas membro-
rum per diuerſa officia, & robur corporis ſeruat, & pulchritu-
dinem repræſentat, ita varietas perſonarum per diuerſa officia
diſtributa,& fortitudinem,& venuſtatem ſanctæ Eccleſiæ DEI,
manifeſtat,& habetur in c. ſingula xcix. diſtin.

Quæ confuſio non poſſet fieri ſine ſcandalo,& Eccleſiæ periculo, ſi omnes ad vitam ſæcularem traducerentur, quę potior cauſa fuit condendi leges cœlibatus in Clericis.

SVMMA-

SVMMARIVM.

8 *Ordines,& hierarchiæ cœleſtes,& beatorum ſpirituum quot ſint,& de eorum nominibus,& interpr.etatione.*

9 *Caſus Luciferi cum complicibus ab ordinibus cœleſtibus, & ſuffectio Sanctorum, in eorum locum,& gradum.*

10 *Demonum malorum interpr.ætatio,qui cum Lucifero ceciderunt.*

11 *Ordines eccleſiaſtici legis antiquæ.*

12 *Ordines eccleſiaſtici nouæ legis in primitiua eccleſia.*

CAPVT SECVNDVM.

8 QVID? quod & in cœlo ſunt ordines diſtincti beatorum Spirituum,Licet Iob dicat c. xxxviij. Numquid noſti ordinem cœli,& pones rationem eius in terra? Quaſi dicat non, ſed certè per reuelationem Diuinam aliquid ſcitum eſt,vt legitur de Paulo,à quo beatus Dyoniſius in vj.cœleſtis Hierarchiæ diſtinguit, tres Hierarchias Angelorum,ſupræmam,mædiam,& infimam,in quarum qualibet ſunt tres ordines,& in totum ſunt nouem ordines Angelorum,ſeu ſpirituum beatorum chori, & in ſuprema ſunt, seraphim, Cherubim, & Throni, in media ſunt, Dominationes,Virtutes & Poteſtates,in infima ſunt Principatus, Archangeli, & Angeli.San. Tho.prima par.per tot.& ij.diſtin.q.j. aſſerit in qualibet Hierarchia eſſe tres ordines, & in quolibet ordine multos Angelos, & Angelos vnius ordinis non eſſe æquales, & ibi videri, vt per Gregorium loco ſuo, de diſtinctione ordinum, & per Ioann. Apocalip. iiij. vidit ſedes multas poſitas in Cœlo, & Ioan. xiiij. in domo Patris mei multæ manſiones, & in c.nouit. c. in domo. De pœniten.diſtin.iiij.Et poſt caſum Luciferi cum Satellitibus conſeruati ſunt etiam iidem ordines, Nam de primo ordine
9 Seraphin,qui interpræ tantur,ardentes, cecidit Lucifer, de quo Eſa.xiiij. Quomodo cecidiſti de Cœlo Lucifer ,qui manè &c. & cecidit vſque ad vltimum, & inferiorem Inferni carcerem cum ſuis complicibus ſecundum Magiſtrum,ſenten.lib.ij.in cuius locum ſucceſsit ordo Patriarcharum.

De ſecundo ordine,qui eſt Cherubin,qui interpræ tantur plenitudo ſcientiæ,cecidit Sathan,de quo Lucæ.x. videbam Sathã quaſi fulgor de cœlo cadentem,& cecidit vſque ad octauum locum carceris inferni,in cuius locum ſucceſsit ordo Propheta-

rum,propter lumen diuinarum reuelationum eis factarum, De tertio ordine tronorum, in quibus ſedet DEVS, ad iuditium exequendum,cecidit Belial,qui interpretatur abſque iugo, vel abſque Domino,De quo ij.Corin.vi.quæ conuentio CRISTI ad Belial? quaſi dicat nulla; Quoniam omne iudicium dedit Pater filio Ioan.vj.& cecidit vſque ad ſeptimum inferni carcerem,in cuius locum ſuccedit ordo Apoſtolorum,de quibus Mathe.xix.cum ſederit filius hominis &c.Quartus eſt ordo mediæ, Hierarchię dominationum, de quibus Gregorius, ea Angelorum agmina,quę potius præeminent,pro eo quod eis cętera ad obediendum ſubiecta ſunt,Dominationes vocantur, ab iſto ordinę cecidit Beemoth,fœnum quaſi bos comedet,ipſum eſt principium viarum DEI, in eius locum ſucceſsit ordo martirum, de quibus Hebre. xj. ſancti per fidem vicerunt regna, operati ſunt iuſtitiam. Quintus ordo principatuum ſunt, qui ipſis quoque bonis Angelorum ſpiritibus pręſunt,qui ſubiectis aliis, dum quæque ſint agenda, diſponunt eis ad explenda omnia miniſteria, Principatus, ab iſto ordine cecidit Beelzebub, qui interprætatus Princeps muſcarum, de quo habetur luce.xj. in Beelzebub Principe Demoniorum eiicit Demonia,& Math. x.patrem familias Beelzebub vocauerunt, in eius locum ſucceſsit ordo confeſſorum, ſcilicet, Sacerdotum, Doctorum, & Prædicatorum, de quibus Mathe. xj. Labia ſacerdotum cuſtodientium ſcientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum eſt. Sextus ordo poteſtatum,de quibus Gregorius, Poteſtates vocantur hi, qui hoc potentius in ſuo ordine perceperunt, vt eorum Ditioni virtutes aduerſæ ſubiectæ ſint, Quorum poteſtate refrenantur, ne corda hominum tantum tentare valeāt,quantum volunt,ab iſto ordine cecidit Beelphegor, qui eſt Priapus,ſimulacrum ignominiæ,de quo Ioſue. xxij. peccaſtis in Beelphegor, & macula huius ſceleris in vobis permanet, & Oſee.ix.ipſi intrauerunt, ad Beelphegor, & alienati ſunt in confuſione, in locum Beelphegor ſucceſsit ordo ſanctarum Virginum, de quibus Pſal. Adducentur Regi Virgines poſt eam, proxime eius afferentur tibi in lætitia, & exultatione adducentur in templum Regis. Septimus ordo eſt virtutum, Virtutes vocantur hi nimirum ſpiritus, per quos & ſigna, & miracula frequenter fiunt, ab iſto cecidit leuiathan, qui interprætatur perſequens eos, de quo Eſai. xxvij.in die illa viſitauit.

viſitauit Dominus in gladio ſuo duro, & graui, & forti ſuper leuiathan ſerpentem vectem, & ſuper leuiathan ſerpentem tortuoſum, in locum eius ſucceſsit ordo pœnitentium, de hoc in c. nerui xij. Deſtin. Octauus ordo eſt Arcangelorum, de quibus Grego. qui ſumma annuntiant, Archangeli vocantur, Hinc eſt quod ad Mariam Virginem, non quilibet Angelus, ſed Gabriel Archangelus, mittitur, ab hoc ordine cecidit Beelſephon, qui interprætatur vetuſtus deuorans aſcenſionem ſpeculi, de quo Exod. xiiij, vniuerſus exercitus erat contra Beelſephon, in locum eius ſucceſsit ordo contemplatiuorum.

Nonus ordo eſt Angelorum, & hi, qui minima renuntiant, Angeli vocantur, vt ſupra, ab iſto ordine cecidit mammona, de quo Math. vj. & lucæ. xvi. non poteſtis DEO ſeruire, & mamonæ, in cuius locum ſucceſsit ordo actiuorum, & de his per magiſtrum ſenten. l. ij. Diſtin. ix. & è noſtris in Catalo. gloria mundi. par. iij. & aliqua per Leonardum de Vtino Conciuem noſtrum, in ſermo. ſuis, qui fuit maximus Theologus, vt ex eius ſcriptis poteſt videri, & de nominibus Demonum, & eorundem nominum interpretatione, per Iſido. de ſum. bono. lib. viij. cap. xi. & Roſari buſti. Sermo. xix. par. colum. ij. ex quibus patet non debere fieri ordinum, & dignitatum confuſio, cum etiam in cęlis ita per infinitam DEI, ſapientiam ordinatum fuerit.

11 Et non ne in veteri lege fuerunt diſtincti ordines inter eos quoque, qui ſacris incumbebant, vt habetur de ordine Patriarcharum, in quo primus fuit Abel, ad cuius munera DEVS reſpexit. Gen. iiij. & fuit ordo prophetarum, in quo primus fuit Enoch, Vnde Iudi. ij. dicitur prophetauit autem hic ſeptimus ab Adam Enoch. & ordo Sacerdotum, in quo primus fuit Melchiſedech Rex Salem, Sacerdos DEI ſummi, & ordo Pontificum, in quo primus fuit Aaron Leui. xxviij.

Iidem in nouo teſtamento habentur ordines primo diſcipulorum, in quo primus fuit Natanael, quem adduxit Philippus ad Ieſum, Ioan. i. & Euangeliſtarum, in quo primus Matheus Lucæ. v. Martirum, in quo primus Stephanus. actu. vij. Apoſtolorum, qui fuit notabilior omnibus ordinibus noui teſtamenti, vt tradit Dioniſius, in libro de Eccleſiaſtica Hierarchia. Videmus ergo, quomodo in reſpicientibus res ſacras, & DEI cultum, ſint etiam inter ſacris addictos, Diſtincti gradus, & officia ſacerdotalia, vt expeditius quilibet in ſuo ordine poſ-

ſet.

ſet DEO inſeruire, & eo magis dicendum eſt inter Sacerdotes, & Eccleſiaſticos, & ſeculares, & ſecularibus negotiis implicitos, cum ſatis ſuperque quilibet ſtatus ſuo onere grauatus ſit, ſi rite, & recte quilibet officio ſuo fungi velit.

SVMMARIVM.

13 *Sacerdotum gentilium diſtinctiones, & nomina.*

14 *Sacram rem Herculi faciebant certum tantum genus perſonarum.*

15 *Imperator poſt Chriſtum non debet appellari Pontifex, nec è contra, et eorum diuerſa authoritas.*

16 *Luminare maius, & luminare minus, & eorum interpretatio.*

17 *Iudex laicus non ſe ingerit de cauſa ſpirituali etiam incidenter.*

18 *Papa habet utrumque gladium, temporalem, et ſpiritualem, licet exercitium ſit Imperatoris.*

19 *Imperium, & ſecularis poteſtas ab Eccleſia procedit.*

20 *Papa in aliquibus caſibus exercet gladium temporalem.*

21 *Et in quantum eſt neceſſarium ad rerum ſpiritualium conſeruationem.*

PARS PRIMA.

13 ET quia licet quandoque allegare ritus gentilium ad confirmationem noſtram, prout Auguſtinus in lib. contra Manicheos, & Hieronymus lib. i. contra Iouinianum, dico quod & apud ipſos gentiles, Sacerdotes eorum diſtincti erant ab aliis, qui exercebant ſacra, (licet Prophana) eorum falſis nominibus, vt patet de Pontificibus, qui primum à Numa Pompilio è patritiis quatuor creati fuere, ex plebe alij quatuor, vt ſcribit Plutarchus in Numa, inter hos, qui minores appellabantur, vnus erat maximus & re, & nomine, hic ſacra omnia exſcripta habebat, & obſignata, hoſtias, dies, ad que templa res diuina eſſet facienda, cætera denique ſacra tum publica, tum priuata, & Rex ſacrificulus, qui Pôtifici magno ſubiectus erat, & Flamines, vt Dialis, Martialis, Quirinalis, Viminalis, Vulcanalis, Carmentalis, Palatualis, Furinalis, Pomonalis, inter quos maximę Dignationis fuit Dialis, minimæ vero Pomonalis flamen fuit, de quibus per Aug. lib. ij. de Ciui. DEI.

Qui & ipſi erant vnius vxoris viri, ſcilicet Monogami, & Sa-
14 cerdotes Herculis pinarij, & poticij, quæ familiæ ſolæ longo

tempore

tempore rem ſacram fecerunt, & cum in mancipia per gentem poticiam; ſacra Herculis eſſent tranſlata, omnes de illa familia, intra diem xxx. interierunt, vt ait Feſtus, & patet de ordine augurum qui quamdiu viuerent, eodem ordine perſiſtebant, & de Salijs. xij. Marti Gradiuo ſacra obeuntibus, & fœcialibus, & Gallis Ideæ matri inſtitutis, & lupercis. & alijs, quos longum eſſet referre, ex quibus conſtat officia ſacerdotalia debere diſtingui a prophanis, vel ſæcularibus, cum aliter non poſſet quis ſacris initiatus libere, & quieto animo, & cum mentis ſinceritate, Deo inſeruire, & Plato in Timæo dicit, quòd qui ſacerdotali dignitati erant præpoſiti in Ciuitate Athenienſi, à cetero populo ſeparabantur, ne eorum caſtitas macularetur.

Et ad prædicta de diſtinctione ordinum, & ſtatus Eccleſiaſti-
15 ci, & temporalis facit, quòd hodie, & poſt Christvm, Imperator non debet appellari Pontifex, nec è contra, tex. in c. ad verum. xcvi. diſt. Ibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium vſurpauit, & tex. in c. j. §. Vnde in fine de ſacra vnct. ibi vt oſtendatur, quanta ſit differentia inter authoritatem Pontificis, & principis poteſtatem, & in ſubſcriptione, l. liquet in fi. C. de ſum. Trini. Vbi Papa ſcribens Imperatori, dicit, Deus, Regnum veſtrum cuſtudiat, & ſalutem veſtram perpetua protectione, & Lucæ xxij. Ecce duo gladij hic & tex. in c. ſolitæ. §. præterea de maiori. & obe. vbi dicitur, ſicut & Gen. 1. Devm feciſſe duo luminaria magna in
16 firmamento Cœli, luminare maius quòd præeſſet diei, luminare minus, vt præeſſet nocti, vtrunque magnum, ſed alterum maius, vt diei præeſſet, ad firmamenta igitur Cœli, , id eſt Vniuerſalis Eccleſiæ, fecit duo luminaria magna, id eſt duas inſtituit dignitates, quæ ſunt Pontificalis authoritas, & Poteſtas Imperialis, & Regalis, & pſalm. xxxv.

Licet non ſic olim cum fuerit Melchiſedech Sacerdos & Rex Salem in hieruſalem, quæ prius ſalem vocabatur vt per Apoſt. Hebreor. vij. & de Moſe ſummo Sacerdote & Duce populi in rebus bellicis & iudice in adminiſtranda republica, & de Samuele Propheta & Sacerdote & iudice populi & rectore .i. Reg. vij. & de Iob eo. c. xxix. & de heli & alijs, & tempore Romanorum nulli Imperatores aut Reges fuerunt, niſi ſacerdotes. c. cleros diſtin. xxj. & pontifices dicebantur, ſic habetur & de Pantheis populis qui ſacerdotes eorum conſtituebant omnium duces quibus

&

& controuerſiarum Iudicia & publicarum rerum arbitria concedebant, & de Aegyptijs ſacerdotibus Diodor. Sicu. lib. ij. & vij. & apud Gallos Druidæ Strabo lib. iiij.

17 Quod patet in cognitione cauſarum, vt quilibet de ſuis cognoſcat, vt puta in cauſa matrimoniali, quæ eſt ſpiritualis, quomodocunque de illa ſit quæſtio facti, ſiue quæſtio iuris, ſiue inter coniugales, vel tertium, de illa non cognoſcit ſæcularis Iudex etiam incidenter, vt eſt tex. in c. tuam, de ordi. cogniti. & in c. Lator, qui fili. ſint legiti. per quæ iura confunditur opinio Bar. in l. titia, vbi per Legiſtas de hoc ff. ſolut. matri. Licet hoc ſit contra naturam iuriſdictionis, quia Iudex, qui alias non habet de cauſa cognitionem, de illa tamen cognoſcit, ſi incidit coram eo. l. quoties. C. de iudi. & ſic diſtincta eſſe debet iuriſdictio Eccleſiaſtica à temporali. Nam mediator DEI & hominum homo CHRISTVS IESVS, actibus proprijs, & dignitatibus diſtinctis, officia poteſtatis vtriuſque diſcernit, quatenus ſpiritualis actio à carnalibus diſtaret, incurſibus, & Deo militans minimè ſe negotiis ſecularibus impediret, ac viciſsim non ille rebus diuinis præſidere videretur, qui eſſet negotijs implicatus ſecularibus, & per Cardi. Sancti Sixti in c. cum aduentum xcvj. diſ.

18 Non negauerim, quod & Imperator ipſum Imperium tenet ab Eccleſia, & Papa habet vtrunque gladium, ſpiritualem, & temporalem, licet temporale exercitium ſit ipſius Imperatoris ſecundum communem opinionem, vt per Abba. & alios in c. nouit de Iudi. Alex. conſ. xxiiij. vol. v. & in extrauaganti. vnam ſanctam Bonifacij. viij. ant. de roſell. in trac. de poteſt. Impera. q. iiij. & v. & l. vbi latiſsime. Etenim præcepit Dominus Samueli, vt conſtitueret Regem ſuper Iſrael, Idem Dominus præcepit Heliæ, vt vngeret Regem ſuper Syriam & alium ſuper Iſrael c. i. verſi. vnde in veteri. de ſacr. vncti. Dicitque Abbas in prohemio Deorethalium, quod quilibet Rex in Regno ſuo eſt hæres CHRISTI, vt poſſet fortè dici, quod ſicut luna, quæ eſt luminare minus, accipit lumen à Sole, quod eſt luminare maius, ita dignitas ſecularis depēdeat à ſpirituali vti digniori, & quod ſit bona comparatio Luminariorum in Cœlo, cum poteſtate ſpirituali, & ſæculari in terra.

19 Et quòd Poteſtas, & quodlibet Imperium proceſſerit ab Eccleſia, & à DEO, patet Math. vltimo, omnia mihi tradita ſunt à patre meo, & omnis poteſtas mihi data eſt in cœlo, & terra

&

& Pilato requirenti, an eſſet Rex, non negauit, ſed profeſſus eſt ſe Regem, qui etiam in titulo crucis dictante Spiritu ſancto ipſum Regem fecit, & patet ex oblatione Magorum. xxxvj. diſt. c. legimus, ad deſignandum per Thus, Sacerdotium, per aurum, Imperium, & xciij. diſtin. Dominus noſter, & per Apoſtol. Hebr. j. conſtitutus eſt CHRISTVS hæres vniuerſorum, & c. ij. nihil dimiſſum eſt, quod ei ſubiectum non fuerit. Et talis poteſtas deriuatur in Principem ſæcularem per debitam, & ſubalternatam emanationem à Vicario CHRISTI IESV, apud quem ſunt iura cœleſtis, & terreni imperij. xxij. diſtin. c. omnes, & ſicut Eccleſiæ triumphantis eſt vnus Princeps DEVS, ita militantis eſt Papa, quæ eſt diuinitus exemplata ab Eccleſia Triumphante, Apocalip. xij. Vidi Hieruſalem Sanctam nouam deſcendentem de Cœlo, & Moſi dictum eſt, quod omnia faceret ſecundum exemplum ſibi demonſtratum, Exod. xxv. & licet Papa, vt dixi, exercitio gladij temporalis non vtatur, in arduis tamen, & ſupræmis cauſis gladium temporale exercet, vt in deſtituendo Imperatores quandoque, vt patet de Iulio II. qui Ioannem Regem Nauariæ Regno priuauit, & de Stephano ij. Qui Conſtantinum, & Leonem occidentis imperio deiecit, dum denegaſſet auxilium Eccleſiæ imploranti, & in iubendo populos congregari contra Saracenos. xxiij. quæſt. viij. c. igitur. & c. hortatu, & in extrauaganti vnam ſanctam. Et ipſe tranſtulit à Græcis imperium Romanorum in Germanos, & poteſtatem eligendi Imperatorem certis Principibus contulit. c. venerabilem de electio. & poteſt princeps apoſtatantes à fide, priuare temporali Dominio, quod habetur ſuper fideles, & habetur per San. Tho. ſecunda ſecundæ q. xl. arti. vltimo. & ſic habet Papa iuriſdictionem temporalem, in quantum eſt neceſſarium ad conſeruationem rerum ſpiritualium ad dirrigendum homines in ſalutem æternam, & quamuis CHRISTVS eſſet Dominus
21 orbis temporaliter, directè tamen ad ſpiritualem vitam ſuum ordinauit Principatum, & per ſanctum Tho. in tracta. de Regim. Princi. lib. xiiij. c. xiiij. & xv. & ipſe dixit Lucæ vij. increpando diſcipulos. Non miſit DEVS filium ſuum in mundum, vt iudicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus per ipſum, & ideo in nullo impediebat CHRISTVS imperatoris Romani dominium, cui & tributum ſoluit, & dixit: reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari.

SVMMARIVM.

1 *Celibatus ſacerdotum tolli poſſe per Eccleſiam, non tamen congruere potentiæ, & authoritati ſuæ, & Papæ authoritas in diſpenſandis matrimonijs.*
2 *Vxoratus comparatur nauiganti, qui ventorum motu regitur.*
3 *Vxoratus dicitur in igne poſitus.*
4 *Copula matrimonialis non fit ſine peccato ſi in ea voluptas ex commixtione carnis interuenit, & in eo actu ſpiritus ſancti recedit.*
5 *Horas Canonicas dicere tenetur etiã ſimp. ex Clericus, ſi habet beneficiũ.*
6 *Horas Canonicas non dicens, tenetur fructus, perceptos reſtituere.*
7 *Etiam ſi beneficiũ ſit ita tenue, vt nõ ſufficiat ad ſuſtentationẽ beneficiati.*
8 *Officium dicendũ eſt cũ cordis ſerenitate, & mentis ſpirituali hilaritate.*
9 *Orandi modus, & in conſpectu Domini orare, qũo intelligatur, & nu. 10.*
10 *Prædicandi officium ſpectare Epiſcopis, et Rectoribus animarum, et monachis ex commiſſione ſedis Appoſtolicæ.*

CAPVT TERTIVM.

ET EX præmiſsis cum diſtinctiones ordinum reperiantur ſecundum DEI voluntatem in cœlo, & in terra inſtitutę à CHRISTO IESV DEI filio poſt eius aduentum, qui officia vtriuſq; poteſtatis ſpiritualis. ſ. & temporalis diſcreuit, certum eſſe poteſt, non debere fieri ipſorum ordinum, & dignitatum confuſio, cedens in Eccleſiæ opprobrium, & cultus diuini diminutionem. prout contingeret, ſi relaxarentur leges ſacræ Cælibatus in Sacerdotibus. Quod ta-
1 men per Eccleſiam puto fieri poſſe, vt tenet Hoſtien. in c. rurſus. col. ij. circa fin. Qui Cleri. vel pouen. Qui dicit, quòd ſicut Papa potuit facere conſtitutionem, vt teneat matrimonium contractum à ſimpliciter vouente, ſic etiam poſſet facere conſtitutionem, quod teneret matrimonium à ſolemniter vouente, ſicut vidimus Summos Pontifices in pluribus à iure prohibitis diſpenſare circa matrimonia contrahenda, vt fecit Martinus V. qui diſpenſauit, vt frater caperet in vxorem Germanam ſuam, vt tradit Archiepiſco. Florenti. in Summa par. iij. titu. primo. cap. xj. & in alio caſu per Petr. de Anchara. in conſil. cccLxxiij. quod filius fratris duceret in vxorem coniugem patrui ſui, quod fuit in Rege Angliæ, vt per Felin. in cap. quæ

in

in Eccleſiarum. col. vj. num. xxvi. de conſtitutio. & not. in c. fin. de diuor. & Iulius II. diſpenſauit alium Regem Angliæ, ut poſſet in uxorem capere relictam fratris ſui defuncti ſine ſobole, & in caſu, de quo in ſacerdotibus per Eccleſiam fieri poſſet, & diſpenſare cum Monacho, ut filio Regis unico, ne Regium nomen pereat, ut per Ioan. And. in regula actus legitimi, & c. ſemel Deo, de Reg. iur. in vi. in mercurialibus, & Cœleſtinus Papa III. diſpenſauit, ut Henricus Imperator Conſtantiam Monacham Siciliæ Regis filiam duceret in uxorem, & uide Roma. ſingu. D.xcvi. an Subdiaconus, & dicetur inferius capite ab hinc ſecundo nume. 8. Et hoc omnino uerum putat. Hoſtien. ubi ſupra dicens hoc pie credere non eſſe contra fidem, & in omni uoto exceptam intelligi authoritatem Vicarij Dei Generalis, & d. Abb. in c. cum olim de cleri. coniuga. idem ſentit uerſicu. credo, quòd pro bono, & ſalute animarum &c. Licet eius conſilium, de quo ibi non putem congruere potentiæ ſuæ, ut patet ex contentis in hoc libro, eandem, de qua ſupra ſententiam, quod uotum continentiæ ab Eccleſia indictum poſsit ab Eccleſia tolli. Fatetur S. Tho. ſecunda ſecundæ q. lxxxviij. arti. xi. Sicut uidemus è contra, quod eſt fortius, Nam papa, & Eccleſia diſpenſat ſuper matrimonio cõſummato per copulam carnalem, uidelicet inter infideles, quando alter coniugum ad fidem conuolat, ut per Abb. in c. quanto de diuor. qui dicit no. caſum, in quo uerum matrimonium conſummatum per copulã carnalem, diſſoluitur, quando alter infidelium uenit ad fidem, reliquo nolẽte ſecum cohabitare, uel non ſine blasfemia diuini nominis, de quo per Boeri. conſi. xx. eſt enim uerum matrimoniũ inter eos. d. c. quanto, & c. ſi quis xxviii. q. i. licet non ita firmum, & ratum, & indiſſolubile, ſicut inter chriſtianos, ut in c. de infidelibus de conſangui. & affi. & c. quanto, & c. gaudemus. eo. ti. cũ ibi no. & inter fideles id cõtingit propter baptiſmum, qui in indiſſolubilitate matrimonii ponderatur, nam ubi non eſt fides chriſtiana, matrimonium non habet ſuum ſignificatum, cum matrimonium conſummatum denotet unionem, & conformitatem, quæ eſt inter Devm, & Eccleſiam per aſſumptionem carnis humanæ. Vnde ſicut figuratum eſt indiſſolubile, quia carnem, quam Devs aſſumpſit, nunquam dimiſit, ita & matrimonium illud figurans debet eſſe indiſſolubile, ſicut figuratum, & not. in d. c. quanto.

Sed & inter fideles in matrimonio nõ conſumato Papa latiſsi mã habet poteſtatẽ,& ex cõſenſu cuiuſcunq; ſponſi ex poteſtate abſoluta, poteſt matrimonium diſſoluere nulla legitima cauſa ſubſiſtente, ex poteſtate vero ordinaria poteſt, dummodo ſubſit cauſa aliqua rationabilis, vt per gloſſ. in c. ex publico in verbo, conſumatum de conuer. coniugato. quam hoſti. Ioann. Andr. & alij communiter ſequuntur, & Archi. in cap. quapropter xxvij. q. ij. Bald. in l. Deo nobis colum. ij. verſicu. vlterius, nota, C. de Epiſcop. & Cleric. Idem Bald. in l. prima C. de ſponſali. Feli. in cap. quæ in Eccleſiarum colum. vij. verſicu. & hinc eſt, De conſti. Ad quæ, & maxime circa iuſtam cauſam, quę dicatur iuſta cauſa, vi. Gozadi. Præceptorem meum, conſ. ij. colum. iiij. & ante eum circa diſpenſationem in matrimonio, vi. Anchara. conſil. ccxxxix. Parum dubitationis, & conſi. ccclxxiij. reuocatur in dubium, & Deci. conſ. cxij. in prę ſenti. ſoci. conſi. xxviij. circa primum quæſitum, vol. 1.

Et Papa poteſt ſtatuere, vt per ſecundum matrimonium con ſumatum tollatur primum non conſummatum, c. tuas, & ibi no. de ſpon. duo. & ita dicit Ioan. de Imo. communiter teneri, in c. fina. de tranſactio. & ſoci. d. conſi. xxviij. colum. ij.

Et ſi papa, & eccleſia in matrimonio diſſoluendo habet latas habenas, multo magis hoc debet procedere in matrimonio contrahendo, vt hoc concedi poſſet, non obſtante voto continentiæ, cum facilius dicatur, poſſe iam contractum, & non conſumatum diſſolui, quam quod contrahendum concedatur, cum in primo caſu obſtet illud, quos Devs coniunxit &c. quod non eſt in ſecundo caſu.

Verum eſt, quod in matrimonio per copulam conſumato inter fideles non poteſt Papa diſpenſare, & eo caſu habet locum, quod dixi, Quos Devs coniunxit, homo non ſeparet, vt in c. inter corporalia de tranſlati. præla. xxxij. q. in c. dixit Dominus xxxiij. q. ij. Quos Devs, quod quidem Euangelium loquitur de conſumato, vt habetur in dict. cap. ex publico, vbi Abb. & alij, & Archi. in d. cap. Quapropter, & eſt tex. optimus in d. c. quanto ſecundum d. Abb. ibi in tertio notabili, & per Bald. in d. l. Deo nobis colum. ij. in fin. Nam matrimonium conſumatum denotat, vt dixi ſupra, vnionem & conformitatem, quæ eſt inter Devm, & eccleſiam, per aſſumptionem carnis cap. debitum, de biga. non ordi. & ſicut figuratum

eſt

eſt indiſſolubile, ita & matrimonium illud figurans, & iſta eſt communis opi.Doc.vbi ſupra & in c.ex parte il ij. de cleri. coniuga.& in c.propoſuit de conceſsi.præben.Pet.de Ancha.in c.cannonum ſtatuta,col.vj.de conſtitutio.

Quare autem matrimonium per verba de præſenti contractum, & non conſumatum mediante copula carnali, poſsit per Papam ſeparari, ea eſt ratio, quia in hoc ſignificatur ſolum coniunctio fidelis animæ ad DEVM, Nam anima ſæpe peccando ſeparatur à DEO, & ideo ſicut ſignatum recipit ſeparationem, ſic & ſignans tale matrimonium non conſumatum, ſed conſumatum rem indiſſolubilem ſignat, vt dictum eſt, ideo & ipſum indiſſolubile permanet, nam & conſumatio, quæ conſiſtit in facto, non poteſt haberi pro non facta xxxiij.q.v.ſi Paulus & d.c.inter corporalia.

Et licet diſpenſationes tales circa matrimonia fieri poſsint per prædicta, & factæ ſint quandoque, non tamen congruunt Eccleſiaſticæ potentiæ, non enim eſt bona illatio, ita quandoque facta fuiſſe, per præceſſores, ergo per ſucceſſores, fienda, per tex.in l.pen.C.de inceſtis nup.vbi dicit Imperator exempla inhoneſta non eſſe imitanda, ſed reiicienda, quém text. ad hoc ibi no.Salice.ſunt tamen exequenda exempla Sanctorum, vt in c.de quibus xx.diſtin.

Et non nè ſatis euidens eſt, quod ſequeretur cultus DEI diminutio in Sacerdotibus, & DEO dicatis, ſi vxores ducerent. Quis enim, in ſacris conſtitutus, & tot ſeculi miſeriis maximis repletus cum vxore, & filiis, poſſet vxori ſimul, & DEO inſeruire? infinita enim ſunt onera matrimonij, vt infra dicetur. Hinc eſt, quod vxorem ducens, comparatur nauiganti, & ideo Auguſti: ad Bonifa. Comitem ſcribens, dicit, nauigaſti, ideſt vxorem duxiſti, de quo in capitu.nos nouimus xvij. quæſt. ij. vbi gloſſ.dicit quod ſicut nauigans ſubiicitur variis periculis, nec proprio motu regitur, ſed ventis, ſic habens vxorem, & illud, qui capit vxorem, defuncta vxore, ſecundam. Naufragus in tumido bis natat ille freto, Grauis eſt enim coniugij Sarcina xxxij. quæſt. ſeptima omnes cautiones, vt cum vxore non poſsit quiſquam, DEO iugiter militare, ſed velit, nolit in ſæcularibus negotiis uerſari cogetur, contra præceptum Apoſtoli: nemo militans DEO negotiis ſecularibus ſe implicet, & Eſai. lxi. vos Sacerdotes Domini vocabimini

cabimini

cabimini Miniſtri Dei noſtri, ergo non hominum, in nego-tiorum immunditia, &c. i. & to. ti. ne Cleri. vel Mona. nego. ſecula. & xxj. quæſt. iij. cap. i. ij. & iij. c. ſunt non vlli xvi. q. i. c. contrarium de peni. Diſtinct. v. & tanquam peſtis fugiendus Clericus negotiator. c. negotiatorem, lxxxvi. Diſtinct. negotiatio, enim & militia vix ſine peccato exerceri poteſt c. falſus, de pœniten. Diſtin. v. licet Beatus Hieronymus ad ruſticum monachum quædam eis permittit in vſus eorum ſucceſſura, vt fiſcellam texere iugo, vel caniſtrum plectere uiminibus, & ſubdit, ſerratur humus, areolæ æquo limite diuidantur, in quibus cum olerum iactata fuerint ſemina, vel plantæ per ordinem poſitæ, aquæ ducantur irriguæ, inſerantur fructuoſæ arbores gemmis, vel ſurculis, vt paruo poſt tempore Laboris tui dulci a poma decerpas, & alia, de quibus ibi.

Et ideo ſaluator noſter diſcipulis onera matrimonii contemplantibus, & dicentibus non expedire nubere, reſpondit, rectè quidem ſentitis. Math. xix. & Cicero dicebat, ſe non poſſe pariter philoſophiæ, & vxori operam dare, & vxoratus dicitur in igne poſitus, ſcilicet in ardore concupiſcentiæ, in
3 ipſis amplexibus vxoris igneis, ſed & de legitimo matrimonio ſuſceptus erat, Qui dixit, Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea, adeo quòd in ipſa quoque copula matrimoniali, ſi voluptas in-
4 teruenit peccatum committitur, prout illa carnis commixtio, raró ſine voluptate carnis fieri poteſt, ſecundum Gregorium, & eſt translatiuè in cap. vir cum propria xxxiij. quæſtio. iiij. quamuis coniugatus dicatur honeſte viuere, & in actu coitus ſemper impeditur ratio ab actu ſuo. vij. Etnico. & in illo actu prophetæ non habebant influxum Spiritus ſancti, & in actu matrimonij, quod eſt tantum ſacramentum, Spiritus ſanctus adeſt, vſq; quo venitur ad copulam, & tunc recedit. c. connubia xxxij. quæſtio. ij. & Tabiena in verbo matrimonium tertio poſt princip. & §. j. late Aſten. in Sum. in titul. de Bonis matrimonij in communi titu. ix. articu. ii. libr. viii.

Et in ſacris conſtitutos certiſsimum eſt impedimentum vxoris, & oneris curæ familiaris maximè deuiare á dicendis horis Cannonicis, prout omnes in ordinibus ſacris conſtituti quotidie tenentur, certis horis diei naturalis, ad quæ tenetur

netur etiam ſimplex Clericus, ſi habet beneficium Eccle-
5 ſiaſticum, c. dolentes de celebra. miſſa. c. ſi quis præsbiter. xxxii. diſtin. Ioann. And. Abb. & omnes in c. i. de celebra. miſſa. Cardina. in cle. i. eod. ti. nam ideo dantur redditus Eccleſiaſtici à laicis, vt Clerici orationibus ſuis eos adiuuēt, & pro populo intercedūt. c. ipſi Sacerdotes. i. q. i. Quia pp officiū datur beneficiū c. i. de Reſcriptis in vi. quod ſi omiſerint ceſſante cauſa ratio-
6 nabili, & legitimo impedimento, tenentur reſtituere fructus, quos eo die percipiunt ab Eccleſia, vt per Ioan. Calderi. in d. c. i. de celebra. miſſa. & licet beneficium ita tenue ſit, vt illius redi-
7 tus non ſufficiant ad ſuſtentationem beneficiati, non minus tamen tenetur ad quotidianum officium, ſecundum Hoſtien. in Summ. eo. ti. vbi dicit quod ſicut vir tenetur miniſtrare neceſſaria vxori, quæ tamen debitum rēddere non poteſt, vel alias ſufficientem dotem non dedit. c. quod propoſuiſtis xxxii. queſt. vii. ita & Clericus tenetur ad officium, quamuis non percipiat ab Eccleſia tantum, ex quo ſe ſuſtineat, idem tenet cardin. in d. clemen. i. in v. q. per c. clericus victum xci. diſtin.

Quod quidem officium dicere tenentur, cum ſpiritus hilari-
8 tate, & ſine triſtitia, & animi mœrore, ſecundum Hieronymum, dicentem, non enim verbis tantum, ſed corde orandus eſt Deus. Quapropter melior eſt quinque pſalmorum decantatio, cum cordis puritate, & ſerenitate, & ſpirituali hilaritate, quàm totius pſalterii modulatio cum anxietate cordis, ac triſtitia, c. non mediocriter. de conſecra. Diſtinct. v. & habetur nume. xviii. vbi quod Sacerdotem elegit Dominus, vt ſtet, & miniſtret nomini Domini, & ideo dicit ibi Moſes, quod Sacerdotes alebantur a ſæcularibus, & ibi de decimis eis dandis, & de primitijs tàm terræ naſcentium, quàm animalium, & parte lanarum ex ouium tonſione, & Deuterono. xviij. ad hoc, vt eſſet eorum iuge miniſterium Templi, & Leuitæ ſecularium curam non habebant.

Quod ſi conſideretur ſtatus vxorati, perſpiciet quilibet fore impoſsibile, vel difficilimum matrimonio cōpulatum poſſe dictas horas Canonicas, & cum ea hilaritate, & ſine cordis anxietate poſſe dicere, & mente in DEVM intenta, cum tamen non ſacrificiorum magnitudo, ſed dantis affectus conſideratur apud DEVM. cap. odi. & proieci. xxiiij. q. j. & non vox, ſed cor, non clamor, ſed amor DEO placet, ſecundum

gl.

gl. in c.j. xcij.diſt. in verbo non voce, & iuxta illud, hic Populus labijs me honorat, cor autem eorum longe eſt à me, & orandum eſt ſpiritu. iij. Corinthi. xiiij. orabo ſpiritu, orabo, & mente pſallam ſpiritu, pſallam & mente, & Epheſi. vj. ſicut de Anna, quæ in conſpectu Domini orabat, vel coram Domino, & loque
10 batur in corde ſuo.i. Reg.j.nam omnes quidem oramus, ſed non omnes in conſpectu Domini, etenim cum corpore in terra proſtrato, & ore fruſtra delirante, mens vbique per domum, ac forum circum uagatur, quo ore talis poſſet dicere ſe orare in conſpectu Domini? nam in conſpectu Domini orat, qui orat vndequaque colligens mentē ſuam, nihil habens cum terra commertij, ſed ad ipſum DEVM totum commigrans, omni cogitatione humana ab anima depulſa, nam illa potiſsimum eſt deprecatio, cum ab intimis ſurſum voces feruntur, & hæc perfici minimè poſſent per habentem intellectum, & mentem ad ſæcularia negotia diſtractum, & Beatus Ephremſyrus dicit, quòd ſicut Angeli cum metu, ex tremore laudant DEVM, ita nos debemus caſto corde cum timore ſtare, dum pſallimus, orationis noſtræ tempore, neque ſolis corporibus in oratione procumbere, menteſque terrenis occupare negotijs, ſicut autem Nauicula, quæ maris fluctibus fertur, ita mens, quæ ſeculi negotijs, curiſque diſtricta eſt.

Et non tantùm ad horas Canonicas dicendum, ſed & ad præ-
11 dicandum tenentur non tantum Epiſcopi, qui ex officio, & officij neceſsitate ad hoc ſunt aſtricti, vt dicit Alex. de ales par. 3. q. lxviij. membro. iii. arti. ij. §. iij. qui vbicunque ſint, dicuntur miſſi, ſunt enim loco Apoſtolorum. c. in nouo. xxi. diſt. c. Eccleſiæ. xxxv. diſt. c. quorum. lxviii. diſt in. verum etiam ad hoc arctantur omnes præsbiteri, maximè Rectores animarū iuxta illud Eſaiæ. lviii. clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, præconis quidem officium ſuſcipit, quiſquis ad ſacerdotium accedit, & contra non prædicantes inuehit Dominus per prophetam Eſai. lvi. canes muti non valentes latrare, & monachi non ex officio, ſed ex commiſsione ſedis Apoſtolicæ, cuius ſanctioni impunè reffragari non licet. xi. diſt in. capit. conſequens, ſunt & ipſi in partē ſollicitudinis aſſumpti in edificationem noſtram. ii. Cor. xii. Quæ diffuſius tangit Alex. de Ales. par. iiii. q. cviii. membro. iiii. arti. iii. & per Doct. in c. quum ſit de Iude. & in c. cum ex iuncto. de hæreti. & in c. excommunicamus. §. quia vero,

& ibi

& ibi Ioan. de Ana. de hęret. & dic quęſo quo nam pacto hoc exercere poterit, ſi ea, quæ decet cura, & diligentia vti velit Sacerdos vxoratus, qui ſuo, ſuorumque liberorum, & variarum afflictionum mærore, & familiaris curæ ſolicitudine continuè cruciabitur?

SVMMARIVM.

1 *Clericorum numeroſa multitudo facit ipſos contemptibiles.*
2 *Clerici pauci boni, magis* DEO *acceptabiles, quàm multi mali.*
3 *Clerici, & Prælati tenentur de fructibus, redditibus, & oblationibus, quas percipiunt ab Eccleſia facere quatuor partes.*
4 *Raſura capitis in Sacerdotibus quid deſignet, & reſiduum capillorum.*
5 *Qui ex beneficiis Eccleſiaſticis ſint ſuſtentandi, & an qui parentum opibus ſe alere poſſent.*
6 *Diuitiarum reprobatio, & damna ex eis.*
7 *Mutationes omnium rerum apparentes.*
8 *Diuitiarum fructus peſſimi, & de earum inſtabilitate num. 9.*
10 *Socratis opinio reprobata circa modum orandi.*
11 *Vita beatior non habenti filios.*
12 *Clericus, & Sacerdos poteſt ſibi filios legitime adoptare.*
13 *Sacerdotes, & clerici, quomodo habeant filios, & nobiliores, & digniores Laicis.*
14 *Cognatio ſpiritualis dignior carnali.*
15 *Eccleſiæ Regimen Domui, & Patrifamilias comparatur.*

CAPVT QVARTVM.

ET POTISSIMVM ea ſollicitudo onerum matrimonij contingeret in ſacerdotibus, & Clericis noſtri temporis, vt effecti nuptiatores, officia prædicta, & alia ſibi incumbentia exercere minime, vel cum maxima anſietate, & mentis alienatione à DEO, poſſent, videmus nanque, & ante oculos omnium ſe offert paupertas, & miſeria ipſorum, & plurimi mendicando dietim victum quærunt, quod contingit propter numeroſam eorum multitudinem, & copiam, quæ eos contemptibiles reddit c. legimus Diſtinctio.

xciij. & eis congruit, quod dicit Ambroſius, ex inordinata, & indeſciplinata multitudine ſacerdotum, hodie cotemptui pleriſque datur Redemptoris venerabile Sacramentum, & verba illa Hieronymi, mendicat in plateis Clericus, & ſeruili operi mancipatus à quolibet petit Elimoſinam, qui ex eo magis deſpicitur a cunctis quo miſer, & deſolatus iuſtè putatur ad hanc ignominiam deueniſſe, & cum eorum vita deſpicitur, neceſſe eſt, vt & doctrina contemnatur, vt in extrauaganti inter cunctas, & §. verum, de priuilegi, & in ordinatione Sacerdotum, acceptabilius eſt DEO, paucos bonos,
2 quam multos malos habere miniſtros cap. cum ſit ars. de eta. & qua. ordin. & cap. tales xxiij. Diſtinctio. propter contemptum, vt dicitur in d. c. legimus, ante fin. omne quod rarum eſt plus amplectitur, pulegium apud indoſ. pipere præcioſius eſt, Diacones, paucitas, honorabiles Præsbiteros, turba, contemptibiles facit, & multitudo eſt canonibus inimica. cap. quia in tantum de preben. & multitudo oneroſa nihil habet honeſti, vt in authenti. de referenda. colla. ij. & quomodo in paupertate conſtituti ſuſtinebunt onera matrimonij, & diuines incumbent?

Sed & qui redditus vberrimos, & oblationes ex Eccleſia per-
3 cipiunt, certum eſt per illos, quatuor de eis fieri debere portiones, quarum vna tantum eſt prælati, aut Rectoris pro ſe, & hoſpitalitate ſeruanda, ſecunda Clericorum, tertia pauperum, quarta fabricis Eccleſiæ applicanda. c. quatuor. cap. de redditibus, cap. mos eſt. xij. quæſt. ij. & cap. i. de eccleſi. edifi. adeo quod portio quarta ex prædictis eſſet ſatis tenuis pro filiis eorum alendis, & filiabus maritandis, & aliis oneribus nuptiarum, & adigente neceſsitate, & ægeſtate miſerrimæ eorum filiæ pudicitiam proſtituere de facili, cogerentur, & anima periret, pro qua CHRISTVS impendit animam ſuam, & ſi non haberent, vnde filios alerent, & quæ ad victum ſunt neceſſaria, eis deficerent, tunc inſurgerent lætales ſollicitudines, & cruciatus, & cordis dolores, qui parentes ipſos perimerent, cum liberorum calamitatibus attrocius, quam ſuis afficiantur. Adeo quòd nec eorum familię conſeruari poſſent, quæ ſecundum legiſtas conſeruantur mediantibus diuitiis, nam propter paupertatem familiæ ſordeſcunt. l. quiſquis, ibi in paupertate ſordeſcant. C. ad l. Iul. Maieſt. & in Clement. pleriſque de

electio.

electio. & iuxta illud haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat res anguſta domi, Nec diuitie conueniunt DEO
4 dicatis, & contemplationi, & orationi indeſinenti mancipatis, vt deſignat raſura capitis, quæ temporalium omnium eſt depoſitio, & victu, & veſtitu contenti, nullam inter ſe proprietatem habentes, omnia debent habere communia. cap. duo ſunt xij. quęſt. j. & xxiij. Diſtincti. prohibetur, & capilli, qui remanent, denotant, quod aliqua debent retinere ad ſuſtentationem, vt per glo. in d. c. Duo & actu ij. in fi.

Et ſi aurum habet Eccleſia, id habet, non vt ſeruet, ſed vt eroget, & ſubueniat in neceſsitatibus pauperum, vt per Ambro. in libr. de offici. & tranſumptiue in capitu. aurum, xij. q. ij.

Et hi ſoli beneficiis ſuſtentandi, quibus parentum, & ami-
5 corum nulla ſtipendia ſuffragantur, hi enim qui parentum opibus, & ſtipendiis ſuſtentari quærunt, ſi beneficia, quæ pauperum ſunt, accipiunt, ſacrilegium incurrunt, & committunt, & per horum abuſionem, iudicium ſibi manducant, & bibunt cap. clericos j. quęſt. ij. & cap. quoniam quicquid xvj. quæſtio. & per gloſſ. in verbo. de patrimonialibus, in c. in tuis quæſtionibus de præbend. & ſatis eſſe debet eis, ſi CHRISTVM ſecum habeant, cui ſe vouerunt, Nam qui CHRISTVM habet, omnes diuitias ſecum habet, quia diuitiæ huius ſæculi vanæ ſunt, & fugitiuæ, conſiderentur, qui ante nos fuerunt diuites, nonne omnia ſomnium, nonne vmbra,
6 & flos? Nonne verba, & fabulæ? ille modo locuples, ſed ſtatim vbi erunt diuitiæ? Perierunt ſimul cum eorum acquiſitoribus, peccata autem quæ in his comparandis patratus eſt remanent, & propter peccata ſupplicium, Ideo Dominus noſter dixit, nolite in terris theſaurizare, vbi tinea, & erugo demolitur, vbi fures effodiunt, & furantur.

Et familiæ propagandæ ratio eis minime conuenit per præ dicta, cum ſit ſollicitudo uana, & familię non multo poſt tempore dilabuntur, & extinguuntur, vt docet experientia, & vbi Fabiorum, Graccorum, & aliorum Romanorum Priſcorum familiæ, & aliarum Ciuitatum; vt in hac patria noſtra Aquileiæ, quę erat totius olim Italiæ emporium, cuius nec reliquię ferè apparent? & nihil penè in ſemetipſo manet, ſed currit natura, multas euoluens mutationes, quas neque prouidere fa-

cilè eſt,neq; prædicere,vt in auct.vt omnes obe.iud.§. ſi vero il-
le,& §.accipiat,& nil eſt,quod mutabilitatem non ſentiat, vt in
aut.de non alien. §. nos igitur,& lxxxix.diſt.c.ad hæc,& de con-
ſecra.diſtin. v. c.ne tales in ſi.

7 Et videmus in noſtris quoque corporibus mutationes, & in re-
bus noſtris, & in elementis, & in omnibus ſemper inſtabilitas
deſignatur per opera, nunquam hiems remanſit, nunquam ver.
nunquam æſtas,nunquam autumnus, dignitates, Reges mutan-
tur,dies,& nox,Sol,& Luna creſcit, & decreſcit, & ſolus DEVS
immutabilis,ſtabiliſq; manens dat cuncta moueri.

8 Et eò minus diuitiæ ſunt à Sacerdotibus, & qui iugi Altaris
miniſterio inſeruiunt, appetendæ, cum ipſarum pediſſequa ſit
luxuria, ira, temperantia, furor, iniuſtitia, arrogantia, ſu-
perbia, omniſque irrationabilis motus, & quid diuitiis infide-
lius? quæ ſæpe nec vſque ad veſperam nobiſcum permanent,
ſed ſicut, ingratus transfuga, ab hoc, ad illum, & ab illo, ad
alium ſubinde pertranſeunt, & de eis Amos vj. reputarunt qua-
ſi ſtantia, & non quaſi fugientia, non dixit quaſi prætereuntia,
ſed quod maltò minus, quaſi fugientia, non enim paulatim re-
cedunt, ſed mira celeritate ſunt auolantia, & ne ad momentum
quidem permanentia,& de his Eccleſiaſt.xxxj.

9 Et diuitiæ non ſunt nobiſcum, ſed nos dimittunt. Vnde
Apoſtol. 1. Thimote.vi. dicit, nihil intulimus in hunc mun-
dum, haud dubium, quia nec auferre quid poſſumus, haben-
tes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus,
nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & la-
queum diaboli, & deſideria multa, & nociua, quæ mergunt
homines in interitum, & perditionem, & ideo Socrates
humanæ ſapientiæ, quaſi quoddam terreſtre oraculum, vt ita
ipſum appellat Valerius Maximus, Nihil vltra petendum à
Diis immortalibus arbitrabatur, quam vt bona tribuerent,
quia ij demum ſcirent, quid vnicuique eſſet vtile, nos autem
plerunque id votis expetere, quod non impetraſſe melius fo-
ret, etenim denſiſsimis tenebris inuoluta mortalium mens, in
quàm late patentem errorem, cæcas præcationes tuas ſpargis,
diuitias appetis, quæ multis exitio fuerunt, honores concu-
piſcis, qui quàmplures peſſundederunt, regna tecum ipſe vo-
luis, quorum exitus ſæpenumero miſerabiles cernuntur, ſplen-
didis coniugiis iniicis munus, at hæc, vt aliquando illuſtrant,

ita

ita non vnquam Domos funditus euertunt, vides quomodo Socrates ex omnibus quæ homo concupiſcit meminerit præcipue de diuitiis, & coniugiis, vtpotè de his, quæ magis homo appetere ſolet, & quę ipſum excruciant, de quibus vide plura per Platonem in Alcibiade, ſeu de voto, & ideo Iacob. Epiſto. v. inuitat diuites ad luctum, agite nunc diuites, plorate vlulantes in miſeriis veſtris, quæ aduenient vobis.

Licet Socratis opinio, de qua ſupra, ſit per Doctores ſan-
10 ctos improbata, propter duo, primo quia quædam ſunt de per ſe ad ſalutem neceſſaria, & nobis præcepta, vt dilectio DEI, & proximi, humilitas, pax, patientia, & talia debemus petere determinatè, & ſcimus ea indeſinenter petenda, & in nomine CHRISTI ad gloriam DEI, Secundo quia orando aliquid determinatè, mens noſtra pro illo magis accenditur, ſicque capacior fit eius, quod poſcit, Deſiderium enim aperit, capacemque facit affectum orantis, Quædam vero ſunt indifferentia, quæ poſſunt ſaluti obeſſe, ſicut prodeſſe, vt corporis ſanitas, ceſſatio tentationis, & multa huiuſmodi, & talia non debemus determinatè petere, niſi ſub conditione beneplaciti DEI, Ideo diſtinguendum vt ſupra. Ex prædictis ſatis liquet nullam debere eſſe in DEO dicatis conſiderationem familiæ conſeruandæ, nec prolem ſibi debere procurare, cum & filiorum cauſa ſit ſæpiſsimè parentibus pernitioſa, prout inferius dicetur, nam & ob id prodita eſt lex Pompeia de Parricidis, plures nanque filij parentes occiderunt, vt Virgilius Aeneid. vj. mæſtamque Eriphilem, cru-
11 delis nati monſtrantem vulnera cernit, & de Oreſte qui matrem interfecit, de quo Horati. lib. ij. Sermo. Nec ferro, vt demens genitricem occidit Oreſtes, & de Nerone, & aliis pluribus, vt legitur in libris Hiſtoriarum, & quos congerit Rauiſius, par. prima. car. mihi xxvij. Et deberent contenti eſſe Plautino illo documento, dum dicit.

Quando habeo multos cognatos, quid opus ſit mihi liberis? Nunc bene viuo, & fortunatè, atq; vt volo, atque animo, vt lubet, mea bona, mea morte, dicam cognatis, inter eos partiant, illi apud me edunt, me curant, viſunt, quid agam, & quid velim, priuſquam licet, adſunt, rogitant noctu, an ſomnum cœperim, Eos pro liberis habeo, quin mittunt munera, ſacrificant, dant inde partem mihi maiorem, quam ſibi, Adducunt ex-

tra

tra me, ad ſe prandium, ad cœnam vocant, ille miſerrimum ſeretur, minimum qui miſit mihi, illi inter ſe certant bonis, ego mecum muſito, Bona mea inhiant, certatim nutricant, & munere.

Et ſi quis ex Sacerdotibus ſit eo conſtanti animo, vt ve-
12 lit habere filios legitimos, poteſt intentioni ſuæ ſatisfacere per adoptionem, quæ eſt legalis actio ad ſolatium eorum facta, qui liberos non habent, pene naturã imitans, l. cum eum. C. de adoptio. & ff. de adoptio. l. ij. & de Cognati. legali. toto titul. cum ibi not. & de qua per Sanct. Thom. in iij. Senten. diſtinct. xlij. quæſt. ij. articu. i. ij. & iij Et qui vxores non habent, filios adoptare poſſunt. l. & qui. ff. eod. titu. & Clericus hoc facere poteſt, & aliquem ſibi in filium adoptare, vt per Hoſtien. in rubri. eod. titu. de cognat. legal. circa fin. & Abb. in c. fin. eod. tit. pro qua opin. allegat tex. in l. ſi pater. ff. de adop. & Alexan. in l. gallus. §. quid ſi is, qui filium col. fin. in fin. dicens hoc menti tenendum, tanquam notabile. ff. de liber. & poſthu. per Angel. inſtitu. de adoptio. §. minorem, circa fin. & Iaſ. in Additio. ad Chriſtopho. Por. inſtitu. eod. titu. §. in plurimis, dicens quòd ita eſt veritas, Licet Petr. de Anchara. in dict. c. fin. dicat hoc non procedere in Monacho, ex quo filium in poteſtate habere non poteſt, & Guiliel. in l. & qui vxorem. ff. eod. titul. & an presbiter poſsit adoptare, vel arrogare nepotem ex filio ſuo ſpurio, & ipſum inſtituere. vi. Alexand. in l. Gall. §. quid ſi is. ff. de liber. & poſthum. & ante eum Ange. in l. & qui vxores. ff. de adoptio.

Et ipſi quoque Sacerdotes habent filios, & quidem ſupremæ
13 dignitatis, vt ſunt Imperatores, & Reges, & omnes mundi Principes, imo & nos omnes eorum filij ſumus legitimi ſpirituales, nam ſicut in generatione carnali contrahitur cognatio carnalis, & parte Patris, & Matris, ita in regeneratione ſpirituali, cognatio ſpiritualis ex parte dantis ſacramentum, & recipientem, à quo recipiens accipit eſſe gratiæ, & baptizans efficitur pater ſpiritualis baptizati, vt per Aſten. in Sum. eod. titu. in princip. de cognatio. ſpiri. & per Doct. in c. fin. Eſt enim ſpiritualis cognatio quædam proximitas perſonarum proueniẽs ex ſacramenti datione, vel ad illud tentione, ſicut etiam contrahitur per confirmationem, & per ſuſceptionem in pœnitentia. c. omnes, xxx. q. j. vbi grauiſsima pœna imponitur fornicanti

cum

cum filia ſpirituali, & maior quã cognoſcenti vxorem alterius, & lxxxij diſtin. cap. præsbiter, tam arctum eſt vinculum co gnationis ſpiritualis, quæ vtique filiatio, & paternitas ſpiri-
14 tualis eſt dignior carnali, ſicut ſpiritus carne, Nam hæc nihil firmum habens, nihil ſubſiſtens, nihil ſolidatum, ſed magis quam torrentium fluenta prætercurrunt, nudosque, ac ſolos relinquunt eos, qui illis inhiant, At qui ſpiritualia, non ſunt talia, ſunt enim firma, immobilia, viciſsitudinem non accipientia, ad omne ſæculum ſe extendentia, & quia regeneratio noſtra, quæ fit mediante cognatione ſpirituali, eſt nobis magis proficua, quàm carnalis, Nam hæc nos efficit mortales, & illa immortales, & ſpiritus ſancti gratia nos implet, & nullum definitum habet tempus, ſicut illæ, & per hanc fit tranſitus de terrenis ad cœleſtia, de peccato ad vitam, de culpa, ad gratiam, & CHRISTVM induimus, Galath. iij. & dicit Hoſtien. in cap. grauamen. de exceſsi. prælato. quòd magis obligamur patribus noſtris ſpiritualibus, quàm carnalibus, quia vt dicit ipſe, fortius eſt ſpirituale vinculum, quã carnale. c. inter corporalia de tranſlatio. Epiſ. Vnde hac filiatione admiranda, deberent eſſe contenti Sacerdotes, Hæc enim eſt vera propagatio prolis ſpiritualis nunquam deficiens, ſicut & Apoſto. nominat Corinthios filios ſuos cariſsimos, dum dicit primo Cor. iiij. non vt confundam vos, hæc ſcribo, ſed vt filios meos cariſsimos moneo, Nam ſi decem millia pedagogorum habeatis in CHRISTO, ſed non multos patres, nam in CRISTO IESV per Euangelium vos genui, vt infra; Ideo miſi ad uos Timotheum, qui eſt filius meus cariſsimus, & fidelis in Domino, & Galath. iiij. filioli mei, Quos iterum parturio, & Ioan. ii. & iij. Filioli mei, hæc ſcribo vobis, filioli mei non diligamus verbo, neque lingua, & alibi ſæpiſsimè, Nam & Auguſtinus dicit illis, qui Virginitatem DEO uouerunt, quanquã ampliorem gradum honoris, & ſanctitatis in Eccleſia teneant, non tamen ſunt ſine nuptiis, nam & ipſi pertinent ad nuptias cum tota Eccleſia, in quibus nuptiis CHRISTVS eſt ſponſus.

Eſt & Eccleſia veluti domus quædam, ac ſicuti in domo vxor
15 eſt, & filij, ac ſerui, omniumque cura, & Regimen incumbit Viro, ita fermè, & in Eccleſia videas, nihil ibi eſt aliud, quàm filii, & vxores, & ſerui, quod ſi adminiſtrationis habeat ſocios, Eccleſiæ Rector habet, & domi vir vxorem, conſor-

tem

tem curarum ſuarum, At vero in Eccleſia Viduarū, ac Virginum alendarū ſollicitudo eſt, habet, & domi Vir, & ſeruos, et filios, eſt autem longè faciliu s Domum, quàm eccleſiam regere.

Et ſi domum velint regere, hoc a principio perpendant, nam non debet quiſque addicere ſe Sacerdotio, cui ſit ineptus, & quod caſtè, & mundè exequi nequeat, ne quid enim inconſultè faciendum, cuius poſtea pœnitendum ſit, quia deliberandum eſt diu, de quo ſtatuendum eſt ſemel, Nam & ita monet Baſilius magnus, cuicunque ab initio, quod vitæ genus cupit, (modo conceſſum) hoc inire, ac optare, licet, ſiue in matrimonio, ſiue in Cœlibatu viuere velit, Quando vero ſe DEO ſemel autorauit per vitæ continentiam, ac perpetuam caſtitatem, hoc detrectare non licet, ac ſeſe non ſecus, quàm aliquod munus, aut hoſtiam DEO ſacram cuſtodire, tenere, ne reum ſacrilegij ſe Dominus accuſet, quod ſemel dicatum ſibi corpus, rurſum rebus prophanis, & communis vitæ miniſterio ſordidauerit.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes dicuntur quaſi contraxiſſe matrimonium cum Eccleſia, ratione ſuſcepti ordinis.*
2 *Sacerdotalis dignitas ſuperat omnem Angelorum poteſtatem.*
3 *Nouitates parere diſcordias. & odia.*
4 *Vota DEO reddenda, aliter malus exitus euenit.*
5 *Votum ſolemne impedit contrahendū matrimoniū, et dirimit contractū.*
6 *Voti ſolemnizatio per quos actus inducatur remiſſiuè.*
7 *Votum ſolemne continentiæ, nec per Papam diſpenſari poſſe, niſi ex magna cauſa.*
8 *Diſpenſationes quædam voti continentiæ per ſummos Pontifices.*
9 *Item quòd ſolum ex eo, quòd legi Carnis reſiſti non poſſit, non debere diſpenſari tale votum.*
10 *Diſpenſatio ſolemnis voti continentiæ non eſt permiſſa per Mathæum Apoſtolum, etiam cum cauſa vrgenti, & quòd plures hoc tenuerunt.*
11 *Continentia Ioſeph cum Egiptia.*
12 *Continentia Iob.*
13 *Continentiæ modus præſeruandæ.*
14 *Continentia eſenniorum Populorum.*
15 *Continentia ſacerdotum gentilium.*
16 *Sacerdotum gentilium mos in ſacris obeundis diuerſarum regionum.*

CAPVT QVINTVM.

ET Sacerdotes, prout proxime dixi, ſicut habent filios ſpirituales, ita quoque dicuntur quaſi con traxiſſe matrimonium cum Eccleſia ratione ſu-
1 ſcepti ordinis, vt per Abb. in c. vt Clericorum
2 de vita,& honeſt. Cle. & eo debent eſſe cõtenti, vt conſeruentur in ſuo honore,& dignitate, quę omnes alios facilè ſuperat, & omnem Angelorum poteſtatem.

Nam licet vnus Angelus poſsit vnum cælum mouere non po teſt tamen vnum ipſorum cœlorum ad terram transferre, ſed ſacerdos paruo temporis momento, trahit verum corpus CHRISTI à ſummo cœlo ad terram, in altari tanta breuitate temporis, ſicut fit lucis ſolaris diffuſio, vt iiij. ſenten. Diſtin. xj. & xix. & ideo ſunt in maxima veneratione habendi, eccleſia. vij. in tota anima tua time DEVM, & Sacerdotes illius ſanctifica, & alibi, qui vos ſpernit, me ſpernit, & vos eſtis genus electum regale ſacerdotium, Gens ſancta Populus acquiſitionis, vt virtutes annun cietis eius, qui vos vocauit in admirabile lumen ſuum, CHRISTVS IESVS de tenebris, vt de dignitate ſacerdotali infinita poſſent adduci, cum tamen ſi copula matrimoniali ſe coniungerẽt, & eis permitteretur connubium, fierent contemptibiles, & tam ipſi, quam eorum vxores, & filii, vt hoc quilibet ſani capitis poteſt perſpicere, & quaſi ludibrio haberentur, & inter ipſas orirentur maximę diſcordiæ, & odia tam propter præexcellen-
3 tias, & præcedentias, quam alijs mille de cauſis, & ex controuer ſiis ſcandala, prout ſolent ſemper nouitates inducere, c. quia dilectio in fin. de conſangui. & affini. & c. conſuetudinis, de conſuetu. & in l. in rebus. ff. de Conſti. Prin. vbi Iaſ. dicit quod noui tates pariunt diſcordias, & Alber. Bru. conſi. xij. col. viij.

Meminerint DEO Dicati ſe votum continentiæ emiſiſſe DEO acceptabile, quod tanquam obligatorium, eſt DEO red-
4 dendum, cum votum voueris Domino DEO tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus DEVS tuus, Deute. xxiij. & c. xxiiij. quod ſemel egreſſum eſt de labiis tuis, obſeruabis, & facies ſicut promiſiſti Domino DEO tuo, & propria voluntate locutus es ex ore tuo, & numeri xxx. & plura leguntur antiquorũ patrum vota DEO reddita, vt votum Annæ de filio Samuele, & aliis, & ſi Ananias, q. DEO pecunias vouerat, quas tamẽ, victus

poſtea diaboli perſuaſione ſubtraxit, repētina morte cadēs expi
rauit,quia nūmos Deo abſtulit,quos dederat,quāto periculo in
diuino Iuditio dignus erit qui non nūmos,ſed ſemetipſum,Deo
omnipotenti ſubtraxerit?c.ananias.xvij.q.j.c.dilectiſsimis xij.
q.j.& de voto continentiæ ex noſtris videatur Bar.in l. adigere,
§.fi.ff.de iure Patro.

Quod quidem continentiæ votum in tantum obſeruandū eſt,
quod ſi eſt ſolemnizatū,mediante ſuſceptione ſacri ordinis, vel
veſtis ſacræ,vel profeſsionis in manu Abbatis,& prout glo.in c.
rurſus,& quæ ibi not.qui Clerici,vel vouen. Tunc tale votū ſo-
5 lemne,ne dum impedit matrimoniū,contrahendū, ſed dirimit
contractum.c.j.cum ibi no.de voto.in vj.et xxvj.q.i.per to.& c.
j.cum ſeq.de Cleri.coniuga.c.meminimus, & d.c.rurſus eo.titu.
Quia hoc dictat publicæ honeſtatis iuſtitia, nam inhoneſtū eſt
alligatum Deo per ordinem ſacrum, aut monachatum,matri-
monium contrahere,ſed per votū ſolemne monachationis, vel
ſacri ordinis,ſui corporis dominium videtur in aliis translatū,
ſicut per matrimonium,quod ergo eorū præcedit, ſoluit aliud,
nā ſacer ordo annexum habet votū caſtitatis, vt dicetur infe-
rius in reſponſionibus ad contraria.per quos vero actus induca-
6 tur ſolēnizatio voti relligionis vi.late Domini,in c.quidā xxvij.
diſt.& de actu profeſsionis eundē in c.quod interrogaſti ea.diſt.

Et circa votum ſolemne,verum eſt,ipſum, nec per Papam di-
7 ſpēſari poſſe,niſi ex magna,& vrgēti cauſa,quia tunc poteſt ſum
mus Pontifex cōtra votū relligionis diſpenſare ſecundum cōmu
nem opi. Canoniſtarū in c.cum ad Monaſteriū. de ſtatu Mona-
cho.puta ſi aliquis Rex infidelis vellet ad fidē conuolare cum to
to Regno ſuo, ſi poſſet ducere in vxorem Monialem filiā alicu-
ius Regis,nam credendum eſt,hoc eſſe charius Deo, quā conti
nentia vnius hominis,qui pro conſeruatione rationalis creatu-
ræ corpus ſuum expoſuit morti,nec peccatis,cum quo diſpēſatur
ſi per obedientiā Papæ nubet,immo magis meretur, obtēperan-
do ex cauſa Vicario Iesv Christi,vt diſpenſauit Celeſti-
nus iij.cū conſtantia Rogerij Siciliæ Regis filia,Federici iij.ma
tre,& Alex. iij.qui Venetijs exiſtens pro reparāda familia Iuſti
8 niana cum Monacho diſpenſauit, & alij Pontifices cū Ramico
Aragononū & Ioāne notho Portugalliæ Regibus,& licet in hoc
ſ.Tho.fuerit varius,nā in ſum.ſecunda ſecundæ.q.lxxxviij. arti.
vlti.teneat cōtra opinionem Canoniſtarū,tamen,in quarto ſen-
ten.

ten.diſt.xxviij.q.i.art.iiij.tenet contrarium,& quod poſsit fieri diſpẽſatio ex magna cauſa,quã cõmunẽ opi.tenẽt plurimi Doc. quos enumerat Feli.in c.ſi quãdo col.iiij.& ſeq.de Reſcrip.præ ſuppoſita vrgenti cauſa,alias non,dicitq; hoc cõmuniter teneri, & credere ſuo ita in curia ſeruari,& quod ob id Caliſtus Papa iij.
9 recuſauit diſpenſare ſuper cõiugio Diaconi, qui ſolũmodo alle gabat ſe legi carnis non poſſe reſiſtere, & per Deci.in c.quæ in Eccleſiarũ col.v.de conſt.& in conſ.cxij.col.v. ſed beatus Matheus Apoſt.noluit conſentire,quod Ephigenia virgo DEO dicata nuberet cuidã Regi Infideli,qui ſe chriſtianũ fieri promit-
10 tebat,cũ omni populo,quin potius mortem ſuſtinuit, licet hoc caſu ſubeſſet cauſa vrgentiſsima,quam opi.contra cõmunem ſen tentiam plures ſunt ſecuti, adeo quod inſpecta vtraq; opinione, conſtat uotum caſtitatis ſolemne,vel eſſe indiſpenſabile,vel tan tum ex magna cauſa diſpenſari poſſe.

Meminerint queſo iſti nuptiatores illius continentiſsimi Ioſephi,qui priuſquã in terra,& Dñs,& opifex vniuerſi apparuerit libertatẽ mẽtis coſtodiuit,q nõ audiuerat Paulũ dicentẽ, corpora noſtra mẽbra eſſe Chriſti.j.Corin.vi.& priuſquã,audiret uocẽ
11 diuinã,nõ minor apparuit his, q celeſtibus ꝓmiſsionibus hono rati ſũt,& qui eo quia illũ tãgere uolebat Egyptia, quaſi in tactu eius periculũ eſſet fugiẽs de manibꝰ eius,palliũ abiecerit,Docens nos in Eccleſijs,quã oporteat nos certare, & incorruptã ſeruare aĩam,& putauit DEI ſeruos docere,vt imperẽt uoluptati,quãuis multa pericula parata viderit,Quantũ nos cõuenit cũ rumore,& tremore uiuere in cõtinẽtia, ne appareamus indigni honore,& ne membra CHRISTI fiant mẽbra ſcorti,hoc verbũ ait Chriſoſtomus,põt omnẽ animam continentia munire,hoc verbum ar dentes concupiſcentias marceſcere facit ſermo ille,in animã ad miſſus,cuius quidẽ Apoſtoli verba tanquã tonitrua,deberent hu manas mẽtes mouere,& ideo ſeruẽt,quę monet Apoſto. viij. & xiij.& Philipp.iiij.& quod hr̃ in c.quod dicit xlj.diſt.& j. pet.ij.
12 Lucæ vj.Ioan.xiiij.& xv.Meminerint & hi continentiã magni Iob.Qui nõ ſolũ continentię fuit diligẽs excitator,ſed & legem oculis ſuis poſuit,ne in Virginis videret faciẽ,ne forte mentẽ il lius raperet pulchritudo irradiãs,neq; hoc negligẽter audiendũ eſt,ꝙ ante Chriſtũ incarnatũ apparuerint iuſti, & tantũ continẽ tiæ ſpeculũ exhibẽres,nõ.n.erat qđ tunc tãtaui ad virtutẽ illã vr geret,neq; virginibus crimẽ erat,neglecta cõtinentiæ poſſeſsio.

13 Quando igitur cõcupiſcentia inflāmat, cogita tibi aſtare Paulũ dicentẽ, neſcitis, quod corpora veſtra mẽbra ſunt CHRISTI? Gerentes membra CHRISTI, facies ne membra ſcorti? ſi illorum verborum fueris recordatus, ſtatim fugientem videbis voluptatem, Nam ſi ancillas Domina caſta, & pudica turpitudini deditas, ſolo aſpectu pudicas facit, Quid mirum ſi titillantem voluptatem, memoria CHRISTI ſtatim ſopit? ſemper crucem habe ante oculos tuos radiantem, & purus à peccatis per id temporis abibis, hæc enim ſalus eſt animæ, fœdarumq; concupiſcẽtiarũ ſalubre antidotum, & pro certo, illi caſtitati derogant, ſemper, qui eam, aut non habent, aut habere coguntur inuiti.

Et ex hiſtoriographis, & locis ſcripturę ſacrę vltra exẽpla Ioſeph, & Iacob, plurima poſsẽt adduci, quę ex cõſulto ommittũtur, qui fuerunt contẽtiſsimi, tã ex CHRISTI fidelibus, quã ex gentilibus, & cuiuſcunq; ſtatus, & conditionis, & quod hęc virtus incalluit non tantum in certis perſonis, priuatorum, & ſingulorum, ſed etiam in populis, & gentium vniuerſitate, vt habetur de Eſſe
14 niis populis Syriæ, de quibus meminit Plinius, qui duxerunt vitam alienam à fœminarum commertio, Venere penitus abdicata, & penes ipſos Gentiles hoc idem ſtatutum erat in Sacerdoti-
15 bus eorum, licet prophanis, vt per illud Ouidi.

Tone DEOS, & qui tangendo ſacra prophanas,
Non bene cœleſtes impia dextra colit.

Et Tibull. lib. ij. Elegia prima.

Vos quoque abeſſe procul iubeo, diſcedite ab aris,
Cui tulit heſterna gaudia, nocte Venus.
Caſta placent ſuperis, pura cum veſte venite,
Et manibus puris ſummite fontis aquam,

Et Virgilius, & cæteri Poetę in variis locis appellant Sacerdotes eorum, caſtos, & in ſacris Cereris, Iſidis, Bonæ Deæ legitur fœminas à Viris abſtinere ſolitas certis diebus.

16 Et in omnibus ſacrificiis rite celebrandis, antequam ſacerdos eorum Deis, licet numinibus falſis immolaret, aut rem diuinam faceret, quibuſdam ſe prius ſacris pręparabat, inter quæ, & corporis ablutio. Vnde Virgilius ſecũdo Aeneidos de Aenea ſic dicit.

Donec me flumine viuo.

Abluero. Tum etiam à Venere abſtinebat, vt ad cœlebrãda ſacra lautus, ac mundus accederet, legitur & Numã Pompilium, cũ pro frugibus faceret, eſu carnium, & Venere abſtinuiſſe, Item

eos,

eos, qui initiandis eſſent Iſidis ſacris, dies decem parcere carnibus, & vino. Quin & Aegyptios feſtis quibuſdam diebus ieiunia ſeruaſſe id quod & Hæbreos adhuc obſeruare animaduertimus, aquæ quidā aſperſione, corporis labem tolli, & caſtimoniam præſtari putabant, & Myſos, & Eſſæos cœlibam vitam ægiſſe, ob religionem, qui abij, & anymphi, dicti fuere, & Cybelis ſacerdotes Samia teſta ſibi virilia amputaſſe, atq; illos, qui maxima ſacra obibant, vt in caſta religione manerent, & procul à mulierū contagio vitam agerent, herbis quibuſdam euirari, & virilitatem amittere, vtque nulla niſi ſacrorum maneret, nudiq;, & vacui religioni, ac pietati intenderent, cunctarum ſe rerum dominio abdicare, quod iure Pontificio veteri caueri quidam putant, illis verbis, Ad diuos adeunto caſtè, pietatem adhibento, opes amouento, qui ſecus faxit, DEVS ipſe vindex erit, & apud exteros pro caſtimonia ſeruanda, in Teſmophoriis matronæ Athenienſes, vt Venerem cohiberent, foliis viticis cubilia ſubſternebant, non illi garo ex piſciculis, qui ſquammam haberent in ſacris vſi fuere, quod irritos faciant conatus Venereos.

Et legitur Hierophantas Athenienſium, poſtquàm in ſacerdotium cooptati erant, vt caſtè, ſanctęq; ſacrum facerent, cicutæ ſorbitione ſe caſtrari ſolitos.

Aegyptios ſacerdotes negotiis ommiſsis, mulieribus nunquā indulſiſſe, & ſemper in tēplo perſtitiſſe, aliis omnibus curis poſtpoſitis, vt per Hiero. lib. ij. contra Iouinia. & quid quod non tātū ſacerdotes eorum erant caſti, ſed & animalia ſacrificiis congrua erânt integra, atq; inſecta, nō curta, ſeu mutila, & habetur Deu. vij. nō imolabis Domino bouē, ac ouem, vbi ſit macula, quíppiā vitij, quia abominatio eſt Domino DEO tuo, & polluti homicidio, aut humano ſanguine infecti, cęteriq; eiuſmodi à ſacris arcebantur, nè ve aras cōtingerent, aut ſacrificio intereſſent, publicis legibus prohibebantur.

Et ferunt Moſen, poſtquam prophetauit, non amplius vxori ſuæ coniunctum fuiſſe, & Euſebius Cæſarienſis lib. j. demōſtra. euange. tradit ipſum Moſen, atque eius fratren Aaron, antequā ipſis Deus apparuerit, filios genuiſſe, poſtquam autem diuina oracula acceperunt, non amplius genitos ab eis filios, & Moſen ſe à Zephora eius vxore ſeparaſſe.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Mundi dilector efficitur Dei inimicus.*
2 *Amor verus non poteſt eſſe in plures diuiſus.*
3 *Nubentes ſolliciti ſunt eorum, quæ ſunt mundi.*
4 *Orandi mos apud Sacerdotes legis antiquæ.*
5 *Venus impedit contemplationem.*
6 *Caſtitas, & cotinentia operantur contrarium.*
7 *Luxuria quot mala pariat.*
8 *Minerua, & Muſæ quare Virgines apud Priſcos.*
9 *Orandi tempus quale ſit conuenientius.*
10 *Orandi locus aptior qui ſit.*

CAPVT SEXTVM.

NEc mirum ſi tam ex Sacrorum Canonum decretis,
q̃ ex ritu gentiliũ apparet ſacris initiatos ſe debe-
re ſequeſtrare à corporis,& carnis voluptatibus,cum
amicitia huius mundi ſit inimica DEI,& quicunq;
1 voluerit amicus eſſe ſæculi huius,inimicus Dei conſtituitur. Iac.
iiij.& Ioan.ij.nolite diligere mundum,neq; ea,quę in mũdo ſunt
ſi quis diligit mundũ,non eſt charitas patris cum eo, quoniã om
ne,quod eſt in mundo,cõcupiſcentia carnis eſt, & concupiſcẽtia
oculorũ,& ſuperbia vitę,quę non eſt ex patre.ſed ex mundo eſt &
Apoſt.j.Corin.x.non poteſtis calicẽ Domini bibere, & calicem
Demoniorũ,& Lucæ.xviij.nemo eſt,qui reliquit domũ, aut parẽ
tes,aut fratres,aut vxorẽ,aut filios propter regnũ DEI,& nõ re-
cipiat multo plura in hoc tẽpore,& in ſæculo futuro vitã æternã,
& ſic propriis exui Dominus iubet,mũdus vero etiã aliena diri-
pere,& ad luxuriã,& ad delitias ſæculi te impellit,& mentẽ mil-
le modis à DEO alienat,cũ tamen DEO ſeruiendũ ſit ex toto cor
de,& in tota anima,& tota mente.ad hoc facit tex. aureus ad pro
poſitũ in l.nõ diſtinguemus.§.ſacerdotio.ff.de arb.vbi promotus
ad ſacerdotiũ excuſat̃,a laudo cũ Dei ſacris vacare eos oporteat
cuius hęc sũt verba formalia. Videbimus an cogatur arbiter ſẽtẽ
tiã dicere,id enim nõ tantũ honori perſonarum,ſed & maieſtati
Dei indulgere cuius ſacris vacare ſacerdotes oportet.

Et de ſacerdotibus dicit Hieronymus nõ debere eorũ mentes vacare variis perturbationibus,quia ſi pectori inſederint,dominabuntur eis,& ſi nuberent,certum ipſos nõ poſſe incũbere diuinæ philoſophiæ ſtudiis,variis perturbationibus agitati,nõ pluri

bus

bus intentus non eſt ad ſingula ſenſus.gl. in verbo offendiculum in c.accuſatus.de hære.in vj.& in c.cum diuerſis fallaciis.de cler.
2 coniu. & verus Amor non poteſt eſſe diuiſus in plures, nec vnius anima,multis poteſt ſufficere affectibus,ſed vnus ab alio opprimitur& diuiſus fit imbecillior, & dixit Ouid. in tertio de reme.

Secta bipartito cum mens diſcurrit vtroque
Alterius vires ſubtrahit alter Amor.

Et gloſſ.in.cap.clericus.xi. queſt.i. text. in. l. lex quæ tutores. C. de adminiſtr. tutor.

Quod plane ante oculos fideliū proponit Apoſto. i. Cori.vii. qui ſine vxore eſt, ſollicitus eſt,quæ Domini ſunt,quomodo placeat DEO,qui autem cum vxore eſt,ſollicitus eſt,quæ ſunt mun-
3 di,quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt,& mulier innupta cogitat,quæ Domini ſunt,vt ſit ſancta corpore,& ſpiritu, quæ autem nupta eſt,cogitat,quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro, & ad id,qđ honeſtum eſt,& quod facultatem præbeat ſine impedimento Dominū obſecrandi,& ſic Apoſt.videtur coniugium appellare impedimentum obſecrādi,prout Pet.iii.dicitur orationes impediri officio coniugali, nec opera ſpiritualia per coniugatos cōmode exerceri poſſunt,vt infirmos curare,& eos,& Eccleſias viſitare,& diuina officia frequentare,nec alia,de quibus per glo.in cap.manifeſtum,& in cap.noluit,& per to.xxxiij.q.v. etc.

Et iuxta illud Eccleſia.iij.eſt tempus amplexandi.ſ. durante cōiugio ſimul cum iuuentute,& eſt tempus orandi, & longè fieri ab amplexibus, videlicet ſoluto matrimonio cauſa fiendæ oratio-
4 nis, & tradit Apoſto.nolite fraudare inuicem,niſi fortè ex conſenſu, & vacetis orationi, & priſcis temporibus cum ſacerdotes coniugati eſſent,anno vicis ſuæ,quo in diuinis miniſtrabant,non diſcedebant de templo,prout de Zacaria,& Lucæ.i. & xxxi.diſt. tenere debet,& hoc non alia ratione, niſi vt, durante diuino miniſterio,nō iungerentur vxoribus ſuis, & hoc erat in more apud ipſos quoque Gentiles, Vnde Iuuenalis.

Ille petit veniam,quoties non abſtinet vxor
Concubitu, ſacris, obſeruandiſque diebus.

Nam actus venereus contēplationem impedit, & in feſtis Iſidis præcipuè, quam DEAM caſtitatis colebant, hoc ſeruabatur, & dictum eſt ſupra, Quid quod in cygno hoc videre poſſumus, qui inſtinctu quodam naturæ,poſtquam coiuit, ſe lauat, & aquis immergit,priuſquām comedat & cibum capiat.

Quod

Quod autem venereus actus impediat contemplationẽ, ex eo eſt, quod ait Sanctus Thomas ſecũda ſecũdæ. q i. iſ. ar. i. intentio-
5 nem. ſ. hominis ꝑ Venerẽ maxime applicari ad corporalia ideo-q; debilitatur operatio hominis circa intelligibilia, perfectio. n. intellectualis operationis in homine conſiſtit in quadam abſtra-ctione à ſenſibilium phantaſmatibus; propterea quanto intelle-ctus hominis magis fuerit liber ab huiuſmodi phantaſmatibus, tanto melius conſiderare intelligibilia poterit, & ordinare om-nia ſenſibilia, ſicut & Anaxagoras dicit, oportere animum, in-tellectumque nulla re eſſe miſtum, vt imperet, delectatio autem applicat intentionem ad ea, in quibus quis delectatur, & vt ait Gregorius, ex luxuria mentis proficiſcitur cæcitas, quæ fer-mè omnino ſpiritualium bonorum cognitionem excludit, ſicut è contrario, caſtitas, & abſtinentia maxime diſponunt homi-nem ad perfectionem intellectualis operationis, & quando in-feriores potentiæ, ſeu vires afficiuntur ad aliquam rem, tunc ſu-perioris vires impediuntur, & exordinantur in actibus ſuis, vn-de cum per luxuriam vires inferiores maximè ſenſitiuæ affician tur circa delectabilia venerea, tunc exordinantur vires ſupe-riores, ſcilicet ratio, & voluntas in actibus ſuis, & ſecundum nu-merum deordinationum eſt numerus vitiorum, quæ oriuntur ex
7 luxuria, & ideo dicit Gregor. xxxj. moralium, quod ex ea oriũn-tur ſex vitia, & vocat eas filias luxuriæ, id eſt cæcitas mentis, in-conſideratio, præcipitatio, amor ſui, odium Dei, affectus præſen tis ſeculi, deſperatio futuri, & quod tradit Alberi. in ſuo dictio-nario in verbo luxuria in cogitatione, & puellæ corpus frangunt, & animum. c. legimus de conſecra. Diſtinct. 5. & qui in luxuria vitam ducunt, reſoluta quidem corpora, & omni cæra mollio-ra circumferunt, atque agmine quodam infirmitatum repleta, & immatura ſenectus ſuccedit, & eſt eis vita ſemper cum medi-cis, & medicamentis, ſenſus autem ipſi tardi, graues, obtuſi, & quodammodo iam ſepulti, & Ariſtoteles lib. vij. cap. ix. & hi. prodit, voluptates eſſe impedimento prudentiæ, atque quò ma-gis hiſce quiſpiam gaudet, eò quoque magis impediri pruden-tiam, vt in venerea fit voluptate, nemo enim, dum eſt in illa, men-
8 te quicquam percipere poteſt, quare non iniuria antiqui gen-tiles Mineruam prudentiæ, & literarum Deam, atque muſas di ſciplinarum præſides, inuentriceſque, Virgines eſſe voluerunt.

Et ſi actus venereus impedit contemplationem, certum eſt nõ

conuenire

conuenire Deó dicatis, cuius quidem vitæ contemplatiuæ potiſsima pars eſt oratio, quæ corde, & ſpiritu fienda eſt, & mente in Devm intenta, vt dixi ſupra, cum ſit pius mentis affectus in Deum ſecundum Auguſti. & ſecundum Damaſcenum aſcenſus intellectus in Devm, alias quomodo audiri te a Deo, poſtulas, ſi mente uagando te ipſum non audis? neque dicitur orare qui euagatione mentis diſtrahitur.

Et ideo tempus, & locus in perfectione orationis conſideratur, tempus enim & hora congruentior eſt media nocte & melior ad orandum propter ſex cauſas, primo exemplo Domini, qui ut dicitur Lucæ vj. pernoctauit in oratione, vt nos proprio exemplo ad pernoctandum præcando inuitaret, unde & pſal. media nocte ſurgebam ad confitendum tibi, ſecundo propter ſilentium, vnde in Tren. iij. cap. ſedebit ſolitarius, & tacebit, tertio propter ſpiritualium nequitiarũ impetũ, vnde Ambroſi. tunc ſpirituales nequitiæ omne nephas inuadere contendunt, quia nullus culpæ arbiter, nullus criminis conſcius, non poteſt eſſe teſtis erroris, tunc varias diſceptationes peccatorum dormitanti infundit, prouidendum eſt ergo, vt eo tempore, quo poteſt vincere, nunquam vicendi tempus, amittas, ſurge igitur ad precandum ea hora, qua tentator conſueuit irruere, Qua hora ſolet aduerſus temptationes graues, remedium uenire cœleſte, & iſta eſt alia cauſa, quia tunc facilius deſcendit ad nos Dei beneficium. Vnde ſapien. xviij. dicitur, dum medium ſilentium tenerent omnia, vt nox in ſuo curſu iter perageret, omnipotens ſermo tuus Domine de regalibus ſedibus venit, & ad hoc ſignificandum ſaluator natus eſt media nocte, item quia tunc ceſſant impedimenta rerum viſibilium, ex quibus oriri ſolet cauſa peccandi.

10 Locus vero etiam conſideratur, vt Math. vj. cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo hoſtio ora patrem tuum in abſcondito, quod ita intelligendum eſt, ſcilicet ſpiritualiter dictum ad animam, cubiculum enim eſt cor, vel intellectus interior, id eſt ſpiritualis, ſicut ſcriptum eſt, quæ dicitis in cordibus ueſtris, & in cubilibus ueſtris compungimini, oſtium autem ſecundum Chriſtophor. eſt ſenſus carnalis exterior, per quem omnia bona, vel mala ſemper animam intrant, ſicut in canticis exponitur. Ecce dilectus meus pulſat hoſtium, aperi mihi ſoror mea; proxima mea, iubet ergo in Euangelio Do-

minus,vt anima interiorem ingrediatur intellectum; quando orat, ut nihil cogitet, niſi de quo orat, & quem orat, vt claudiat hoſtium ſenſus ſui carnalis, vt omnes cogitationes carnales,& ſollecitudines foras excludat.

SVMMARIVM.

1 *Mariti dilectio in vxorem.*
2 *Vxoris amor in virum.*
3 *Annulli aurei geſtatio in quarto digito,& qua de cauſa.*
4 *Mulieris verecundæ, & pudoratæ laus.*
5 *Mulierum improperia,*
6 *Mulieres garrulæ, & ſecretorum reuelatrices.*
7 *Secretorum reuelatores caſtigantur,*
8 *Mulieres ſolitæ viris mala ſuadere.*
9 *Mulieres,quæ apud priſcos gentiles,commendatæ.*
10 *Vxor an ſit ducenda, ponuntur vna ſocratis & Theophraſti ſententia numero.*
11 & 12.
13 *Continentes facilius à* DEO *exaudiuntur in eorum petitionibus.*
14 *Virginitatis conſideratio vltra quam in homine.*
15 *Sacerdotem ordinatum nubere nunquam auditũ in populo Chriſtiano.*

CAPVT SEXTVM.

SED QVONIAM modo poſſent ſacerdotes matrimonio culpati excludere ſollicitudines, & onera quibus neceſſario grauantur, qui nubunt, cum ſint varijs, & penè infinitis rei familiaris negotijs impliciti, & vndequaque impulſi, quibus in ipſo nuptiarum initio ſe offert dilectio in
1 vxorem, prout viri eas diligere tenentur. Epheſi. v. viri diligite vxores ueſtras, & colloſſen. iij. viri diligite vxores veſtras, & nolite eſſe amari ad illas, & hebr. vltimo, & prouerb. v. verba eius inebrient te omni tempore,& in amore eius delectare iugiter, & cap. xix. eſt a Domino vxor prudens, philo-

ſo.

ſo. ij. æconomi. vxor ex ara Deorum & Zorobabel. Eſdre. iij. cap. iiij. vbi ſic, homo patrem ſuum relinquit, qui enutrijt illum, & ſuam regionem, & cum muliere remittit animam, neque patrem meminit, neque matrem neque regionem, & illud, omnis amor, magnus, ſed apertè in coniuge maior, & de his per Valeri. Maxim. in titulo de amore coniugali, & per Caſſene. in Catalogo par. ſecunda 35. conſideratione.

2 Sed & vxor reciprocè tenetur virum diligere, ſicut Iſaach Rebeccam, Geneſ. xxiiij. in fine. & Geneſ. ij. Tobi. x. in fine. Mathe. xix. Timothe. ij. & diffinitio ipſius matrimoni hoc firmat, quod eſt viri, & mulieris coniunctio indiuiduam uitę conſuetudinem retinens, inſtitu. de patria poteſta. in princip. xxvij. q. ij. §. j. & c. illud de preſumpti. & ſcriptum eſt, relinquat homo patrem, & matrem. &c. Gen. ij. Mar. x. Epheſ. v.

Quid quod idem contingit in belluis, nam gallus, & paſſer, aper maſculus pro coniuge pugnare conſueuerunt ſecundum Philoſophum, & viij. Ethi. amicitia viri, & vxoris

3 eſt ſecundum quandam excellentiam, quod ſignificatur per annullum, quo vxor a viro deſponſatur, de quo in capitu. noſtrates & in capitu. fœminæ. xxxv. diſtinctio. vt ſit aureus, quia ſicut aurum excellit omnia alia metalla, ita amor iſte, omnes amores. Rotundus, quia ea forma eſt alijs nobilior, & in quarto digito; ad quem vena quædam a corde procedit, vt dicitur in capitulo fœminæ xxxv. quæſtio. v. ad fin.

Et, (quod tamen culpabile eſt) ſi quando inter eos non intercedit amor coniugalis, vxores, vt amentur, vtuntur incantationibus, & machinantur libamina, interdum vitam abbreuiantia, & philtra, & non defficiunt innumeræ inſidiæ pro beneuolentia malis artibus conſequenda, quod in concubinis eſt certiſsimum, quæ viros infatuant, vt habetur iii. eſdre. c. iiij. Eccleſi. xix. Gen. vi. & reddunt eos mundo irriſibiles, vt digito monſtrentur.

Exiſtimant enim amorem carminibus, & poculis, aliiſq; id genus conciliari poſſe, vt de anacampſerotida herba, & ſemper viuo magno, ſiue vmbilico Veneris, & de pilis roſtri hyenæ, Verbenaca, & Hyppomenæ caruncula quædam, quæ in fronte equi-

ni pulli naſcitur,& lapide magnete,vt etiam carminibus hęc poſſe fieri plures exiſtimauerunt,vt Proper.lib.j.

At vos ded uctæ quibus eſt fallacia Lunæ
Et labor in magicis ſacra pigre focis
En ageaum Dominæ mentem conuertite noſtræ
Et facite illa meo palleat ore magis.

Et habetur in l. eorum. C. de malefi. ibi,aut pudicos animos magicis artibus ad libidinem deflexiſſe deteguntur,& ſunt iura loquentia de poculo amatorio.l.ſi quis aliquid.§. abortionis. ff. de pen.& amatorio veneno,in l.eiuſdē.§.adiectio.ff. de ſiccariis.

Et ſi odium inter eos verſetur, id,eſt capitaliſsimum,cum ſint malorum omnium, vt in pluribus artifices ſapientiſsimæ ſimulatrices, proditrices, prout Iezabel, quæ occidere fecit Naboth innocentem i i j. Reg. x x j. Loquaces, inuerecundæ, vt Calphurnia fœmina inuerecunda, de qua in l. j. §. origo. ff. de poſtula. cum tamen ſcriptum ſit Eccleſiaſt. x x v j. Gratia ſuper
4 gratiam mulier ſancta, & pudorata, & cap. vij. Gratia verecundiæ mulieris eſt ſuper aurū,& tex.in l. in coniunctione, ibi & ſi puella cultu verecundiæ. C. de nupti. Vbi dicit Bald. quod naturale eſt mulieri propter verecundiam,tacere, & natura multa frena eis impoſuit, inter quæ eſt verecundia, & Eccleſiaſt. xxvj. Sapiens laudat mulieres ſenſatas, & tacitas, & 1. Timothe. xiiij. mulier in ſilentio diſcat cum omni ſubiectione, & Ariſtoteles lib. j. Politi. cap. viij. & fi. mulierem ornat taciturnitas, & in cicadis hoc docuit natura, qua maſculæ ſolum cicadæ canunt, mutum vero eſt fœminarum genus, prout in auiculis fœminis palam videre poſſumus, vt femellæ non ſint aptæ cantibus, ſunt vlterius curioſæ, ambitioſæ, iactabundæ, per-
5 tinaces, auariſsimæ, contentioſæ, fraudulentæ, fallaces, doloſæ, mendaces, iuris iurandi contemptrices, & de eis dicitur Eccleſiaſt. xxv. ſicut non eſt caput nequius ſuper caput colubri, ſic nec ira ſuper iram mulieris, ideo implacabiles, & fœmina fuit ſerpentis diſcipula, conſiliaria diaboli, expulſio Paradiſi, animal peſsimum, aſpis inſanabilis, cauda ſcorpionis, continua ſollicitudo, & ſi forte in Zelotipiam inciderint, tunc furor ille magis æſtuaret in eis, ſi viderint procumbentes ante pedes mariti Sacerdotis, puellas, & alias cuiuſque conditionis mulieres genuflexas, prout decet confitentes peccata ſua, & de quibus male ſuſpicentur, Nam tunc maritorum au-

res obtundent, donec ab eis ſciant, quod ſcire non licet, ſed cœlari debet, à quibus ſolis cum ſola reuelabitur, nihil enim tam arcanum eſt, quod in illis complexibus Venereis non reueletur, iuxta illud, multos cæcus amor cogit ſecreta fateri, quæ res vel confeſsiones auriculares diſſuadebit, vel ſuſpectiſſimas faciet, cum maximo fidelium ſcandalo, cum confeſsio ſacramentalis nemini ſit propalanda. cap. ſi ſacerdos de offic. ordina. cap. omnis vtriuſque ſexus de pœni. & remiſsio. & iij. q. vij. cap. fi. in princip. cum glo. in verbo, & non publicare, & in c. fin. vj. q. ij.

6 Eſt enim in muliere res perdifficilis ſilentium, cum natura ſint garrulæ, & licet pluribus exemplis hoc firmari poſſet, vno tantum ſum contentus, de quo meminit Plutarchus in lib. de garrulitate. Romani Senatores deliberabant inter ſe complures dies de re quadam arcana, de qua cum obſcura eſſet, & varia hominum ſuſpitio, mulier alioqui pudica, & modeſta, mulier tamen marito ſuo incumbebat, etiam atque etiam rogans, vt hoc arcanum ſibi diſcere liceret, iureiurando ſilentij fidem obſtringebat, Diris ſe deuouebat, addebat, & lachrymas, conquerens, nullam ſibi apud eum eſſe fidem, Tum Romanus captans occaſionem repræhendendę eius amentiæ, viciſti, inquit, ô vxor, audi igitur terribile portentum, renuntiatum eſt nobis à ſacerdotibus viſam eſſe coturnicem volantem, quæ galeam auream, & haſtam geſtaret, diſpicimus, nunquid ſiniſtrum, aut proſperum ex hoc oſtento portendatur, & vna cum auguribus hæſitamus, verum heus tu, vide ne palam facias, quo dicto profectus eſt in forum, illa autem procuratura ad percontandum primam ancillarum; quæ ingreſſa erat, tundebat pectus ſuum, & capillos vellebat, inquiens, Hei mihi Vir, Hei Patria, quid paſſuri ſumus? Quibus omnibus ancillam docere ſtudebat, quærere quid accidiſſet, itaque ſciſcitanti narrauit, & addidit vulgarem, & vſitatam in omni loquacitate clauſulam, nemini dixeris, nec ante vertit ancillulam, quæ ab ea abſceſſerat, ſtatim enim alij ancillæ, quam ocioſam nouerat, rem totam narrat, illa quoque amatori, qui apud eam erat, retulit, cæterum ita deuoluta in forum fabula, vt fama authorem præcurrerit, obuiam illi factus familiarium aliquis, ait, modo ne domo ad forum deſcendis? modo reſpondit, nihil ne igitur audiſti? Quid noui obtigit? conturnix volans viſa eſt, geſtans galeam

auream,

aureám, & haſtam, & conſules hac de re, ſenatum habituri ſunt, tum ille ridens, magnam inquit celeritatem vxor adhibuiſti, ſi quidem me in forum proficiſcentem, vox tuæ fidei credita anteuertit, ac conſules aggreſſus, eos perturbatione liberauit, vxorem autem caſtigans, ſimul atque domum reuerſus eſt, perdidiſti me, vxor inquit, deprælienſum eſt enim, hoc arcanum è domo noſtra elatum eſſe foras, proinde ob incontinentiam tuæ linguæ patria mihi cedendum eſt, illa primum, inficiatione ſe tueri, & dicere, nonnè eadem hæc cum trecentis audiſti? cum quibus trecentis inquit, coactus à te hoc commentus fueram, vt te pertentantem, hunc in modum tuto, & citra magnum periculum, vxoris periculum fecit, imitatus prudentem patrem familias, qui in vas carioſum non vinum, aut oleum, ſed aquam infundit, alia quoque habentur ibi circa garrulitatem mulierum. Et inter cauſas, propter quas mulier a feudo repellitur, eam connumerant, quia neſcit retinere arcana, ad quod vaſallùs præcipuè tenetur c.j. de no.for.fideli. quas explicat Bal. in l. fin. col. iiij. C. De ſuis & legit. & Iaſ. in l.j. col. iij. in prin. ff. ſi quis cautio. vbi refert Plutarchum in vita Catonis eum pro tribus rebus per omnem vitam pœnitentiam egiſſe, Primo ſi quod arcanum mulieri credidiſſet, ſecundo ſi per aquam traieciſſet, quò poterat per terram proficiſci, tertio ſi aliquos dies per incuriam ſine ſtudio tranſiiſſet, & redeundo, vnde digreſſi ſumus, dico in mulieribus perdifficile fore ſilentium, & iuſta eſt cauſa recuſandi aliquid propter ſuſpitionem reuelationis, prout fecit ille Romanus, & quilibet ſapiens hoc facere debet, in his, quæ de-
7 bent teneri ſecreta, & not. per Innocen. in cap. ſuper his, de accuſatio. vt ſi Rex electum in prælatum ex cauſa reuelationis ſecretorum haberet ſuſpectum, poſſet obiicere hoc contra electionem, & eo probato retractabitur electio, quod dictum ſequitur Abb. & commendat in cap. j. col. fi. de electio. & in c. quod ſicut colum. iij. & Hoſtien. in ſum. de electio. §. quis poſsit eligere colum, i. verſi. ſed & electione facta, & Domini. in cap. in nouo, in fine. xxxi. diſtinct. dicens nota glo. quæ iuſtificat contradictionem, quam faciunt principes, vel communitates nolentes quãdoq; à principio recipere Epiſcopum, quos dat eis Papa, quia habent eos ſuſpectos pro ſtatu ſuo, & ne reuelent ſua ſecreta inimicis ſuis, & idẽ domini. in c. vt circa. §. edicto. col. iiij. ver. vnũ tamen notabile de elect. in vi. & vides qũo ſi ſacerdotes

ducerent

ducerent vxores, quod poſſet ſcandalum oriri propter reuelationes confeſsionum ob importunitatem vxorum, & eorum ſagacitatem, & adulationes.

Solent autem vxores improbæ ſuadere mala Viris, vt legitur
8 de vxore Iob, cuius vxor praua ſuadebat illi blaſphemias, Iob ſecundo, contra quam dicebat, quaſi vna de ſtultis mulieribus locuta es, nec tamen potuit turrim labefactare, nec adamantem deijcere, nec arborem patientiæ eradicare, illa impellebat, ſed arbor reddebatur ſtabilior, illa fluctus excitabat, ſed nauis non ſubmergebatur, ſed ſecundo nauigabat vento, fructus eius decerpebantur, & arbor commota non eſt, folia deciderunt, & arbor manſit immota, & ita vitia vxoris patienter pertulit, prout decet prudentes Viros, vt induant patientiam Iob, vt legitur de Socrate cum Xantippa eius vxore, & de M. Antonio Cæſare cum Fauſtina.

Præmiſſa dicta ſint de improbis mulieribus, & prout magis communiter ſolet contingere maritis, cum plures poſsint eſſe probæ, nam licet ſit omnibus mulieribus eadem natura, mens tamen diuerſa eſſe poteſt, prout ſcriptum eſt de Sarra, Suſanna, & alijs, & ſi fœmina nos è Paradiſo expulit, eadem tamen nos in cœlum reduxit, neque enim omnes eadem ſententia condem-
9 nandæ ſunt, & in gentilibus fœminei ſexus cõmendantur, inter cæteras Alceſte, & Penelope, quæ nec tantam ſibi gloriam comparaſſent, tot, tantasque meruiſſent laudes, ſi cum fortunatis Viris vixiſſent, Verum Admeti, & Vlixis aduerſitates parauerunt illis memoriam ſempiternam, in aduerſitatibus enim virorum ſuorum, fidem, ac iuſtitiam erga illos ſeruantes, gloriam, non immerito ſunt conſecutæ, Nam proſperitatis quidem facile eſt, ſibi reperire participes, Aduerſitatis vero niſi optimæ ſint, mulieres, participes eſſe renuunt, vt tradit Ariſtot. lib. ſemptimo œconomi. cap. j. circa fin.

Et adeo periculoſum eſt vxorẽ ducere, vt Socrates apud Gen-
10 tiles omnium ſapientiſsimus adiudicatus, ab adoleſcẽtulo quodã cõſultus, vtrum vxorẽ duceret, an ſe omnino matrimonio abſtineret, reſpondiſſe fertur, vtrum horum feciſſet, ducturum pœnitentiam, hinc te, (inquit,) ſolitudo, hinc orbitas, hinc generis interitus, hinc hæres alienus accipiet. illinc perpetua ſollicitudo, contextus quærelarum, dotis exprobatio, affinium graue ſupercilium, garrula ſocrus lingua, ſubſeſſor alieni matrimonij,

incertus liberorum euentus.

Et non omittam, quod ſcribit Hieronimus contra Iouinian. cap.xv. illud vero quis taceat, quod ſub enigmate ſcribitur? ſanguiſugæ tres filiæ erant dilectione dilectæ, ſed iſtæ non ſaturauerunt eam, & quartæ nō ſufficit dicere, ſatis eſt, infernus, & Amor

11 mulieris, & Terra, que non ſaciatur aqua, & ignis non dicit, ſatis eſt, ſi ſanguisuga Diabolus eſt, Diaboli filij ſunt, dilectione dilectæ, quæ ſatiari interfectorum cruore non poſſunt, infernus, & amor mulieris, & terra arens, & ignis æxæſtuans, non hic de meretrice, non de adultera dicitur, ſed amor mulieris generaliter accuſatur, qui ſemper inſatiabilis eſt, qui extinctus accenditur, & poſt copiam rurſus inops eſt animumque virilem effœminat, & excepta paſsione, quæ ſuſtinet, aliud non ſinit cogitare, Ad

12 hæc faciūt, quæ tradit Theophraſtus ſuper illa quæſtione, an vir ſapiens debeat vxorem ducere, qui dum diffiniſſet, quòd ſic, ſi pulchra eſſet, benè morigerata, ſi honeſtis parentibus nata, ſi ipſe ſanus & diues, ſtatim ſubnectit, hoc rarò in nuptijs concordare, & concludit. Non igitur ducenda eſt à ſapiente, quia ſtudium impedit, nec enim poteſt quisquàm libris, & vxori pariter deſeruire, multo enim conſtat, quæ matronarū vſibus neceſſaria ſunt, præcioſæ veſtes, gemmæ, ſumptus, aurum, ancillę, ſupellex, & alia varia, Deinde per totam noctem garrulæ, & graues quæſtiones, illa honoratiòr procedit in publico, & honoratur ab omnibus. Ego autem in Conuentu fœminarum ſola deſpicior, cur talem aſpiciebas vicinam; quid cum tali ancilla loquebaris? de foro veniens quid mihi attuliſti? non amicum habere poſſumus, non ſodalem, alterius amorem, ſuum odium ſuſpicatur, pauperem vxorem alere difficile eſt, diuitem ferre, tormentum, Adde quod nulla vxoris electio, ſed qualiſcunque venerit, ferenda eſt, & habenda, ſi fatua, ſi deformis, ſi fœtida, quodcūque vitium ſit in ea, poſt nuptias diſcimus, Equus, Bos, Aſinus & viliſsima quæque mancipia, veſtes quoque, & lebetes, & alia vtenſilia probantur, prius & ſic emuntur, ſola autem vxor non probatur, nec cognoſcitur, niſi ante diſpliceat quàm ducatur, Attendenda eſt igitur eius facies, & pulchritudo laudanda, ne ſi alterū aſpexeris, ſe tibi exiſtimet diſplicere, vocari vult domina, celebrari eius natale, diligi vult, patrem eius, & gerulum, ſeruum paternum, & alumnum, quoſcunque .n. dilexerit, ſunt amandi, ſi totam ei domum commiſeris regendam, ſeruandum eſt eius regimen, ſi autem aliquid tuo

tuo arbitrio ſeruaueris,ſe tibi fidē habere non putabit,& in odiū conuertetur,atque iniuriam , & niſi citò eidem conſenſeris parat uenenum,aruſpices,ariolos, inſtitoresq; gēmarum ſericarumq; veſtiū,ſi intromiſeris,periculum eſt pudicitiæ, ſi prohibueris, ſuſpitionis iniuria eſt verum quid prodeſt diligens cuſtodia,cum ſeruari vxor impudica non poſsit?pudica nō debeat, in fida eſt,n.cuſtos caſtitatis neceſsitas,& illa verè pudica eſt dicēda,cui licuit peccare,ſed noluit, Pulchra citò adamat,fæda cito cōtēnitur;difficilè cuſtoditur quā plures amāt, moleſtū ē poſſidere,quam nemo dignatur habere,minor tamē miſeria deffor mis habetur quā formoſa ſeruatur,&ſi quę vxor fuerit bona,&ſapiens,quæ tamen uiſa eſt raro,cum parturiente gemimus , cum periclitante torquemur, & ſi ex eis filios procreamus,fortè priores te moriētur,aut peruerſiſsimi moribus fiēt,hæc & alia plura Theophraſtus , quem reffert ex noſtris Alex.in rub. C. de nupt. allegando etiam ſanctum Thomam.

Et hortatur Paulus Thimotheum j.Timo.iiij. vt ſit exemplum
13 caſtitatis fidelibus,dū dicitur.ibi in cōuerſatione , in charitate, in fide,in caſtitate,& prout habetur de ritu edendi agnū paſcalē,de quo exo.xij.nam per renes accinctos figuratur continētia. & frenū libidinis,per Agnū CHRISTVS præfiguratur,et certū eſt, continentes facilius à DEO exaudiri , cum Dominus, & DEVS noſter ſit auctor continentiæ, & caſtitatis amator , vt p̄dixi,& ob id in concilioCartaginēſi ij c.ij.ſtatutū eſt, ſacerdotes eſſe debere continentes , vt facilius à DEO exaudiantur, odit enim incontinentiam, & carnis deſideria ,Nam & Gen. vj. dixit DEVS, non permanebit ſpiritus meus in homine,quia caro eſt,& ea eſt cauſa præcipua,vt ſi cum illa intercedat familiaritas, non poteſt ibi ſpiritus DEI permanere.

Vnde coniugium,liberorum educatio,parandæ rei familiaris neceſsitas,egeſtas,negotia tū priuata,tū publica, impedimento ſunt DEO miniſtrādi,aīæ vero carnis expertes & corporis , deſidētes totos dies,in diuinę contēplationis exercitio, vidēdo audiēdoq; res diuinas,quas inſatiabiliter expetūt,fruunt uoluptate à nemine interpellata,quæ vero grauantur carnis ſarcinis,depreſſe ab his,nequeunt os ad cœleſtes curſus attollere,ſed ceruice demiſſa,more quadrupedū,pronę ad terrā affiguntur,& inter carnē , & ſpiritū lucta eſt maxima.Gal.v. & quod proxime dixi, Dominū DEVM caſtitatis & virginitatis eſſe amatorē , firmari

pōt,& ex eo,quod virginitas cōſtituta eſt ab eo,in cęlo Empireo in Angel orū,virginū creatione,& in mūdo,in creatione primi parētis noſtri ex terra virginea,& Aeuę de coſta Adę virginis,& ſcđm ordinē naturę,quęlibet mulier eſt prius virgo,q̃ maritata.

Et profecto licet in ſacris coſtitutis ingens ſit flagitiū concubinatus,& fornicationis,ut interius dicet,nihilominus ſcđm patrum ſententias,illorū nuptiæ ſunt ſceleratiores, ſicut eſt grauius crimē adulterij,quàm ſimplicis fornicationis,& adulteriū committit,& mœchatur,quiſquis poſt votum continentiæ ducit vxorem,cum ſe CHRISTO,& eccleſię ſuæ ſpoponderit, & nul-
15 la vnquam fuit controuerſia apud aliquā nationem in populo Chriſtiano,nec unquā pmiſſū ſacerdotē ordinatū vxorē ducere, ſed quandoque tantum indultum,vt qui iam duxiſſet, ob id a ſacerdotio non reijceretur,illaq; tantummodo ſuperſtite , operi coniugali modeſte indulgere potuiſſe .

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ bona inalienabilia,niſi in caſibus ſpecialibus.*

2 *Paſtores Dominici gregis admonentur ad eius officia.*

3 *Expoſitio illius loci Gen.vi. videntes filij DEI, filias hominum.*

4 *Fœminarum cauſa quot ſancti viri perierunt,& enumerantur plura circa hoc per diſcurſum ſcripturarū veteris teſtamēti,& ex gētilibus.*

CAPVT OCTAVVM.

ADDI poteſt prædictis rationibus de non abrogādo cœlibatu in ſacris conſtitutis,quod ipſi matrimonij oneribus,de quibus ſupra,oppreſsi,de facili in eam ſententiā deuenirent, vt res etiā Eccleſiæ tā mobiles,q̃ immobiles alienarēt , pro vt vidi in facto quādoq; contigiſſe,nā quidā de altari ui-
1 uentes,terras Eccleſiæ vti proprias,& iure liberi alienauerūt cōtra ſacrorū Cannonū diſpoſitiones,to.ti. extra de reb. eccleſ.nō alie.& in vj.eo.ti.&in Conſtitutione Pauli.ij.ambitioſa &c.& in auc.hoc ius porrectū,& l.ſancimus,cū cōcordan.C.de ſacro. Eccle.Quibus cauetur bona Eccleſiarū inalienabilia,niſi in caſibus a iure expreſsis,& requiſitis certis ſolemnitatibus,de quibus in c.ſine exceptione xij.q.ij.& in c.i.de reb.eccleſi.nō alie.in vj.& c.nulli,eod.titu. Deci.conſi. clxxiiij.cum alijs quæ omittuntur

cum

cum non ſit locus ſuus.

Sed ſunt & quidã, qui non in neceſſarios vſus, hæc cõmittunt ſed in luxum,& ſuperbiã,& ſplendorẽ quendã domeſticũ, & bonis ipſis abutuntur,tam quã patrimonialibus,& prophanis, licet ſint eis relicta,ad cõmunes vſus egentium,& ſubſidium miſera-
2 bilium perſonarũ,hi tamen niſi propriũ cõmodum reſpiciunt,& fructus omnes in ſe ipſos cõuertunt,& gregẽ cuius curã gerunt, deglubunt, & aliis curandum malè committunt relinquentes illum diſperſum,& perditum, non paſtoris, ſed impoſtoris officiũ exercentes, de quibus in l.j §. medicos ff.de varijs,& extraor di. cognitio. cum ſcire debeant, diuitiarum copiam,quam eiſdem parit rellig io,ad oſtentationẽ,& iactantiã non eſſe referen dam,& aliqui elati incedunt,& eorum ſponſa Eccleſia ſordeſcit, cuius tamen dos expillata deberet in ſpõſę ornamentũ expendi, & eius lacerũ corpus,& nuda mẽbra operiri,& patiuntur pauperes deſtitutos frigore,fameq; deperire,Quorũ indigẽtiæ ea ſunt relicta,nec deberẽt hi paſtoris animarũ,& gręgis dominici curã gerere,qui vnicam ipſorum animã negligunt,& quibus non ſufficiunt curæ vnius animæ,contra quos inuehit Dominus per Ezechielem cap.xxxiiij. Hæc dicit dominus Deus, veh.Paſtoribus Iſrael,qui paſcebant ſemetipſos,nonnè gr eges à paſtoribus paſcuntur?lac comedebatis,& lanis operiebamini,& quod craſſum erat,occidebatis,gregem autẽ meum non paſcebatis, quod infirmum fuit,non conſolidaſtis,& quod egrotũ non ſanaſtis, quod confractũ eſt,nõ alligaſtis,& quod abiectũ eſt,non reduxiſtis,& qđ perierat, non quæſiſtis,ſed cũ auctoritate imperabatis eis,& cum potentia,& inferius ſic.Propterea paſtores audite verbũ Domini,viuo ego,dicit Dominus Devs,quia pro eo,quod facti ſunt greges mei in rapinam,& oues meæ in deuorationem omnium beſtiarum agri,& quæ ſequuntur,vbi ſubdit comminationes,cõtra exercentes curam Dominici gregis,& Hier.xij. & xxiij.veh Paſtoribus, qui diſpergunt, & dilacerant gregem Paſcuæ meæ dicit Dominus, Vos diſperſiſtis gregem meum, & eieciſtis eos, & non uiſitaſtis eos,Ecce ego viſitabo ſuper vos malitiam ſtudiorum veſtrorum, &c.

Ad hæc ſunt quoq; ſecundum quoſdam ponderãda illa verba Gen.vj.cum homines cæpiſſent multiplicare ſuper terrã,& filios procreaſſent,vidẽtes filij Dei filias hominũ,quod pulchrę eſſẽt, acceperũt ſibi vxores,ex illis;iratuſq; dominus dixit,delebo ho-

minem,quem creaui à facie terræ, quæ verba filij DEI intelliguntur de ſacerdotibus,& aliis Eccleſiæ miniſtris, de quibus propheta dixit,ego dixi,Dij eſtis,& filij excelſi omnes,& illud, Diis nō detrahes.i.ſacerdotibus,vt exponit tex.in c.ſacerdotibus xj.q.j.& in c.cū ex iuncto.de hæret.& in c. futurā xij.q.j. per filias autem hominum cū quibus copula nuptialis eſt interdicta, omnes mulieres intelligimus,à quarum nuptiis DEI miniſtri abſtinere debeant,ſed alij aliter interpretantur, verba illa filij DEI, videlicet per filios Seth, quia boni erant, & filias hominum, eas, quæ natæ erant de ſtirpe Cain, vt per Sanctum Tho. par. j.q. lj. arti. ij. in reſponſ. ad vj. argumentum, & in ij. ſenten. diſtinct. viij. arti. iiij. in reſponſ. ad xj. argumentum, ex mente Ioſeph. Iudæi dicit illa verba intelligenda eſſe de Demonibus incubis, quod recitat & Auguſt.lib.xv.de Ciuitate DEI,& idem ſanctus Tho.in lib.de potentia DEI,q.vj.arti.viij.in reſpon.ad ij.argumentū,repetit per filios DEI intelligi filios Seth per gratiam,& Angelorum per imitationem,filias hominum,filios Cain, qui à DEO receſſerunt,carnaliter viuentes, & quia in eodem cap.vj. fit mentio ſimiliter de gigantibus,de his vi.lactan.lib.ij.c. xviij. eundem Auguſt.eo lib.xv.c.xxiiii.Philo.Hebræum in tit.de Gigantibus.Beroſum lib.i.Cirillum contra Iulianum.

Diſcutiant,& mente reuoluant quæſo in ſacris conſtituti pro eorum conſilio,& conſolatione,quot ſint propter mulieres peri-
4 clitati,nam Adam ab Aeua ſeductus fuit in eſu pomi vetiti,propter quod expulſus fuit è paradiſo.Gen.iii.Loth inebriatus à filiabus, incœſtum cum eis commiſit. Gen. xix. Dina filia Iacob vagans violata fuit à Sichen, ex quo ipſe, & pater eius Rex Sichem, & omnes in Ciuitate ſexus maſculini fuerunt interfecti à Simeone, & Leui. Gen. xxxix. Iudas deceptus fuit a Thamar eius nuru, oſtendēte ſe fore meretricem, quæ concepit ex ſcorto Gen.xxxviii.Ioſeph carceratus fuit tribus annis cōtinuis,quia noluit commiſceri impudicę vetulę vxori Puthifaris domini ſui ob illabatam caſtitatem,quam mirè obſeruabat Gen.xxxix.multa millia hoūmin perierūt in bello,quia ſe cōmiſcuerunt mulieribus Moabitis ad ſuggeſtionē Balaam emiſsis ad caſtra, Nume. xxv.multi quoq; interfecti ſunt mandato Moiſis, cui dixit dominus,tolle cūctos principes populi, & ſuſpēde eos contra ſolē in Patibulis,dixitq; Moſes ad iudices Iſrael,occidat vnuſquiſq; ꝓximos ſuos,qui initiati ſunt Beelphegor,& Phinees occidit adulterum,

terũ,& adulterã ſimul,& placatus eſt Dominus,vt ibi,& ex pręfatis adulteriis tota ciuitas Moab depopulata fuit,& occiſus Balaã ſuggeſtor,cũ oĩbus maſculis,& fœminis Moabitis, ſeruatis tãtũ-modo virginibus,quæ virum non cognouerunt.nu. xxxi. xxxij. Siſara Dux famoſus deceptus,& occiſus fuit à Jahel vxore Alber cynei. cum perſequerentur eum Barach, nam cum is poſtularet aquã ad bibendũ,mulier illa vtrem aquæ ſibi dedit,cumq; dormiret,perforauit tempus eius clauo truſo vſq; in terram, & mortuus eſt.Iudi. 4. & habetur de Sampſone, & Dalida, Iudith. xvi.& de tribu Beniamim, quaſi tota deleta propter adulterium violenter commiſſum cum vxore Leuitæ, ex quo interfecti ſunt nonaginta milia hominũ,ob ſcæleris caſtigationẽ. iudi. xix. xx. & de Dauide,& Berſabe vxore Vriæ ii.Reg.ii.& quod Amon filius Dauid occiſus fuit à fratre ſuo Abſalon, propter Tamar ſororem ſuam,quam oppreſſerat ii.Reg.xiii. Salomon ſapiẽtiſsimus mulierum illecebris deceptus idolatra effectus apoſtatauit à cultu veri Dei.iii. Reg.xi.ex quo damnatus creditur,vt per Inno. in c.ne innitaris de conſtitut. qui tamen ſcriptum reliquit Prouer. vii.contra meretrices,dum inquit,Et ecce occurrit illi mulier in ornatu meretricio, præparata ad decipiendum animas, Garrula,vaga,quietis impatiens,nec valens in domo conſiſtere pedibus ſuis,nunc foris,nunc in plateis,nunc iuxta angulos inſidians,appræhenſumq; deoſculatur iuuenem, procaci vultu blanditur &c.& ab eis ſe decipi ſuſtinuit.Helias item propheta multas paſſus eſt perſecutiones à Iozabel Regina,vxore Acab,& Naboth eius conſilio interfectus fuit,& multi prophetæ occiſi ſunt, iii.Reg.xvii.& tempore Antiochi Regis,occiſi fuerunt trecenti triginta quinq; millia hominũ,quia tẽplum luxuria,& commeſſationibus erat plenũ, & ſcortãtiũ cũ meretricibus ii. Machabe. vi.vſq; in fi.libri,& de Ioan. Baptiſta ſancto,qui iuſſu meretricis per Herodem fuit decapitatus.c.cum iuramento de homic.

Et nè omittam aliqua gentilium exẽpla,prout moris eſt mei vt indè ſummantur vtilia, vt tradit Auguſt. de doctri. Chriſtia. & de Moſe, & Daniele, qui ex libris Caldæorum, & Aegyptiorum ſunt eruditi, poteſt adduci illud notorium de bello Græcorum in Troyanos, cuius cauſa fuit fœmina, & vt ex inde diſperſus fuerit,profuſus cruor Aſiæ,& Europæ,& de Medea,quæ filios occidit à Iaſone repudiata,& de Lauinia, cuius cauſa ortum fuit bellum inter Aeneam,& Turnum,& de morte Deiphobi in-

ſidiis

ſidiis Helenæ, quem poſt mortem Paridis duxerat in coniugem, & de Cleopatra, & de his ſufficiat, q Ouid. lib. j. Elegiarũ ſcripſit.

Fœmina ſylueſtres Lapythas, populumq; biformem.
Turpiter appoſito vertit in arma mero,
Fœmina Troianos iterum noua bella mouere,
Impulit, in Regno iuſte Latine tuo,

Et inter ipſa quoq; animalia bruta propter fœminarũ ſexum bella oriuntur, vt dixi de Apro, Gallo, & paſſere ſecundũ Philoſ.

Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros,
Spectatrix animos ipſa iuuenta dabat.

SVMMARIVM.

1 *Lugendum eſſe non ſolum de propriis peccatis, ſed etiam de alienis.*
2 *Bonæ Deæ ſacris mares arcebantur, & ab eorum picturis virgines illi dicatæ.*
3 *Virginum Chriſto dicatarum preconia.*
4 *Quot crimina oriantur ex violatione virginis Deo dicatæ.*
5 *Improperium contra virgines, quæ patiuntur ſe violare.*
6 *Virginitas ſeruata ex voto magis meritoria, quàm ea, quæ ſine voto.*
7 *Virginitatis laudes.*
8 *Virginum victoria maior, quàm Angelorum.*
9 *Expoſitio illius loci Ioan. in Apocalip. & hi ſequuntur Agnum.*
10 *Virgo debet & corpore, & animo eſſe virgo.*
11 *Virgines à quibus abſtinere debent.*
12 *Oculis etiam fornicamur, & de impudico aſpectu, & intuitu.*
13 *Concupiſcentia virginibus vitanda.*
14 *Oculus non peccat ex intuitu, ſed mens curioſa.*
15 *Intuitus vitioſi exempla.*
16 *Virgo ſancta corpore, & ſpiritu quomodo intelligatur.*
17 *Ocium perniecioſum virginibus, & de ocio plura, & damnis ex eo.*
18 *Documentum Beati Hieronymi ad virgines ſponſas.*
19 *Virginum Chriſti pudor, & verecundia*
20 *De cultu, & veſtitu ipſarum.*
21 *Virginum veſtalium, & Ethnicarum laudes, & admiranda quædam.*
22 *De Claudia virgine veſtali.*
23 *De Emilia veſtali.*
24 *Thæbades Appollinis Vates futura predicebant.*
25 *Quare Deus permiſerit gentiles miraculis claruiſſe.*

26 Incidens in Virginem Veſtalem, qui ad mortem duceretur, necare eum non amplius licuiſſe.
27 Cardinali occurens, quod ad ſupplicium ducitur, a morte liberatur, impoſito pileo ſuper caput damnati ad mortem.
28 Exhortatio ad Virgines Deo dicatas circa cōſeruādā carū Virginitatē.
29 Peccata tanto grauius puniuntur, quanto maior eſt, qui peccat.
30 Virgines deceptæ aſtu ſacerdotum.

CAPVT NONVM.

POSTQVAM oſtendimus, q̃ ſint abominabiles nuptię Sacerdotū, meritò dirrigā calamum ad Virgines Chriſto per ſolemne votū Dicatas. Deducāt oculi mei lachrimas, & perēnis fons lachrimarū exeat ab oculis meis, vt plorem die, & nocte, non. n. de proprijs tantum, ſed & de alie
1 nis licet lugere delictis, nam & Moſes, & Samuel, & Paulus aliena peccata lugebāt, Et Dominus noſter dixit, Beati qui lugēt, & de Angelis, qui exituri ſunt in fine ſæculi, vt ſignent ſeruos Dei, qui lugēt de alienis peccatis, ſcriptū eſt per Ezechielem, ite per Hieruſalem, & ſignate omnes, qui lugent ſuper iniquitates, quæ fiunt in medio Hieruſalem, Hieruſalem. n. vera eſt Eccleſia Chriſti, cuius fundamenta ſunt in montibus ſanctis, ſed opitulamini mihi vos, quarum calamitatem lachrimor, & lachrimarum mearum ſociæ eſtote, nam res veſtra agitur, Virgines alloquor per votum ſolemne Chriſto dicatas, cauete ne ſitis deteriores Virginibus
2 gentilium, quæ miniſterio Templi bonæ Deæ inſeruiebant à cuius ſacris mares arcebantur, & ipſas quoque maſculorum picturas effugiebant, ne forte muliebris animus inter ſacrificandū ex huiuſmodi inſpectione, impudicis deſiderijs fedaretur, nè dū maſculis quoquo modo ſe copulare, & nuptijs ſe alligare, prout audio quibuſdam in locis contigiſſe, & obſeruari contra text. in cap. omnis, iij. diſtinct. & quæ ibi notat. & quæ infra dicentur, cum tamen & ipſæ à tam immani ſcelere abſtinere deberent, cum immortali iunctæ ſint Viro, & omnibus nuptijs beatiores. Nam ſi quæ ſponſum in terra acceperit Regem, omnibus ſe putet fœliciorem, ipſæ autem habēt nō terrenū ſpōſū, ſed eū, qui in cœlis eſt, eū, qui ſuper omnē Principatū, & Poteſtatē, & virtutē, & omne nomen, quod nominatur, eū, qui ſuper Cherubin ſedet concutientē terrā, extendentē cœlū, terribilem, & Reuerendum

Cherubin,

Cherubin, in acceſſum Seraphin, non ſponſum ſolum, ſed amatorem,& amatorem omnium hominum ardentiſſimum, & ſpecioſum forma præ filijs hominum pſal. 44. & ideo dixit Eſa. 54. lætare ſterilis, quæ non paris. Quod ſi quæ ex Virginibus Deo dicatis nuberet, poſſet dici de ea, Virgo iniuria affecta eſt,& velum,quod eam a nuptijs coercebat ſublatum, & ab impudentiſſimis porcis dilaceratum, ſancta ſanctorum,conculcata, honeſta,

4 ſta, & Reuerentiæ plena prophanata,& omnibus periura. Hoc enim eſt extremum omnium delictorum,cum ex hoc plura oriantur crimina,vt per gl. in cap. Virginibus xxvij.q.i.ſacrilegium, quia perſona ſacra per violationem læſa reperitur,& priuilegiũ Virginitatis amittit, quod non etiam per ipſum Deum reſtitui poteſt,vt per Hieronimum ad Euſtachium, & per Auguſtinum, & Amos.v. Virgo Iſrael cecidit, & non adijciet vltra, vt reſurgat,& tex in li.i.C.de rapt.virg. Item inceſtum,cum ſit nobis cõiuncta in Chriſto,& ſponſam DEI violat, qui eſt pater noſter, & adulterium,cum ſit ſponſa Chriſti,& horrendum ſcelus eſt virgini id auferre,quod Deus reſtituere non poteſt. Dicitur enim in cap. ſi Paulus.xxxij.q.v.cum omnia poſsit DEVS, ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam,valet enim liberare de pœna,ſed non valet coronare corruptam, quia non congruit diuinæ potentiæ ſuæ, vt corruptas aureola coronet, nam licet corona illi duplicetur ad meritum,quæ fuerit etiam violenter corrupta, nõ tamen habebit laureolam Virginum,vt not. in ſum.xxxij.q.v.& Paulus.ii. Cori.iiij.habemus Theſaurum iſtum in vaſis fictilibus, quod ſi vas frangatur, irrecuperabiliter amittiturTheſaurus, Archi. Floren. in ſum.par.ij.ti.v. cap.viij.§. quantum ad primũ, & in violenter corrupta ita dicit Auguſti. quòd non præcedente libidine,violenter patitur corpus,vexatio potius dicenda eſt, quàm corruptio,ibi ergo ſeruari pudicitia poteſt,vbi nulla, niſi voluntaria poteſt eſſe corruptio, in mentis ſcilicet integritate, vbi in æternum ſeruari poteſt pudicitia,& licet Virginitas carnis reparari non poſsit,tamen virginitas, vel corruptio mentis per pœnitentiam reparatur, & ad plenum reſtituitur, & ideo ſi mens finaliter remanet incorrupta, habebit laureolam, & tales de corporis incorruptione gaudebunt, Veh ipſa, ſi qua eſt, quæ ad tantam vocata eſt dignitatem per benignitatem, & miſericordiam Dei,& ipſam neglexerit,veh illa,quia Chriſtus ad Thalamos

5 lamos eam traxit cœleſtes, & ſpirituales,& ſe ipſam ab hac gloria

ria ſeiunxit,& inducta eſt in ignem Diaboli, & ad incurabilia ſupplicia,vbi planctus & ſtridor dentium,vbi nullus, qui conſolaturus eſt,qui vè manum porrecturus,ſed tenebræ omnia,& perplexítas,& turbatio, & mala, neq; conſolationem,neq; finē habentia,quia hæc prætulit Cœlo,terrā,& excidit è cœlo,quæ non ſicut Lucifer,neq; ſicut manè oriēs,ſed ipſis ſolis fulgoribus plus radiare potuiſſet, nec excuſatur,quod melius ſit nubere, quàm uri,quia hoc dictū ad non pollicitam, ſed ad nondum uelatā pertinet ſecundū Hieronymum,cæterū, que Chriſto ſe ſpopondit, & ſanctum velamen accepit, iā nupſit, Nam immortali iuncta eſt viro,de quibus habetur in d. c.uirginibus,& c.ſi quis ſacro,& per to.xxvij.q. v. &c. Perſtent igitur conſtantes in tam ſublimi virginitatis gradu,cuſtodiant fructus horti ſui concluſi,nec turbent aquam fontis earū ſignati,& ſeruent ſtatū, in quo ipſas in mundum ædidit,& à DEO creatæ ſunt, Nā magis meritoria eſt
6 virginitas ſeruata ex uoto,quàm ſine voto,ſcd̄m doc.in c. licet de voto & Theologos in iiij.diſt.xxxviij.vt poſsit dominus erga ipſas dicere,veni ſponſa mea,veni ſpecioſa mea, veni columba mea,accipe coronā,quā tibi præparaui,& alia, quæ continētur in canticis canticorū,quæ omnia continent ſacramēta virginitatis,vt probat Hieronymus ad Iouini.lib.j.c.xvii.& conſiderent ea
7 rum excellentē ſtatum,& quod omnes ſtatus mulierū excedit virginitas,quæ inter metalla auro æquiparatur,& eſt ſumma gemma,Theſaurus præcioſus margaritis refertus,& eſt ſicut lux ſolis reſpectu ſtatus uidualis,& coniugalis,& dicit Bernardus,quod ſola virginalis caſtitas eſt,quæ in hoc mortalitatis loco,& tēpore, ſtatum quendā immortalitatis,& gloriæ repræſentat, Nā quod ſancti habebunt in cælo ſ.integritatē,& munditiam corporis, & animæ.Hoc iam virgines obtinent ex gratia,in terra,Nā in Regno cœlorū,neq; nubent,Math.ij.Mar. xij.Lucæ xx.& per terrā, quæ facit fructum centeſimum,figuratur virginitas,& Ambroſi. in li.de viduis dicit,ſuper greditur virginitas conditionem humanæ naturæ,per quam homines Angelis aſsimilantur,Maior tamen eſt victoria virginū,quā Angelorū,Angeli.n.ſine carne ui-
8 uunt, virgines autē in carne triumphant,& in carne preter carnem uiuere,non terrena vita eſt,ſed cœleſtis,& in carne cœleſtē gloriam acquirere,maioris eſt meriti, quā habere,& ſicut Chriſtus in cœlis Angelos habet,& habuit,anteq̄ ingreſſus eſt mundum,ita in mundo habet virgines,ſicut Angelos, & qui Ange-

9 los trāſcendūt,Nam vt dicit Ioan.hi ſequuntur agnum,quocun que,ierit,quod interpratatur Hieronymus nullum eis locū, in cœleſti aula claudendum, & cuncta eis diuinarum manſionum habitacula reſeranda,& Auguſti.de hoc ita dicit, quo ire putamus hunc agnum?quo nemo eū ſequi vel audeat, vel valeat, loquēs virginibus, quo putamus eū ire? in quos ſaltus,& prata,vbi credo sūt gramina,gaudia.nō ſeculi huius gaudia vana,inſaniæ, mēdaces,nec gaudia qualia in ipſo Regno DEI,cæteris non vir ginibus erunt,ſed à cæterorum gaudiorum omniū ſorte diſtincta,gaudium virginū Chriſti,de Chriſto,in Chriſto,poſt Chriſtū,propter Chriſtum,gaudia propria virginū Chriſti non ſunt eadem non virginum,quamuis Chriſti, nam ſunt aliis alia,ſed nullis talia, & ſi res ipſas cōparemus, nullo modo dubitandum eſt,ſecundum Auguſti. meliorem eſſe caſtitatem continentiæ, quàm caſtitatem nuptialem,cum tamen vtrunq; ſit bonum, & homines cum comparamus,ille eſt melior, qui bonum amplius, quàm alius habet,porrò qui amplius eiuſdem generis habet, & id,qđ minus eſt habet,qui aūt tantūmodo,ꝙ minus eſt habet,id qđ amplius eſt,vtiq; nō habet.Et caueant quæſo,ne ſint ex virgi
10 nibus fatuis,de quibus Math.xxv. quæ licet non ſint nuptæ, habent tamen volūtatem nubendi, &. n. non ſufficit corpore eſſe virgines,ſed animo nuptas, quia corpus opere ſordidatur,animus autem voluntate,& corpus fornicatur,qū cum viro coniungitur,anima autem, quando diaboli voluntatibus ſociatur.quæ hæc nō ſeruat, fatua eſt ipſa virgo,& corpore virgo eſt, animo aūt fornicaria,que procedunt,quando cum concupiſcentia,quæ paſsionis eſt,concurrit etiam uoluntas,quod eſt arbitrij, ſed ſi concupiſcentiæ uoluntas non conſentit, concupiſcentia ſola non damnat,imo glorioſiorem facit virginitatis coronam, ſi cum ea non concurrat uoluntas. Ad quæ Mathe. v.ego autem dico vobis, ait Dominus,quia omnis,qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt in corde ſuo, vides vt impudicū coercet aſpectum?Nam quis curioſius intuendo venuſta corpora,tali ſpectaculo, & animā inficit,qui.n.ſtudet elegātes facies inſpicere,ipſe fornacem ſibi iſtius paſsionis accēdit & captiuā facit aīam,& licētia aſpectus in peccatū inducit, & q.
11 in ſe flāmā cupiditatis accenderit.ēt abſente muliere,quā vidit iugiter apud ſemetipſum turpiū rerū ſimulachra depingit,non debent igitur oculis fornicari, ne animo fornicentur, lucerna

enim

enim corporis tui eſt oculus tuus, ſi fuerit oculus tuus ſimplex,
totum corpus tuũ lucidum erit, quod ſi fuerit oculus tuus nequã
totum corpus tuũ tenebroſum erit, ſi ergo lumen, quod in te eſt,
tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quãtæ ſunt? Hic diſcernitur, quanta
12 inſeratur nox mẽti a corporalibus. Nã quod corpori oculus hoc
intellectus eſt animæ, coercẽdus ideo eſt à ſacris virginibus aſpe
ctu ſimpudicus, ſi quidẽ poſt huiuſmodi aſpectũ multo iam dif
ficilius certamen efficitur cũ et viderit aliquis, & tamen eo, quẽ
viderit, non fruatur, nec tantã de contemplatione ipſa capimus
voluptatem, quantum patimur de augumento, ipſius cupiditatis
dolorem, fortiorem contra nos facientes hoſtem, & ampliorem
locum Diabolo præparantes, non ſpectent ſacræ virgines tem-
porariã illam, quæ ex aſpectu proficiſcitur, voluptatem, ſed da-
mnum, quod naſcitur ex concupiſcentia, Nam illa inflicto vulne
re plerunq; celeriter auolat, at vulnus non auolat, ſed plerunque
manet, & interficit, & quemadmodum cerua confixa iaculo in
uitali corporis parte, etiã ſi venatorum manus effugiat, nihil in-
dè fert lucri, ſic & anima accepto concupiſcentiæ iaculo, è laſci
13 uo, curioſoq; aſpectu, ẽt ſi cũ iaculo permittatur abire, tamen ip
ſa per ſe corrũpitur, & perit, vbiq; videns hoſtem, & inſequentẽ
habens, & ſic oculus totũ corpus gubernat, & regit, & eſt omniũ
mẽbrorũ præſtantiſsimum, & quod ſol mundo; hoc oculus corpo
ri, extincto ſole, oĩa perduntur, & perturbãtur, ita ammiſsis ocu-
lis pedes inutiles ſunt, & manus, & animus, corumpitur enim
cognitio, his Deum cognouimus, inuiſibilia enim ipſius, a crea-
tura mundi, per ea quæ ſunt intellecta, cõſpiciuntur, & ideo nõ
corporis lucerna tantum oculus eſt, ſed animæ potius. Qua-
re, ut in Regio quoddam loco, in altiore corporis parte, ſedem
ſortius eſt, cęteris pręfertur ſenſibus, vt ait Chriſoſtomus, nec
oculis, aut pulchritudini ea ſunt imputanda, vt ſint cauſa pec-
cati, nõ.n. peccat oculus ſed mens curioſa, & laſciua p oculos, Nã
14 nobis interdũ ad alia, mente conuerſis, oculi ante ſe poſita non
cernũt, & pulchritudo eſt diuinę ſapiẽtiæ opus, opus aũt Dei nũ
quam põt eſſe cauſa peccati, nec ipsũ videre peccatũ, Nã & hoc
naturę eſt, ſed male videre, nã hoc eſt deprauatæ voluntatis, & cõ
cupiſcere nephas eſt, quod fieri, crimen eſt, vnde & beatus Petrus
pręcipit, animas veſtras ſanctificate, ꝙ ſi nullam animæ conſtu-
prationẽ noſſet, nec caſtigari ipsã deſideraſſet, & aĩæ decorẽ. In
illis dñs deſiderat, Inde prouer. I. dr̃, ne cognoſcas pulchritudinẽ

alienā,nō dixit ne videas,id enim nō vnquā fit vltro, ſed ne co-
gnoſcas,inquit,illud tollēs,ne ſtudio animaduertamus, ne curio
ſe intueamur,ne vitioſę cōtēplationi immoremur,quæ ab ani-
mo corrupto,& cōcupiſcētia proficiſcitur, ex hoc quippè velut
15 ignis,amor excitatur,qui dū in nobis ęſtuat,ſimulatq; ꝑ oculorū
intuitum,elegātē attigerit formā,protinus exurit animū,eo mo
do curiosè,& vitiosè cōtēplata eſt Aeua lignum vetitū & vide-
runt eo modo filij DEI filias hominum eſſe formoſas.Gen.vj. &
diluuio perierunt,& Dauid Berſaben nudam.ij.Reg.xj. & plura
de his omittuntur.Sint igitur ſacræ virgines ſanctæ corpore, &
ſpiritu,vt monet Apoſtolus,nō dixit Apoſtolus,vt ſit ſancta mē-
bro,aut corpore tantum,ſed ſancta corpore,& ſpiritu, mēbrum
enim vna pars corporis eſt,corpus vero ōmniū cōpago eſt mem-
16 brorū,& ſic omnibus membris eam ſanctificari debere teſtatur,
alias nō eſſet ſanctificatio omniū mēbrorum, quód latius decla-
rat Hieronymus Epiſtola ad virgines Deo dicatas, & dum dixit
Apoſto. j.Timothe.v. volo iuniores nubere, loquitur de viduis
incontinētibus,velatis autem nubere volentibus, Damnationē
promittit Apoſtolus, quia ſponſionem Deo factam violarunt
ideo mandabat Timotheo, vt adoleſcentiores viduas ob illa-
rum incontinentiam ad profitendam caſtitatē deuitaret,ſed vi-
duas ad minus ſexaginta annorum eligere,& Hierony.lib.j.con
tra Iouinia.dicit,Virgines quæ poſt conſecrationem nupſerint,
non tantum adulteratæ ſunt,quam inceſtæ, & contra illas inue-
hit Cypria.lib.j.epiſt.ij.& Tertullia. in lib.de velan.virginibus.
vt ex præcedētibus colligi poteſt facillimè,& felix ſterilis,& in-
coinquinata,quæ neſciuit thorum in delicto,habebit fructum in
reſpectione animarū ſanctarum, Sapien. iij. & quod ſupra dictū
17 eſt de ſenſu viſus,vt abſtineāt à curioſis,& impudicis aſpectibus
cū ex ocio procedāt;Ideo dicendū eſt de ocio, oīum enim cogita
tionū,& tētationū malarū incentiuum eſt ociū,imo ocioſitas eſt
cōtra naturā,& ocioſus eſt brutis indignior animalibus,cū nul-
lū ens naturaliter ſit ocioſum,ſecundum Philoſ.lib.xj.& Gen. ij.
Tulit ergo Dominus hominē, & poſuit eum in paradiſum volu-
ptatis,vt operaretur,& cuſtodiret illū, voluit, vt operaretur, ne
immodica proſperitate homo inſoleſceret,oēm. n. maliciā do-
cuit ocium,& corpus eius qui ocioſus eſt,enerue,& ineptum eſt,
deinde & ſenſus corporis nō ſunt ſinceri,ac ſani,ſed molles,& lā
guidi,vbi autē illi nō ſunt, neq; ſanitatis voluptas apparet, quæ
nauis

nauis vtilis eſt, eá nè, quæ nauigat, an quæ ín littore mánet? quæ aqua, ea nè, quæ fluit? vel quæ ſtat? certè niſi habeat ſuum fluxum, vt palludes, & ſtagna fit marcida, & aerem ipſum corrumpit, & ferrum, quo nemo vtitur, rubigine conteritur, ſic contingit animæ, dum eſt ocioſa, rubigo enim quædam apprehendit illam, & conſummit ſplẽdorem, ac alia omnia, quæ detergũtur lima ſeu cote orationum, & lectione diuinarum ſcripturarum, & vt ait Chriſoſtomus, oritur Sol, & claros vbiq; deffundit radios, excitat ſingulos ad opera, Agricola accepto ligone egreditur, faber ferrarius ſuos folles apprehendit, & ſinguli opifices, quod ſibi congruit, & inuenies vnũquemq; ſua inſtrumenta in manus ſummere, mulier fuſum, vel cõtexta, quod poſſunt etiã moniales, & ſibi appropriare lucrum ſuorum laborum, & cũ eis viuere, vt faciunt ſenis, ſecundum Panormi. in c. cum Martinus de cõſtitu. in fi. & diſcant, vt dicit Hieronymus Epiſtola 89. lanã facere, tenere colũ, rotare fuſum, & facere filũ, & ipſius quoq; animæ natura eſt, vt ſemper moueatur, & quieſcere nequeat, & corporis membra, niſi vnumquodq;, quod ſuum eſt, operetur, in extremũ incidit morbum, & omnium viciorũ quaſi magiſtra quędam, atq; origo eſt ocioſitas, ſemper ergo aliquid faciant ſacræ virgines, vt diabolus ſemper inueniat ipſas occupatas, & Angelus Domini inuenit Mariam non ocioſam, & capiant vlterius cõſilium Hieronymi Beatiſsimi ad Euſtochium dicẽtis, ſi quid ita
18 que in me poteſt eſſe conſilij, ſi experto creditur, hoc primũ moneo, hoc obteſtor, vt ſpõſa Chriſti vinũ fugiat ꝓ veneno, hæc aduerſus adoleſcentiam prima arma ſunt demonum, non ſic auaritia quatit, inflat ſuperbia, delectat ambitio, facile alijs caremus vitiis, hic hoſtis nobis incluſus eſt, quocunq; pergimus, nobiſcũ portamus inimicum, vinum, & adoleſcentia duplex eſt incendium voluptatis, Quid oleum flãmæ adiiciamus? quid ardenti corpuſculo fomenta ignium miniſtramus? Ipſas quoq; ſacras virgines maximè decet verecundia iuxta illud Eccleſiaſti. vij. Gratia autem verecundiæ illius ſuper aurum, & cap. xxvj. Gratia ſu-
19 per gratiã mulier ſancta, & pudorata, & j. Thim. ij. Iubet Apoſtolus mulierem cum uerecundia ornari, & inde plures ſcriptores tam Catholici, q̃ ethnici appellarunt, verecundiã virginalem, & pudorem virgineum, & virgineus rubor, vt id epitheton maximè conueniat virginibus, & puellis, ſic de impudentia meretricum, & ideo modeſtiæ habitus ipſis maximè conuenit, vt

molli

molli veſtiendi cultu nõ vtãtur,cũ verecundia,& pudicitia ſe cõ
ponãt,nõ in tortis crinibus,aut auro,& margaritis, & ꝑcioſis ve
20 ſtibus,ſed vt decet promittentes caſtitatẽ per bonã cõuerſatio-
nẽ,& j.Pet.iij.nõ ſit exterior,ornaméti,aut auri,aut veſtis cultus,
ſed cultus cordis,& nõ ſint virgines tãtũ,ſed tales,vt intelligi de
beãt ſe virgines,& credi,vt cũ videantur,ſit dubiũ, an ſint virgi-
nes,nec bonum corporis cultus infamet,Neq; enim fas eſt virgi
nẽ ad ſpeciẽ ſuæ formæ comi,aut de carnẽ, & pulchritudine eius
gloriari,cum nulla ſit illis magis, quàm aduerſus carnem collu-
ctatio,& vincendi,aut domãdi corporis obſtinata certatio,qui
enim ſunt Chriſti carnẽ ſuã crucifixerunt cum vitiis,& cõcupi-
ſcentiis ſcđm Apoſt.nec quæ carnis cõcupiſcentiis renuntiauit,
in iiſdem inueniatur,& aliud ſe eſſe iactet,& aliud affectet,orna
mentorum,ac veſtium inſignia, & fucorũ lenocinia non niſi pro
ſtitutis,& impudicis fœminis cõueniunt,fugiãt Deodicatę vir
gines,habitus impudicarum,lupanariũ inſignia, ornamenta me
retricum,Chriſtum induãt,& quæ in Chriſto manent,debẽt qũo
ille ambulauit,& ipſæ ambulare,quid fictis figmentis,& adulteri
nis coloribus opus eſt virginibus,manu Dei formatis,quid opus
in quod Deus manũ intulit reformare,& trãsfigurare cõtẽdunt?
ſcientes,quod opus Dei eſt omne,quod naſcitur,& diaboli quod
cunq; alteratur,videãt quid circa hoc dixit beatiſsimus Cypria
nus martyr,ſi quis pingendi artifex vultum alicuius,& ſpeciem,
& corporis qualitatem æmulo colore ſignaſſet,& ſignato iã, con
ſummatoq́, ſimulacro manus alius afferet,vt iã formata,iã picta,
quaſi peritior reformaret,grauis prioris artificis iniuria,& iuſta
indignatio videretur.tute exiſtimes impune latura, tam impro
bæ temeritatis audaciam?Dei artificis offenſam? quod ornari te
putas,qđ putas comi,impugnatio eſt diuini opis,ꝑuaricatio eſt
veritatis,dicãt quęſo,qũo ſanctitas in ea reperiretur,q̃ iactat ver
ba fracta, & laſciua,& vbi cantiones meretriciæ, vbi voces ad li-
bidinem incitantes?vbi ſtibio picta ſupercilia,tinctę coloribus
genę,vbi totius corporis habitus fucorum impoſtura plenus eſt?
de quarũ habitu & veſtimentis in glo.j,clem.attendentes in nu.
ſericis de ſtat.mona.& in c.ſanctimonialis.xxxiij.diſt.& in c.vi-
dua xx.q.j.Abb.in c.vxoratus de cõuer.cõiuga.His & aliis virtu
21 tibus dotatæ,nõ permittãt ſe vinci à Priſcis virginibus Ethni-
cis animi fortitudine,& q̃ Chriſtianæ pudicitię deſpiciunt fidẽ,
diſcãt ab ethnicis caſtitatẽ,vt apud Romanos ferẽ de Bona Dea
caſtiſsima,

caſtiſsima,&adeo virginitate decorata, vt nunq̃ fuerit egreſſa do mo, neq; dũ vixit, vllũ virũ viderit, & ab eius ſacris arcebãtur ma res, & maſculorũ picturæ, ne fortè muliebris animus inter ſacri ficandum ex huiuſmodi inſpectione impudicis deſiderijs fœdaretur, vt prædixi, & de Claudia Virgine Veſtali, quæ fertur cingulo duxiſſe nauem, quam multa millia hominum trahere nequiuerant, & Mineruam, & Dianam, Virgines, Deas finxerunt, ꝓ earum continentiam, Vnde Ouidius in 3. Metamorphoſeos.

Hic Dea ſiluarum venatu feſſa ſolebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.

Et infra ſtatim, dum deſcribit eiuſdem Dianæ verecũdiam, quam paulo ſupra diximus. Virginibus conuenire, ſubdit.

Qui color infectis aduerſi ſolis ab ictu
Nubibus eſſe ſolet, aut purpureæ aurorę,
Is fuit in vultu viſæ ſine veſte Dianæ
Quæ quanquàm comitum turba eſt ſtipata ſuarum,
In latus obliquum tamen aſtitit, oraque retro,
Flexit,

23 Et de Caſſandra, & Chriſe Vatibus Appollinis, & Iunonis, & de illis quinquaginta Virginibus Lacedemoniorum, & de Emilia Virgine Veſtali, quæ, vt ſcribit Dioniſius Alicarnaſſeus, deficiente aliquando negligentia quadam igne, cuſtode tunc eius Aemilia, aliaque Virgine nuper electarum, & tunc diſcentium, tradente, cuius curam, perturbationem fuiſſe tota in vrbe, multam & inquiſitionem per Pontifices, ne pollutio aliqua circa ignem ſacerdotibus extitiſſet, tunc autem Aemiliam ferunt inſontem quidem, ſed dubitandum ex huiuſmodi caſu pontificibus, Sacerdotibus, & aliis Virginibus manus ſuper aram tendentem, ita dixiſſe Veſta Vrbis Romanæ cuſtos, ſi quidem piè, & iuſtè tibi ſacra perfici annis paulo minus triginta, & animum purum habens, & corpus caſtum demonſtra mihi, ſisque auxilio, neque paruipendas ſacerdotem tuam morte mori miſerrima, ſi vero impium aliquod geſtum eſt a me, meo ipſius ſupplicio Vrbis pollutione expia, hæc dicentem, & ſcindentem à carbaſa Veſte, qua tunc amicta erat, feſtiua, poſt præces factas iecisſe eam ſuper aram dicunt, & ex frigido multo ante, nullamque ſcintillam ſeruante, cinere, flammam emicuiſſe multã per Carbaſũ, ita vt nec Ciuitati, luſtratione, nec nouo opus eſ-

ſet

ſet, ignẽ autẽ in tẽplis ideo ſeruari ſolere, vt diuinę naturæ quaſi ſimbolum eſſet, imo capitale fuiſſe, ſi illũ extinqui permitterent, tanquàm diuinitas ex eo loco pelleretur, ac veluti extinguere- tur, adeo vt plures ignem pro Deo coluerint, vt apud Perſas, Caldeos, & Medos, de quo dixi in tractat. meo de Iudæis. par. iij. cap. primo numero xxj. cum ſequ. Omittam Phæbades Ap-
24 pollinis Vates, & Virgines, quæ futura prædicebant, & ſibil- las, quæ omnes fuere gentilicij ordinis, ob quarum continen- tiam, & Virginitatem apparet eas miraculis claruiſſe, de qui-
25 bus à Deo permiſsis, videndum eſt, quæ tradit Auguſti. de Ci- uitate Dei, lib. x. cap. xvj. & lib. xviij. cap. xvij. & lib. xxi. cap. vj. vbi inter cętera annotauit Deorum Pennatum Troianorum mi- grationem de loco ad locum, inciſionis Cotis nouacula à Tar- quinio Epidaurij Serpentis, ſocietatem cum Aeſculapio, qui Romam contendebat, & Virginis Veſtalis factum, quæ in cri- bro aquam ferrebat, quæ faciebaut Demones, vt Diuinitatis opinione comparata à gentibus adorarentur, vt ipſe Auguſtin. de Ciuit. Dei lib. ij. cap. xxiiij & lib. iiij. cap. xxix. & lib. xviij. ca. xix. Et cur hæc Deus permitteret. vide eundem lib. ii. cap. xxij. & alijs locis citatis, & magiſtrum ſentent. lib. ij. diſtinct. viij. vbi ra tionem aſsignat, & tanti exiſtimabantur Veſtales apud Roma-
26 nos, vt apud Plutarchum in Numa Pompilio legitur, eum hono- rem inter cæteros Virginibus Veſtalibus fuiſſe conceſſum, quod ſi caſu in aliquem incidiſſent, qui ad læthum ducentur, necari eum non licuiſſe, neceſſe tamen erat Virginem Deierare non vltro, & conſulta opera, ſed caſu obuiam ſe factam. Quod ho- die conceſſum eſt Cardinalibus, Nam ſi Cardinalis obuiauerit ei, qui ad mortem ducitur, pœna eſt ei remittenda ex quadam prærogatiua, quam ex conſuetudine habent Cardinales, vt di- cit Bal. in l. addictos in fin. C. de appella. & ibi etiam Saly. & Pau. de Caſt. quod ita dicit procedere, tum demum, ſi Cardinalis im poneret pileum ſuum ſuper caput rei, dicitque ita ſeruari de fa
27 cto, & idem Pau. in l. addictos. C. de Epiſco. Audi. in fin. vbi nil dicit de pilei impoſitione, Hoc idem dicit Cepol. caute. ij. Bar- bati. in tracta. de præſtantia Cardi. q. ix. j. par. per totam quæſtio nem, vbi late de hoc per viam diſputationis. Iaſ. in. §. penales. In ſti. de actio. Hipoli. ſing. 273. notiſsimum eſt col. iij. Anto. corſe. in ſuis ſingu. in ver. Cardinalis, vbi videtur tenere huiuſmodi priuilegium non valere, Quæ quidem omnia minima ſunt, & ir- riſibilia,

riſibilia, & incomparabilia,ſi reſpiciantur tot milia virginum Chriſto vero DEO,& DEI filio conſecratarũ,& quæ infinitis miraculis claruere,& hodie clarent,quæ longum eſſet referre,vt toto orbi innoteſcit,quæ quaſi quædam ſacerdotes Deum vniuerſi colentes ſupræmamq; philoſophiam amplexæ, atq; amore Chriſti earum ſponſi ſapientiæ captæ,ſe ipſas in holocauſtum obtulerunt,vti Chriſti imitatrices,qui ſe ipsũ pro nobis obtulit in hoſtiã Deo Patri.Cuſtodiãt igitur virgines beatiſsimæ, & ſæpibus caſtitatis occludãt hortũ virginitatis,quã Chriſto obtulerunt,& ſicut veſtales virgines cuſtodiebãt ignẽ, materialẽ in ara veſtę earũ uanæ,& falſæ Deæ cõſecrata,multò magis cuſtodire tenentur,& ipſæ ſpiritualem ignẽ amoris erga ſpõnſum earũ in cordibus ſuis,imo ardeãt toto igne illo,de quo ſcriptũ eſt,ignem veni mittere in terrã,& quid uolo niſi,vt ardeat,qui calefecit Apoſtolos,& oĩa reliquerũt, & ſecuti ſunt Chriſtũ,calefecit martyres,& sãguinẽ fuderũt,calefecit virgines,& de eis ita diuus Ignatius ad Philadelphienſes virgines ſolum Chriſtum pre oculis habete,& eius patrẽ in animabus veſtris illuminatæ à ſpiritu ſancto, quæ ignẽ amoris,ignẽ fœtoris extinxerunt, ut ſponſo ſuo coniungerentur,magnus quidẽ eſt pudicitiæ labor,ſed maius premiũ, tẽporalis cuſtodia, ſed remuneratio æterna, & hoc faciant amore Chriſti ſpõſi ſui accenſæ, vt conſequãtur gaudia ſpõſaliorũ ſempiterna,quæ eiſdẽ promittit ſpõſus,ſint maturitate,& verecundia pudoris,& honeſtatis modeſtia ornatæ,& in humano corpore,cęleſte aliquid refulgeat,vt & in eis habitet Deus,diligãt ſpõsũ ſuũ immortalẽ ex toto corde ſuo,& ea dilectione,vt nihil ſit in mũdo,qđ amplius amẽt,quã Deum, nõ aũt timore pœnę, q̃ acerbiſsima eſt,tã in hoc ſeculo,q̃ in futuro,quia timere,ſeruorũ eſt, diligere aũt filiorũ,& timor eſt ſub neceſsitate, dilectio in libertate,dicẽte Ioãne j.Ioã.iiij.perfecta dilectio foras mittit timorẽ, & donec homo timet Deũ,non eum diligit, cum aũt diligere cæperit,iam nõ eũ tantũmodo timet, ſed ẽt amplius diligit, & inchoatio culturæ Dei habet timorem,perfectio autem dilectionẽ, & ſolon ſapientiſsimus putauit rẽ publicam duobus contineri, videlicet premio,& pœna,vt homines boni ad virtutes incitẽtur, cum gloria maximẽ homines ad virtutẽ concitet, illhinc, ſ. per pœnã,mali à flagitiis arceantur,& iuxta illud Horatij.

Oderunt peccare mali formidine pœnæ.
Oderunt peccare boni virtutis amore.

I Nec

Nec tantum timeant Geenam, quam quod Deum offendunt, quæ etiam maxima pœna eſt, ipſum, vt diligere oportet, diligentibus, & peccantes ſe ipſos punient, &.n. exarcerbare delictũ, eſt inſuaue, & animi anxietas maxima, ſciant, ſe eſſe Templum Domini, habitaculum ſpiritus ſancti, & tanquam columbæ in Eccleſia Dei, de quibus ſcriptum eſt, pennæ columbæ deargentatę, & poſteriora dorſi eius in ſpecie auri, non dent canibus ſanctum, nec margaritas ante porcos, nec fiant de ſponſa Chriſti ſcortum execrabile, & de tẽplo Domini fanũ immundiciæ, de habitaculo ſpiritus ſancti tugurium diaboli, nec conuertant earum Angeli cũ ſtatũ in corruptionẽ Sathanæ, Meminerint, cui ſpopõderint virginitatem in die conſecrationis, & ſacri velaminis, preſentibus non populo tantum, ſed coram Angelicis exercitibus cœli, & qđ fidem, quam ſub tantis teſtibus pollicitæ ſunt ſeruare oporteat, & ſic nõ ſæculi, ſed Chriſti virgines cenſeãtur, quæ ſi nephariis nuptiis ſe iunxerint, ſciant ſe in Deum peccaturas, nec inuenient propitiatorem apud eum, ſicut ſi homo peccat in hominẽ, virgo Iſrael cecidit, & nõ eſt, qui ſuſcitet eam, eritq; acerbus fructus amarior felle, crudelior gladio, dicẽtq; veh Diei illi in quo me infelicẽ genuit vterus, & lux edidit crudelis, oportuerat me potius fuiſſe nõ natã q̃ fieri fabula in gẽtibus, ſenatoris filia, quæ corpore quæſtũ fecerit libertino nubens etiã honor ei non ſeruatur, quæ ſe in tantũ fœdus deduxerit l. ſenatoris, & l. ſemper. ff. de ritu nupti. & bonus tex. in l. ſi qua illuſtris. C. ad Orphitia, cum ibi no. Hæc ſufficiant virginibus Deo dicatis, ne per vlteriores commonitiones videar potius eis iniuriam inferre, q̃ emendationem, ſciunt.n. ex ſe ſponſum ſuum eſſe zelantem, & criminoſiorem eſſe adulteram Chriſti, q̃ mariti, quod, quam ſit abominabile proſtituere membra Chriſti & mutare templum ſpiritus ſancti in lupanar, in quod quidem ſcelus, ſcelerum omnium ſceleſtiſsimum incidunt, & hi, ſi qui ſint, qui ſe funeſto matrimonio collocent cum ijſdem virginibus, quæ ſe immortali ſponſo nupſerunt, ſponſam ſibi dicatam corrumpentes, in ipſius domini iniuriam, quorum fœdera appellantur inceſta, & ſacrilega contagione ſe miſceri, & nuptiæ deteſtabiles, capitu. ſi quis, & alibi ſæpiſsime xxvij. quæſtio. j. committitur enim in illis adulterium, inceſtus, & ſacrilegium, vt dictu eſt, & cum ſint plura delicta ſimul coniuncta, vnius pœna augetur propter aliud. l. vim paſſam. ff. de adultę. & nõ excuſantur,-

29 cuſantur,quod ſub colore actus matrimonij hoc fiat,cum ſciant ius,& factum l.ſi adulterium cum inceſtu in prin.ff.eo. & ibi per Bar.& tāto magis puniri debent,ſi hoc committerent conſtituti in ſacris,cum maiori pœna ſint digni,cum plurimum honoris ipſis pręſtetur propter ſtatus ſacerdotalis excellentiā,delinquentes in contumeliam,& derrogationem officij,& dignitatis.l.præſbiteri.C.de epiſ.& cleri.l.quædam,ff.de pœnis Dy. & Cy. in l. iij.§.nemo. C.de ſum. trin.& iuxta illud,tanto conſpectius in ſe crimen habet,quanto maior,qui peccat,habetur, & qualitate perſonę augetur crimen xl. Diſtin. c. homini. de pœni. Diſtin. j.§. autem facta, & no. in c.quęſitū de pœnis,& remiſsi. & in c. cum non ab homine de ſenten. excommunicati. Hoc dico de ſa
30 cerdotibus,quia & olim penes gentiles ſub colore honoris idolorum procurabant,vt ſe mulieres illis proſtituerent, vt refert Tyra.ſuper verbo ędiculas iiij.regu.xxxiij. ob quod Iſaias Rex ibi ędiculas deſtruxit effeminatorum,quæ erant in domo Domini,& idē Tyra.Leuiti xix.circa fi.dicit,quod ſolebant ſacerdotes idolorum abuti volētes aliqua puella,fingere quod Deus, qui colebatur in templo, illa vti volebat,& parentes,qui credebant Deo ſacrificium facere,mittebant eam de nocte ad phanū, vbi ſacerdotes ea abutebantur in tenebris, & credebat ſe à diis cognitam,& Oſni,&Phinees filii Heli.ſummi ſacerdotis dormiebant cū mulieribus,quæ obſeruabant ad hoſtiū tabernaculi, qui ambo vno die mortui ſunt;& ſcribit Ioſephus lib. xx. antiquita. de Paulina nobili Romana ꝑ ſacerdotes Deę Iſidis decepta, qui in fano Iſidis quēdā iuuenē eius amore accenſum loco mercurii numinis de nocte ad ſuū concubitū mediante pecunia eis data admiſerunt,propter quod Tyberius tūc Imperator fanū dirui fecit,& ſacerdotes cruci affigi,adeo grauius puniūtur,qn̄ delinquētes ſunt digniores,ſicut patet in prædictis gentilium exemplis.

ET AVDIANT QVAESO FORMAM ANATHEmatis,quod profertur in conſecratione,ſeu benedictione virginum,cum velantur,& contremiſcāt earum ſtupratores.

AVthoritate Omnipotentis Dei & Beatorū Petri,& Pauli Apoſtolorum eius firmiter ſub intima-

tione anathematis inhibemus,ne quis pręſentes virgines,ſeu ſan ctimoniales à diuino ſeruitio,cui ſub vexillo caſtitatis ſubiectæ ſunt abducat,Nullus earũ bona ſurripiat,ſed ea cũ quiete poſsideant, ſi quis autem hoc attemptare præſumpſerit, maledictus ſit in domo, & extra domum, maledictus in Ciuitate, & agro, maledictus vigilando,& dormiendo, maledictus manducando, &bibendo, maledictus ambulando, & ſedendo, maledicta ſit caro eius, & oſſa, & à planta pedis vſque ad verticem non habeat ſanitatem, veniat ſuper illum maledictio hominis, quam per Moiſen in lege filiis iniquitatis Dominus promiſit, Deleatur nomen eius de libro viuentium,& cum iuſtis non ſcribatur, fiat pars, & hæreditas eius cum Cain fratricida, cum Datan, & Abiran,cum Saphira,& Anania,cum Simone Mago, & Iuda proditore,& cum eis,qui dixerunt DEO, recede à nobis,ſemitã viarum tuarum nolumus,Pereat in die Iudicij,deuoret eũ ignis perpetuus cum Diabolo,& Angelis ſuis,niſi reſipuerit, & ad emendationem venerit, Fiat, Fiat.

Exhibeant ergo virgines ſacræ ſe tales,quales olim fuiſſe teſtatur Euſebius,dicens, ſed fœminarum quoq; tot millia per orbem,vt quàm multæ ſint,non videatur eſſe dicendum, quæ quaſi quædam ſacerdotes DEVM vniuerſi colentes, ſupremamque philoſophiam amplexæ,atq; amore cœleſtis ſapiẽtię captę,prolis quidẽ ac liberorũ, vtpotè qui ad corpus pertinẽt, nullã habẽt rationem,aĩam vero omni diligentia curantes,totas ſeipſas, ipſo corpore,atq; animo, Regi omniũ vniuerſiq; Deo dedicarũt, vt ſic integra,perpetuaq; caſtitate,& virginitate fruatur.

Et de virginitatis pręrogatiuis habetur in gl.in verbo priuilegio. in c.cũ matrimonij,& ibi per doc.de proba.maxime Feli. & Roma.cõſi.n.xiiij.col.pe.Luc.de Pen.in l.fi.C.de priui.ſchola.li.xij.Archiepi.Floren.in iij.par.ſum.ti.ij.c.j.§.8.Bar.de Caſſenne in catalogo par.ij.cõſideratione xj.& par. 3. cõſidera.*39*.

Dicamus modo & aliquid de viduis,licet paria non ſint inter ſe virginis,ac viduæ delicta,viduis enim impune eſt,& nugari,& conuitiis inter ſe depugnare, & adulari, & fronte perfricta eſſe,& nuſquam non apparere, & in foro frequentes eſſe, At virgo ad maiora ſe accinxit certamina, vtpotè quæ cœleſtis illius philoſophię ęmulatrix,profitetur ſe angelicã vitã in terris referre,cui itẽ propoſitũ eſt,illa eadẽ pręſtare,quæ cœleſtes illæ, atq;

incorpo-

incorporeæ virtutes præſtāt,quam ipſam non conuenit,neq; frequentes,ac ſuperuacaneas inambulationes agere,neq; verba temerè,atq; inconſultè effutire, conuitij vero,atq; adulationis,nè nomen quidem agnoſcere,propterea tutiſsima cuſtodia, ac maiori præſidio indiget,nā ſanctimoniæ aduerſarius aſsidue aſtat, iiſq; in primis inſidiatur,deuorare paratus, ſicubi virgo aliqua cadat,labaturq;. Ad ipſas ergo viduas calamum dirigamus.

SVMMARIVM.

1 *Viduarum ſtatus non procul diſtare à virginali.*
2 *Viduæ gaudent priuilegio conceſſo virginibus.*
3 *Honeſtas magis expedit Reipub.quàm multitudo populi procedens ex corruptis moribus.*
4 *Viduæ nubendo mærorem inferunt primæ ſoboli, & anima viri defuncti contriſtatur.*
5 *Legato facto vxori,ſi caſtè,& honeſtè vixerit,nubendo ammittit legatum,& quid ſit caſtè viuere.*
6 *Vidua nubens infra tempus luctus,in quo mulctetur, & quid ſi poſt.*
7 *Viduæ in viduitate permanētes cōmendātur,& de laudibus uiduitatis.*
8 *Viduitas conſideratur etiam in auibus quibuſdam.*
9 *Iudith, commendatio.*
10 *Pudor quid ſit,& impudentia.*
11 *Meretrices quare impudentes.*
12 *Viduæ qualitates ſecundum Apoſtolum.*
13 *Viduis licet ſecundo nubere permittatur,laudabilius agunt, ſi ſe abſtinent,tam lege diuina,quàm humana.*
14 *Nuptiæ ſecundæ non benedicuntur.*
15 *Matrimonij fauor datus à legibus, intelligitur de primo matrimonio, & de virgine,& non vidua.*
16 *Maſculum,& fœminam fecit eos gen.1.eius loci declaratio.*
17 *Bigamus cur non promoueatur ad ordines ſacros.*
18 *Legatum factum viduæ ſub conditione, ſi non nupſerit, valet, non ſic virgini.*
19 *Vir legans vxori lectum, non intelligitur legaſſe ei viduæ culcitram de ſerico.*
20 *Viduam matrem non tenetur filius dotare tranſeuntem ad ſecundas nuptias.*

CAPVT

CAPVT DECIMVM.

POSTQVAM dictum eſt de virginibus,non im-
meritò dicendum putaui de viduis, nam & ipſæ
quandoq; promittunt continentiam. c. viduas.
cũ multis ſequentibus xxvij.q.j.& põt vidua fie-
ri monialis,ſed non cõſecratur vt virgo,de quo
in c.vidua,& ibi per doc.de regulari.& c.deuo-
1 ti.xx.q.j. & viduarũ ſtatus non procul diſtat à virginibus, vt in
auct.de nõ eligẽ.ſecundo nuben.§.optimum,& vſq; adeo, quòd
ſi priuilegium detur alicui ex ſuis deſcendẽtibus tam maſculis,
quàm fœminis, ſicut filiæ virgines tali gaudent priuilegio, ita
2 gaudebunt filiæ viduæ,vt per Bar.in l.quoties, quem ſequuntur
ibi alij.C.de priuile.ſchola.lib.xij.& per Iaſo. in l. j. in fin. ff. de
conſti.prin.& in l.cum quædam puella col. ij. poſt Roma. ff. de
iuriſd.omn.iudi.

Quibus,(ſicut dixi,de virginibus) ſuaderi poteſt,vt viduali-
ter,& in eo continentiæ ſtatu perſeuerent, vt liberius Deo inſer
uire poſsint,& ſollicitæ ſint eorum quæ ſunt Domini, & reitera
tio nuptiarũ eſt quodã modo contra honeſtatem, & magis expe
3 dit Reipub.honeſtatẽ ſeruare, q̃ multiplicatio populi procedẽs
ex corruptis moribus,vt per Soci.in l.hæc cõditio col.ij.ff.de cõ
4 di.& demõ.& ex ſecũdis nuptiis cõtriſtatur anima mariti defun
cti,& prima ſoboles.§.nos igitur volẽtes,& §.ſoluto in aut.de nu
pti.& in §.j.verſ.proſpeximus,in aut.de nõ eligẽ.ij. nubẽ. & iux
ta illud,nec ſeruata fides cineri promiſſa ſicheo.Ang.in §. actio-
nũ.col.xxvj.in fi.inſti.de actio.& quando ſe denuo maritat, dici
tur quædam ſpecies impudicitiæ,ſecundum Bald. in l. his ſolis,
5 C.de reuoca.dona.& ob id ſecundæ nuptiæ non benedicũtur. c.
i.c.vir autẽ,extra de ſecun.nup.ad id facit, quod quãdo per ma-
ritum factum eſt vxori legatum,donec caſta,& honeſta vixerit,
ſi ſecundo nubat,amittit legatum , quia ſecundo nubendo , non
dicitur caſtè,& honeſtè viuere.Angel.imo.Pau.& Alexand. in l.
mulier.§.cum proponeretur.ff.ad Trebel.& d.Abb.in c.vxoran.
de conuer.coniuga.dicit paria eſſe incõtinenter viuere,& tran-
ſire ad ſecunda vota, & facit cap. hac ratione. xxxi. quæſtio. i.
cum ibi no.vbi quomodo hoc ſit intelligendum,vt communiter
concludunt doct.in l.fi. C.de indi.vidui.tollen.ſecuti gl.ibi, re-
probata opin. Bart. qui contrarium tenebat, quem tamen ſal-

uant in legato eo modo facto per patrem filiæ, non per maritum vxori, & bis nubens amittit legatum, ſi dictum fuit in teſtamento, ſi caſtè vixerit, vt per Feli. in c. ſi cautio, col. ix. verſi. & hinc eſt de fi. inſtru. Et quando maritus habet filios ex vxore, ſi fecerit legatum vxori, nulla conditione adiecta, & mulier poſtea tran-
6 ſit ad ſecundas nup. ſi quidem tranſit infra annum mortis Viri, & ſic infra annum luctus, perdit proprietatem rei legatæ, quæ acquirit filijs primi matrimonij, habet tamē vſumfructū, nō obſtātibus filijs primi matrimonij. l. j. C. de Indi. vidui. tol. & in. l. j. l. fœminæ. l. generaliter. C. de ſecun. nup. ſi autem poſt tempus luctus ſecus eſt, vt no. in. d. l. j. & per doc. in. c. penul. & fin. extra de ſecun. nup. Cornē. conſi. xxj. in fi. vol. j. & cccviij. col. ij. volu. iiij. Pariſi. conſi. xcv. col. iiij. vol. ij. Adeo quòd in ſuo ſtatu permanen
7 tes Viduæ, cōſequuntur beneficiū tā corporis q̄ animæ, commendātur. n. in viduitate ſeruāda ꝓp ſignū charitatis, vt oſtēdāt, quātum viros dilexerint, vt de Didone per Virgi. in iiij. Aeneidos.

Ille meos primum, qui me ſibi iunxit amores
Abſtulit, ille habeat ſecum, ſeruetque ſepulchro.

Et Iulia in ſomnis Pompeo apparens ſe indignatam oſtendit, quod ille ſecundas nuptias appetiuiſſet, apud Lucanum lib. iij. & quod habetur in Glaphira vxore Alexa. filij Herodis, cui etiam in ſomnis apparuit Vir indignatus, vt refert Ioſephus lib. antiqui. xvij. ca. vltimo & de bello Iudaico lib. ij. cap. vj.

Et plura de viduitate, q̄ ſit commendanda, tradit Luc. de pen. in. l. mulieres col. xj. cum ſeq. vbi multa de Viduis, Virginibus, & de bigamis. C. de incolis, & in quo loco lib. x. & habetur de Vidua illa Sareptana. iij. Reg. xvij. & de Anna Prophetiſſa Lucæ ij. quæ ſeptem annis à Virginitate ſua immaturo Viri obitu derelicta, vſque ad quartum, & vigeſimum annum in Caſtitate permāſit, nuſq̄ à tēplo recedens, ieiunijs, & orationibus vacans, & de illa paupercula Vidua, quæ obtulit duo æra minuta Lucæ xxj. & Eccleſia. xxv. & in pluribus ſacræ paginæ locis, Viduitas omnibus Iudicibus commendatur, & in. l. j. C. quando Imperator, & quę tradit Guiliel. Bene ſup. repeti. cap. Rainucius, in verbo qui cum alia matrimonium, & alibi ſæpe.

8 Et conſiderent Viduæ, ſi Virum bonum inuenerint, eas eſſe in timore, ne rurſus ipſum perdant, ſin malum nil eſſe eis tale incommodum experiri, & turturis naturam ſequantur, quæ ſi parem ammiſerit, nunquàm alterius commixtionem quærit,

ſecun-

ſecundum naturæ indagatores, ſecundũ quos in eis ſunt, quę eum comparata tranſigunt, & connubij ſanctitatem adeo incorrupte conſeruant, vt multa hominum millia, caſtitatem, charitatem, fidem, rationem coniugij, doceri ab illis poſſent, quo in numero ſunt, & olores, cornices, columbi, Animaduertant,
9 quantum fuerit omni laude digna Iudith de qua dictum eſt, confortatum eſt cor tuum, eò quod caſtitatem amaueris, & quod poſt Virum tuum alterum neſciueris, ideo manus Domini confortauit te, & eris benedicta in æternum, Iudith.v. hanc imitentur Viduæ, & viuendi exemplum ab ea ediſcant, quæ cum eſſet relicta vidua, iam annis tribus, & menſibus ſex, in ſuperioribus domus ſuæ, fecit ſibi ſecretum cubiculum, in quo cum puellis ſuis clauſa morabatur, & habens ſuper lumbos ſuos cilicium, ieiunabat omnibus diebus vitæ ſuæ, præter ſabbata, & neomenias, & feſta domus Iſrael, erat autem eleganti aſpectu nimis, cui Vir ſuus reliquerat diuitias multas, & familiam copioſam, & erat hæc in omnibus famoſiſsima, quoniam timebat Dominum valde, nec erat, qui loqueretur de illa verbum malum, & alia habentur Iudith. viij.

Abſtineant igitur, ſi quæ ſint viduæ, quibus Mariti diuitias reliquerunt, ne eorum res ſecundæ, & affluens luxus deuoluant eas in opprobrium incontinentiæ, & ante oculos habeant, quæ monet Apoſt.j.Timote.v. Quæ verè vidua eſt & deſolata ſperet in Deum, & inſtet obſecrationibus, & orationibus die, ac nocte, nam quæ in delitijs eſt, viua mortua eſt.

10 Sciantque impudentiam eſſe pudicitiæ nouercam, & pudoré, & verecundiam caſtitatis cuſtodem, Hinc mulier, quæ impudica eſt, dicitur non parcere pudori ſuo.l.palam in princ.ff. de ritu nup.& Hieremiæ.iij. Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere, quæ erubeſcentia eſt ſignum pudoris, & verecundiæ. Ariſt.lib.Ethi.iiij.cap.vltimo. &c.

Et pudor pro caſtitate, impudentia, pro libidine ponunt ex noſtris Abb.Ioan. And.& Ant. in ca. ex parte de conſuetu. quæ quidem impudentia maximè deprimit mulieres, ſicut pudor ipſas extollit, vt Eccleſia. vij. noli diſcedere à muliere ſenſata, & bona, quam ſortitus es in timore Domini, Gratia autem verecundiæ illius ſuper aurum, & cap.xxvj. Gratia ſuper gratiam, mulier ſancta, & pudorata.

Et commendatur verecundia Saræ Gen.xviij.& Ambroſi. de

inſtitũ.

inſtitu.Virgi.c.j.dicit Virginitatis dos quædam eſt verecundia; Meretrices autem ideo ſunt impudentes,quia ſunt peſsimę conſcientiæ,ideo Chriſoſto. omilia. xxx. ad populum Anthiochenũ dicit,nihil enim ita facit impudentem,quam mala conſcientia.Quarè Meretrices impudentes ?Quare virgines uerecundæ? non nè illæ ex peccato?non nè hæ,modeſtia? nihil .n.tam impudentem facit quam peccatum,immo in contrarium,inquit, confundit,cõfundit eũ quidẽ,qui ſe ipſum cõdemnauerit,at eũ,qui frontem perfricuerit,efficit procaciorem , qui namq; de ſe ipſo deſperauit,efficitur audax.dicitur enim impius, cum in profundum malorum uenerit,contemnit,prouer.xiij. & xviij.

12 Audi modo Apoſtolũ loquentem de viduis , quæ ſit viduitas, & quod viduitatis inſigne,ſi filios,inquit,educauit,ſi hoſpitio recepit, ſi ſanctorum pedes lauit,ſi tribulationẽ patientibus ſumminiſtrauit,ſi omne opus bonũ ſubſecuta eſt,& ſi eius liberi ſint paternæ ſubſtantiæ hæredes,doceãt illos aſpernari pecunias,eiſque,quantũ ſit impertiẽs,erudiant,& illos opibus ſuis ſuperiores eſſe,trãsferẽdo in cœlũ diuitias ſuas,& Deus ſuã porriget manũ, atq; eos proteget,neq;.n.fieri põt,vt ea domus,quæ pauperũ miſeratione fundata ſit,mali quippiã patiatur,imo ſi quid forte perpeſſa ſit,melior eã euẽtus excipiat,idq; erit familiæ,& domui ꝓ Clipeo,& haſta,de quibus Ignatius martyr ad Philadelphiẽſes , ſint aũt viduæ,nõ vagę,neq; guloſæ,neq; proteruæ,ſed pudicæ,& ſobriæ,ſicut Iudith,& Anna,& Paulus eas viduas ad ignominiã notat,quæ per domos alienas ocioſè uagantur,vnde & curioſitas naſcitur,& garrullitas,& alia multa excitantur uitiorum genera,& ruunt clauſtris euulſis,quæ bene coercebãtur,domi ſedẽdo.

13 Non hæc ego dixerim,vt ſecundas damnẽ nuptias,neq; enim permittit Apoſtolus,qui eas dãnanti frenum imponit,dicens , ſi aũt & nupſerit,non peccauit,cæterũ beatior erit, ſi ſic ꝑmãſerit.

Hoc eſt multo iſtud excellẽtius,q̃ illud multis de cauſis , nã ſi non nubere multo melius eſt,q̃ nubere,pari ratione,melius eſt id ſemel tantum facere, quàm ſæpius,& hoc firmat Iuſtinianus Imperator in aut.de non eligen.ſecun.nup.§.optimum,inquit optimum itaq; eſt,& laudabile,& dignũ oratione, vt mulieres ita honeſtè ſe tractent,quatenus quæ ſemel ad virum uenerunt,ſeruẽt inuiolatum morientium Thorum , & huiuſmodi mulierem,pariter & miramur , & laudamus,& non procul à virginitate ponemus,& caſtitas ſtudium legis eſt,aut in auct.ſceni. non ſolum

K ſi fide-

ſi fideiuſſo.in fi.quæ ſola poſsibilis eſt Deo animas præſentare vt in aut.de Lenoni.§.ſancimus.

Et refert Valerius Maxi.de inſtitutis antiquis,quæ vno contentæ matrimonio fuerunt,corona pudicitiæ coronabãtur,extimabant pręcipuè matronæ, ſincera fide in corruptum eſſe animum,qui ex depoſitę virginitatis cubili in publicũ egredi neſciret,multorũ matrimoniorũ experientiã quaſi legitime cuiuſdã intemperantiæ ſignũ eſſe credẽtes,& plura tradit,Tiraquel.in l. boues.§.hoc ſermone.ff.de verb.ſig. nu. j.in cxlij. cum ſeq.& per Guilel.Bene in c.rainutius in ver.qui cũ alia,nu.cxxx.cũ ſeq.&

14 fornicari dicitur,qui ſecundã duxerit vxorẽ xxxj.q.i.hac ratione,& ſecundis nuptijs iubentur Presbiteri pœnitentiã imponere,& nõ benedicere,vt dictũ eſt,& cũ presbitero ſecũdas nuptias benedicente ſolus Papa diſpenſat.c.j.de ſecun.nup. & ſunt ſaltẽ indignæ,ſi non irritæ ſi contrahantur,ſed his tantum permiſſę, quæ ad deterius,puta fornicationẽ paratæ ſunt, d. §. optimum, vbi Iuſtinianus ſecutus eſt Apoſtoli authoritatem.

15 Et ea quę in legibus dicuntur de fauore matrimonij, intelliguntur de virgine,&primo matrimonio,nõ in vidua,vt in aut.de nup.§.hanc ipſam autem,& qđ ibi no.gl.in ver.ne ſecundas nuptias,&§.ſeq.&.§.quæ vero,verſ.vnde ſancimus.

16 Videmus ẽt quid ſciptũ ſit Gen.j.maſculũ, & fœminam fecit eos,nõ,maſculum,& plures fœminas, vt uni maſculo liceat plures fœminas poſsidere,neq; maſculos,& fœminam,vt vni fœminæ liceat plures viros accipere.ſed maſculum,& fœminã, vt vna fœmina nullum maſculum putet factũ eſſe in ſæculo preter vnũ, vt vnus maſculus nullam putet fœminam eſſe factam in ſæculo preter vnã,non.n.duas,aut tres coſtas detulit de latere viri, aut duas,aut tres fecit mulieres,ſecundum Chriſoſto.

Et ratione ſigni incõtinẽtiæ ſtatutũ eſt bigamũ, vel corruptę maritũ nõ poſſe ꝓmoueri ad ſacros ordines.c.ꝓpoſuiſti.82.diſt. nã cũ debeat eſſe miniſter Chriſti,ideſt ſacri.indecẽs eſt illũ promoueri,qui patitur aliquẽ defectũ,in aliquo ſacramẽto,ſicut patitur ille,qui diuiſit carnẽ ſuã in plures,uel habuit corruptã, nã matrimoniũ eſt maximũ ſacrum in Eccleſia,c.debitũ de biga.nõ ordi.& coniunctio carnalis deſignat conformitatẽ,quæ eſt inter CHRISTVM, & Eccleſiam militantem, per aſſumptionem carnis humanæ,Vnde ſicut fuit caro vnica,& pura,ita vnicũ debet eſſe matrimoniũ,& purum,ſed quando quis coniungitur pluribus,

ribus,vel vni in plures diuiſæ,in eo deficit ſacramentum. xxvj. diſtin.c.acutius.& in d.c. debitum, ad hoc vt Eccleſia rectè illam vnitatem poſsit præfigurare,de quibus,& per d.Abb.in c. ij. de cler.coniuga. Aſten.in tit.de Monoga.lib.vi.tit.vii. col. i.nã & non poteſt eſſe hortator caſtitatis,qui tot coniugia frequentauit.xxvi.diſtin.vna tantum.

Et ideo in odium viduarum inductum eſt,ꝙ ſi fiat legatum viduæ,ſi nõ nupſerit,& ſub conditione viduitatem inducente,valet tale legatum ſub tali conditione,nec reiicitur conditio de legato,licet debet impleri per eã,interpoſito iuramẽto,& cautione, ꝙ ſi ullo tẽpore nubet,reddet legatũ,vt in aut.cui relictũ C. de ind.vidui.tollẽ.ea ratione,ꝙ ex quo ſemel maritũ habuerũt, eſt honeſtius eis,amplius nõ nubere.d.§.optimũ in aut.de nõ eligẽ.ſecũ.nub.Quę diſpoſitio habet locũ ſolũ in vidua, non aũt in virgine,ſcđm comu.opi.Doc.in d.aut.cui relictũ.& in l.ſi vir. §. fi.ff.de cond.& demon.Et ſi vir legat vxori lectũ, non intelligitur ſibi viduæ legaſſe culcitrã de ſerico, quia intelligitur de lecto ſecundũ conditionẽ mulieris viduæ, vt per Ang. in l.plenũ.§. equitij.ff.de vſu.& habi.leg.& quę tradit pulchre Bal.in.l.j.in fi. C.de lega. de marito mandante filiis,vt tractent matrem honorificè,ſicut eo viuente.

Et filius non tenetur dotare matrem,quæ conuolat ad ſecundas nuptias.l.j.§.preterea, cum ibi. not.ff.de tute. & ratio. diſtrahen.& in l.j.C.de inoffi.doti. Bal.in l.qui liberos in fin. ff.de ritu nup,& in l.j.ff.ſolu. matri. ne filius cogatur conferre ad ſuã iniuriam,per id,quod habetur in.§.Gregoriana, in aut. de non eligen.ſecundo nuben.Iaſon.in.§.fuerat col.xxij.verſ.an autem teneatur.inſtitu.de actioni.

SVMMARIVM.

1 *Viduarum fauor,& cura multipliciter à lege Diuina conſideratus, & à iure communi.*
2 *Vidualis ſtatus maximè gratus Deo.&c.*
3 *Viduis à iure conceſſa plura priuilegia.*
4 *Vidua retinet forum mariti defuncti, & eius priuilegia, & nobilitatem. &c.*
5 *Vidua non habens vnde ſe alat,debet ali ab hæredibus viri.&c.*
6 *Vidua ali debet de bonis Eccleſiæ, ſi non habet aliunde. &c.*
7 *Viduis debentur ueſtes lugubres ab hæredibus mariti defuncti &c.*

CAPVT VNDECIMVM.

ET de viduis rationē habēdam ſcriptum reperi-
tur,tā in ſacris literis, quàm a legibus humanis,
1 nam de ipſis ſpecialis fuit habita cura a lege diui
na,quia aduenę,& pupillo equiparatæ ſunt, Dici
tur enim Exo.xxij.Viduæ & pupillo non nocebi
tis,ſi læſeritis eos, vociferabuntur ad me, & ego
audiā clamorem eorum, & indignabitur furor meus, percutiáq;
vos gladio,& erunt vxores veſtræ viduæ,& filij veſtri pupilli, &
ipſis primitiæ triannales concedebantur, Deut.xxvj.quando cō
pleueris decimam cunctarum frugum tuarum,anno decimarum
tertio,dabis,Leuitæ,aduenæ,pupillo,& viduæ, vt comedant in-
tra portas tuas,& ſaturētur,& c.xxiij.eo.Nō peruertes iudicium
aduenæ,& pupilli,nec auferes pignoris loco viduæ veſtimētum,
& quando meſſueris ſegetem in agro tuo,oblituſq; manipulum
reliqueris,nō reuerteris,vt tollas illum,ſed aduenam, pupillum
& viduam auferre patieris,vt benedicat tibi Dominus Deus tu-
us in omni opere manuum tuarum,idem dicitur ibi de frugibus
oliuarum,& vuis tempore vindemiæ,vt remanentes racemi non
colligantur,ſed cedant in vſus aduenæ,pupilli,& viduæ,& Deus
ipſe dicitur facere iudiciū pupillo,& viduę c.x.eo.& d.c.xxxiiij.
& olim virginibus æquiparabantur, Leuit. xxij. cum filiæ ſacer
dotis viduæ de ſanctis oblationibus veſcebantur,prout quando
erant virgines, quæ viro copulatæ,nec eas attingere poterāt,ut
Eſa.i.Hierem.xxij.& alibi ſæpe,& de ipſis vi.actuum vi. & j. Ti-
moth.v.Adeo quod ſemper fuerunt, & ſunt in Dei protectione,
& principum,vt C.quando Imperator inter pupil.& vid.l.j.cum
ibi no.& pulcher tex.Vulpiani in l.nec quicquam.§.aduocatos.
ff.de offi.procon.quæ no. in c.ex parte de foro compe. quod pro
ea pōt ēt immediate Eccleſiaſticus iudex adiri,& in c.ſignificāti
bus de of. deleg.& xxii.q.j.c.i.in quo quidē Dei,& totius mun-
di fauore deberent ſe cōſeruare caſte, & vidualiter viuendo,vt
magis expeditè Dn̄o inſeruire poſsint,ſcd̄m quod dixi ſupra in
præcedenti capite in prin. Qui quidem ſtatus vidualis maximè
2 placet Deo,vt patet in vidua illa Euangelica, de qua Matth.xij.
& Luc.xxj.& de illa ſareptana vidua,& gētili, quę paruit Heliā,
& ei nō defecit oleū cadi,neq; Hydrię farina,licet pugillo tantū
claudi potuiſſet,de qua 3.Reg.17.& dixi ſupra,& de viduis dicit
Chriſoſt.

Chriſoſt. in caput Ioã. 1 ?. Homil. 69. in fi. Neq; .n. defenſorẽ habet vidua, ideo multa de ea ratio habetur, quę cũ ſecũdis nuptiis cõiũgi ſibi liceret Dei timore in viduitate multa perpetitur, eis ergo manus porrigamus oẽs viri, & mulieres, ne qñ viduitatis moleſtias ſẽtiamus, & ſi ſubierimus, benignitatũ in nos materiã, benignitate noſtra cõparemus, nõ parua vis lachrimarum viduę eſt, ſed ipſum poſsũt cœlũ aperire, hęc ille, vt apparet Luc. 7. vbi Dñs noſter fecit miſericordiã in filio viduę, cuius filius erat mor tuus, eũ a morte ſuſcitãdo, Nõ ergo cõquerãtur viduæ, quod ſint ſolę, cũ ſemper Chriſtus ſit cũ eis, ſi ſunt caſtæ, nã ſecundũ Apoſt. j. Timoth. v. quæ verè vidua eſt, & deſolata ſperet in Deum, & in ſtet orationibus, & obſecrationibus nocte, ac die, nam quæ & in delitiis eſt, viua, mortua eſt.

Vltra præmiſſa, multa apparent priuilegia a iure cõmuni cõ
3 ceſſa viduis cauſa dotis, nã ſoluto matrimonio durat fundus dotalis, & eius priuilegium, vt ſit inalienabilis, & impreſcriptibilis l. etiam directo. l. iij. ff. de fun. dota. quod intelligitur, donec ipſa dos ſit reſtituta mulieri, & ſic donec durat actio de dote, & tunc vt plurimum incipiunt habere locum priuilegia dotium, vt in d. l. iij. no. Bal. in l. ſi conſtante. in prin. ff. ſolu. matr. & in l. prediũ ad fin. C. de iur. doti. & in l. dotalem. ff. de teſta. mili. & not. per docto. in rub. ff. eod. titu. ſolu. matri. & de pluribus priuilegiis datis à iure poſt tempus ſoluti matrimonij. vi. Bal. nouel. in Tractatu dotis in viij. par. &c.

4 Et vidua retinet forũ mariti, & eius priuilegia, & nobilitatẽ. l. fœminæ, & ibi Bar. ff. de ſenato. & in l. fi. C. de inco. lib. x. & l. fina. C. de bo. mater. & l. fi. & ibi Bar. C. de priuil. ſcola. lib. xij. & gloſſ. in c. ex parte in gloſſ. magna in verbo non obſtantibus in fi. vbi per Feli. quia dicitur eſſe in matrimonio primi viri d. l. fina. de bo. mater. & Bal. in l. voluntas. colum. j. verſicu. Dicit longobarda. C. de fideicom. & l. Lucius. §. vidua. & ibi Bar. ff. ad munici. perdit tamen dignitatem, quæſitam ex perſona viri ſi efficitur monialis. iuxta no. in c. viduę de regulari, ſecundum Alex. in l. filij. §. vidua. ad municipa. &c.

5 Et ſi nõ habet, vñ ſe alat, debet ali. de bonis viri. Bal. in l. fi. C. de bon. mat. & etiam indotata, vt per Pau. de Caſt. in conſ. cxlvij. reuocatur in dubium col. j. verſi. nam exiſtens in viduitate vol. j. & ali. Cy. in d. l. fi. propter memoriam bene tranſacti matrimo nij. l. vnum ex familia, §. fina. ff. de lega. ij. iuxta illud commoda

qui

qui ſentis, iungas onus emolumentis de reg.iur.ſecundũ naturã.
6 Et etiam de bonis Eccleſiæ.j.q.vij.Itẽ opponitur in gl. & xij. q.j.c.j.in gl.& no.in c.ſignificantibus de offi.delega.

Aliter autem quomodo ali debeat, vi.per Doc. in l.diuortio. ff.ſolu.matr.& in l.j.§.exactio.C.de rei vxo.actio.& in l.j.C.de legatis,& ibidem ad cuius commodum debent operari &c.
7 Et ipſis debentur veſtes lugubres ab hæredibus mariti ſecundum conſuetudinem loci, prout tradunt Doc.& precipue Imola. Ang.& Alex.in l.ſi is qui quadringenta.§.dos legata.ff.ad l.Falc. quas tamen reſtituit, ſi ſecundo nubit, vt ibi per Alex.& Bal.conſil.cccclxxviij. vol.v.capiti.deciſi. xxvj. vbi etiam de probanda conſuetudine, quomodo intelligatur.

SVMMARIVM.

1 *Vidua delinquens in ſtatu viduitatis ammittit priuilegia ſibi à iure cõceſſa, & perdit dotem, ſi committit ſtuprum.*

2 *Vidua illa verè dicitur, quæ viuit honeſtè, & virũ defunctũ honorat.*

3 *Vidua ſtuprum cõmittens perdit omnia, quæ ſibi obuenerunt ex lucris, cõſtante matrimonio, & aliis pœnis mulctatur, vt hic remiſſiuè.*

4 *Vidua inhoneſtè viuens non gaudet priuilegiis viduis conceſſis et hoc eſt regulare, & criminaliter punitur.*

5 *Pœnæ legales viduis impoſitæ, quæ tollantur, & quæ locum habeant in ſecundo nubente.*

6 *Viri ſecundo nubentes, & ipſi quibus pœnis afficiantur, & an ſint communia, quæ dicta ſunt de mulieribus viduis.*

CAPVT DVODECIMVM.

1 SICVT è contra dicendũ eſt de viduis, quæ nõ ſe cõtinent in ſtatu ſuo, nã vidua ſi delinquit in ſtatu viduitatis, ammittit priuilegia ſibi conceſſa à iure,& ideo dixit gl.& Pau.de Caſt.in l. fideicõmiſſum.in fi.C.de fideicõ.ꝙ ſicut vxor, quæ cõmiſit adulteriũ durãte mrĩmonio, perdit dotẽ.c.plerũq; de dona.inter vi.& vxo.l.cõſenſu. C.de repud.& bona parafrenalia, vt per gl.in.d.c.plerũq;, eodẽ modo vidua ex ſtupro cõmiſſo in Viduitate perdere debet, quæ gl.in.d.l. fideicommiſſũ loqui-

loquitur in legato facto per Virum vxori, & ſequuntur eam Salic. & Corne.licet.d. Iaſ. ibi reprobet Pau. de caſt.rationibus per
2 eum allegatis,cum in Penalibus non debeat fieri extenſio. & Alexan.in.l.ſororem.C. de his, qui.vt indignis,ſed cum Paul. de caſ. tenet idem,Jaſon in.l.ij.col.ij.in fi.ff.ſolut.matri. & allegat Pau. de Caſt.conſi.cxxj.& dicit,ꝙ Alex.non viderat illud con.& Hippoli.ſing.ccxxxv.inci.paria delicta, & iſta vr̄ vera opin.& facit, quia illa dicitur Vidua,ſeu vidualem vitam ſeruare, quæ virum defunctum honorat,nō quæ inhoneſtè viuit,in aut.de.nup.§.quæ vero,Bal.in aut.ex Teſtamento col.ij.C.de ſecun.nu. Maria.in c. ex tenore in fin.de foro competen. Hijs tamen non obſtantibus contraria opi.eſt magis ꝓbata quā plures ſecuti ſunt quos refert Soci.iuni.cōſi.iij.vol.iij.quos nō referā,quia ibi videri poſſunt.

Item Vidua ſi poſt mortem mariti committit ſtuprum turpi-
3 ter viuendo, perdit, & omnia bona, quæ ſibi obuenerunt ex lucris conſtante matrimonio, quia videtur quodam modo eſſe in matrimonio,d.l.fi.C.de bon.mater.& ita tenet Ioan.Lopez in rub.repetitionis.c.per veſtras.§.lxvij. per plura ibi ſubtiliter allegata,vbi plurima habentur contra Viduas inhoneſtè viuentes,& Franc.cremen.ſing.lxxxij.mulier tranſien.vbi quid dę donatis vxori contemplatione mariti, de qua re multa poſſent cumulari,quæ videri poſſunt in locis ſuis ordinarijs, vt in.l.j. & in l.hac edictali,&.l.fœminæ, C.de ſecun.nup.&.c.fi.eo.titu.& in.l. omnem.C.ad Tertul.in.l.ſciant.C.de legi.hæredi.& ſilua nupti. in verbo viduæ non eſt nubendum, & Ioan. Garo. in rub. C. de
4 ſecun.nup.& fac regulam generalem,ꝙ vidua inhoneſtè viuens, non gaudet priuilegijs conceſsis Viduis,Ita Feli.in.c.ſignificantibus col.pe.de offi.delega.& in.c.paſtoralis in iij. col.in verſic. Vidua etiam de iudi.Sed & vidua ob ſtuprum incurrit alias penas legales, & criminaliter caſtigatur, attento iure ciuili,& ea pœna,qua teneretur,ſi adulterium commiſiſſet,vt per gl.in.l.pe. C.de adulte.& Sali.in.l.eum qui duas col.j.eod.titu. & no. in §. item lex Iuli.de adulte.inſti.de publi. Iudic.

5 Quod ſi qua continere non poſſet, & mater fieri cuperet, magiſq; expediēs foret,vt nuberet,cū ſecūdū Apoſ.j.Cor.vi.mulier mortuo Viro ſuo ab eius ſit lege ſoluta,nubat in Domino.c.pen. & fi.extra de ſecū.nu.& tunc pœnæ legales,quę infliguntur, quia nupſit infra tēpus luctus,quę habentur in.d.l.j.&.ij.de ſecun.nu. ſunt ſublatæ,non autem illę,in quas incurrit,quia ſecūdo nupſit,

de

de quibus in.l.hac edictali,&.l.fœminæ,&.l fi.eo.tit.vt per Ancha.conſi.c.ex prædicto.& Bar.in.l.j.C.eo.tit.per Doc.in.d.c.fi. Feder.de ſenis conſi.xxxvj. caſus in fi.Corne.conſil.xxj.in fin.& conſ.cxxxix.col.ij.vol.j.& con.cccviij.col.fi.vol.iiij.& Feli.in c. Eccleſia ſanctę Marię col.xix.ver.iiij.limitatio,& Deci.ibi col. xiij.de cõſt itu. & idem Deci.conſi.ccxxx. proponitur quod ex petro,col.j.verſi.circa primum.

6 Sed quæ ſupra dicta ſunt de mulieribus Viduis,ſunt communia in maxima parte in Viris in ſtatu Viduitatis conſtitutis, vt & ipſi vitam agant continentem, vt in aut. neque virum, quod ex dote eſt.§.j.& in.§.hoc autem verſi.quia vero contra binubos in aut. de non eligen.ſecun.nuben.& ibi per Ang. & alios ſcribentes,& .§.ſi vero expectet, ibi, & hæc communis mulieris, & Viri mulcta ſit poſita,& in.§.quoniam,in aut.de nup.& ibi Ang. & Glo.& Bar.Bal.& Sali.in d.l. fœminæ, Azo. in ſum.eo.tit. col. ij.& per Doc.in.l.de emancipatis,vbi Bar.Ang.& Pau.de caſt.C. de legiti.hæredi.Ange.Aret.in.§. præferuntur col.pen.Inſti. ad Tertulli.Cepol.Cautela.235.alias 302.ſi mater tranſit,vbi dicit hanc communem opin.Maria. Socin.conſi.xxxiij. proſequendo col.ij.& ſeq.li.j.& conſi.lxv.circa primum.col.iiij.ver.xxij.eod. vol.vbi dicit, hanc communem, Quod tamen in Viris non procedit ſemper ob id, quod intra annum luctus ad ſecundum matrimonium conuolant, quippè quę ob aliud puniantur, q̃ propter ipſarum ſecundas nuptias, cum non ſit, aut timeatur in eis perturbatio ſanguinis, vt probatur in.§.primæ, ſi quidem,verſi. ſed Viri quidam in aut. de nup. Azo. in ſumm. de ſecun.nup. in princi.Hoſti.in ſum.eo. titu.§ quare, & qualiter col. ij. verſi.ſic vidiſti de pœna. Roma. conſi. clxxxij. & facit, ꝙ maritus non luget vxorem.l.vxores.ff.de his, qui notan. infamia. &c.

MARQVARDI DE SVSANNIS IVRISCON. VTINENSIS,

De cœlibatu Sacerdotum non abrogando.

PARS SECVNDA.

SVMMARIVM.

1 *Ius naturale, & diuinum immutabile.*
2 *Creſcite, & multiplicamini, qualiter intelligendus ſit, & numero 4. & numero 6.*
3 *Matrimonialis actus quando meritorius, & an in eo ſit peccatum.*
4 *Gratiæ à Deo datæ diuerſimodè.*
5 *Aetas hominis, quare prolixior in Patribus antiquis.*
6 *Matrimoniũ tempore iuris naturalis primæui quare laxiores habenas haberet, & ſolũ prohibetur filiis cum matre, & filiabus cum patre.*
7 *Matrimonium eo tempore concedebatur cum fratribus, & ſororibus, & aliis tranſuerſalibus.*
8 *Multiplicandi generis humani ratio non ita conſideratur hodie, ſicut in mundi adoleſcentia.*
9 *Ceſſante ratione legis, ceſſare debet, & lex.*
10 *Ius Diuinum, & naturale, quomodo intelligatur immutabile.*
11 *Ius Diuinum, & naturale poſſe limitari, declarari, & immutari, ex cauſa, quod declaratur per exempla plura.*
12 *Papa quando poßit contra ius diuinum diſpenſare*
13 *Præceptum multiplicationis humani generis limitatur in uouentibus continentiam, non habere locum*
14 *Conſiliũ Apoſtoli de continentia, & Virginitate ſalubre, et probabile.*

CAPVT PRIMVM.

NON SATIS eſſe putaui palam facere, quantum expediat legem cœlibatus Sacerdotum in Eccleſia Dei conſeruari, & tot ſanctorum patrum teſtimonijs, & diuerſis argumentis, & rationibus, niſi etiam obiecta, quæ mihi occurrerunt, diluerem, ideo ſingulatim ad contraria reſpondendo, Dico inprimis.

Non obſtare quod dicitur Gene. j. Creſcite, & multiplicamini &c. ex quibus verbis eliciunt coniugium Dei ordinatione inſtitutum, & tanquam ius diuinum tolli minime poſſe, & illud eſſe de iure naturali, quod pariter tolli nequeat, aut immutari,
1 vt habetur in §.ſed naturalia, Inſti.de iure natu. gen. & ciuil. & per docto.in cap. fina.§: his itaque vj.diſtin.& per canno.in cap. fin. de conſuetu.& in cap.literas §.porrò,de reſti.ſpolia. Henri. Boich. in c.ex parte il.ij.col.ij.de off.delega.& in c. j. col.iij. de conſtitu.& c.ſi.de ſpon.duo cum concordan.

2 Quia reſpondetur, quod illud præceptum creſcite, & multiplicamini fuit dictum vniuerſitati ſingulorum, non autem ſingulis de vniuerſitate, alias quodam modo obligarentur ad matrimoniũ cuncti, & ſinguli ex pręcepto, quod falſum eſt, c. j.& ij.per totũ xxxj.q.ij.& non obligat omnia indiuidua illius ſpeciei, cũ ſit datum in communi toti ſpeciei, etenim inuitæ nuptię ſolent malos prouentus habere, & facit illud Apol.Corin. vij. Qui non iungit in matrimonio filiã ſuam, melius facit, quam qui iungit, item quia nõ nubentibus virginibus debetur aureola, de quibus viſus eſt loqui Ioan.Apocalip.vij.cum oſtendat illas vidiſſe ante Tronum Dei per numerum determinatum, ſcilicet centum quadraginta quatuor millia, vt dicit Archidia. Florenti. in tertia parte ſum.titulo ſecundo capitu.j.§.octauo, quod non ſuccederet, ſi ad matrimonium tenerentur ex præcepto, quia nullus præmium meretur, ex tranſgreſsione præcepti, quinimo Actus matrimonialis nunq̃ eſt meritorius, niſi ad illud virtus inducat, puta iuſtitiæ, vt ſcilicet debitum reddat, vel religionis, puta vt vt proles ad cultum Dei procreetur.xxxi. q. iiij.c. in eo. in fin.

ſi autem moueat libido ſiſtens intra bona matrimonij, vt ſcilicet nullo modo ad aliā accedere vellet.actus matrimonij eſt peccatū veniale,quod ſi extra bonum matrimonii efferatur,ſ. quod cū quacunq; muliere idē facere proponeret ſi nō haberet vxorē, eſt peccatū mortale,vt per Ioan.Tho.in iij.par.ſecūdę q.cxxx.arti.4.& xxxij.q.iiij.c.origo,& xxv.diſt.alias ibi quoties excepto filiorum deſiderio vxorem ſuam cognouerit, cum ibi.no.

4 Et licet non omnes nubent,non tamen erit ideo minus abundantia legitimæ ſobolis in Republica,nec ceſſabit humani generis immortalitas,& ſi præceptum illud obligaret omnes,malè actum eſſet cum Ioanne Baptiſta, Ioanne Euangeliſta,& virginum Thoris, & quomodo Ioan.in Apocalip.xiiij.de eis dixiſſet, hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati,Virgines enim ſunt, hi ſequuntur agnum quocunque ierit, & Chriſtus virginibus fuit exemplum, & qui de Virgine naſci voluit, & vnuſquiſque proprium donum habet ex Deo,alius quidē ſic,alius ſic,vt aliqui nubant,aliqui non nubant,ſicut dicitur de differentiis hominum,quātū ad actus & habitus aīæ rationa-

5 lis,vt Tho.ſecunda ſecundæ deducit ſecundum gratias datas, vt per Apoſto.i.Corinth. xii.& prima eſt ſecundum diuerſas gratias datas,nam alii datur gratia prophetiæ,alii ſermo ſcientiæ, alii ſapientiæ,ſecunda differentia eſt ſecundum diuerſitatem officiorum, ac ſtatuum, nam alii datur miniſterium Apoſtolatus, aliis miniſterium ſacerdotii, tertia eſt ſecundum diuerſitatem vitæ,& operarum,quidam enim ſunt contemplatiui,quidam actiui,& Roma.xii.

6 Præterea non nè idem DEVS, qui legem multiplicandi generis humani indixit, eandem legem interpretatus eſt, Matthe. xix. in illa Eunuchorum diſtinctione, inter quos poſuit Eunuchos qui ſe ipſos caſtrauerunt propter Regnum Cœlorum intelligendo de his, qui cupiditatis fluctibus ingentibus iactati, data diuinitus libertate, praua voluntatis incendia reprimunt, quippè modeſtia mentis fecit, vt naturales motus nullum afferent detrimentum, & ſic opus nō eſſe eam legem ab omnibus obſeruari.

Et nonnè Chriſtus vocauit à nuptiis Ioannem nubere volentem,vt teſtatur Hieronymus ſuper prologo in Ioannem? qui tamen non venit ſoluere legem,ſed adimplere, Vnde hæc auocatio,ſi eſſet legis tranſgreſsiò,an declaratio?

Et præcipue cum id ſit dictum propter multiplicationem cultus diuini, & generis humani, tunc temporis quo non erat hominum copia, qua de cauſa conceſsit Deus omnipotens, & prolixiorem ætatem hominibus, vt in Adam, & Aeua, qui vixerunt noningentis & triginta, Seth noningentis & duodecim, Enos noningentis & quinque, Caiuam noningentis & decem, de quibus per Auguſt. lib. xv. de Ciuitate Dei, & tunc quoque in ipſa mundi infantia Habel vitam ſibi cœlibem elegit, & à Domino vt iuſtus commendatur, ſciebat equidem & ipſe præceptum DEI, de quo ſupra. poſſet dici eum propoſitum fuiſſe in exemplum continere volentibus.

Item quia eo tempore iuris naturalis primæui erant laxiores habenæ in contrahendis matrimoniis, nam ſolum modo impediebatur matrimonium filij cum matre, & filiæ cum patre, per illud Gen. ij. de quo in c. debitum de biga. & in c. vnico. de voto. in vj. relinquet homo patrem, & matrem, & adhęrebit vxori ſuę, hoc eſt, relinquat thorum patris, & matris, quia cum eis contrahere nō debeat, vt in d. c. debitum, & per Abb. in c. literas in iiij. col. de reſti. ſpolia. per San. Tho. ſecunda ſecundæ q. lxxxix. art. ix. & in 4. Senten. diſt in. xl. & concubitus Loth cum filiabus fuit reprobatus, & repręhenſus, nam & bruta ipſa hos concubitus abhorrent ſecundum Philoſophum, & ipſi gentiles abominati ſunt vt patet de Semiramide, & aliis.

In tranſuerſalibus autem non erant prohibita connubia, quinimo ſorores ducebantur in vxores, vt in filiis Adæ, & Abraam, & Iacob. Gen. xxiiij. & xxxij. q. iiij. c. quæritur. nam & Abraam duxit in vxorem Sarram filiam patris ſui Thare. Gen. xii. & Tamar, quæ dixit Amon fratri ſuo, pete me à patre meo, & dabit me tibi, quod tunc permittebatur ea ratione multiplicandi generis humani, in mundi adoleſcentia, & cauſa augendi cultum diuinum, qua multiplicatione ſubſecuta, non poteſt dici legis præuaricator, ſed laude dignus virginitatis cuſtos, ex ſententia diui Thomæ in 4. Senten. diſt in. xxiij. q. iij.

Et quod tunc fiebat neceſsitate prolis augendæ, ceſſare debet, cauſa neceſsitatis ceſſante. j. q. j. & q. vij. c. quod pro remedio & diſt. xxviij. c. de Siracuſanæ, & diſt. lxj. his oībus, &. c. Neophitus, & no. in c. ij. de cuſto. Euchari. & in c. in argumentū de reg. iur. in vj. vt & ceſſante cauſa legis, ceſſat & lex ipſa. l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. l. quod dictum, cum ibi not. ff. de

pact.

pact. cum concord. & dicit ricar.in iiij.diſtinctio. xxxiij.art i. iiij.q.ij. quod tempore legis antiquæ, quando oportebat multiplicari generationem hominum, propter multiplicandam fidem, magis meritorius erat ſtatus coniugalis, q̃ virginalis. Nunc vero multiplicato genere humano, melior eſt ſtatus abſtinentiũ, & habetur de peniten. Diſtinctio.ij. cap.ſi enim verſic. Quomodo Abraam placuit in coniugio, ſic nunc virgines placent in perpetua caſtitate, & magis vult Deus nos creſcere in vita contemplatiua, quàm in multiplicatione hominum, apropinquante Mundi occaſu.

Et enim illud eſt præceptum affirmatiuum, quod obligat ad tempus, præcipue cum ſit appoſita cauſa, ſcilicet vt terra repleatur quæ cum ſit repleta, ceſſat, & preceptum affirmatiuum non obligat ad ſemper. Archi.in c.ſi peccauerit ij.q.j.& Abb.in.c.nouit col.xiij.verſi.nam quędam ſunt præcepta de Iudi.vbi dicitur quædam eſſe præcepta negatiua, & iſta obligant ſemper, & ad ſemper id eſt omni tẽpore, quia prohibent actus peccatorũ, qui omni tempore ſunt mali.c.& ſi Chriſt. de iureiur. quædam ſunt præcepta affirmatiua, & hęc inducunt actus uirtutum, qui non quolibet tempore de neceſsitate fieri debent, ſed debitis temporibus, & ſeruatis circunſtantiis debitis, quæ debent ſemper interuenire, ad hoc vt actus ſit virtuoſus, de conſecra. diſtin. v. nunquam no. Feli.& alij.in c.nam concupiſcentiã, de conſtitu.& præcepta, quæ non erant de decem, vt de matrimonio contrahẽdo ſublata ſunt, vt per Archid. diſtin.vj. His ita vnde.

Et ad illud de immutabilitate iuris naturalis, & diuini, reſpõdetur verum eſſe, quod ius diuinum, & naturale eſt immutabile in ſui generalitate, ſed in ſpecie, & in certis caſibus aliter obſeruatur, vt patet in ſeruitute, contra libertatem, cum qua homo naſcitur, in emancipatione, præſcriptione, rerum acquiſitione, & aliis, adeo quod licet in totum tolli non poſsit, poteſt ex proceſſu, & temporis varietate, & diuturnitate, ex iuſta cauſa ab eccleſia recepta, declarari, & limitari, vt tradit Gemi. in c. ſicut in pri.no. per illum tex. diſt.xiiij.& ibi d.Prepoſi.in prin. & probatur in c. neceſſaria &.c. quod pro remedio.j.q. vii.

Quod patet, nam illud præceptum negatiuum poſitũ in ſecunda tabula, Non occides, pro cõmuni vtilitate contra facinoroſos vt de medio tollantur, interpretatur, & limitatur, vt in c.miles, & c.ſeq.xxxiii.q.v. prout in pluribus caſibus declaratur, & permittitur

mittitur occiſio malorum,vt per illud Exo.ij. maleficos non patieris viuere, & xxiij. q.v. reos, & valent ſtatuta, quod banniti poſsint impunè occidi excauſa legitima,vt per Bar. & alios in l. oẽs populi.ff.de iuſt.& iur.&Gemin.in §. his itaq; vj. diſtin. qui magiſtraliter loquitur,vbi etiam Prepoſi.& in c.in his.xj diſt.& per eundem in c.quæ contra.viij.diſt.&no. in c.fin.de conſue. & in c.quæ in eccleſiarum de conſti.& in alio præcepto ſecundę tabulæ,Non furtum facies,quæ ſunt pręcepta moralia,& negatiua, quæ magis ligant,& id tamen nõ ſemper procedit, cum propter neceſsitatem famis, & nuditatis id liceat, vt not.in c.ſi quis de fur.& pro vtilitate publica poſſunt vendi bona priuatorum.l.itẽ verberatum.ff.de rei vendi.& not.vbi ſupra, & permiſſum fuit Iudæis, & Iſraelitis contra Aegyptios xiiij. q.v. Dixit Dominus,Idem videmus in voto, quod eſt de iure diuino,iuxta illud vouite,& reddite,& de quo in c. magnæ, de voto, quod tamen ex cauſa remittitur,cap.non eſt eo.titu. & ita communiter concludunt Doct.in c.cum ad monaſterium. de ſtatu Mona. & in c. ſi quando, de reſcrip. & in d.cap. quæ in Eccleſiarum, Idem de decimis, quæ debentur iure diuino, cap. reuertimini xvj.q.j. quæ licet non poſsint vniuerſaliter remitti, remiſsio nihilominus in particulari fieri poteſt,vt per doct.in c.à nobis, & in c. in aliquibus,de decimis.

Et illud in ore duorum,vel trium ſtet omne,proceſsit ex Euãgelio Matth.xviij.& ex lege Moſaica, Deutero. xix. tamen hoc immutatum eſt addendo, vel minuendo, vt patet ij. quæſt.iiii. Præſul. de conſecratio. diſtinct.iiii. paruulos & extra de teſtib. in omni. Item permiſſum eſt aliquid recipi vltra ſortem,quod eſt vſura, extra de vſur. cap. i. & in cap. ſalubriter, & xiiii. q. iii. plerique.

Item diſſoluitur matrimonium.c.ex publico,c.verum,de cõuer.coniuga.etiam conſummatum inter Iudeos, ad quos tamen dicta ſunt illa verba,quos Deus coniunxit, homo nõ ſeparet extra de conſang.& affin.c.de infidelibus,& ſemper cum Euangeliũ non deſtruitur,vel Apoſtolus,vel generalis ſtatus eccleſię non cõmouetur,nec cõtra articulos fidei quid ſtatuitur, põt Papa cõtra ius diſpenſare. Archid. in cap. ſunt quidam. xxv. queſtio.i. & plura ponit in Principe ſæculari de ſimilibus. Lucas de Pen. in l. mulieres colum. xi.verſicu. ſemper igitur.C.de inco.lib.x. & in l.contra publicam.C.de re milita.lib.xii.& per Doct. in §.

ſed.

ſed naturalia ſupra allegato, ex quibus infertur, quod licet ius diuinum, & naturale ſint immutabilia, poſſunt tamen ex iuſta cauſa declarari, interpretari, & limitari, & præcipue cum in caſu propoſito appareat ab ipſo iure diuino limitatum, & interpretatum, vt Matth. xix. ab ipſo Deo noſtro Chriſto Virginitatis dilectore, vt dictum eſt, & cauſam hanc caſtitatis, & continentiæ fore iuſtiſsimam limitandi præceptum multiplicationis indictæ per illa verba, creſcite & multiplicamini, vt ſcilicet non ſe extendat, ſed limitetur non habere locum in vouentibus continentiam, & qui adiuuante diuina gratia nolunt aſſentire prauæ carnis concupiſcentiæ, ſicut & poteſt homo ſe abſtinere ab alijs animi paſsionibus ab ipſa natura inſitis, cum non ſint tales, quos eis reſiſti non poſsit, omnia enim poſſumus in eo, qui nos confortat, ſcilicet DEVS, Philippen. iiij. Sicut fecit Apoſtol. qui ſtimulo carnis angebatur, & ideo cupiebat, vt omnes eſſent, ſicut ille.

Nec dicatur quod ſi omnes ſequerentur eius conſilium, genus humanum deperiret, & ipſe Dei cultus, cum de hoc non ſit timendum, nam qui indixit Deus humani generis multiplicationem, idem & eam conſeruauit, ab eo tempore quo id præcepit, & ab orbe condito vſque in hanc vltimam ætatem, licet non omnes, vel ſinguli illud præceptum adimpleuerint, & vſque in finem ſeculi manutenebit, quando quidem quæ elargitur Deus, ea omnia humanæ cogitationis captum excedunt, ea omnia voluntati ſuæ concedenda ſunt, etenim dixit Sapiens, quis poterit cogitare quid velit Deus? & ſenſum tuum Domine quis ſciet? & Roman. xj. O Altitudo, &c. quis enim cognoſcit ſenſum Domini, & quod ait Hieronymus, vereris, ne ſi Virginitatem plures appetierint, ceſſent eſſe Lupæ, ceſſent Adulteræ, ne infantes in Vrbibus, Villisque non vagiant, Quotidie mœchorum ſanguis effunditur, adulteria damnatur, & inter ipſas leges, & ſecures ac tribunalia flagrans libido damnatur, noli metuere, ne omnes Virgines fiant, Difficilis res eſt Virginitas, & ideo rara, quia difficilis, multi vocati, pauci electi, nam omne rarum eſt carum, & præcioſum, xciij. Diſtincti. cap. legimus. §. ſed dices, & in aut. de conſuli. & pauci Virginitatem ſeruant. cap. quia tua ſanctitas. l. diſt. Cupere plurimorum eſt, perſeuerare paucorum, Vnde & grande præmium eorum qui perſeuerauerint, & per continentiam deſideratur duratio æterna

na indiuiduorum, & nuptiæ replent terram; Virginitas Paradiſum. c. nuptiæ. q. j. ergo probabile Conſilium Apoſtoli.

SVMMARIVM.

1 *Continentiæ difficultas, & præconia.*
2 *Votum continentiæ Deo pergratum, & ſecundum eius voluntatem.*
3 *Dei voluntas efficit, quod idem ſit bonum, vel malum non rei natura.*
4 *Continentiæ Iugum leue.*
5 *Deus nil iubet faciendum, aut prohibet, quin ſit maximè poßibile.*
6 *Fiducia in Deo habenda de his, quæ ab eo petuntur.*
7 *Tentatio fortior à Diabolo in eos, quos pœnitentia compungit.*
8 *Tentatio Diaboli minor in eos, qui eius voluntati ſunt ſubiecti.*
9 *Tentatio eſt in cauſa, vt magna à Deo gratia concedatur.*
10 *Hieronimi Beati tentatio, & reſiſtentia.*
11 *Sacer ordo habet ſecum annexum votum continentiæ.*

CAPVT SECVNDVM.

NON obſtat, quod dicitur votum continentiæ non arctare ad eius obſeruantiam tanq̃ ſit promiſsio impoſsibilis, & qđ ſit ſicut votū volandi, Deoq; diſplicere ſtultam, & infidelem promiſsionem, Eccleſia.v. cuius qualitatis eſſe dicunt votum continentiæ, quibus addo, quod vritur continens ſingulis diebus, & horis fornacis modo, & quocunq; ierit, inimicū affert ſecum, nam Diabolus ſemper ei bellum infert, neque permittit reſpirare, non die, non nocte, non diluculo, non meridie, ſed bellatur ſemper, voluptatemque ſubmittit.

Nam reſpondetur. quod continentibus propè eſt Dominus, qui eſt Caſtitatis dilector, & promittit illam ſeruantibus ſempiternum nomen, quod non peribit. Eſai.lvj. nec poteſt dici infidelis & ſtulta caſtitatis promiſsio cum ſit res angelica. Math. xxij. Luc.xx. Mar. xij. Dum Dominus noſter introducit in caſtis & continentibus, ſimilitudinem Angelorum, & quod ea mediante homines Angelis aſsimilantur, ibi neque nubent, neque nubentur, ſed ſunt, ſicut Angeli in cœlo, & caſti, in corpore hoc

mortali prædicantur ea agere, quæ incorporearum ſunt virtutū, Quę quidem dignitas ſuprema, maximè conuenit his, qui ſacra tanguut. Leuiti. xx. quibus præceptnm eſt, vt ſint continentes, ne panis, qui de cœlo deſcendit tangatur ab iis, qui coniugalibus paulo ante hæſere complexibus, vt cum fiat promiſsio
2 Deo iſtius virtutis ſpiritualis, non poteſt impugnari, cum ſit conformis voluntati Dei; eſt ideo fidelis, & ſancta, & obſequium rationabile. Roma. xij. obſecro vos fratres, per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora ueſtra, hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium ueſtrum, vt probetis quæ ſit voluntas Dei bona, & benè placens, & perfecta, & Philip. iiij. De cętero fratres quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iuſta, quæcunquæ ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famę, & Epheſi. v. & quæcunque fiunt ſecundum voluntatem Dei, quamuis videantur improba eſſe, tamen omninò grata ſunt Deo & accepta, & è contra quod fit pręter Dei voluntatem, ac ſecus quam illa vult fieri. quanquam exiſtimatur Deo acceptum, tamen eſt omnium peſsimum, & iniquiſsimum, etiam ſi quis occidat hominem volente Deo, qua vis humanitate melius eſt hoc homicidium, rurſus ſi quis pareat, & humanitatis officium collocarit in quempiam, præter Dei ſententiam, Qua vis cœde ſceleratior eſt iſta ſanguinis parſimonia, non enim ipſa eorum, quæ fiunt natura, ſed Dei volontas, & decretum efficit, vt eadem vel bona ſint, vel mala, ſic & promittens Deo continentiam, vti Deo acceptabilem, dicitur promittere rem ſanctam, minimeque impoſsibilem, ſuaue eſt enim iugum Domini, & onus leue, ſi conſiderent maritum, & quod momentaneum, & leue tribulationis eſt noſtræ, per ſuperabundantiam æternæ pondus letitiæ operatur, vt dicit Apoſto. & ſi quid grauedinis appareat, id totum ignauiæ noſtræ eſt tribuendum, nam ſi accincti, & preparati erimus, & nulla deſidia effeminati, cuncta facilia, leuiſsimaque videbuntur. ipſe enim dominus, qui onus iniunxit, & dixit ſuaue eſſe, & leue, ne impoſsibilia viderentur, & ſi quid difficile videretur, ipſe tamen dixit; venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam uos, operis igitur noſtri, eſt vt ſimus fortes in bello, quia Dominus offert ſe eſſe in pugna nobiſcum, ſi difficilis eſſet, ſed certè non impoſsibilia, ſed

omnia leuia, & facilia erunt: ſi rectè perpetiantur. Roma viij. quis nos ſeparabit à Charitate Chriſti, Tribulatio,. an anguſtia, an perſecutio, an fames, an nuditas, an periculum aut gladius? vnde in eum ſpes omnis figenda eſt, qui dixit petite,& dabitur uobis,& omnia ſuppeditabit Domini noſtri Ieſu Chriſti gratia, ij.Corin. xij.erumpendum eſt in eam vocem Dn̄s auxiliator meus,non timebo,quid faciat mihi caro.

Pręterea impoſsibilis dici minime poteſt promiſsio continen
5 tiæ,& votum caſtitatis Deo factum,cum nihil Deus perſuadeat, aut iubeat faciendum,aut vetet, quin id ſit maxime poſsibile, nam dum præcipit, vel prohibet, oſtendit in nobis propriam eſſe uoluntatem, vel faciendi, vel non faciendi, vide hoc in arboris fructu primo parenti interdicto, quam propter hoc plantauit, & poſtea interdixit, vt poſſet eſſe, per quod voluntas hominis monſtraretur,dedit mandatum, vt probaret obſequium,impoſuit legē,vt exploraret hominis voluntatem, inſinuauit pręceptum,vt eius digno ſceretur arbitrium, vtrunque habuit homo in ſua poteſtate,& Deo parere quod noluit,& diabolo conſentire quod voluit ſecundum Chriſoſto. & ideo ſcriptum eſt illud Math. xviij. ſunt eunuchi, qui ſe ipſos caſtrauerunt, Dicit ſe ipſos, vt oſtenderet noſtrum quoque opus, eſſe continentia, cum Dei tamen auxilio, qui non deeſt rationabiliter petentibus, vt dictum eſt ſupra proximè,& qui ſicut uouendi mouet affectum, ſic & dat modum, & facultatem votum reddendi.

Non nè videmus & apud ipſos gentiles plurimos fuiſſe continentiſsimos, vt apud Platonem de Repub. de illo Asbyte. Athleta Crotoniata, q̃ in perpetua virginitate ſe pręſeruauit,ob ſtudium curſus,& de altero Athleta Clitomacho:& de Hipolito & aliis,quos longum eſſet referre,& de eſeniis populis ſyriæ.

Credendum eſt Dominum poſſe præſtare,quod ab eo petitur,
6 & credulitas iſta eſt per neceſſaria cuilibet petenti. Math. vij. & viij. & fidei probatio fit in tentationibus j.pet.j. & fidelis eſt Deus in promiſsionibus ſuis,Deuter.xxxij.& ſcies,quia Dominus Deus tuus, ipſe eſt Deus fortis,& fidelis cuſtodiens,pactum. & i.Corin.ij.& ij.Timot.ij.Ioan.i.& paratior ad concedendum, quam nos ad petendum.

Et puſillanimitatis eſt dicere,non poſſum continere, & negligentiæ noſtræ, qui Dei præcepta contemnere malumus,quam facere,

facere , fatemur equidem quod, quem magis pœnitentia compungit , illum fortius teneat Diabolus, Eccleſiaſti. ij. dicitur, fili accedens ad ſeruitutem Dei , ſta in iuſtitia,
7 in timore, & præpara animam tuam ad tentationem, & illud Math. iiij. vbi Dominus noſter Ieſus Chriſtus poſt baptiſmũ ſtatim tentatus fuit a diabolo, inſinuans euntes ad ſe grauiores paſſuros tentationes, & ij. Timo. iij. omnes qui pie uiuere uolunt in Chriſto perſecutionem patientur, & j. Corin. p.

Et Leo Papa in ſermo. ait, peruigil. iſte hoſtis, acrioribus pulſat, inſidiis, quos maxime nouit abſtinere, a peccatis, & Grego. ſuper illud Iob. xxj. qui parati ſunt ſuſcitare Leuiathan, dicit, qui ea, quæ Dei ſunt plena tentatione deſiderãt, Leuiathan contra ſe ſuſcitant. quia eius malitiam inſtigatio
8 ne ſuæ conuerſationis inflammant, nam qui eius voluntati ſubiecti ſunt, quaſi quieto ab illo iure poſsidentur, & ſuperbus eorũ Rex quaſi quadam ſecuritate perfruitur, dum eorũ cordibus in concuſſa poteſtate dominatur, ſed cum vniuſcuiuſq; ſpiritus ad conditoris ſui deſiderium recalleſcit, cum torpore negligentiæ deſerit, & frigus inſenſibilitatis priſtinæ, igne ſancti amoris accendit, & teneri ab hoſte ſeruus erubeſcit, quia idem hoſtis ſe conſiderat deſpici, quia vias Dei videt apprehendi, dolet contra ſe, captum reniti, & mox zelo accenditur, mox ad certamen mouetur, mox ad tentationes innumeras contra rebellantem mentem, ſe excitat, atque in omni arte lacerationis inſtigat, vt tentationum iacula intorquendo, confodiat cor, quod dudum quieto iure poſsidebat.

9 Et ſi accedere volumus ad eas, quæ in ſacra hiſtoria continentur hiſtorias, inueniemus omnes virtute præditos per tentationes ingreſſos, & ſic magnam a DEO aſſecutos gratiam, vt habetur de beato Hieronymo, (ne illud exemplum ſaltẽ ommittã) qui de ſe ipſo ita teſtatur in Epiſto. ad Euſtochi. ò quotiens in heremo conſtitutus, & in illa vaſta ſolitudine, exuſta ſolis ardoribus, ſedebam ſolus, quia amaritudine repletus eram, horrebant ſacco membra deformia, & quallida cutis ſitum Ethiopicæ carnis obduxerat, quotidiæ lachrymæ, quotidiæ gemitus, & infra, de cibis vero, & potu taceo, cum etiã languentes monachi aqua frigida vtebantur, & coctum aliquid accepiſſe luxuria ſit, ille igitur ego, ſcorpionum tantum ſocius, & ferarum, Pallebant ora ieiuniis, & mens deſideriis æſtuabat, in frigido corpore, &

ante hominem ſuum, iam carne præmortua ſola libidinum incendia bulliebant, itaque omni auxilio deſtitutus ad IESV iacebam pedes, rigabam lachrimis ora, crine tergebam, & repugnantem carnem, hebdomodarum incendia ſubiugabam, & inferius poſt multas lachrimas, poſt cœlo oculos herentes, nõ vnquam videbar mihi intereſſe, agminibus Angelorum, & lætus, gaudéſq; cantabam, Poſt te in odorem vnguentorum tuorũ currimus, & ſicut Hieronymus, ita & nos habeamus recurſum ad Dominum, qui nos fortes faciet in bello.

Non obſtat, quod obiicitur vlterius, in ſacrorum ordinum ſuſceptione nullum emitti votum caſtitatis, & continentiæ, quia contrarium eſt verum. c. nullum. xxviij. diſtin. nam carracteri annexum eſt continentiæ votum, lxxxiiij. diſtin. cum in præterito, vbi qui accipit ſacrum ordinem, hoc ipſo vouet continentiam, etiam ſi hoc non exprimat, ex quo continentia eſt illi annexa, & ibi dicitur de quadam conſtitutione facta ab Apoſtolis de continentia clericorum, & per Domini. in c. ante triennium. xxxj. diſtin. & in aſſumptione ſacrorum ordinum diſpenſatur ſpiritualiter in Eccleſiam immaculatam, & ſaltem implicitè promittunt continentiam ſeruare, aliter non eſſent ordinandi. §. ſancimus in aut. de monachis, & ſolennizatur votum per ſacri ordinis ſuſceptionem xxxij. diſtin. c. placuit, & xxviij. diſtinctio., Diaconi, vbi tacitum votum ſufficit ad id ſolemnizandum, & per Hoſtien. in ſum. quòd cleric. vel vouend. columna ſecunda. verſiculo ſed nunquid Clericus, & verſiculo ſolemnizatus, & colum. fin. vbi dicit, quòd per ſolam profeſsionem expreſſam, vel tacitam, vel ſacri ordinis ſuſceptionem ſolemnizatur votum, qui ſubdit, & ſic tenet Dominus noſter, & curia, ommiſsis ambagibus, & probatur ex eo, quod legitur Græcos votum caſtitatis non ſuſcepiſſe, & in c. nullum cum ſeq. xxviij. diſtin. & eſt tex. in c. j. de voto, in vj. & de hoc in Card. Zaba. in clemen. ad noſtram, verſi. vij. in fin. in illa q. an ſacerdos cognoſcendo ſolutam, committet fornicationem, vel adulterium, de quo late dicam infra in iij. par. & quod dixi de ſacro ordine, intelligendum eſt ſtricto modo ſummendo, videlicet pro Subdiaconatu, & ſuperioribus, vt in c. à multis de æta. & quali. nam lato ſumpto vocabulo, ſacri dicuntur etiam ordines inferiores, vt no. xxvij. diſtin. in ſum. in glo.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium eſſe malum Sacerdotibus.*
2 *Bona,& mala conſiderari diuerſis reſpectibus.vt in hæreſibus,& ſi.*
3 *Non omne, quod licet,honeſtum eſt.*
4 *Honeſtas conſideranda in omnibus,& maximè in matrimoniis, et de.*
5 *Honeſtatis pub licæ iuſtitia.*
6 *Malum minus non committendum cauſa vitandi maius malum, vel conſequendi maius bonum.*
7 *Amor parentum in filios,quantæ ſit potentiæ.*
8 *Onera matrimonij.*
9 *Vxores non omnes pudicæ.*
10 *Coniugatis quoque Spiritus ſancti gratia infundi.*
11 *Pudor verſatur etiam in coniunctione viri & vxoris.*

CAPVT TERTIVM.

NON obſtat quod allegatur matrimonium eſſe bonum, & quod Apoſto.hebre. ij. Appellat honorabile connubium in omnibus, & Thorus immaculatus,& in c.debitum,de biga.non ordi.& quod per illud euitatur maius malum videlicet fornicatio.

1 Nam licet matrimonium in ſe ſit bonum, tamen in ſacerdotibus,& perſonis Deo dicatis,& in ſacris conſtitutis,eſt malum. rationibus præallegatis,ſicut corpus Chriſti malum fuit Iudæ, de conſecra.diſtinctio.iij.ſicut Iudas,& arbor Paradiſi,mala fuit Adæ xj. q. iij. Quid ergo.gloſſ.in c. vouentibus. xxvij. diſtin.
2 ſicut videmus de hereſibus,quę in ſe malæ ſunt, ſed quia eorum cauſa excutimus pigritiam, & intenſius ſcrutamur ſcripturas ad conſiderandas veritates fidei, & impugnandos errores Hæreticorum,vtiles ſunt,vt per Apoſto.j.Corin. oportet hæreſes eſſe,vt qui probati ſunt,manifeſti fiant in nobis id eſt vtile eſt hereſes,eſſe prout in quęſt.quę per nos modo pertractatur,nã hæc cõtrouerſia prodeſt Catholicis,& hæc eſt prophetia Apoſtoli,non conſiliũ,prædictio,nõ adhortatio,euentus nõ cauſa.torpeſcit enim virtus,vbi certamẽ deeſt, & facile hoſtis malitia coaleſcit,ſi pigreſcat animus repugnantis, & roborantur vires exercitatione frequenti, & nemo vnq̃ nõ ſolicitus,hoſtem deuincit,

nemo

nemo ſine certamine victoriam reportauit, & ex comparatione malorũ fit laus bonorũ, tolle perſecutiones, non erunt martires, tolle cõgeriem malorũ, non erit plenitudo virtutũ, tolle adulterij amatores, nõ erit perfectio caſtorum, ex ſentẽtia Chriſoſto-
3 mi, fatemur licita matrimonia, ſed nõ omnibus, nã & nõ omne, quod licet honeſtũ eſt, prout in nuptiis eſt pulcher tex. in l. ſemper in cõiunctionibus. ff. de ritu nup. & ibi Bal. in lec. antiqua. dicit quod pręcipue in mr̃imoniis debemus cõſiderare honeſtatẽ, exẽplificãdo, vt in tex. quod ſenatoris filia nubat ei, qui artem ludicram exercet, nã non erunt nuptiæ ſecundum iuris ciuilis diſpoſitionem, cum hoc honeſtum non ſit, vt ibi dicitur, ſic in propoſito honeſtum non eſt, vt dignitas ſacerdotalis iungatur obſequio mulieris, cuius quidem ſacerdotis dignitas eſt maior Regia poteſtate, Nam Regi corpora ſunt commiſſa, ſacerdoti animæ, Rex maculas corporum remittit, ſacerdos maculas peccatorum, ille cogit, hic exhortatur, ille neceſsitate, hic cõſilio, ille habet arma ſenſibilia, hic arma ſpiritualia, ille bellum gerit cum Barbaris, hic aduerſus demones, & Rex ipſe ſummittit ſe manui ſacerdotis, ergo maior eius Principatus, non eſt ergo bonum, aut honeſtum coinquinare dignitatem tam excellentem amplexibus, & oſculis fœminarum, nec hoc decet eos, qui ad Altare ſunt cum Domino familiares, & labiis oſculantur in altari filium Virginis. Nam & non ſolum quod licet conſiderandum eſt, ſed & ſimul, quid deceat ſecundum honeſtatem, & quid expediat ſecundum vtilitatem, tex. in c. magnæ, de voto. & multis quoque licitis abſtinendum eſt. xj. q. j. aliud. de pœn. diſtin. j. aliud. Apoſto. j. Corinth. vj. l. non omne. l. ſemper in contractibus. ff. de reg. iur. & ibi late, Deci. qui per plurima firmat,
4 ius honeſtatis ſemper exceptum eſſe, ſed quandoque & aliquid eſt iuſtum, cuius contrarium eſt iuſtius. l. exigendi, & ibi per glo. C. de procura. in verſi. non iniuſte, quod quidem ius honeſtatis circa matrimonium fuit quoq; conſideratum per Apoſto. j. Cor. vij. loquendo de eo in illis verbis, ſed ad id quod honeſtũ eſt, & quod facultatẽ præbeat ſine impedimento dominũ obſeruãdi.

Et in ipſis moribus noſtris, & in iure, non iuſtitia ſolum, ſed & honeſtas cõſideratur, ideoq; multa de iure licita, prohibẽtur ꝓpter honeſtatem. c. clerici. de vita & honeſta. cleri. c. iuuenis de ſponſa. & c. ad audiẽtiã, & xxxv. q. iij. c. porrò, & ipſa eccleſia, pręter alia impedimenta matrimonij, inuenit impedimentũ in eo

ſcilicet

5 ſcilicet, iuſtitiam publicæ honeſtatis, non quod illud eſſet illicitum, ſed quia vti minus honeſtum id fieri prohibuit, vt per Summiſtas omnes de impedimento, de publicæ honeſtatis iuſtitia, & aſten.lib. viij.titul.xxiiij. & per ſanctum Tho. in quarto diſtinct.xlj & de ſponſali.c.j.in.vj.

Sic etiam propter honeſtatem non ſeruatam circa exercitiũ dignitatis, perditur priuilegium, dignitati conceſſum.l.iij.cũ ibi not. C. de curio.& ſtati.lib.xij.cum concor.

Sed & ſpecialius ad obiectum reſpondet Aug. in quæſtionibus vtriuſque teſtamenti. Quæſtio.cxxvij. Dum inquit, ſi fortè dicatur, ſi licet & bonum eſt nubere, cur ſacerdotibus vxores ducere non licet? Quis neſciat vnumquenque legem ſuam habere? eſt enim, quod omnino generaliter non licet, eſt item, quod alijs licet, alijs non licet, & eſt quod aliquando licet, aliquando non licet, antequàm eccleſiaſticus ſit, licet ei negotiari, facto iam non licet, & Chriſtiano cum vxore ſua conuenire aliquando licet, aliquando non licet, propter enim dies proceſſionis, non licet conuenire, quia & laicis abſtinendum ad tempus vt vacent orationi.

Et non obſtat illud quod per matrimonium ſi concedatur, maius malum euitatur, ſcilicet fornicatio, quia non poteſt dici tutum remedium vitandæ fornicationis, fore matrimonium, cum morte Vxoris tolli poſsit, & iterum & vehementius ipſos vexabit incontinentia, ad quod remedium amplius confugere non poterunt, cum bigamus à ſacroſanctis miſterijs repellatur, toto titulo de bigamis non ordinandis, & quia incontinentia etiam vxoratos laicos ad Concubinatus, & alia carnis vitia diſtrahere ſolet, ſi eo vitio ſint affecti. cum hoc ſit prohibitum in ſacris conſtitutis, non admitti debet compenſatio de minori malo, ad maius malum, vel cauſa conſequendi ma-
6 ius bonum, quia minus malum non eſt committendum, cauſa vitandi maius malum, vel conſequendi maius bonum, cap.primum.c.ne quis.xxij q.ij. cap.forte.xiiij.q. v. Tradunt Hoſtien. Ioann.Andr. & alij in cap. non magno, ne cleri. vel monac. & Roman. iij. non ſunt mala facienda vt eueniant bona, quinimo, & per conceſsionem matrimonij ſacerdotibus, non vitatur maius malum, quam ſit fornicatio vt ſatis liquet ex his quæ ſupra dicta ſunt, ſed per illud fieret tranſitus in maius malum, quàm ſit ipſa fornicatio, Quicquid dixerit Cardinal.

in

in Rubri. quòd Cleri. vel vouen. ſ. quòd ille titulus illaqueat multas animas, ideo credit, quòd Eccleſia reuocabit illud præceptum, nam Apoſtolus dixit, De Virginibus præceptum non habeo, conſilium autem do, Idem tamen Cardin. de frigi. & malefi. dicit, quòd ſi daretur Clericis in ſacris conſtitutis, licentia matrimonium contrahendi, eueniret magnum ſcandalum, & ideo conſulit ipſum euitandum, & hoc vltimum credendum, vt in Eccleſia Dei nunq̃ ſit euenturum, & ſi id licuiſſet, nec mutanda ſunt, quæ tamdiu obſeruata fuere à tot ſanctis Patribus, & Vniuerſali. Eccleſia. ex rationabilibus cauſis.

Et inter eas cauſas hæc poteſt annumerari, quòd copula matrimoniali coniunctos, à perfecta Dei dilectione maximè diuertit amor parentum in filios, prout in id ius ipſum naturæ incli-
7 nat parentes. l. j. §. ius naturale. ff. de iuſti. & iur. & amor iſte in liberos præcellit amorem coniugalem, vt per gl. & Doc. in. l. Lucius. ff. de vulg. & pupil. & in. l. cum acutiſsimi. C. de fideicomiſſ. & l. generaliter. ff. de inſtitu. & ſubſtitu. & in. l. precibus. C. de impube. in gl. fi. Latè Tiraquel. in Rep. l. ſi vnquam in prefatione in verbo libertis, numero mihi. 116. cum ſeq. C. de reuo. donati. Nam pater, & filius cenſentur vna, eademque perſona, l. fin. C. de impub. & vna caro xxxv. q. iij. §. hac authoritate, & nullus amor vincit paternum. l. fi. C. de Cura. furio. & in ipſis brutis hoc idem operatur naturæ inſtinctus inſti. de iur. natu. in princ. cum ibi no. imo amor filiorum ſuperat dilectionem, quam pater habet erga ſe ipſum, vt per Aret. conſi. iiij. Viſo tertio dubio, Feli. in. c. afferte in ſecundo not. de præſumptio. & Ceres apud Claudianum de raptu Proſerpinæ eius filiæ dicit, Noſti quid ſit Lucina, Timorque progenitis, & quantus amor, partusque tuliſti Tu geminos, & illud.

Omnis in Aſcanio chari ſtat cura parentis.

Et Ariſt. lib. viij. Ethi. cap. xij. Eque (inquit) parentibus vita liberorum cara eſt, atque ſua, & . j. Timot. v. ſi quis ſuorum maxima domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior, & curæ verbo, prouidentiam tā corporis q̃ animæ ſignificat, Deus nempè vincula propinquitatis inſtituit, vt multiplex ſubeſſet occaſio, nos mutuo diligendi, & ſi fortè vxor remaneat Vidua, tunc eſt conſtituta in maximis calamitatibus, nā relicta prole, ſi ea eſt fœminea, impenſiſsima cura eſt in puellis educandis, & dotibus perſoluendis, alijs adiectis expertis notiſsimis,

notiſsimis,ſi Maſculus à patre relictus,matris animū in ſingulos dies immenſa formidine, tū permultis cōplet ſollicitudinibus, quod tā circa ſumptus,& impenſas,ut liberaliter educetur,& tot ſunt erumnæ,vt ſæpe multiplici viduitate filiorū, & mariti inuol uātur,qđ maxime angit miſeros patres,hæc oīa præmeditando.

Subſunt vlterius,& arctātur cōiugiis copulati, ad infinitā pe nè onera matrimonij,quę mētē obnubilāt, ibi etenim acerbior cura,mœſtitia,dolor,pericula,variæ tam corporis, quam animi paſsiones,tam ſui ipſius cauſa,q̄ filiorum, timores infortuniorum, quarum quidem moleſtiarum cauſa, egritudinum,& mor tis filiorum, imo ſola ſuſpicio,& metus parentum, ne in eas filij incidant, ſemper eos angit, & ſollicitos reddit,nam vbi eſt amor, ibi & timor, iuxta illud, pallida in Hectoreo nomine ſemper eram, & tantò acerbior ſollicitudo ipſos comprimit,ſi forte,(vt ſæpe contingit)in amplexibus,& vlnis ipſorū parentū miſerabiliter deficiant,nam tunc mœrore proſtrati de obitu filiorum,deq; miſerrima ſua orbitate accerime conqueruntur,vt naturæ ordine peruerſo,Pater infelix dulces natos ſepeliat, eāque hæreditatem leges ciuiles,luctuoſam appellant.l.fina.C.de inſti.& ſubſti.& inſt.adTertullia.& in l.j.C.de his,qui ante aper. tabu.& eò magis luctus inualeſcit, ſi iam illos adultos probæ vitæ educaſſe contigerit. Tunc enim parum abeſt, quin prę dolore deſcipiſcant, prout pluribus & antiquis patribus ſanctis,& aliis grauiſsimis ex gentilibus viris eueniſſe ſcriptum reperitur, vt de amore parentum in filios plures meminiſſe certum eſt. Ad hęc animaduertant ſacris addicti, an per has anguſtias incidere debeant,& in eas incidendo qua mente altari inſeruire ex toto corde poſſent, vt tenentur, Adeo quod vere dicendum eſt, neminem poſſe Deo liberè inſeruire, niſi qui cœlibem ducit vitam,cuius domus uacat omni tu multu,& anima omni paſsione, & ægritudine libera eſt, & qui omnibus curis ſolutus Chriſto viuit, & ſeruit, ille ſemper vniuerſis quæcunque ſunt malis ſuperior inuenitur, & ſi ſe ipſo aduerſum ſe, vti nolit inimico,alius ei obeſſe nihil potetit, Quieta eſt vita continens,quam non ſollicitat vxoris ſuſpi tio,non inquietat ſeruorum,& ancillarum,& uariæ ſuppellectilis ſumptus,nec turbat filiorum peruerſitas,nec vxoris zelotipia & garrulę quæſtiones.

Et prę ceteris adhibenda venit per parentes maxima cura in

filiorum educatione, qua nihil conducibilius eſſe poteſt, nam præcioſæ quidem diuitiæ, verum fortunę ludibrio ſuppoſitæ, gloria venuſta quidē res eſt, ſed incōſtans, minimeq; ſtabilis, forma præcipuum quoddam, ſed paruo durans tempore, precioſa ſanitas, ſed permutationi obnoxia, concupitæ ſanè vires, ſed facile aut egritudine, aut ſenectute contabeſcunt, ſola igitur doctrina, & virtus nequit ab homine eripi, & in his Beatitudo conſiſtit, non autem in bonis fortunæ, & propterea in his comparandis ſolertiſsima diligentia in parentibus exigitur, vt tradit Ariſtoteles ſecundo Oeconomi. ca. ij. Ait enim. Cum ergo tanta adhibeatur cura pro corporis eſca, Quid pro liberis, non nè protinus omne fuerit ſtudium adhibendum? quod ab iis, qui miniſterio altaris ſunt addicti minime fieri poteſt.

Et nihil ſic deiicit hominem ab actu veritatis cognoſcendæ, ſicut connubium, & tactus iſte corporum, ſine quo vxor haberi non poteſt, cui tenetur vir, carnis reddere debitum, in quo abſorbetur intellectus ſecundum Auguſt. i. ij. ſoliloquio, & Theophraſtus in lib. de nuptiis, eas damnat, dicens, quod impediunt ſtudium Philoſophiæ, & Cicero poſt repudium Terentiæ vxoris, reſpondiſſe fertur Hircio ipſum hortanti ad ſe nubendum, ſe non poſſe vxori, & Philoſophię operam dare, & no. per Ioan. And. & d. Abb. in c. diuerſis, de Cleri. coniuga. & Marianus ille Socinus vir clariſsimus, interrogatus, cur minus ſolito literis incumberet? vxorem, inquit, duxi, & hoc contingit tunc maximè ſi ſit vxor formoſa, vt quæ ad venerem magis alliciat, nam eius forma vitam arripit viro ea correpto, nam quod maxime pulchrum, idquoque maximè amabile. Plato lib. i i j. de Repub. ex Socrate, & ob id mariti fiunt zelotipi, quia lis eſt cum forma magna pudicitiæ, Quæ quidem zelotipia in viro, vel vxore egritudo eſt furioſa, & nulla ex animi perturbationibus vehementior, quæ in furorem perſæpe adigit, & mentem a Deo alienat & quia non ſemper reperiuntur vxores caſtæ, & erga viros patientes, nec illius conditionis, de qua per Apoſto. Loco ſupra citato, nam virum de mille vnum repperi, mulierem ex omnibus non inueni. Eccleſiaſti. v ij. in fin. & mulierem fortem quis inueniet? prouerbi. x x x j, & melius eſt habitare in terra deſerta, quam cum muliere rixoſa, & iracunda, prouerbi. xxj. & raræ inueniuntur Sarræ, Suſannæ,

Lucretiæ,

Lucretiæ, Sophroniæ, & ſimiles, vnde eo qui ligatus fuerit, is qui ſolutus eſt, & facilius longè, & expeditius curret ad ſpiritualia capeſcenda, primi parentes in Paradiſo caſti, & virgines permanſerunt, eiecti de Paradiſo copulati ſunt, & quod in Paradiſo non fecerunt, in terra faciunt, vt ſtatim a principio conditionis humanæ virginitatem, & caſtitatem Paradiſus & terra nuptias dedicauerit.

Nec ideo negariu, & ſpiritus ſancti gratiam infundi ipſis quoque coniugatis, cum Adam, Enoch in Paradiſum tranſlatus, Noè, & Abraam, Iſaac, Iacob, & Moſes, & Eſaias, & plures ex illis antiquiſsimis Patribus cum coniugio comercium habuerint, nec tamen extincta eſt gratia, & enim Eſaias, & Moſes erat Propheta, qui petram dirupit, & aerem immutauit, cum Deo loquebatur, & eius iram cohibuit, & Abraam factus eſt Pater gentium, & Eccleſiæ, & fuit amans Dei, ſed & filij, & Paulus j. Ephe. vocat ſanctos etiam viros, qui vxores habent, & liberos, & ſi proba fuit mulier (licet malorum copioſa ſint examina) adiutrix eſt, & non inſidiatrix, & ſi mala corrigenda eſt, & in omnibus rebus vitium, & virtus, non ex natura, ſed animo diſtinguitur, & Ignatius Martir de coniugatis ſic; Non detraho autem ceteris beatis qui nuptiis copulati fuerunt, quorum nunc memini, opto enim Deo dignus ad veſtigia eorum, in Regno ipſius inueniri, ſicut Abraam, & Iſaac, & Iacob, ſicut Ioſeph, & Eſaias, & cæteri Prophetæ, ſicut Petrus, & Paulus, qui nuptiis fuerunt copulati, & reliqui Apoſtoli, qui nuptiis fuerunt ſociati, qui non libidinis cauſa, ſed poſteritatis ſubrogandę gratia, coniuges habuerunt, quæ tamen circa Paulum, & alios Apoſtolos, an vera ſint remitto me determinationi ſanctæ Matris Eccleſiæ.

Et conſtat ex cõcilio Niceno, de quo in c. j. in fi. de ſum. Trini. coniugatos quoq; placentes Deo ad eternam peruenire Beatitudinem, & tales dicuntur ſeruare caſtitatem, quæ dicitur pudicitia in legitimè coniugatis, cap. nicena, xxxi. Diſtinctio. l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebel. vt patet de innumeris coniugatis, tam ante diluuium, quam poſt, vt Mathe. j. & tex. in cap. iam nunc. xxviij quæſtio. i. in fin. vbi non ſolum virgines, & continentes, verum etiam coniugati per rectam fidem, & operationem bonam placentem Deo, ad æternam mereantur Beatitudinem peruenire, & cum Deus fuerit author

coniugij, dicere illud eſſe peccatum,eſſet imputare Deo , quod ſit cauſa peccati,quod eſt maxima blaſphemia .

Sed quanuis licitùs ſit concubitus coniugalis , qui ſecundum matrimonialium præſcripta tabularum,procreandorum ſit cauſa liberorum,nonnè & ipſe tanquam ſit licitus & honeſtus,remotum ab arbitris cubile conquiritur?Nonnè omnes famulos,atq; ipſos etiam paranimphos,& quoſcunque ingredi , quælibet neceſsitudo permiſerat,ante mittit foras , quàm vel blandiri coniunx,coniugi incipiatur,& S.Aug.lib.xiiij.de Ciui.Dei, c.xvij. quis neſcit vt filij procreentur, quid inter ſe coniuges agant? Quandoquidem vt id agatur , tanta celebritate ducuntur vxores , & tamen cum agitur , vt inde filij naſcantur , nec ipſi filij ſi qui inde iam nati ſint, teſtes fieri permittuntur , hic enim hoc recte factum,ad ſui notitiam lucem appetit animorũ , vt tamen refugiat oculorum,vnde hoc , niſi quia ſic geritur , quod deceat ex natura,vt etiam quod pudeat,committetur ex pœna.

SVMMARIVM.

1 *Contemptus nuptiarum ſecundum Ethnicos.*
2 *Vxoris diuitis incommoda,& ſumptus exceſsiui.*
3 *Vxoris ditis arrogantia.*
4 *Vxor an poſsit licitè à viro appellari Domina.*
5 *Vxor non ducenda propter dotis amplitudinem,quod probatur.*
6 *Vxor pulchra minimè ducenda.*

CAPVT QVARTVM.

SED attenta communi contingentia facti circa vxoratos nemini dubium eſſe poteſt ipſos ſemper variis ſollicitudinibus eſſe vexatos, & anxietatibus inuolutos, & ſui poteſtatem liberam habere non poſſe , vt conuenit officio ſacerdotis, quod comprobatur ex his quæ tradit Comicus ille , in milite glorioſo.

Nam bona vxor,ſi ea deducta eſt vſq; gentium.
Vbi ea inueniri poſsit verum,nec eam ego domum ducam.
Quæ mihi hæc dicat,eme mi vir lanam,vende tibi pallium.
Malachum & calidum,conficiãtur tunicæ mihi, hybernæ bonæ.

Ne algeã hac hyeme, hoc hoc nunquã verbum ex vxore audiã.
Et priuſquam galli cantent,quæ me ſomno ſuſcitet.
Da mihi vir Calendis,quæ mittam cum Martiæ venerint.
Da qui faciat,qui condicit, da quod dem quinquatribus.
Percantatrici,Collectrici,Ariolæ,atque Aruſpicæ.
Flagitium eſt ſi nihil mittetur,quo ſupercilio ſpicit.
Tum patrita clementer non pote eſt,inquit,munere.
Iam pridem quia nihil abſtulerit ſuccenſet cellaria.
Tum obſtetrix expoſtulauit merum,parum miſſum ſibi.
Quid Hunici non miſſurus quicquam quæ vernas alit?
Hæc atque huius ſimilia alia damna multa mulierum.

Vide quàm lepidè, & concinne inuehat author ille in nuptiarũ cupidos,vt pedem retrahant ante ingreſſum.

Et illud Auſonij.

Pœnæq; graues in Cœlibe vita
Et grauior cautis cuſtodia vana maritis.

Nec quæ propoſui circa onera matrimonij tollũtur,ſaltem in his, qui ducerent vxores diuites, quo caſu dotis amplitudo videatur ſufficere oneribus matrimonij, nam ex magnis dotibus, magni ſumptus,& intolerabiles multaq; incõmoda proueniunt præſertim hiſce temporibus,quibus luxus & delitiæ in ſummũ redactę ſunt,& vxores ſolent ſtimulare maritos in emendis ſibi, & ad eorum ornatum, veſtibus præcioſis numeris, & monilibus Aureis, & lineis vnionum,& Margaritarum,quæ pretio ineſtimabili, & exceſsiuo comparantur, vtpotè quæ præſtent in candore,& magnitudine,orbe, leuore, & pondere iuxta deſcriptionem earum per Plinium lib. ix. cap. xxxv. & gemmis,præcipue Adamante, ſmaragdo, ſaphiro, & Carbunculo, vltra Zonas,& mitras,& vellamine mille ſpecierum; & in conducendis ancillis tam coquinarijs,quam cubiculariis, & quę ſunt minimè paucarum numero contentæ, vltra ſumptus, æquorum & Rhedarum pro ipſis per ciuitatem, & extra geſtandis,& quæ a maritis volunt Dominæ appellari, quæ tamen eo nomine, & a noſtris communiter vocari non ſunt ſolitæ, quicquid olim fuerit in vſu, ſed reprobari ſolet, vt vir quiſpiam fracti, & abiecti animi non Dominam ſolum', ſed ſanctiſsimam vxorem adiecit. l. Titia. §. qui Marco. ff. de annuis lega. & Claudius Cæſar ſtupidi ingenij, qui non tantum Meſſalinam eius vxorem, Dominam vocabat, ſed & alios Ciues Romanos,

licet.

licet hoc quandoque liceat meritò tali vocabulo vxorem appellare, honoris gratia, ff. eod. titu. l. qui marito, & ff. de auro & arg. l. ſi §. j. Nam vir eſt caput mulieris, & dominus eius xxxiij. q. v. eſt ordo, & c. hæc imago, & c. mulierem, & c. cum caput. & nobilis illa Romana in l. ea quę ff. de donatio. inter vir. & vxo. appellat virum ſuum, dominum cariſsimum, ibi cum petenti mihi à te domine cariſsime annuerit indulgentia tua, & in l. ſi liqueat, ibi conſentiente domino. C. de inoffi. teſta. & per Ouid. in lib. Faſtorum, dum loquitur de Lucretia Romana.

Mittenda eſt domino, iam iam properate puellæ.

Non eſt ergo ducenda vxor intuitu diuitiarum, & amplitudinis dotis, nam & Ariſtoteles. Ethico. viij. cap. x. dicit dominantur vxores propter amplitudinem patrimonij, & illud Martialis.

Vxorem quare locupletem ducere nolim.
Quæritis? vxori nubere nolo meæ.

Et illud Satyricum.

Intolerabilius nihil eſt, quàm fœmina diues. Et idem
Veniunt à dote ſagittæ.

Libertas emitur, & quia ſi eueniret caſus reſtituendæ dotis, depauperantur familiæ, & quæ latè tradit Stobeus. ſermone lxvij. lxviij. & lxx.

Et quæ congerit Tiraquellus de legi. connubi in v. lege.

Et legitur apud Plutarchum lib. de tranquillitate animi, de vxore Pittaci mentis elatæ viri, quæ cum vir eius conuiuas quoſdam accepiſſet, vxor ſuperueniens menſam euertit, & diuiti nō eſſe nubendum tradit ſilua nuptia. Car. lxx. cum ſequen.

Et non omittam hoc, quod Lycurgus inter cæteras legem cōdidit, vt mulieres nuberent ſine dote, ratus vxores potiuſquam pecunias eligi debere.

Et ſicut ſpeculum, auro, gemmiſque ornatum, vtilitatem nullam affert, niſi ſimilem ſpeciem referat, ſic opulentæ vxoris vtilitas nulla eſt ni vitam, moreſque præſtet cum vita, & moribus viri congruentes & cōſentaneos, & idē Plutarchus ſcribit, quod Romanus quidā cum eum amici reprehenderēt, quod pudicam vxorem formoſam, & locupletem repudiaſſet, Calceum protendit, nā & hic, inquit, nouus eſt, & pulcher, ſed nemo veſtrū nouit, vbi me præmat, oportet igitur non doti, nō formæ, non generi, vxorem credere, ſed operam dare, vt quibus vir maximè tangitur

tur

tur, conſuetudine, moribus, obedientia, ea non dura, non moleſta, ſed compoſita, iucunda, & grata præſtet.

Sed quid ſi cum amplitudine Dotis, concurrat etiam mulieris forma? Tunc dici poteſt, quòd hic opus, hic labor eſt, nã cum ſuapte natura ſint animi tumentis, & elati, cum (ſecundũ ea, quæ apud priſcos gentiles leguntur) quædam auſæ ſint cũ eorũ Dijs contendere, vt de Arachne cũ Minerua, Caſsiope Cœphæ filia, auſa Nereidibus ſe prætuliſſe, & de Niobe ipſi Latonæ, Antigona, Iunoni, Lychione filiã Dedalionis, Dianæ, & ipſarum ſuperbiam geminat ſpecies, & forma corporis, vt eſt illud in adagio.

Faſtus ineſt pulchris, ſequiturque ſuperbia formam.

Et propter id vt plurimum vſu cõtingere videmus, quod Vir, qui ſuo ordine caput eſſe deberet, pedum ordinem ſeruare cogitur, & mulier, quę in pedum loco eſt, in caput conſtituatur, ea eſt aliquarũ arrogantia, & bene vaticinatus eſt Ezechiel cap. xxviij. Eleuatum eſt cor tuum in decore tuo, & quòd ait Chriſoſtomus in Epiſtola Pauli ad Epheſi. Homilia. xx. externa corporis pulchritudo plena eſt multæ ſuperbiæ, & arrogantiæ, & erit indomita, ſi cum amplitudine dotis accedat & forma, eſtimabitq; ſe Regis matrimonio dignam fuiſſe.

Sed & ducens ſpecioſum in Vxorem, incidet in cruciatus zelotipiæ, quæ homines vſque ad inſaniam conducit, & vt illis contingat illud Eſopianum.

Toxica Zelotipo dedit vxor mæcha marito.

Sit tamen & illa quantumuis proba, & caſta. Vir ſemper eo morbo diſtrahetur in anxietates animi, de quibus ſic ait Chriſoſto. Verenturque miſerrimi, ne fiat impudica, cum à multis adamabitur, Quod teſtatur Abraam, Gene. xxij. Noui quod pulchra ſis mulier, & quòd cum viderint te Egyptij, dicturi ſunt. Vxor illius eſt & interficient me, & te reſeruabunt. Pulchritudo nãque ad amorem accendit, & mulieris forma fax dicitur, & Tertulli. lib. de cultu fœmi. Dicit, Decoram naturaliter inuitatorem libidinis, & firmat Tibull. lib. iiij.

Illius ex oculis cum vult exurere diuos
Accendit geminas lampadas acer amor.

Et vetere prouerbio. Pulchrum ipſum amicum eſt, cuius meminit Plato in Lyſide, & idem lib. iij. de Repub. Socrates aſſerit Quod maxime pulchrum eſt, id quoque maxime amabile.

Et fuerunt ſæpe interfecti Viri ob vxoris ſpeciem, vt patet de

Dauide

Dauide rege, & Profeta, alioquin ſanctiſsimo, qui captus forma Berſabeæ Vxoris Vriæ ipſum interfecit, & ſe polluit adulterio, ſimul & homicidio.ij.Reg.ij.

Quæ quidem maritorum ſuſpitio intimè penetrat, & miſer ſqualeſcit indies,& dum conatur ſupra Vires ſuas formoſæ Vxoris appetitum explere, (cum tamen ſint inſaturabiles prouerb. xxx.) magnam ſibi vitæ partem adimunt, & ſenectutem intempeſtiue accelerant, iuxta illud vice prouerbij celebratum,Quatuor ante tempus hominem occidunt, Vxor formoſa, triſtis familia, immoderatus cibus, & aer corruptus.

Et ſepe ſuccedunt raptus earum, Adulteria, inceſtus, & alia Carnis vitia.

Difficile.n.eſt cuſtodire quam plurimi adamarint,&vt inquit Hieronymus, aliquo modo impugnatur, quod vndique inceſsitur, & amor formæ, rationis eſt obliuio, & inſaniæ proximus, fœdum,minimeq; conueniens animo ſoſpiti vitium,turbat conſilia &c. vt per Hieroni.lib.j.contra Iouini.parum ante finem.

Et ad hæc, quæ habentur Gene. vi. ibi factum eſt, cum cæperunt homines multiplicare ſuper terram, & filiæ natæ ſunt illis, vt viderunt filij Dei,filias hominum,quod eſſent pulchræ,& pulchritudo aſpectus illos in hac perduxit concupiſcentia, & ſcortationi, & intemperantiæ eis forma fuit occaſio.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio illius loci. Apoſtoli ad Corinthios, propter fornicationem habeat, Vnuſquiſque vxorem ſuam, & de illis.*

2 *Melius eſt nubere, quàm vri.*

Continere volentibus, qualiter ſuccurratur.

CAPVT QVINTVM.

NON obſtat illud Apoſtoli.j. Corinthi.vij. propter fornicationem habeat vnuſquiſq; Vxorem ſuam, nam certum eſt hoc non intelligi de his, qui vouerunt Virginitatem,ſeu cōtinentiam.c.interrogaſti.c.ſeruandam xxvij.Diſt.inct. & ibi eſt reſponſio Pauli ad quæſita Corinthiorū per literas, vtrum ſcilicet, poſt fidē Chriſti ſuſceptā,cœlibes eſſe deberent,

& an

& an continentiæ cauſa, quas habebant dimittere, & an ſi Virgines credidiſſent, inire deberent matrimonia, & quando è duobus Ethnicis vnus crediđiſſet in Chriſtum, vtrum credens relinqueret non credentem, & ſi vxores eſſent ducendæ, an Chriſtianas tantum accipi iuberet, vel Ethnicas, qui reſpondit, vt ibi, propter fornicationem autem vnuſquiſque ducat vxorem, alioquin hac excuſatione, libidini frena laxaſſet, vt quotieſcunque vxor moritur, toties ducēda ſit alia, ne fornicentur, ſed vnuſquiſq; vxorem ſuam habeat, ſuam inquit, habeat ſua vtatur quā habebat antequam crederet.

Et omnis hæc quæſtio eſt de his, qui in matrimonio ſunt depræhenſi, an liceat eis vxorem dimittere, Quod & Dñs in Euāgelio prohibuit, Quod Apoſtolus explicat ſubiiciēs, vxori ius debitū reddat, & vxor viro, nō ergo pcipit p verba illa, q vnuſquiſq; nubat, qđ clarius ſubdit. dū dicit, volo aūt omnes homines eſſe, ſicut ego hoc inquit volo, hoc deſidero, vt imitatores mei ſitis ſicut, & ego Chriſti. Illa uirgo de virgine incorrupta, incorruptus, & qui in Chriſtum credit, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare, & de hoc vi. Hieron. lib. j. contra Iouinianum.

Et verba illa ſequentia, melius eſt nubere, quam vri ſunt poſita per Apoſtolum poſtquam nuptis conceſſerat vſum coniugij, & oſtenderat ipſe, quid vellet, quiduè concederet, tranſit ad non nuptas, & viduas, & ſui proponit exemplum, & felices vocat, ſi ſic permanſerint, ſi autem non ſe continent, nubant, id ipſum quod ſupra, propter fornicationem autem, & ne tentet vos Sathanas propter incontinentiam veſtram, redditq; cauſam, cur dixerit ſi ſe non continent, nubant, melius eſt enim nubere, quam vri.

Nec præcipit Apoſtolus omnibus, qui ſtimulo carnis afficiuntur quod nubant, ſed reddit cauſam, cur dixerit, ſi ſe non continent, nubant, melius, eſt. n. nubere, quàm vri, quia peius eſt vri, & ſic hortatur prius ad continentiam, & ad permanendum, ſicut & ipſe, qui habebat ſtimulum carnis ſuæ Angelum Sathanæ, eum collaphizantem, reſtitit tamen impugnanti, ſuadetq; Apoſtolus, vt fortes ſimus in bello tentationis, ſicut ipſe qui. j. Theſſal. dicebat, nunc enim gaudeo in afflictionibus, & quod habetur Iac. j. Nec exiſtimemus hoc eſſe ſignum, quod nos dereliquerit, aut deſpicit dominus, ſi tentationes nobis inferantur, ſed hoc maximum ſit nobis indicium, quod Deus noſtri curam gerat, & tentari nos non permittet vltra vires noſtras. i. Corin. ix.

& eripiet nos de tentatione, nouit enim Deus piòs de tentatione eripere.ij.pet.ij.

Et cum Apoſtolus ſuadeat prius continentiam, non poteſt ex eius dictis inferri, quod precipiat omnibus, qui nolunt ſe continere, vt nubant, poteſt enim quilibet, qui ardore affligitur concupiſcentię, & libidinis, ſi vult ſe liberare, & hoc eſt in cuiuſque arbitrio adiuuante Diuina gratia, & ideo Apoſtolus dixit, ſi ſe non continent, non autem ſi ſe continere non
3 poſſunt, poſſunt enim ſi habeatur recurſus ad illum, qui dixit, venite ad me, qui laboratis, nam omnia ſuppeditabit gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti.ij.Corinth.xij.prout dictum fuit Paulo, ſufficit tibi gratia mea, & qui dat licentiam tentandi concedit etiam miſericordiam, his qui tentantur reſiſtendi, eſt enim Domini miſericordia ineffabilis, quæ omnem animi captum Tranſcendit, & ſic vnuſquiſque habet, ſi vult, Donum Dei in ſeruanda continentia, & ſi caſtigabit corpus ſuum, & in ſeruitutem rediget, ſicut Paulus, & tunc ſibi mittet de Cœlo donum continentiæ, quod ſi nolunt continere, ſed volunt vinci, tunc nubant, melius eſt enim nubere, quam vri, ſcilicet incontinentibus, & concupiſcentiam non refrenantibus, & eſt comparatio impropria, velut ſi dicatur, melior eſt Angelus quam diabolus, nubere enim in ſe bonum eſt, & ſine culpa, vri autem ſimpliciter malum, nec excludit, quin melius ſit cœlibem eſſe.

S V M M A R I V M.

1 *Tribus leuitica ſola miniſterio Altaris incumbebat, & per temporum Interualla.*

2 *Sacerdotes antiqui tempore quo altari inſeruiebant, ab vxorum conſortio ſe abdicabant.*

3 *Conceſſa tempore legis antiquæ, non trahenda in exemplũ de præſenti.*

4 *Sterilitas quomodo in lege veteri maledicta, non autem ſic ſucceſſiuis temporibus.*

CAPVT

CAPVT SEXTVM.

NON OBSTAT, quod in lege veteri permitteretur coniugium Sacerdotibus, & hoc etiam deberet obſeruari de præſenti, reſpondetur id ideo tunc fuiſſe, quia ex ſola Tribu Leuitica erant, qui miniſterio Altaris incūbebant, propterea neceſſaria eis tunc erat prolis propagatio, mediante coniugio, ne deperiret tribus il-
1 la, & tunc legis Sacerdotes per interualla inſeruiebant altari, & quod eis licebat, neceſsitate compellente, nunc difficilius eſt lege prohibente.

Noſtri vero aſsiduè inſiſtunt altari. Item illi panes propoſitionis, & animalia bruta, noſtri vero panem qui de Cęlo deſcēdit, & hoſtiam immaculatam conficiunt, quæ nos a morte re-
2 demit, licet & priſci illi ſacerdotes tempore quo templo inſeruiebant, ab vxorum conſortio ſe abdicabant, & vt dicit Ambroſius. j. Timothe. iij. erat multitudo Sacerdotum, & magna copia leuitarum, & vnuſquiſque ſeruiebat certo tempore Diuinis ſecundum inſtitutum Dauid, qui xxiiij. claſſes conſtituit Sacerdotum, vt per vices deſeruirent.

Item & alia multa concedebantur tempore veteris teſtamen-
3 ti, quæ de preſenti nō ſunt admiſſa, nec trahenda ad exemplum noſtræ actionis, ij. q. vij. ſi quis per vetus, & q. iiij. quis ignorat, & de peniten. diſtin. ii. c. ſi. n. inquit. ver. quomodo autem Abraam, vbi ſic dicitur, ſeruiuit Abraam tempori ſuo, ſeruiamus nos ergo legi, & tempori noſtro, & per Domini. in c. vt inquiſitionis. §. prohibemus de hereci. in vi. vbi etiam Ioan. Andr.

4 Et ſecundum Hieronymū alia fuit in veteri lege fælicitas, ibi dicitur, beatus, qui habet ſemen in Syon, & domeſticos in Hierusalē, & maledicta ſterilis, quæ non pariebat, & filij tui, ſicut nouellæ Oliuarū in circuitu menſæ tuę nūc eunuchis dicit ne te lignum arbitreris arridum, habes locum pro filiis, & filiabus in cœleſtibus ſempiternū, vacuus erat orbis, Propterea & Abraam iā ſenex Cęthuræ copulatur, & Iacob mādragoris redimitur, & concluſam vuluam in Eccleſiæ figuram Rachel pulchra conqueritur, Paulatim vero in creſcente ſegete meſſor immiſſus eſt, virgo Helias, Heliſeus virgo, virgines multi filij Prophetarū, poſtq̄ vero virgo concepit in vtero, & peperit nobis puerū huius principatus

cipatus in humeros eius, Deũ fortem patrem futuri ſæculi, ſoluta maledictio eſt ſtatim, vt filius Dei ingreſſus eſt ſuper terram. nouam ſibi legem inſtituit, vt qui ab Angelis adorabatur in Cœlo, haberet Angelos & in terris.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtoli an, & qui vxores habuerint, et quo tempore hoc eis licuerit.*
2 *Vxores relinquere quomodo intelligendum ſit in ſacro Euangelio.*
3 *Sacerdotibus poſt conſecrationem, nunquam vxores licuiſſe ducere in Eccleſia, etiam in Eccleſia orientali.*
4 *Continentia ex antiquiſſima Apoſtolorum obſeruantia, & ab ipſo Saluatore noſtro.*
5 *Chriſtus pro litteris, ſpiritus ſancti gratiã ſuis ſe daturum promiſit.*
6 *Noua facta omnia, ergo, & nuptiæ ſacerdotibus prohibitæ.*
7 *Primitiuæ Eccleſiæ ſtatus, & conditio.*

CAPVT SEPTIMVM.

NON obſtat, quod etiam Apoſtoli vxores habuerunt, vt de Petro, & aliis ſecundum eos, quia hoc expreſſe negatur de omnibus Apoſtolis, vt tradit Hieronymus lib. i. contra Iouini. c. xiiij. in hæc verba, quamq̃
1 excepto Petro Apoſtolo, non ſit manifeſtè relatũm de aliis Apoſtolis, qui vxores habuerunt, quod cum de vno ſcriptum ſit, ac de cæteris tacitum, intelligere debeamus ſine vxoribus eos fuiſſe, de quibus nihil tale ſcriptura ſignificat, ſed & quandò hoc concederetur, quòd habuerint vxores, eas tamen eo tempore acceperant, quo Euangelium neſciebant, qui aſſumpti poſtea in Apoſtolatum, reliquerunt officium coniugale, nam cum Petrus ex perſona Apoſtolorum, dicit ad Dominum, ecce nos relinquimus omnia, & ſecuti ſumus te, reſpondit ei Dominus, Amen dico vobis, quia nemo eſt, qui dimiſerit domum aut parentes, aut fratres, aut vxorem, aut filios propter Regnum Dei, qui non recipiat multo plura in ſæculo iſto, & in ſæculo futuro vitam æternam, & relinquebant vxores id eſt exibant
2 de eorum poteſtate, in qua ſunt vxorati. 1. Corinth. VII. qui adhæret vxori poteſtatem ſui corporis nõ habet, ſed vxorati, ali-

ter vacare ſpiritui non potuiſſent, quod patet & ex illo, Tempus breue eſt cariſsimi, vt qui habent vxores ſint tanquàm non habentes.

3 Nec verum eſt, quòd Eccleſia permiſerit vnquam conſecratos ſacerdotes poſt ſuam conſecrationem vxorem ducere, nec iſtud ab initio naſcentis Eccleſiæ reperitur licuiſſe, & impunè factum præteriiſſe, Ideo damnandi veniunt, qui poſt ſacerdotium receptum audent noua nuptiarum fœdera inire, cùm hoc nunquam vſitatum fuerit in Eccleſia, neque extet rei iſtius aliquod veſtigium, ſed pluribus conciliorum decretis prohibitum reperitur, cum ipſa quoque Orientalis Eccleſia, quæ votum continentiæ non admiſit, poſt ſuſceptum ſacerdotium, non admittit quemquam matrimonio copulari. cap. cum olim. de cleri. coniuga. cap. Siracuſanæ. xxviij. diſtinct. & continen-
4 tia eſt ex antiquiſsima Apoſtolorum obſeruantia, & qui eos ſecuti ſunt, & ab ipſo Saluatore IESV, per manus tradita à Sacerdotibus exquiſitiſsimè ſeruabatur, nam multa per Saluatorem noſtrum, ſecundum Origenem, Apoſtolis reuelata fuere, & Dionyſius Areopagita Pauli diſcipulus, ſecretiora noſtræ religionis miſteria authoribus ipſis ex animo in animum ſine ſcriptis, medio intercedente verbo, transfuſa, con-
5 firmat, & Dominus noſter pro litteris Sancti ſpiritus gratiam ſe ſuis daturum promiſit, dum dixit, ille vos docebit omnia Ioann. xiiij. & Hieremi. xxxj. Diſponam vobis Teſtamentum nouum, dabo leges meas in mentem eorum, & in corda eorum præſcribam eas, & erunt omnes docibiles Dei, & Apoſto. ij. Corinth. iij. dicit ſe accepiſſe legem non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalibus, & Lucæ xxj. & poſſumus cum Apoſtolo dicere, II. Corinth. v. vetera tranſierunt, ecce facta ſunt omnia noua, ſi noua omnia, ergo &
6 nuptiæ ſacerdotibus prohibitæ, & non ſecundum legem veterem abrogatam, nam modo cultus nouus, & promiſsiones nouæ, & teſtamentum, & vita, & menſa, & ſtola, & in ſumma omnia noua, pro circunciſione, baptiſma, pro Manna corpus Dominicum, pro aqua petræ, ſanguinem de latere, pro terra promiſsionis, Regnum cœlorum, & pro Hieruſalem, ſupernam metropolim.

O vtinam foret is ſtatus religionis, qui erat in primitiua Eccleſia, Tunc enim nullus erat ab aliis diuulſus, non maſcu

lus,

lus,non fœmina,nullus erat ſollicitus de his, quæ ad corporis victum pertinent,nullnm torquebat rei domeſticæ cura, nihil ita Deum irritat,ſicut eccleſiæ diuiſio, iſtud eſt veſtem Domini in conſutilem ſcindere,& corpus eius dilaniare,& dominica membra dſcerpere, Hoc eſt, quòd nos etiam apud Chriſti inimicos afficit dedecore maximo, quod à propriis impugnamur, videtur eis quippè magnum ſeductionis inditium, quod qui in Eccleſia nati ſunt, & alti, arcanaque illius diligenter edocti,ſubito mutati in illum afficiuntur, & ob id ſubſanamur ab eis,ò meritam irriſionem, quantum habet res iſta dedecoris,vt deteriores ſimus infidelibus, penes quos non intercedunt hæ controuerſiæ, & diuiſiones.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus ad locum illum 1. Timot. iij. quia in nouiſsimis temporibus diſcedent quidem à fide.*

2 *Tatianorum, & Encratitarum hæreſis circa prohibitionem nuptiarum & Cataphrigarum,circa ſecundas nuptias.*

5 *Secundæ nuptiæ lege veteri approbatæ.*

3 *Marcionis,& Manicheorũ hæreſis circa idem,& de Adamianis.*

4 *Nuptiæ à Chriſto decoratæ.*

CAPVT OCTAVVM.

NON obſtat & illud j.Timoth.iiij. ſpiritus autem manifeſtè dicit, quia in nouiſsimis temporibus, diſcedent quidam à fide, attendentes ſpiritibus errorum & doctrinis demoniorum, in Hypocriſi loquentium mendaıium,& cauteriatam habentium ſuam conſcientiam, prohibentium nubere,ex quibus Apoſtolus videtur impugnare legem cœlibatus,quia reſpondetur, quod ibi Apoſtolus intelligit de his, qui in poſterum venturi eſſent,qui matrimonia; & nuptias damnarent,vt fuerunt Tatiani hæretici ſic appellati à Tatiano quodã Hereſiarcha Iuſtini Martyris diſcipulo,qui fuit temporibus Antonini Imperatoris,& Papæ Iulij huius nominis primi, qui nuptias repudiarunt, adeo vt eas fornicationibus pares eſſe dixerint,de quibus Auguſt. lib. de hæreſi.ad que vult Deu. nu. xxv. ita

ita dicit,Tatiani,a,Tatio quodam inſtituti ſunt, qui & encrati-
tæ appellati ſunt,nuptias damnant,atque omnino pares eas for-
2 nicationibus,aliiſque corruptionibus faciunt, nec recipiunt in
ſuorum numerum,coniugio vtentem,ſiue marem,ſiue fœminã;
& Cataphryges, quorum authores fuerunt montanus tanquàm
paracletus,& duæ prophetiſſæ ipſius Priſca,& Maximilla, ſub-
ditq;,ſecundas nuptias pro fornicationibus habent, Paulo igno-
rantiam adſcribentes,qui ſecundas nuptias permittit, in quem
errorem Tertullianus dicitur lapſus,quia tranſiens ad Cataphry
ges, quos antea deſtruxerat, cœpit, & ſecundas nuptias contra
Apoſtolicam doctrinam,tanquam ſtupra damnare, & hi viden-
tes errorem ſuum non poſſe tueri,dixerunt Paulum non plenè re
cepiſſe Spiritum ſanctum,ſed ſolum ex parte prophetaſſe, cum
tamen ſecundæ nuptiæ per ſanctos viros fuerint celebratæ, vt
3 per Abraam cum Cethura poſt mortem Sarræ,& per Ruth,quæ
mortuo viro nupſit Noemi dicto Booz, & per Sarram vxorem
Tobiæ,& alibi.

Fuerunt & Marcion,& Manes,qui fuit Perſa, & vita, & mori-
bus Barbarus,tamen acer ingenio, vt inſanire, vel demone im-
4 pleri videretur, & inſtinctu demonis agitari, & inde Manichei
tempore probi Imperatoris,& Fœlicis Pontificis,qui fuerunt hu
ius erroris authores, cuius principatus attribuitur Marcioni,
quia Tatiano vetuſtior fuit,Fuerunt & Adamiani,dicẽtes,quod
ſi Adam non peccaſſet,nullæ fuiſſent futuræ nuptię, quapropter
illi Adam imitari volentes in paradiſo,nuptias fugiunt, hos hæ
reticos,præuidens Paulus in ſpiritu prophetico dixit præmiſſa,
qui iuxta Pauli cenſuram, prohibentes nubere,dicendi ſunt mẽ
daces,attendentes ſpiritibus erroris,& doctrinæ demoniorum,
nec dicendum eſt Apoſtolum intellexiſſe de cœlibatu Sacerdo-
tum, & damnaſſe quod ipſemet præſtiterit, & aliis conſulue-
rit retinendum,& nuptias damnaſſe,quas approbauit,vt ibi.ho-
norabile coniugium,& thorus immaculatus,& alibi, his qui ma
trimonio iuncti ſunt,præcipio,non ego, ſed Dominus, vxorem
à viro nõ recedere,& alibi ſępe, qui ſciebat & Chriſtũ ſua pſen-
tia nuptias decoraſſe,& in illis primũ ſignũ feciſſe,& illud quoq;
relinquet homo patrẽ,& matrem,& adhęrebit vxori ſuę.Et quos
Deus coniunxit,homo non ſeparet. non omittam quod & locus
Apoſtoli,ſurgent quidam de quo ſupra,intelligitur & de tẽpore
Antichriſti qui cũ ſuis diſſeminabit zizaniã & falſas doctrinas.

SVMMARIVM.

1 *Multa tenent iam facta, quæ de nouo fieri prohibentur.*
2 *Græci dediti voluptatibus, & aliqua de eis.*
3 *Græcis ſacerdotibus cur conceſſa nuptiæ.*
4 *Paulus Apoſtolus laxioribus habenis vſus eſt ad bonum finem declaratum circa virgines Deo dicatas.*

CAPVT NONVM.

NON obſtat, quod ſacerdotes Græci vxores habentes licitè funguntur officio ſacerdotali. c. quoniã c.aliter.xxj.diſtin. c.cum olim de Cler. coniugat. ita ergo & licere debet Eccleſiæ occidentali, quia reſpondetur non eſſe licitum hoc modo arguere,
1 cum multa iam facta teneant, quæ tamen de nouo fieri prohibentur. per tex. expreſſum in.c.ad Apoſtolicam, de regulari, & .l.patre furioſo.ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, ſicut videmus, quod licet fratres minores, ſeu mēdicantes, & ſi nō poſſunt eſſe executores Teſtamentorum, Clem.exiui de Paradiſo de verbo.ſignifi.Barto.in.tracta.minorica. lib.iij.cap.j. Idem in alijs Eccleſiaſticis, niſi à ſuperiore ſuo ſit petita licentia, & obtenta.c.religioſus de teſta.in.vj.Clem.religioſis eo.tit. Tamen ſi fuerint executi illud, quod Teſtator ordinauit, nemine ſe opponente, geſtum per eos valet, vt per Feder. de ſe.conſil.cclxxxiiij. Rom. con.ccccix.quo ad primū in ſecūdo dubio, & cōſi. ccxxxv. in.iiij.dubio, quæ concluſio per multa poſſet confirmari, ſic in propoſito, ſi abuſus Gręcorum, pręter vniuerſalis Eccleſiæ morē, tacito conſenſu, ſeu diſsimulatione potius Patrum, per multa tēpora, ſibi vxorum copulam tanquam licitam arrogauit, non ideo poteſt inferri, ꝙ de nouo hoc fieri Latinis debeat permitti.

Ad hoc facit, quod mirabiliter concludit glo. in.l. qui habet §.j.ff.de manumiſ.teſtamen.quæ dicit, quòd quandoque aliquid de iure non ſubſiſtit, & tamen omnino ſortitur effectum, quod debet de facto ſeruari, de qua meminit Alex.conſi.viij.col.ij.vo.vj.dicens id mirabile.

Et cum id factum ſit, quia Græci obſtinatius, q̃ decebat detrectabant ſe a coutubernio fœminarum ſeparari, & Latinis

ſemper

2 ſemper infenſos eos fuiſſe, conſtat, & voluptati, maxime deditos, de quibus Apoſtolus ad Titum. ij. cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri, & de ipſis eſt adagium, greci perpetuo Pueri, de quo ſæpe meminit Chriſoſtomus, & patet de Corinthiis ſemper ad rem veneream propenſis, vt ex Epiſtolis Pauli ad eos, & inde illud, non eſt omnibus datum nauigare Corinthum, ob proſtitutarum mulierum copiam, & pulchritudinem.

Item & tunc eccleſia, quod minus malum fore credidit, id faciendum ſanxit, intenta non tam ad id, quod liceret, quam qđ pro tẽpore expediret, prout & multa reperiuntur olim fuiſſe tollerata in Eccleſia non tam voluntatis aſſenſu, quam pacis, & charitatis affectu, & ipſis Græcis complacuit in retinendis vxori
3 bus, ſicut Moſes in eis repudiandis ad duritiem cordis eorum, & poſſunt Latini Sacerdotes dicere cum gaudio contra Græcos illud Eſaiæ. l i i i j. Lætare ſterilis, quæ non paris, erumpe, & exulta quę non parturis, quoniam plures filij deſertæ, quàm eius, quæ habet virum.

Sicut & Beatus Paulus multas Iudeorum Miriâdas ad ſe adlectauit, per huius conſilij rationem, nam idem ille, qui Galathis comminatur fore, vt Chriſtus circunciſos nihil adiuuet, Gala. v. & v j. Timotheum tamen circuncidit. Acto. xvj. & aſſum-
4 mens circuncidit illum, propter Iudeos qui erant in illis locis, ſciebant enim omnes, quod Pater eius erat gentilis, idem quoque cenſet poſt fidem Deo datam exitioſam eſſe legis ſanctificationem, legi tamen aliquoties ſe ſummittit, quin & aliquando ſibi caput raſit, & iuxta ritum, & cerimonias legis obtulit ſacrificium in templo, act. x x j. & Petrus Apoſtolus cum promiſcuis cibis cum gentilibus veſceretur, ſuperuenientibus qui ex circunciſione crediderant, ſubtraxit ſe per ſimulationem, ob ſcandalum præſertim eorum, qui & ſi credidiſſent Euangelio, nondum tamen à priori legis obſeruatione penitus ſe ſubtraxerant.

Sequantur ergo ſacerdotes noſtri ordinationes, & decreta patrum, ſecundum traditiones ſpiritus ſancti, de qnibus xxxj. diſtin. c. Nicena. xxvij. diſt. c. presbiteri. c. de illo. c. oĩum. c. ſi quis c. nemo. & cap. Epiſcopos, & cap. temerè, & xxxij. diſt inctio. c. placuit, & xxviij. diſtin. c. presbiter, & cap. decernimus, & cap. quando, & xxxij. diſtinctio. per to. & lxxxij. diſtinctio. capitu.

plurimos, & capit. aliquanti, & c. propoſuiſti, & capi. cum de quorundam. l x x x i i i j. diſtinctio. nec relaxanda eſt occidentalibus Eccleſijs, aut aliis, incontinentia grecorum, vt ſemper valeant altari inſiſtere, nam & Ambroſius, Auguſt. Hieronymus, & alij patres antiqui teſtati ſunt, digna hoſtia offerri non poſſe, qui operi inſeruiunt coniugali & clamat Dominus nemo poteſt ſeruire duobus dominis.

SVMMARIVM.

1 *Cypriani locus declaratus circa Virgines nouentes caſtitatem.*
2 *Votum caſtitatis emittere, & propoſitum Virginitatis habere differt inter ſe.*
3 *Cyprianus fuit anno Domini. cclvij.*
4 *Votum Virginitatis ſimplex non ſeparat matrimonium poſt contractum, licet imponatur pœnitentia.*
5 *Delictum illud eſt maius, quod grauius punitur.*

CAPVT DECIMVM.

NON OBSTAT contra id, quod dixi de uirginibus Deo dicatis, illud beati Cypriani Epiſtolarum ſuarum, lib. j. epiſtola. xj. cuius hęc ſunt verba formalia, loquentis de virginibus, quæ ſe ex fide Chriſto dicauerunt, Quod ſi ſe ex fide Chriſto dicauerunt, pudicè, & caſtè ſine vlla fabula perſeuerent, ita fortes, & ſtabiles premium virginitatis expectent, ſi autem perſeuerare nolunt, vel non poſſunt, melius eſt, vt nubant, quam in ignem delitijs ſuis cadant. Ad quod reſpondetur Ciprianum locutum eo loco, de virginibus non velatis, & quæ ex gentibus ad fidem Chriſti conuolabant, & decreuerunt ſtatum ſuum continenter tenere, & in propoſito virginitatis perſeuerare, de quibus, ait Ciprianus, quod ſi erunt fortes, & ſtabiles, primum virginitatis expectent, ſi autem perſeuerare nolũt, aut non poſſunt, melius eſt, quod nubãt, nec loquitur ibi Cyprianus de illis ſacris virginibus, quæ caſtitatẽ cum veli aſſumptione Deo vouiſſent, quod colligitur ex principio epiſtolæ, dũ dicit, legimus literas tuas frater cariſsime, quas per Paconium fratrem noſtrũ miſiſti, poſtulãs, & deſiderãs, vt tibi reſcriberemus, quid nobis de his, virgi-

virginibus videatur, quæ cum ſemel ſtatum ſuum continenter, & firmiter tenere decreuerint, detectæ ſint poſtea in eodem lecto pariter manſiſſe cum maſculis, vnde præſupponit Cyprianus illas virgines in ſæculo manſiſſe, non autem quod ducerent vitam clauſtralem, & reſpondit vt ſupra, Aliud eſt
2 enim propoſitum virginitatis habere, & aliud votum caſtitatis emittere, Nam primum, cadit ſub conſilio Apoſtoli j. Corinth. vij. De virginibus autem præceptum Domini non habeo, & ſcilicet, & ſi nupſerit virgo, non peccauit, Tribulationem autem habebit, ſecundum vero, cum eſt ſolemne, cadit ſub neceſsitate.

Et quod illum locum Cyprianus intellexerit de virginibus quæ in ſecundo permanebant, poteſt oſtendi ex eo, quod idem ſcripſit in tract. de Habitu virginum, vbi reprobat in eis cultum corporis, & ornatus veſtimentorum, dum inquit, Quid ornata, quid compta procedit, quaſi maritum aut habeat, aut querat? quæ verba non conueniunt virginibus Deo dicatis per ſolemne votum, & dum exprobat monilia precioſa, & corporis ornamenta; & diuitias in eis, erant enim (vt ipſe tradit) aliquæ earum diuites, & facultatum vbertate locupletes, quæ opes ſuas præferebant, & ſe bonis ſuis vti debere contendebant, obiiciens in eas illud Ioann. ij. nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt, ſubdens, locupletem te dicis, & diuitem, ſed diuitiis tuis Paulus occurrit, ſint inquit mulieres cum verecundia, & pudicitia componentes ſe non in tortis crinibus, neque auro, neque margaritis, aut precioſa veſte, ſi tu te ſumptuoſius comes, & per publicum notabiliter incedas, oculos in te iuuentutis allicies, ſuſpiria adoleſcentum poſt te trahas, concupiſcendi libidinem nutrias, peccandi fomenta ſuccendas, & ſi ipſa pereas, alios tamen perdas, & velut gladium te, & venenum videntibus præbeas, excuſari non potes, quaſi mente caſta ſis, & pudica, & redarguit te cultus improbus, & impudicus ornatus, nec computari iam potes inter puellas, & virgines Chriſti, ex quibus & aliis pluribus in dicto tractatu, apparet Cyprianum, dum loquitur de virginibus Chriſti, intelligere de his, quæ erant in ſæculo, cum verba, de quibus ſupra, & quæ ibi ponuntur, non poſsint aptari ad virgines, quæ votum caſtitatis emiſerunt, & quæ ſe Chriſto per votum ſolemne ſpoponderint, ſed ad illas, quæ in baptiſmo proponebant ſe in virginitate, & ſtatu, quo reperiebantur, perſeuerare, & hoc idem

 oſten-

oſtendunt illa verba in principio Epiſtolæ, ibi, quæ cum ſemel ſtatum ſuum continenter, & firmiter tenere decreuerint, hæc etenim contingere ſolebant, in adoleſcentia Eccleſiæ, tempore
3 Cypriani, qui fuit ſub anno Domini. cclvij. quo tempore ſtatus virginalis in puellis erat in maxima veneratione, quæ pro Chriſto martiria ſuſtinebāt, prout eiſdem tēporibus ſub Valeriano, & Gallieno eius filio paſſus eſt ipſe quoq; Cyprianus, & Lucius Papa, ſub quibus magna fuit perſecutio Chriſtianorum.

Adeo ꝙ ſimplex virginitatis votum non ſeparabat, nec ſeparat matrimoniū poſt contractum, licet imponatur pœnitentia.
4 c.ſi vir xxvij.diſtin.cum ibi no.per Arch.& alios, & in c.rurſus. qui cler. vel vouen.vbi plenè per Doc.ſolemne tamen votum bene dirrimit contractum, ex conſtitutione Eccleſiæ, & hæc eſt cōmunis opi.& ferè ab omnibus approbata, vt per Hoſt.in ſum.eo. ti.col.iiij.& no.in d.c.rurſus. ſed vtrunque inducit peccatū mortale, nam vtrunq; dirrigitur in Deū.c.magnæ, de voto, & de vtroque dictum eſt, vouete & reddite, vtrunq; obligat in genere, ſed in qualitate reatus differunt ex tranſgreſsione, nam tranſgre-
5 diens ſolemne grauius peccat, quàm ſimplex, & Eccleſia conſiderat circunſtantias.xl.diſtin.& de pen.diſt.v. c.j.& de pen. Deus qui & verborum ſolemnitates attēdit, & ideo diuerſam infligit in fractione vnius quàm alterius, vt grauiorem in ſolemni xxij. diſtin.ſi vis xxvij.q.virginibus, & c.deuotū, & ſceleratius eſt delictum, quod grauius punitur.xxiiij.q.iij.non afferamus, ſicut dicitur de iuramento, & de ſimplici loquela, in quibus quāuis Dominus, non diſtinguat, Eccleſia tamen diſtinguit, & de voto ſimplici intelligitur, quod dicit Apoſtolus.j.Timo. v. adoleſcentulas autem viduas deuites, cum enim luxuriatæ fuerint, in Chriſto nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt, xxvij.q.j.c.j. in fi. nam cum ſimpliciter vouerint, firmiter proponentes in mente de non cōtrahendo matrimonium, poſt contrahendo, violant votum, & ideo peccant.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus loci illius Apoſtoli. i. Thimot. iij. oportet Epiſcopum eſſe vnius vxoris virum.*

2 *Sacerdotibus Egyptijs vnam tantum vxorem ducere licebat.*

Dicta antiquorū debent à ſuceſſoribus amicabiliter ſuſcipi, et impleri.

CAPVT

CAPVT VNDECIMVM.

1 NON obſtat & illud j. Timo. iij. oportet Epiſcopum eſſe μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, id eſt vnius vxoris virũ, nam intelligitur, quod ſit Monogamus, vt uno uerbo interpretatur. Hieroni. ad Oceanũ poſt baptiſmum, & id eſt dictum ad excludendã bigamiam à ſacerdotio. c. unius. xxvi. diſtinctio.
2 quin apud Aegyptios ipſos ſacerdoti unam tantum uxorem ducere licebat, ut teſtatur Diodorus ſiculus lib. i j. cap. i i j. ut & Pontifici Maximo, & flamini, ut per Tertull. lib. de exhorta. caſti. non autem ut uxorem omnino habeat Epiſcopus, quod ſi ita intelligeretur, indignè fuiſſet Epiſcopus Timotheus, ad quẽ ſcripſit Apoſtolus, quod ſeipſum caſtum cuſtodiret. j. Timothe. v. Idemque dicendum eſſet de Ioanne Apoſtolo, & aliis, & ſi non eſſent Epiſcopi, niſi mariti, idem Apoſtolus, Epiſcopus eſſe non debuit, qui dixit, volo autem omnes eſſe, ſicut ego, & ita arguit Hieronimus lib. j. cap. x i x. in fine. contra Iouinianum, quæ quidem verba ita vt ſupra interpretata fuerunt per ſanctos Patres, nam tranſitus ad ſecundas nuptias, videtur quoddam ſignum incontinentiæ, & idem Apoſtolus de electione viduarum loco citato dicit, vidua eligatur non minor ſeptuaginta annorum, quæ fuerit vnius uiri uxor, & cum ita ſint intellecta uerba illa à tot ſæculis citra, à ſanctis Patribus, ſtandum eſt eorum interpretationi, etiam ſine demonſtratione non minus quam demonſtrationibus ipſis, iux. doct. Philoſophi.
3 vi. Eth. & dixit Gale. de acciden. ex morbo, ꝙ dicta antiquorum debent amicabiliter à ſucceſſoribus ſuſcipi, & benigniter impleri, & cum omnes illa conſentiant, non eſt ab eis recedendum, nam dixit ſapiens, iudicium populi vniuerſi ne contempſeris, cum dicti patres, & doctrina, & ſanctimonia fuerint præſtantiſsimi, & per d. c. vnius, & quæ habentur. xx. diſtin. per to. & per doc. maxime Iaſo. in l. i. col. vij. ff. ſi cer. peta. & per tex. in l. minimè, cum ibi no. ff. de legi.

MARQVARDI DE SVSANNIS IVRISCON. VTINENSIS,

De cœlibatu Sacerdotum non abrogando.

PARS TERTIA.

SVMMARIVM.

1 *Coitus in abſcondito vti res turpis fieri ſolet paſsim.*
2 *Fornicatio graue crimen in Clericis etiam in minoribus conſtitutis.*
3 *Clericis prohibetur acceſſus, & pratica mulierum ſuſpectarum, maxime Monaſteriorum.*
4 *Frequentare quid ſit.*
5 *Coitus omnis illicitus ad munditias corporis Chriſti.*
6 *Perſeuerãtia in pctis denotat iudiciũ infidelitatis, et de recidiuatione.*
7 *Conſtitutionibus canonicis repugnans dicitur committere quaſi ſcelus Idolatriæ, & eſt hæreticus.*
8 *Cathedræ iniuriam faciunt male ſedentes in ea.*
9 *Concubinatus crimen merè eccleſiaſticum.*
10 *Concubina Clerici poteſt puniri per Eccleſiaſticum, & de occulto Concubinatu.*
11 *Concubina laici poteſt ab Epiſcopo excommunicari.*
12 *Concubinæ Clericorum poſſunt puniri etiam per iudicem laicum quando eſt notorius concubinatus, & qualiter & ſeq.*
13 *Fornicata cum conſtituto in ſacris per quem puniri poſsit, & quid reſpectu penæ imponendæ mulieri, & an poſsit dici adulterium.*
14 *Adulterium dicitur committi, ſi ſit fornicatio cum epiſcopo, vel religioſo, & quid de inceſtu.*

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

NON puto me ab aliquo iuſtè redargui poſſe circa ea quæ ſupra de cœlibatu Sacerdotum nō abrogando diſſerui, cum lex illa à tot ſacratiſſimis Concilijs, & ſanctiſsimorum Patrum decretis indicta, & tot rationibus confirmata fuerit, ſed nec res iſta eſt noua, cum nuptiarum leges ſubuertentes aliquo caſu, & à viris ſanctis fuerint repræhenſi, vt legitur de Ioanne ,Matth. xiiij. qui cum fiducia in medio foro contra Herodem dicebat, non tibi licet habere vxorem Philippi fratris tui, nam & ſi opus ſit mori, vt ait Chriſoſtomus caſtigare fratrem ne torpeas, & pro veritate vſque ad mortem contendendum eſt, quia Deus pro te pugnabit, nec illud frigidum verbum dicendum, que vero mihi cura eſt? cum ipſo commune nihil habeo, cum Diabolo ſolo commune nihil habeamus, cum omnibus autem hominibus multa habeamus communia, hæc ille, vnde veniendo ad tertiam partem libri huius, dico, quod ſicut a nuptijs, & matrimoniali copula ſe abſtinere debent in ſacris conſtituti, ita & multo magis à crimine fornicationis, nam & opus ipſum, quod libidine peragitur, non ſolum in quibusque ſtupris, vbi latebræ ad ſubterfu-
1 gienda humana iudicia requiruntur, verum etiam in vſu ſcortorum. quæ ciuiles leges permittunt, & quæ gentilibus concedebantur, & quanuis nulla lege vindicabantur, deuitat tamen hæc publicum, etiam permiſſa, atque impunita libido, conſpectu & verecundia naturali habent prouiſum Lupanaria ipſa ſecretum, faciliusque potuit impudicitia nō habere vincula prohibitionis, quam impudentia remouere latibula illius fœditatis, ſed hanc etiam ipſi turpes, turpitudinem vocant, cuius licet ſint amatores, oſtentatores eſſe non audent, ſecundum Auguſt. lib. 3. cap. xvij. de Ciuita. Dei.

Hoc quippe crimen in Clerico graue eſt xxxij. diſt. nullus; & c. præter. c. accepimus, de æta. & qualita. ordinan. c. veſtra. c. fi. de
2 cohabit. clerico. & mulie. De Clericis dico etiam in minoribus.

conſtitu-

conſtitutis.C.de epiſ.& cler.l.eum qui, & in aut.de ſanctis.Epiſ. §.Clericos,&.c.in omnibus,lxxxj,diſ.c.quidam clerici.c.præsbi ter ſi fornicationem.lxxxij.diſt.& per Aſten.in ſum.lib.v.titulo xxxij. vbi de eius pœnitentia.c.ſin autem,eod.titu.de cohab.cle
3 ri.& mul.& quibus prohibetur nedum cōgreſſus,ſed acceſſus ad mulieres ſuſpectas,ſicut & cohabitatio, & prohibetur ſolus cum ſola loqui,lxxxj.diſt.clericus cum duobus ſeq.per Archidia.in.c. j.col..ij.xliiij.diſt.Nec poteſt Epiſcopus cum mulieribus conuer ſari.Doct.in.l.eum qui.C.de epiſ.& cler.&.d.c.in omnibus,& ſequentibus,& fertur Auguſt.noluiſſe habitare cum ſorore.c.legitur.lxxxj.diſt.dicens quæ cum ſorore mea ſunt,ſorores meæ non ſunt,& xxxiiij.diſ.c.j.poteſt tamen epiſcopus ſecum habere matrem ſuam,ſeu aliam non ſuſpectam,ſecundum Abba.in. ca.j.de cohabi.clerico.licet.d.Anto. ibi teneat oppoſitum,& fatetur Ab ba.Antonij opin.eſſe honeſtam,propter alios clericos cum Epiſcopo morantes,& precipue frequentatio monaſteriorum monialium,niſi ex manifeſta & rationabili cauſa.c.cler.ea.diſt.& c.mo naſteria,de vita & honeſt.clericorum.frequentare autem eſt vl-
4 tra vnā vicem ire.xxv.q.ij. ita nos in gl.j. in criminibus tantum. xviij.q.j.c.pernitioſum, & per Aſten.in ſum.ſecunda par. lib. vi. titu.x. De pudicitia col.pe. verſiculo ſed ex quot vicibus, Abb. in.d.ca.monaſteria,& c.cum decorem eo.ti.vbi de muliere, quæ
5 dicitur queſtum feciſſe,ſi duos admiſit cauſa quæſtus.Roma.con ſi.clxiii.& dicit Hieronimus,quod ſi cum viris habitent fœminę non deerit viſcarium Diaboli vt in.cap.veniens.§.deinde,de eo, qui cogno. conſan.vxo.& xxxii.diſt.præsbiter quidam,&.c.hoſpitiolum.c.cum in iuuentute de præſumptio. Hoſt.in ſumm.de cohabita.clericorum.§.verum habitatio, & Hieronimus contra Iouin.lib.i.cap.xi.in fi. Dicit conſiderandum illud, quod Abimelech Sacerdos dixit Dauid fugienti, ſi mundi ſunt pueri, ab vxoribus? & ille reſpondit ab heri & nudius tertius, Panes enim propoſitionis quaſi corpus Chriſti,de vxorum cubilibus conſur gentes,edere non poterant,& ſequitur, quod ad munditias corporis Chriſti omnis coitus ſit illicitus,& ſi cum vxore,tanto magis dicendum de coitu fornicario.

Dataq; perſeuerantia in peccato ſit præſumptio cuiuſdam in
6 fidelitatis, nam ſi veniale efficitur mortale data perſeuerantia in eo c.vnum.§.criminis. xxv.diſtin.Abb.in c.a crapula, de vita & honeſta.Cleri.& in.c.in ſacris col.ſi.de his quæ ui. me. cau. ſic

& mor-

& mortale multo magis grauatur ex perſeuerantia, c. forus de uer.ſignifi.ſicut dicitur de recidiuatione, quæ eſt magis odioſa, q̃ primum peccatum,cum nouiſsima ſint,peiora prioribus Lucæ xi.Ezechie.xviij.c.ſi vir.de Adulte.l.j.§.j.ff.de abigeis. c. iuuenis.c.irriſor de pęni.diſtin.iij.l.capitalium.§.ſolent. ff. de penis Pau.de Caſt.in l.iij.per illum tex.C. de Epiſc. audi. Deci.in c.i. col.xj. de iudici.in ſecunda lect. Barba.conſi. xi. colum. xiiii.& conſi.xviii.colum.xviij.vol.ij.& delicta ex multiplicatione efficiuntur capitalia Bart.in l. licitatio. §. quod illicitè. ff. de publica.& no.in cap. ad abolendam de hereti.& ex diuturnitate peccandi peccatum aggrauatur,vt no. in capitu.fi.de conſuetudine, capitu.militare xxii.q.i.& in c.cum haberet, &ibi docto. de eo, qui cogno.conſangui.uxo.anima enim ſic à Deo ſeparatur xxxii.quæſtio.i. cum renuntiatur, nam qui non acquieſcunt conſtitutionibus canonicis,ſed illis repugnant, committere dicuntur quaſi peccatum Ariolandi,& ſcelus idolatriæ, & habentur quoddammodo pro infidelibus,c.ſciendum.colum.fi. viii.q.
7 i.& i.Reg.xv.& no.in cap.i. de conſtitutio, & qui transgreditur præcepta Apoſtolica, hæreticus eſt xix. diſtinctio. c.nulli,ſicut & contradicens decretis Patrum, epiſtolis Apoſtolicis ea diſtin. cap. in canonicis, & prouer. xx. non tranſgredieris terminos, quos poſuerunt patres tui,& c.non decet.xii.diſtin.& qui eas non recipit xx. diſtinctio. de Tabellis, & peccatum paganitatis incurrere dicuntur, præcipuè in ſacris ordinibus conſtituti in crimine fornicationis iacentes. & prouiſionibus Apoſtolicis obedire contemnentes c.ſi qui ſunt præsbiteri diſtin. lxxxi.

A quo quidē crimine abſtinere deberent ſacris addicti, dignitatem,& excellentiam ſtatus ſui dignoſcentes ne malè ſedentes in cathedra catedræ iniuriam faciant,xl.diſtin.multi.nam vt inquit Apoſto.i. Timoth.iii. qui bene ſederit ſuper cathedram, honorem accipit ab illa, qui male ſederit, iniuriam facit ca-
8 thedræ, & ſub freno caſtitatis,& modeſtiæ cohercere deberent oculos,linguam, & omnia membra eorum vi. q. i. ex merito. xxxii. quæſtio. v. nec ſolo.nam meminerint ſe eſſe ſpeculatores cunctorum,vt ouibus paſcuas ſalubres tribuant, agnis puri fontis vndas exhibeant, exterminent ab ouibus lupos, & vitæ eorum exemplo, vniuerſos prouocent, hæc dicta ſint contra incorrigibiles, & non in eos, qui in ſua integritate perſe-

Q ueran-

ueranter conſiſtunt, cum eos ſemper exceptos velim, licet de lapſis conuerſio ſperanda ſit, & correctio eſt ex dilectione,& de relictio ex odio, & quando apparet exceſſus publicus, tunc fa cilius admittitur correctio. ij. quæſt. vij. ſecuti. & cap. Paulus, & Galath.ij.

9 Sciantque propter eius odium hoc crimen concubinatus eſſe merè eccleſiaſticum,licet ſecundum leges ciuiles non ſit crimē, l.in concubinatu.ff.de concubi.de hoc tamen videndū eſt per doc.in c.q̄ ſit generale,& ibi per Abb.col.xj.verſ. item poteſt cō præhendi,de foro competen.& per Felin.in c.eccleſia ſanctę Mariæ,verſ.xvij.nu.103.de conſti.imo de hoc tantum cognoſcit ec cleſia ſcdm omnes,& tradit Federi.de ſenis conſ.clxij.Ioan.And. in regula ſine culpa,de reg.iur.Abb.in c.per venerabilē,col.xij. qui fili. ſint legiti. & in rub.de adulte.& in c.cū veniſſent,de inſtitutio.per Hoſtien.in c.lator.eo.ti.qui fili ſint legiti.

Et an ſtatutum laicorum contra concubinas Clericorum teneat,de hoc Feli.in d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.q.xvj. Pet. de Anchara.conſi.cxcvj. Magnifice. Ioan.de an.in d. rub.col.fina.vbi quod non tenet.

Sed quando agitur de cōcubinatu cōmiſſo cum clerico.nō eſt dubium,quin ſit de foro Iudicis Eccleſiaſtici, & meritò ab illo

10 concubina clerici poteſt puniri,& excōmunicari poſſunt.c.ſi cō cubinæ de ſenten.excōmuni.& ibi.d.Abb.& idem poſt do. ant. in d.c.cum ſit generale col.xiij.& per doc. maximè d. Iaſo. in l. cum quædā puella.ff.de iudiſd.om.iudi. quod tamen intelligi de bet ſecundum ananì.vbi ſupra col.pe.in fi.quando eſſet concubi natus notorius,& non occultus,nam ſi occulta ſit fornicatio con cubinæ iniungitur penitentia pro ſacrilegio,& adulterio,xxvj. q.j.quæ Chriſtus,& tantum in pœnitentiali foro punitur, quia in iudiciali latentia delicta vindictam non habent, xxxij. q.i. chriſtiana,& per Hoſtiē.in ſum.de cohabi.clerico.& mulie. col. ii.verſi.quam penam.vbi etiam de pena, quando publica, & notoria eſt fornicatio.

11 Sic etiam vxoratus,qui tenet concubinam,poteſt ab epiſcopo excommunicari,vt per Aret.& Iaſo.in l.ex ea parte.§. mulier.ff. de verb.obliga.

Sed & iudex laicus poteſt punire concubinas,quando eſt noto

12 rius concubinatus,vt pulcherime ad vtranq; partem arguendo concludit Ancha.d.conſi.cxcvj. col.iij.& refert ipſum, & ſequitur

tur Ioan.de Ana.in d.rub.de adulte. dicunt tamen dicti Doctores, quod iudex non debet de facili proſilire ad pœnam corporalem, quia etiam adulteria hodie non puniuntur corporaliter ſed detruditur in monaſterio, ut in aut. ſed hodie. C. de adul. ſecundum Anani.ibi, ſed Anchara. dicit, quod credit hoc relinquendum arbitrio iudicis, ſecus autem ſi ſumus in concubinatu clerici occulto, quia tunc iudex laicus non poteſt punire concubinam clerici, rationibus ibidem per eos allegatis.

13 Et quod mulier laica fornicata cũ conſtituto in ſacris nõ poſſit puniri per iudicẽ laicũ, tenet ẽt Federi. de Senis conſi. clxvij. mulier accuſata, ſed per Eccleſiaſticum, vt ibi in fi. & Aret. in c. quàm ſit generale de foro competen. ſed Feli. ibi col. vij. in fin. verſi. conſidera. uidetur uelle, quod ſit utriuſque fori, ut ſacrilegam, & idem concludit Soci. ibi. col. vij. num. xxiij. uerſic. Tu uero latius &c. ubi dicit, quod tale crimen reſpectu penæ imponẽdæ ipſi ſacerdoti, aut clerico, hoc eſſe crimẽ mere eccleſiaſticũ quẽ ſecularis nullo modo poteſt iudicare, c. ij. eo. ti. ſed reſpectu penę imponẽdę mulieri, arbitratur, ꝙ tam eccleſiaſticus, quàm ſecularis ſit iudex, quia talis ſortitur forum Eccleſiaſticũ ratione ſacrilegij, unde ſicut ſacrilegiũ eſt de vtroq; foro, reſpectu laicorũ, vt ibi no. ita & in caſu prędicto, ſecundũ eũ, & quod in ſacerdote nõ poſſit dici ſimplex fornicatio, ſed adulteriũ, tenet Paulus de Aleazariis in cle. j. de officio. ordina. qui pro hoc adducit gl. in l. ij. C. de epiſco. & cleri. quæ dicit, quod in præsbitero fornicante dicitur inceſtus, & eius liberi ſint inceſtuoſi, qđ approbant Barto. Bald. & Ang. ſed quod in ſacerdote cognoſcẽte mulierẽ ſolutam, & corruptã, dicatur ſimplex fornicatio, eſt tex. in c. quia circa in verbo ſimplici fornicatione, extra de bigamis, & in c. presbiter. verſ. qđ fornicatus fuerit, vel adulteriũ commiſerit, xxviij. diſt. qui nõ poteſt negari, quin loquatur de ſimplici fornicatione, quia verba legis, vel canonis abſolutè prolata intelliguntur, in ſimpli, & proprio caſu, & per iura prædicta ita tenet Bermon. chouero. in cõmentariis cõcordatorum, ti. de publ. concubina. in verbo & alios non publicos concubinarios nume. mihi xij. quod limitat, niſi presbiter fornicãs eſſet epiſcopus, uel

14 religioſus, quo caſu ſemper diceretur cõmittere adulteriũ, prout concludunt legiſtæ in d. l. ii. & feli. in c. at ſi Clerici, de iudi. Ant. de but. in cap. ſignificaſti de adulte.

Et quia idem doctor non reſpondet ad gl. in d. l. ii. C. de epiſ.

& cleri. ideo reſpondendum eſt, prout ad illam reſpondet, Ioan. de Ana. in c. ſignificauit col. ij. de adulte. qui dicit, quod Dominus ſuus Ioan. de Imo. dicit, ꝙ illa gl. non probatur iure, nec Cy. nec Bal. illam tenent, & quod illa gl. eſt periculoſa & pluſquam periculoſa, quia ſi eſſet verum, ꝙ pro ſimplici fornicatione ſacerdos committeret inceſtum, non poſſet abſolui, niſi ab Epiſcopo, per id quod no. glo. in c. ij. de pœn. & remiſ. in vj. & quod illa gl. debet abradi per ſacerdotes, quia eſt nimis periculoſa, & aliis rationibus, & iuribus id confirmat.

Et de modo puniendi concubinas ſacerdotũ, & qua pena ſint plectẽdę, habetur in c. fraternitatis, xxxiiij. diſt. vbi quod debẽt recludi in arcto monaſterio donec cõdignã egerint penitẽtiã, & tex. in c. quidã clerici. lxxxj. diſt. dicit, ꝙ tales cõcubinæ clericorũ per Epiſcopũ venundãtur, & ad tẽpus relegantur, & in c. eos xxxij. diſt. dicitur, ꝙ tribuitur authoritas ſæcularibus principibus, vt eas poſsint perpetuò iugo ſeruitutis mancipare.

SVMMARIVM.

1 *Fornicatio ſimplex in ſacris Conſtituto qualiter puniatur in foro conſcientiæ.*
2 *Fornicatio ſimplex in Clerico qualiter puniatur de iure canonico.*
3 *Fornicatio notoria, & publica qualiter in clerico puniatur, vbi ponuntur plures penæ.*
4 *Clericus notorie concubinarius an incidat in irregularitatem celebrando, & quomodo.*
5 *Irregularitas per quem diſpenſari poßit.*
6 *Concubinarius manifeſtus qualiter dicatur clericus.*

CAPVT SECVNDVM.

1 QVALITER aũt puniatur fornicatio ſimplex in ſacris conſtituto cum muliere ſoluta, & impudica, aut cum publica meretrice, quæ publicè erat parata, dic, quòd huiuſmodi criminis reus clericus, de iure canonico in foro conſcientiæ propter vitiũ incõtinẽtię ſubiicitur illa ordinaria ſeptẽnali penitẽtia, quę pro quolibet peccato mortali infligitur, vt in c. predicãdũ xxij. q. i. & ibi per gl. & forſan minori, ſacerdotis arbitrio cõſideratis his, quę ibi notãtur, & xxxiii. q. ij. hoc ipſum,

& xxx.q.vij.c.adulterij.q.iiij.meretrices,&xxxvij.q.j.c.lex illa.

De iure autem canonico variæ olim erant ſtatutæ penę, & de poſitionis,vt per Ioan. And. Domi. Anto.& alios in c.pen.de biga.& in c. vt clericorum, de vita & honeſtate clerico.& alibi. Hodie vero amoto rigore iuris, attenta æquitate concludendũ
2 eſt,pœnam pro ſimpli fornicatione arbitrio iudicis relinquendam,vt per Abb.& Doc.in c.at ſi cleri.de iudi.vbi Feli.col. xiij. verſi.vtrum autem poſsit,dicit hanc eſſe communem opi.& communem ita eſſe affirmare Imo.in d.c.vt clericorum, & Ioann. de Anan.in dict.cap.ſignificauit col. ij.de adulte.& Ioan. de Selua. in tracta.de benefi. in iiij. par. quæſt. iij. & pro hac opin.ſolent allegari glo. in cap. Maximianus in verbo remoueantur. lxxx. diſtinct.& glo.in cap.ſi presbiter. lxxxij.diſtinct. & glo. in cap. lator in verbo criminali. ij. q. vij. & melius eſt quod iudex reprehendatur de miſericordia,quàm de rigore. c. allegant xxvj. q.vltima,ex quo pauci hodie ſunt ſine vitio carnali, vt in c.ſanctitas tua. l. diſtinct.& facit tex.in c.fraternitatis. xxiiij. diſtin. & in §. is vero, in aut. de monach. & in §. vnum. in aut. de reſtitu.& ea quę parit, & cap.ſicut, xxxii. q. ii. & arbitrium Iudicis in hoc verſabitur,vt conſideret circunſtantias, & ſcandala inde inſurgentia, & conſuetudinem Patriæ, vt apponat quandoque pœnam depoſitionis, quandoque ſuſpenſionis,quandoque priuationis a beneficiis,quandoque prius moneat, quandoque ſine monitione priuet, & vt monet Abb. in d.c. at ſi clerici, col.xii.quæ concluſio an procedat in Epiſcopo, & in cæteris Prelatis. vi. Abb. in c.ſi. vol. pe. de purga.Canon. & per doc. in d.c.at ſi Clerici.vbi Feli.& per Deci.loco citato, nu.xlviii.in fi.qui non firmant pedes.

3 Quę autem ſit pęna clerici notorii fornicatoris,& publici concubinarii,& dicendum eſt primo quod clericis notoriè concubinariis non ſolum eſt deneganda communio, ſed nec ſunt abſoluendi,niſi prius è domo eiecerint concubinam,vt per Scotum in iiii.diſtin.ix.vbi etiam ſan.Tho.& in iii.par.q.lxxx.facit.c. meretrices.xxiii. queſt.iiii. & de conſecrati. diſtinctio. ii.cap.pro dilectione, & dato, quod ille haberet eam bonam voluntatem in ſua conuerſione,quam habuit Magdalena, non miniſtratur ei ſacramentum, nec talis poteſt abſolui,niſi abinuicem prius ſeparentur, quod ſtatuit ius propter duo, primo reſpectu mali exempli,ſecundo reſpectu periculi recidiuandi,& pp hoc nõ datur

tur abiuratio in huiuſmodi concubinatus crimine, c. clericos, de cohabita.cleri.& mulie.ſed debet fieri perpetua ſeparatio, vt ibi dicitur, imo & quamuis ſeparentur,& illico poſsint abſolui à peccato, non tamen illico eſt eis communio admiuiſtranda, quæ differtur uſque poſt peractam pœnitentiam, ob reuerentiã ſacramenti, excepto mortis articulo, uel neceſsitatis, ut colligitur de pœni.diſtin.j.c.ij.

Vlterius clerici notorij concubinarij perſeuerantes in concubinatu vſque ad mortem ſine effectuali pœnitentia, non ſunt cum aliis fidelibus ſepeliendi, vt in c. non exiſtimemus. xxiij. q.j. & c. quibus. c. quæſitum, & c. pro obeuntibus ea q. cum quilibet notorius in peccato mortali decedens prohibetur in cimiterio ſepeliri, vt in d.iuribus.

Et non ſunt admittendi ad celebrandum diuina ſimul cũ aliis clericis, vt no.in c.ſacerdotum.de conſecra. diſt. ij. & ab eo non debent audiri diuina ſub pœna peccati mortalis, vt per Ant. de But.& Abb.in c.veſtra.de cohabi. cleri. & mulie. & Hoſtien.in ſum.eo.tit.col.pen.& fi.vbi latius,& tales incurrunt maledictiones, de quibus Deut.xviii.Leuit.xvi.

Præterea tales publici, & notorii concubinarii ſint ſuſpenſi ab officio, Abb.in d.c.veſtra, de coha.cleri.& mulie. & c. preter. xxxii.diſt. Ioan.de Ana.in c.cum dilectus in notabili.de accuſa.

4 Guido pa.q.cccclviii.fuit dubitatum,& ſi talis celebrat, eſt irregularis.c.i.de re iu.in vi.& glo.in d.c.præter, imo etſi exercet actum cuiuſcunque ordinis, incidit in irregularitatem, vt in d. c. i.de re iudica. & ibi Archidiaco. & iſta eſt communis opinio, pro qua fuit iudicatum, vt per Guido. vbi ſupra, & ſolus Papa diſpenſat vt ibi, & c. manifeſtus,& c. is cui de ſenten. excomm. in vi.& cap.clerici, de cleri. excommuni.miniſtran. etiam ſi ordo ille Eccleſiaſticus ſit de minoribus, puta accolitus, exorciſta, & ſimil. nec debent ſe diuinis ſeruitiis immiſcere, dato quod eſſent ſimplices clerici, & ſi ſe immiſcent officiis deputatis minoribus, efficiuntur irregulares, cap.ſi quis presbiter.& ibi Abb.de cleri. excom.miniſ.& vbi ſupra, ſecundum communem opi. vt per Hoſtien. Ioan.An.Abb.& alios in d.c.ii.de cler.excõ. & per Archidia.in c.ſi quis Epiſcopus xi.q.iii.Card.in clemẽ.i. de conſanguinita. & affinita.& tales ideo veniunt priuandi beneficio, vt per Abb. quem Docto. communiter ſequuntur in capitu. ex parte, in verbo publice fornicarium in iii. not. de

teſt.

teſt i. & perpetuo poterunt deponi tales ſuſpenſi ab officio, licet
nulla pręceſſerit monitio, vt eſt caſus in.l.Latores de cle. excom
muni.mi. de eo autem, qui eſſet ſuſpenſus tantum a beneficio, &
non ab officio ui. Inno. in.c niſi cum pridem, de renuncia.

Et quia dixi ſupra de irregularitate, in quam incurrit noto-
5 riè concubinarius, quis poſsit ſuper ea diſpenſare, vide Soci. in
c.ad audientiam col.ante penu.de homici. qui dicit hanc mate-
riam eſſe diffuſam, amplam, intricatam, & longiſsimam, quæ oc-
cuparet, vt ipſe dicit.xxx.lectiones, & vltra, reffert ſe ad ea, quæ
dixit in tracta.de deſpenſati.§.v.in primo principali articulo, Di
cens tamen inter cætera ſummendam eſſe regulam generalem, ꝙ
in omnibus caſibus, in quibus poteſt quis legem, & conſtitutio-
nem condere, & iuriſdictionem habet, poteſt pariter diſpenſa-
re, iſta enim procedunt à pari, quia diſpenſatio eſt iuris commu
nis relaxatio, vtilitate, ſeu neceſsitate penſata, ergo is debet hoc
poſſe, qui poteſt illud ius relaxare, & vt ibi.

Quis autem dicatur manifeſtus concubinarius, & Abb.in.d.c.
6 veſtra de cohab.cleric.& mul. dicit, quod is eſt, quando fornica-
tio eſt ita notoria, vt nullam habeat dubitationẽ, vt puta, quãdo
publicè tenet cõcubinam, ſicut vxorem, & nutrit filios, ita quod
non audeat diffiteri, aut ſit negatio vlla, vt dicit glo.in.l.ſenten-
tiã, in verbo cęlari. C.de penis. facit.l.illud.§.ſed & ſi.ff.de tribu
to.actio. & d.c.nullus.ca.præter.xxij. diſt. ſed de hoc vi. latiſsi-
mè Hoſtiẽ.in ſum.in ti.de coha.cler.& mul.§. quid ſit notorium,
vbi de notorio iuris, & facti & pręſumptionis, & quid ſit occultũ,
ad quem recurrendũ eſt, vbi per plures columnas hæc declarat.

SVMMARIVM.

1 *Mulier facta in adiutorium viri.*
2 *Clerici cum quibus mulieribus poſsint cohabitare, & cum quibus non, & de epiſcopis, & cannonicis Regularibus.*

CAPVT TERTIVM.

QVIA ſuperius forſitan videtur nimis fuiſſe reſtrictam cohabitationem clericorum cum mulieribus, ſed cum & ipſi non debeant carere adiutorio in eorum neceſsitatibus, & ſit facta mulier in adiutorium viri. xxxiij. qu. v. mulierem, &.§.ſeq.de pen.diſt.j.§.Romanos, ideo limitanda ſunt præmiſſa, vt non habeant locum in matre, ſorore, & amita,

amita, & matertera.xxxij.diſ.interdixit, &.ca.j.& ca.à nobis.de cohabi.cle.& mulier. quia fœdus naturale non permittit in iſtis aliquid ſęui criminis ſuſpicari,vt per Hoſt.in ſum.eiuſdem tituli.§.vtrum cohabitatio, & de quibuſdam alijs,vt in.ca. fœminas, lxxxj.diſ.vt de filia,& de multum antiquis;vt ibi.ſed vt regulari
2 ter hoc tractetur,concludendum eſt ſecundum gl.in.d.c.j.in verbo cantiones,ꝙ omnes conſanguineæ per lineam tranſuerſalem, vſq; ad ſecundum gradum,incluſiue admittantur,conſanguineæ vero per lineam aſcendentem,& deſcendentem vſq;ad iiij.gradũ, & ita dicit Florent.in ſecunda par.ſum.tit.xiij.præmiſſa concludit, quod tamen intelligit, ſi conſanguinea non habet ſecum Domicellas,pediſſequas,& alias mulieres ſuſpectas, & ita intelligitur.d.c.j.& ibi Abb. Admittuntur etiam quędam perſonę nõ conſanguineæ,vt quia ſunt de familia,& vt in.cap.cum omnibus lxxxj.diſ.& ibi per glo. Epiſcopus tamen etiam cum conſanguineis immoderatam familiaritatem habere non debet,ne ex hoc contemptibilis habeatur.xxxiiij.diſ.quorumdam.§. Epiſcopum vero in aut.de ſanctis epiſ. Item prædicta limitantur non habere locum, quando eſſet ſuſpitio iuuentutis, vel caloris naturalis,in clericis, quia tunc etiam dictæ perſonæ alias admiſſæ non poſſent cum eis habitare, vt not.in.d.c.j. & ita intelligitur.d.ca. interdixit. Vltra vero ſecundum gradum vt ſupra diſtinguit Florent.aut ſunt ſuſpectæ,quia iuuenes & tunc non poſſunt cohabitare,aut non,& tunc poſſunt,& eadem facienda eſt diſt.in ancillis ſecundum eum. Moniales etiam non tolerantur cum Clericis. c.j.xxiij.diſt.ſacratas de conſecrati.diſt.j.in ſancta,nec beguinę, quæ prætextu ſanctitatis, & hoſpitalitatis turpes amatores admittunt.c.pernitioſam.xviij.q.ii. De Canonicis vero Regularibus, & Monachis, vi.late.in deci. Tholoſa.q.ccccxlviij. Item fuit quæſitum, an mulieres cum eis cohabitare poſsint.

SMMARIVM.

1 *Filij ſacerdotũm dicuntur infames,& in eis torquetur pater, & quomodo in eis,& concubinis ſit ſeruitus.*
2 *Filij ſacerdotum incæſtuoſi,vel ſpurij, & infames.*
3 *Filij ſacerdotum incapaces bonorum paternorum,tam ex vltima voluntate, quàm inter viuos, etiam ſtante ſtatuto.*
4 *Agnationis ius an ſit inter eos.*

5 *Spurio*

5 *Spurio poteſt relinqui pro Alimentis, & pro Dote, niſi eſſet exceſſiũ in quantitate.*
6 *Spurius an poſſit capere ex ſubſtitutione uulgari, & fideicommiſſaria.*
7 *Spurius an ab alijs, quam à parentibus capere poſſit, tam inter uiuos quam in ultima uolũtate, et an à fratre etiã ex Patris diſpoſitione.*
8 *Spurius an poſſit relinquere Patri.*
9 *Naturales Patri non agnaſcuntur, nec ſunt in Patris poteſtate.*
10 *Naturalis præteritus non rumpit teſtamentum nec debetur legitima, nec reuocat alienata per Patrem.*
11 *Naturales non excludunt fœminas, ſtante ſtatuto excluſiuo.*
12 *Naturalem filiam Pater dotare nõn tenetur niſi ſit inops.*
13 *Filiam legitimam, & naturalem etiam diuitem tenetur pater dotare.*
14 *Statutum cõgens coniunctos a compromiſſum non comprehendit naturales.*
15 *Filiorum appellatione in quacunque diſpoſitione an ueniant naturales remiſſiue.*

CAPVT QVARTVM.

1 ET in tantum abhorrent ſacri canones crimen concubinatus in ſacerdotibus, quod tranſit legũ vin dicta etiam in filios, & prolem tanquam damnatam. c. cum multę xv. q. viij. vbi dicitur, quod nõ tantum inſertetur vltio ſcelerum in actores, ſed etiam in progeniem eorum, & torquetur pater, & iuſtè propter ſuum delictum, videns ſe voto naturali fruſtratum, vt nihil tali filio relinquere poſsit, vt dicetur, & dicuntur infames. inſti. de inoffi. teſt. §. ſoror. Azo. in ſum. C. de infami. & per Bal. conſi. lxx. vol. j. & ſunt teſtes non matrimonij, ſed adulterij, & ideo proles eorum permanebit in ſeruitutem eius Ęccleſiæ, de cuius ſacerdotis, vel miniſtri ignominia filij nati ſunt, vt ibi, quod intelligitur, quando quaſi matrimonialiter concubinæ vt vxores habentur, vt per gloſſ. in capitu. eos xxxij. diſtinct. nec eſt derogatum dicto capitu. cum multæ, vt tradit archid. in cap. Dominus. lvi. diſt. & concubinæ efficiuntur ſeruæ, & epiſcopus ea vendet, ſi non habent filios, & ſi habent, claudũtur in monaſterio, ne filii pareant, vt per Feli. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ q. xvi.

Præterea tales filii nati ex ſacerdote dicuntur inceſtuoſi, vel ſpurij, vt per Bal. in l. ij. vbi Cy. & alii. C. de epiſ. & cler. per Bar. in l. fi. ff. de his, qui. vt indignis, generaliter de eis loquendo dico, quod & ſunt infames, vt per Iaſo. in l. fratres. col. fi. C. de inoff. teſt. & per gloſ. in c. niſi cum pridem, in verbo Manzeres. de renun. nam & apud Romanos, eos ſolum conſtat veros filios appellatos, qui ex matrimonio concepti eſſent. inſti. de patri po teſ. & iuſtum matrimonium erat inter ciues tantum Romanos. Inſti. de nup. in prin.

Et generaliter de eis loquendo dico, quod non ſuccedunt pa-
3 rentibus, ſunt enim incapaces bonorum paternorum, iuxta illud Gen. xxi. eice ancillam, & filium eius, non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ, & ad Galath. iiij. vt per Bar. in l. fina. colum. ij. verſi. Quæro an iſtis ſpurijs. ff. de his quibus vt indi. Bald. conſi. c c x l j. ſpurio volum. ij. & conſi. c c xx x i x. ad euidentiam vol. i i j. Ioann. de Anani. conſi. x l v j. circa primum, col. ij. verſi. circa tertium. Alex. conſi. lxxiij. viſo proceſſu. in tertio dubio vol. ij. Soc. conſ. cclviij. memini iam ſunt duo, uol. j. Deci. conſil. c c x l v i i j. Queritur in effectu colum. j. & conſi. c c c x i. in caſu propoſito colum. j. vol. ij. Guid. Pap. conſi. x v i j. caſus mihi traditus Calcane. conſi. lx. Aimon. Grauet. conſi. cxxxviij. Deceſsit Martinus, & Matheſsila. in tract. de ſucceſs. ab inteſt. numero mihi. l x i i i j. & non valeret ſtatutum, vt ſuccedere poſſent. Federi. conſi. c c l x x v. caſus & cclxxvij. deciſ. qui dicit hanc communem in capit. in preſentia colum. xvij. de probati. nec etiam inter viuos, vt per gloſ. in §. fin. in aut. qui. mo. natu. effici. ſui Bellame. ſub titulo. de donati. deciſ. 742.

4 Et non eſt inter eos aliquod ius agnationis, vel cognationis, vt per Alex. con. clxxiiij. ſuper eo. vol. v. & tex. in. l. ſi ſpurius. ff. vnde cogna. quia non ſunt nominandi filii. aut. ex complexu. C. de inceſtis nup.

Nec poſſet executor paterni teſtamenti ad diſtribuendum bona pauperibus, eligere ſpurium, vt per Bal. in l. id quod pauperibus. q. xxii. C. de Epiſ. & Cleri.

5 Relictum tamen eis pro alimentis, & pro dote valeret de iure canonico. vt no. in c. cum haberet, de eo qui duxit in matri. quã pol. per adul. cui iuri ſtandum eſt in hoc vbique, vt per docto. ibi & per Bartol. in l. fina. de his, qui. vt indignis, pro vt largitus

gitus fuit Abraam munera filiis concubinarum, cum omnia dediſſet filio ſuo Iſaac, Gene. x x v. & quod dictum eſt de dote, intellige, niſi eſſet relicta quantitas exceſsiua, & pro alimentis, quia tunc factum preſummeretur in fraudem legis, quo caſu poſſet ille exceſſus euocari per heredes patris, vt tradit Bartol. & Bald. in l. ſi pater. C. de hæred. inſti. & Bart. in dicta l. fina. & Bald. in l. i. vnde legiti. & negligentibus hęredibus
6 applicaretur Fiſco. l. j. C. de natur. liber. Barbat. in addi. ad Bar. in d. l. fina. de his qui. vt indignis, & an poſsit ei relinqui per patrem, ſi ingreditur religionem, & an poſsit capere ex ſubſti-
7 tutione vulgari, & fideicommiſſaria, & ſi. vi. Guil. benedi. in c. rainutius, in verbo & vxorem. nu. 128. cum ſeq. de teſta. & an ab aliis parentibus capere poteſt tam inter viuos, quàm in vltima voluntate, vi. per Abb. in. d c. cum haberet Bal. in d. l. ſi pater. C. de her. inſti. alex. in addi. ad Bar. in d. l. fi. & qđ à fratre capere poſſit etiam ex diſpoſitione patris, tenet gl. ſing. in. §. fi. in aut. quib. mo. natu. effi. ſui & Bar. & alij. in d. l. ſi is qui. ff. de vulga. & pupil
8 la. vbi Iaſ. in j. nu. & ſicut Pater non relinquit ſpurio, ita ergo ſpurius, non poteſt patri relinquere ut per Bar. in d. l. fi. Bald. in aut. licet. C. de natu. lib. & in l. j. C. de ſacroſ. eccl. & Iaſ. in. §. penales col. xij. inſtit. de actio. & no. in l. ſi is qui. ff. de vulg.

Et idem dicitur de naturalibus, qui patri non agnaſcuntur, vt
9 no. in l. j. §. j. ff. de bono. poſſeſſ. contra tabu. & in l. generaliter. §. cum autem. C. de inſtitu. & ſubſti. ſub condi. & non eſt in poteſtate patris. inſtj. de nup. §. fin. & inſti. de patri. poteſta. vbi Areti. in ij. no. l. nam & ciuium. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. Guid. Pap. deciſ. vltima. Nec pater dat ei tutorem l. naturali. ff. de confir. tut. nec præteritus teſtamentum rumpit, cum
10 ei non debeatur legitima, vt per gl. in d. l. j. in prin. in verbo naturales, & ibi Bar. & no. in d. §. cum autem, & in l. Gallus. §. etiam ſi parente. ff. de libe. & poſthu. & Guid. Pap. vbi ſupra, & ideo filius naturalis non poteſt reuocare alienata in fraudem, vt dicit Bald. in l. defuncto. col. j. verſi. quæro an filius. C. ſi in fraudem patro. per glo. in d. l. j. de bono. poſſeſſ. contra tabu. quæ reputata eſt ſingularis à Doctoribus allegatis luculentiſsimè per Tiraquel. in repe. l. ſi vnquàm in verbo ſuſceperit liberos. nu. mihi 58. per vnã columnam C. de reuoc. donatio. dum examinat illũ articulũ, an filij naturales tãtũ reuocent donationẽ iuxta terminos, d. l. ſi vnquã, & cõcludit, qđ nõ, & firmat pluribus mediis licet de

hoc dubitauerit Alex.conſi.xxxix.ſuper quo dubio col.pe.verſ.
11 circa quartum,vol.iiij.& ſtante ſtatuto excludente fœminas ꝓpter maſculos,filij naturales non excludunt fœminas legitimas, & naturales,nã ſequeretur abſurdũ,ſi eas excluderẽt naturales tãtũ,quod.ſ.plus haberet luxuria quàm caſtitas contra.§. fi. cũ ibi no.in aut.de adulte.prout tam de naturalibus tantũ,quàm multo magis de ſpuriis concludit. Alber.Brun.in tracta.de ſtatu.excluden.fœmi.arti.xjj.q.iij.vbi late.

Et filiam naturalem pater dotare non tenetur,l.vxorem. §.na
12 turalis,& ibi Bar.ff.de leg.iij.& in l.ſi quis à liberis. §. vtrum . ff. de liber.agnoſcen.& per Doct. in l. j. ff. ſolut. matri. niſi filia ſit inops, nam ſicut pater naturalis tenetur alere filium inopem,ita tenetur eam dotare vſque ad condignam quantitatem, ex qua poſsit alimentari,& d.l.vxorem.§.naturalis, debet intelligi in filia naturali,que non eſt inops, vel ex honeſto exercitio poteſt ſibi dotem conſtituere ,alias pater tenetur eam dotare,ita dicit Bal.in l.neque mater.ff.de iure dot.& in cap.ſuper literis col. ij. verſicu. item pone exemplum de reſcrip. & in conſi. cclxvij. ad euidentiam,præmitto,quod concubinarius col.ij. verſicu. item inſurgit vol.j.Ang.conſi.ccix.pro deciſione in prin.ſi autem ha-
13 beret bona , vel ſciret artem honeſtam , tunc ceſſaret dicta limitatio,vt per Doct.in c.cum haberet,de eo qui duxe. in matri. quam pol.per adul.Filiam autem legitimam,& naturalem teneretur pater alere,& dotare,etiam ſi eſſet diues.l.qui liberos ff.de ritu nup.& l.fi.C.de do.promiſſ.de quò latiſsime per Guiliel.in c.rainutius in verbo dotem,quam ei dederat de teſta. vbi quid ſi dos perierit,& quid in vidua, & aliis caſibus.

14 Et ſi extet ſtatutum in ciuitate,ꝙ coniuncti vſque ad iiij.gradum poſsint cogi ad compromiſſum, non comprehenditur naturalis in tali ſtatuto,vt firmat Ioan.de Imo. in l. ex facto . §. ſi quis rogatus colum.xvj.ad Tertul. & quando, & quibus caſibus apppellat . filior. natur. admittantur tam in ſtatutis. quàm in
15 aliis videnda ſunt, quæ tradit Alex. conſi.lx. viſa legitimatione col.iii.cum ſeq.vol.ii. & in quibus admittantur, diſtinguendo de diſpoſitionibus,quæ ſunt iuris naturalis, & reſpicientibus actus naturales,& quæ. non ſunt iuris naturalis , & eſt magiſtrale conſilium,& ad illud recurrendum eſt.

Et an nobilitas trãſeat ad naturales,& an dicãtur de domo,& poſsint arma deferre,& ſimilia.vi.latiſsimè ad ſaturitatẽ Tiraq.

in

in tracta.de nobilitate.c.xv.nu.x.cum pluribus ſeq.

Sed quid de concubina clerici, an poſsit ei per clericum donari,& dic quòd non, vt per Bar.in l. affectionis.ff.de donat. Abb. in c.j.de cleri.egro.Ang.conſi.clxxj.ſuper puncto prædicto Ioã. And. in cap. de his. de ſepul. colum.fin. æquiparando militem armatæ militiæ, clerico, qui eſt miles DEI, & per Dec. conſil.cxxxij.colum.ij. verſi. & hoc pro conſtanti, vbi etiam de confeſsione facta per presbiterum, quòd emerit bona cum pecuniis concubinæ ſuæ, ꝙ ſit ſuſpecta, & non teneat aliter Anchar. conſi.ccxlviij.Domine Federice.

Et an concubiná presbiteri poſsit petere mercedem pro eius famulatu, quando non apparet de aliqua conuentione ſalarij, & dic quod non, quia ſufficit, quòd habuerit victum,& veſtitum ſecundum Flor.in l.ſed & ſi quid in §.mancipiorum.ff.de vſufruc. & per Dec. dict.conſil.col.fin.in fin.& quid de aliis ſeruitoribus non facta mentione ſalarij tradunt Bar.& Alexan. in l. in his. §. ſeruius.ff.de ſolutio.

Primo limita prædicta de donatione concubinæ, niſi presbiter, vel miles iuraſſet dictam donationem obſeruare, vt per Rom. conſ.xliii.ad primũ.& Ant.de Bu.in c.cum cõtingat de iureiu.

Secundo limita, niſi eſſet facta per Principem, non recognoſcentem ſuperiorem, vt per Oldra.conſi.ccxxxi.vt eius, de quo quæritur.

Tertio limita, niſi eſſet facta propter benemerita, ſi ea probẽtur per Ancha.conſ.ccxlvii.dubium facit pro quo faciunt. no.in l.cũ quis, decedens de leg.iii.& per Deci.d.conſi.cxxxii.col.ii.& Deci.neapoli.cii.vbi limitatur ſi eſt moderata, ſecundũ ſeruitia.

SVMMARIVM.

1 *Spurius qualiter poſſit admitti ad bona paterna.*

2 *Spuriæ poteſt legari pro dote, & alimentis.*

3 *Plura remedia, quibus mediantibus poteſt ſpurio relinqui per Patrem remiſsiue.*

4 *Filij naturales tantum, in quibus patri ſuccedere poſsunt.*

5 *L. hac conſultiſsima .§.ex imperfecto non habet locum in filijs naturalibus, tantum in Patre, ſecus in matre.*

CAPVT

CAPUT QUINTUM.

LIcet ex præmiſsis conſtet ſpurium incapacem
1 bonorum paternorum, ſunt tamen prodita remedia quædam, quibus mediantibus hæreditas, & bona paterna peruenire poſſunt ad ipſos ſpurios, & vnum modum, quem dicit clarum, & lucidum, ponit Bart. in d. l. fin. col. ij. verſi. quis erit ergo modus. ff. de his qui. vt indig. eſt, quod pater relinquat ſibi tantum, quod ſufficiat ad alimenta, hoc modo, relinquo filio ſpurio meo in vita ſua fundum pro alimentis, & poſt mortem ſit filiorum ſuorum, quibus poteſt relinqui. l. fin. C. de natura libe. nam de iure canonico talis filius debet ali à patre, d. cap. cum haberet, & per Bar. in l. ſi quis à liberis. d. §. de liber. agnoſcen. Idem dicit in dote reſpectu filiæ ſpuriæ, quia
2 ſpuriæ quis poteſt legare dotem, & alimenta, vt per Bar. in l. vxorem. §. pater naturalis de leg. iij. dummodo ſecundum eum non excedat magnam quantitatem, quia forte præſumeretur fraus, de quo ſatis dixi ſupra proximè, alios modos ponit ibi Bar. quos tamen reprobat, & ibi videndum aliquid per Alexan. in addit. alios modos ponunt Docto. in l. ſi is qui. ff. de vulga.
3 & pupil. ſed Barto. Veronenſis in ſuo tractatu cautelarum, cautela xxxviij. nunc videamus, ponit duodecim modos, quibus poteſt ſpurius conſequi bona paterna, ſed plures vſque ad quindecim remedia, in hoc ponit Ioan. dilecti. Durantes in libro ſuo de arte teſtandi, cautela xiiij. ſub rub. quibus remediis pater in filios non legitimos ſua bona transferre poſsit, & Gabriel Paleottus in tracta. de nothis, & ſpuriis, c. xlv. & Barba. in addit. ad Alex. in l. pater. C. de hære. inſti. ex quibus & idem Author multa improbat, & certè difficile eſt legi fraudem facere, cum ſimulationes coniecturis probentur, & plures ex dictis modis non poſſent exequi, ſalua conſcientia, iuxta no. per Bar. in d. l. fi. col. iii. verſi. quæro quid debet facere ſecundum conſcientiam, in quo tam conſulentes, quàm iudices aduertere debent, nè cum aliis in foueam cadãt, & meminerint Caiũ Acquiliũ dicere ſolitũ, iuriſcõſulti prudẽtiam in cauendo, non decipiẽdo debere verſari.

Non ſic eſt in naturali tantũ, nam licet ſpurii, & qui ex dãnato coitu ſunt, omni prorſus beneficio vt ſupra excludantur, aut.

licet

licet in fin. C. de natura. libe. ſi tamen pater cum naturalibus relinquit ex legitimo matrimonio filios legitimos, et naturales,
4 aut cum eis reliquit matrem ſuam, aut etiam reliquit vxorem ſuam, licet ex ea filios non haberet, tunc his tribus caſibus, illis naturalibus tantum, relinquere non poteſt in teſtamento, vel alia vltima voluntate, vltra vnam vnciam de tota hæreditate ſua, & ſi eius concubina mater iſtorum naturalium ſupereſſet, non poſſet eis, & concubinæ ſimul relinquere aliter vnciam cum dimidia, & ſi ſola concubina ſupereſſet, non poſſet ei vltra ſemiuntiam relinquere. l. ij. cum aut. ibi poſita. C. de natura. libe. & not. in d. l. ſi is, qui in principio. ff. de vulg. & in .l. Lucius in principio, vbi per doctor. eod. titul. & ſi plus relinqueretur, id totum reddi deberet legitimis liberis, vel matri, vel cæteris ſucceſſoribus, vt in .d. l. ij. in fin. Quando autem pater haberet filios naturales tantum, & non haberet prolem legitimam, aut parentes, quibus relinqui neceſſe eſſet, & non haberet matrem, nec vxorem, tunc poſſet filijs naturalibus totam ſuam ſubſtantiam, vel inter viuos largiri, vel in teſtamento relinquere, dicta aut. licet, & ſi parentes tantum habet, legitima eis relicta, reliquum in naturales tantum diſtribuere poteſt, quod intelligendum eſt in teſtamento ſolemniter condi-
5 to per patrem, nam textus in .§. ex imperfecto .l. hac conſultiſſima, C. de teſtament. procedit ſolum, quando pater teſtatur inter filios legitimos, & naturales, ſecus autem ſi inter naturales tantum, vt concludunt Bald. & Angel. ibi, & dicit Angel. ꝙ iſta quæſtio fuit de facto peruſij, & quòd omnes doct. ita conſuluerunt, & idem tenent Bald. & Sal. & Paul. de caſtro in .l fin. C. famil. herciſcun. Deci. conſil. cccccc x. Viſo Themate colū. ij. verſic. circa primum, Curti. ſenior conſi. lxxiij. ſuper memorata colu... & pro hac ſententia faciunt quæ dixi ſupra in præcedenti capitulo, in differentijs quas poſui inter filium naturalem tantum, & legitimum; cum ad imparia iudicentur per iura ibi allegata, Hoc autem reſtringitur in teſtamento per patrem condito, ſecus ſi per matrem, nam in eis tunc bene locum habet. d. §. ex imperfecto ſecundum Raphae. ibi & Alex. col. pe. verſi. & hoc videtur procedere Corne. ibi. col. j. in fi. Iaſ. co. j. ver. ij. limita Bal. in .l. ſi qua illuſtris col. ij. verſi. quæro, habeo filium C. ad Orphici. & in. d. l. fi. C. familiæ herciſ. Specu. in tit. de inſtr. editi. §. compendioſe, verſi. quid ſi mulier.

Nepos,

SVMMARIVM.

1 *Nepos legitimus, & naturalis, ex filio ſpurio an poſsit per auum heres inſtitui, quando non apparet. An ſit inſtitutus filij contemplatione et ſic in caſu dubio.*

2 *Et quid quando conſtat non eſſe inſtitutum filij contemplatione, uel certum eſt, quod ſit filij contemplatione inſtitutus.*

3 *Nepos ex ſpurio an poſsit inſtitui, extantibus filijs legitimis, et naturalibus.*

4 *Nepos ex ſpurio an poſsit inſtitui, ſi natus ex filio inceſtuoſo.*

5 *Nepos ſpurius ex filio legitimo an poſsit inſtitui.*

6 *Presbiter an poſsit nepotem legitimum ex filio ſpurio inſtituere.*

7 *Auus an poſsit donare nepoti ex filio ſpurio.*

8 *Nepos ex filio naturali tantum, an poſsit inſtitui ab auo.*

CAPVT SEXTVM.

SED quid de nepote legitimo, & naturali nato ex
naturali vel ſpurio, & dicendum eſt, quòd licet
in hoc fuerint variæ ſententiæ doctor. communis
tamē ſententia eſt, de qua per doct. in l. Gallus. §.
quid ſi is. ff. de libe. & poſthu. quòd nepos legiti-
1 mus, & naturalis natus ex patre ſpurio poſsit hæ-
res inſtitui ab Auo, etiam quando non apparet, cuius contem-
platione ſit hæres inſtitutus, vel ſui, vel patris, vt per Bart. ibi.
cuius opin. tenent communiter ſcribentes, & Federic. de Senis
conſil. lvij. videtur mihi, ratio enim vitij paterni ceſſat in auo,
qui nihil vitij commiſit. l. fin. C. de natura. libe. in illis ver. quia
vitium paternum refrenandum eſt, nec arguendum eſt de Labe
Adami primi parentis noſtri, quæ nos ab eo deſcendentes affi-
cit, id enim alio tendit, ita Dei optimi maximi numine iuben-
te, cuius arcana nobis non licet perſcrutari, iuxta illud Exo. xix.
conſtitues terminos populo per circuitum, & dices ad eos, ne
aſcendatis in montem, nec tangatis fines illius, omnis qui te-
tigerit montem, morte morietur, & infra. Deſcende, & con-
teſtare populum, ne fortè velit tranſcendere terminos ad vi-
dendum Dominum, & pereat ex eis plurima multitudo, & ha-
betur

betur extra.de ſumm.Trinit. in verbo. incomprehenſibilis, & actu.i. prouerb. xxv. & Iob. xxxiij. & omnes ſub eadem labe, conditione, & lege in lucem edimur, & iſta pertinent ad Theologos, vt tradit in his terminis Corne. conſi. xxv. in præſenti conſultatione col.iij.vol.i.vbi arguendo ad partes in dicto articulo, dicit hanc eſſe communem opi.& benigniorem,& in deciſiuis ab ea non recedendum.

2 Et tanto magis poteſt nepos ex ſpurio ab auo inſtitui, quando eſt certum, quod non inſtituitur contemplatione filii, puta, quia auus expreſsè diſponat, quod nihil acquiratur patri, pro vt per ſex fundamenta concludit Bar.vbi ſupra in d.§.ſi is qui,& ſequuntur docto.quando autem conſtat, quod eſt inſtitutus contemplatione filii,tunc non valet inſtitutio,vt ibi per docto.poſt Bart.

3 Limitantur tamen prædictæ concluſiones, quando extarent alii filii legitimi, & naturales, nam hoc caſu nepos ex ſpurio non poſſet inſtitui per tex. in l. fina. C.de natura. libe. & concludunt communiter, docto.vbi ſupra,& per Alex. conſi. lxxiiii.vol.iii.

4 Secundo limita prædicta non procedere, quando eſſet talis nepos legitimus, & naturalis, natus ex filio inceſtuoſo, nam & hoc caſu non poſſet ab auo hæres inſtitui. Ita Bald. in l.ſi quis inceſti.per illum tex. C.de inceſt. nupt. & ſequitur Alexan. & communiter docto. vbi ſupra, licet Pau. de Caſt. ſentiat contrarium, & d. Iaſo. ibi arguit pluribus mediis pro contraria opi.cum uitium paternum refrenandum ſit, ut dixi ſupra,& relinquit cogitandum, propter magnam Bald. & Alex.anthoritatem.

5 Quid autem ſi habeo filium legitimum, & ex eo nepotem ſpurium,an poſſim nepotem ſpurium inſtituere,& Pau.de Caſt. tenet vbi ſupra, col.ſi.quod poſſum eum inſtituere, non extantibus legitimis, etiam ſi filius legitimus viuat per l.fin. in princi. C.de natura.libe.nec cadit hic conſideratio, cuius contemplatione videtur auus reliquiſſe, ſicut in caſu pręcedenti, quia etiam ſi contemplatione filii lęgitimi videretur relictum nepoti, rectè procederet inſtitutio, quia & ipſi filio immediate poſſet relinqui, & quid in nepote ex filia. vi. Pau. de Caſtro ibidem an d.l.fina.C.de natu.libe.habeat locum in nepote ex filia,& dicit quod non.

Et eo caſu,quo valet nepotis inſtitutio,ipſe nepos habebit.& proprietatem,& vſumfructum pleno iure inſolidum,vt per Bar. & alios vbi ſupra,& per tex.in aut.inceſtus,C.de inceſt.nup.& in corpore, vnde ſummitur,vbi vſufructus,qui non poteſt queri patri tam quàm indigno, remanet apud filium, quem tex.ibi ad hoc inducit Claudi. ſeiſcællus.

6 Et quid ſi presbiter habet ſpurium,& nepotem ex eo,an poſſit relinquere hæreditatem ſuam huic nepoti, & Angel. in l. & qui vxores.ff.de adoptio.dicit,quod ſi presbiter habet ſpurium & nepotem ex eo poterit,eum adoptando,vel arrogando, hęredem inſtituere,& refert illum Alex. in l.gallus. §. quid ſi is col. fi.in fi. de libe.& poſth.dicitque infidęliter. Angelum hoc te-nere ex doct. Guilel. de Cuni.& in hoc nihil concludit, ſed ſolum,quod nunquam vidit in facto prębiterum habere filium adoptiuum & eſſe no.verbum.

7 In donatione autem ſecus eſt,quia,non poteſt auus donare nepoti ex filio ſpurio,vt tradunt ſpecu.& Ioan.And.in tit.de ſucceſſ.ab inteſt.§.i.verſi.ſed nunquid donationem,quia facere pręſumitur propter affectionem,quam habet ad filium,l.ſi forte. ff. de Caſtren.peculi. Ideo præſumitur fraus.l.qui teſtamentum. ff. de probati.vi.Guid.Pap.quæſtione vltima.

8 Quando autem nepos ille deſcendit ex naturali tantum , diſtinguendum eſt,quod aut auus habet alios liberos legitimos,& naturales,& tunc non poteſt relinquere plus nepoti,quam poterat patri illius nepotis,ſi vero nullam ſobolem legitimam habeat,tunc poterit auus iſtum nepotem ex naturali tantum inſtituere in tota hæreditate,licet eius pater nō potuiſſet inſtitui in totum,vt in l.fi.verſi.nulla ſobole legitima ſubſiſtente,C. de natura libe.

SVMMARIVM.

1 *Spurius dicitur etiam non natus ex damnato coitu .*

2 *Naturalis filius tantum,qualiter ab inteſtato ſit ſucceſſibilis, & quando non,in bonis patris.*

3 *Natus ex coitu damnato,quando quis dicatur.*

4 *Naturalis qualiter ſuccedat in bonis maternis,*

5 *Spurius,vel naturalis non natus ex damnato coitu, qualiter ſuccedat coniunctis .*

Per lineam maternam extantibus filiis legitimis.

6 *Natus ex presbitero ſicut nō ſuccedit patri,aut matri, ita nec cogna-tis patris,vel matris.*

7 *Nati ex conſtituto in ſacris an poßint legitimari,*

8 *Donatio facta ſpurio quando valere poßit,vel non.*

9 *Dos data per patrem ſpuriæ an poßit ipſa de ea diſponere.*

10 *Filius per vim ſtupratæ,an ei ſuccedere poßit.*

11 *Adulterata per vim an dotem perdat.*

12 *Meretricia proles ignobilis & reproba.*

13 *Filij presbiterorum repelluntur a dignitatibus ſecularibus, & eccle-ſiaſticis,& officijs temporalibus.*

14 *Filius præsbiteri eſt ignominia patris,etiam poſt mortem, & ſibi ipſi.*

15 *Naturales virtute præditi commendabiles, & ſalui.*

16 *Delictum patris non nocere filijs, quo ad vitam æternam.*

17 *Brutis quoq; nota eſt caſta generatio.*

18 *Obedientiæ laus.*

CAPVT SEPTIMVM.

VIso de ſucceſsione naturalium, & ſpuriorum ex teſtamento,videamus modo de ſucceſsione eorũ ab inteſtato, in quo ſic concludendum putaui ex his,quæ in variis locis ponuntur per Doct.

1 Quod aut ſpurius non eſt natus ex damna-to coitu, dicitur enim ſpurius ēt nō natus ex da-mnato coitu ſecundum Alexand. in conſil. clxxiiij. volum. v. Et tunc ſuccedit ab inteſtato patri, non extantibus filiis legi-timis, nec coniuge in duabus vnciis hæreditatis. dict. auten. licet. C.de natur.liber. & in l.j.eod. titu. & dic vt ibi. & dicitur
2 natus ex coitu non damnato, quando inter eos poteſt eſſe matri monium,vt puta ſi naſcerentur ex ſoluto,& ſoluta. Nunquid au tem talis ſuccedat ab inteſtato agnatis, vel cognatis patris, & dic quod non, l. fin. C. eod. titu. & l. hac parte. & l. ſi ſpurius. ff. vnde cogna.

Aut filius eſt natus ex damnato coitu, & tunc non ſuccedit in hæreditate,nec etiam eſt alendus de iure ciuili.d.aut.licet. & in aut.quibus modis natura.effi.ſui.§.fi.

De iure aũt canonico nil immutatur quo ad ſucceſsionẽ,quia

ille,qui non eſt legitimus,non ſuccedit xxxij.q.vij.dicet aliquis c.tanta.qui fil.ſint legiti.ſed quo ad alimenta ſecus eſt,vt in d.c. cum haberet,nec obſtat c.per venerabilem eod. tit. quia loquitur ſecundum ius ciuile.

3 Qui autem dicantur nati ex damnato coitu, dic quod vbicunque partes poſſunt accuſari de adulterio,vel ſtupro,vel de inceſtu,talis dicitur natus ex damnato coitu,vt dicit glo. in l. ſi qua illuſtris.C.ad Orphic.& ibi Bal.& per glo.in §. nouiſsime. inſti. eo.ti.& hoc quo ad patrem.

4 Quo ad matrem autem dic, quod aut eſt illuſtris, & filius non ſuccedit, ſtantibus legitimis. dict. l. ſi qua illuſtris, aut non eſt illuſtris, & tunc aut filius non eſt natus ex damnato coitu, & ſuccedit matri ſimul cum filiis legitimis. dict. §.nouiſsime, & inſtitu. de ſucceſsio. cogna.§. vulgo, & dict.l. ſi qua illuſtris, etſi à matre eſſet præteritus,vel exhæredatus poſset agere querela inofficioſi teſtamenti.l.ſi ſuſpecta,§.fi. ff. de inoff. teſtamen. & ſicut ſuccedit matri, ſuccedit etiam in bonis cognatorum per lineam maternam.l.hac parte,l.modeſtinus.d. l. ſi ſpurius.ff. vnde cogna.

5 Sed dubium eſt, an ſpurius non natus ex damnato coitu ſuccedat coniunctis poſt lineam maternam, extantibus filis legitimis, quando mater eſt illuſtris, & de hoc vi.Cyn. in dict. l. ſi qua illuſtris, Aut filius eſt natus ex damnato coitu, id eſt tali, qui de iure poſsit accuſari, & tunc non ſuccedit matri, nec coniunctis per lineam maternam. dict. §. nouiſsime, & ibi gloſſ. & not. in dict. l. hac parte, & l. ſi ſpurius, vbi ſicut ſpurius ſuccedit matri, ſuccedit etiam coniunctis ex latere materno,ergo vbi excluditur à ſucceſsione matris, excluditur etiã à ſucceſsione coniunctorum,per lineam maternam, & facit l. fi. C.de natura.libe.vbi quando filius repellitur à ſucceſsione patris, repellitur etiam à ſucceſsione coniunctorum per patrem.

6 Et ex hoc infertur, quòd natus ex presbitero non ſuccedit patri, nec matri, nec cognatis patris, vel matris, cum talis coitus ſit damnatus, vt dictum eſt, & per gloſſ. in dict. §. fina. & in dict. §. nouiſsime, & dicit Cardina. in dict. cap. cum haberet, ſe conſuluiſſe, quod filia ſacerdotis non ſuccedit etiam matri, cum talis coitus ſit damnatus, an autem nati ex conſtituto in ſacris poſsint legitimari, dic quod ſic authoritate Papæ, vt per Hoſtien. in ſumm. qui fili. ſint legiti. §. fina.

Alex.

Alex.conſi.ii.col.iiii.vol. i.

7 Et ſicut non ſuccedit ſpurius, ita & non valet donatio inter
8 viuos facta ſpurio per patrem, vel matrem, Valeret tamen, ſi fieret ab alio, vt per gloſſ. in dict. §. fin. in aut. quibus modis natu. efficiun. ſui, quæ eſt ſingularis, & per Calca. conſil. lx. Deci. conſil. cxi. colum. ii. niſi fieret per patrem, aut matrem donatio ex cauſa alimentorum, vel dotis, vt per Barto. in dict. leg. fina. de his qui. vt indi. & in aut. ex complexu. C. de inceſt. nupt. & nota. in dicto capitu. cum haberet, & ſupra dixi de hoc.

9 An autem ſpuria, cui pater dedit dotem, poſsit de ea diſponere, & dic quod non, nec ipſam tranſmittit ad hæredes, cum ſolum dos ſuccedat loco alimentorum, & reuertitur filia mortua. l. i. C. de natura. libe. per Bald. in l. eam quam colum. x. verſi. pone, dicit. C. de fideicommiſſ. & conſil. xci. videtur quod electio ad fin. vol. i. Calcane. conſil. lix. requiſitus iſtis diebus, & conſil. lx. indubitata, & conſil. lxii. Deci. conſi. c c c x i. colū. fina. Crauet. conſil. c l x x x v i. preſens conſultatio colum. fin. vol. ii. quod intelligitur, quando eſt dotata de bonis patris, vt per Barto. conſil. c x i. Dominus Dominicus, & Nicol. de Vbal. in tracta. ſucceſsio. ab inteſta. Car. mihi. 9. nu. 33.

Quid autem ſi mulier per vim fuit ſtuprata, an filius ei ſuc-
10 cedat, & Bald. in dicta l. ſi qua illuſtris dicit, quod cum mater non poſsit accuſari de ſtupro, talis filius ei ſuccedet. inſtitu. de ſucceſsio. cogna. §. vulgo, nam quæ vim paſſa eſt non notatur infamia l. prima. §. remouet. ff. de poſtulan. ſicut dicitur de ea, quæ fuit adulterata per violentiam, & opreſsio-
11 nem quia tunc non debet perdere dotem, cum eidem oppreſſæ nihil poſsit imputari, nec adultera apellari, nec a marito dimitti poteſt. capitu. puto x x x i j. quæſtio. v. l. ſi vxor. §. ſi quid planè. ff. de adulte. l. fœdiſsimam. C. eodem titulo, & per Bald. in l. eam quam colum. iij. C. de fideicom. & facit. l. vim paſſam. eod. titu. de adulte. & in c. propoſito. §. Lucretiam. xxxij. quæſt. v.

Et ex premiſsis animaduertendum eſt quo ad prolem habendam conſiderandum eſſe, quod ſola legitimetas prolis eſt titulus Decorus, quem debent parentes procurare per legitimum matrimonium, nam ex comixtione meretricum eſtimandum eſt
12 degeneres populos, ignobiles, & furentes libidine, fore procreandos,

creandos, vt ſcripſit Bonifacius Martyr Regi Anglorum, ſi gens Anglorum. lvj. diſtinctio. & Sap. iij. filij adulterorum in conſummatione erunt, & ab iniquo Thoro ſemem extermina-bitur, & ſi quidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabun-tur, & ſine honore erit nouiſsima ſenectus illorum, & ſi celerius defuncti fuerint, non habebunt ſpem, nec in die agnitionis al-locutionem, Nationes enim iniquæ, diræ ſunt conſummatio-nis, & capitu. iiij. Quam pulchra eſt, caſta generatio cum cla-ritate, immortalis eſt enim memoria illius, quoniam apud Deum nota eſt, & apud homines, & infra ſic ſpuria Vitulami-na non dabunt radices altas, nec ſtabile firmamentum colloca-bunt, alias excruciantur, & affliguntur patres habentes filios illegitimos, in quos non poſſunt fructus laborum ſuorum trans-ferre, cum liberos, naturæ, & parentum votum ſit, vt ad bo-
13 na patrum admittantur .l. ſcripto in fin. ff. vnde libe. & hoc in ipſis Eccleſiaſticis locum habet, quorum filij ne dum repellun-tur a dignitatibus, & officijs temporalibus. l. honor. §. de hono-ribus in verbo conditio natalium. ff. de munerib. & honorib. & notat. in d. aut. licet, & dicto. §. final. in aut. quibus modis na-tura. effi. & in clementina ſecunda de magiſt. cum concord. ſed etiam repelluntur a dignitatibus Eccleſiaſticis, vnde non poſ-ſunt ad ſacros ordines promoueri. capitu. accedens de purgati. canonic. nec dignitatem, aut officium eccleſiaſticum conſequi, abſque diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ, & not. per gloſſ. & doct. in. c. j. & . ii. de fili. presbite. & per to. tit. & no. in. c. j. eo. tit. in. vj. ſed & virtute diſpenſationis non poterunt obtinere beneficia in Eccleſijs, in quibus eorum patres fuerunt beneficiati capitu. decorem eodem titulo.

Et ſubinde poſſunt eccleſiaſtici hoc ſpeculo conſcientias eo-rum ornare, nam & quod ſeminant, eis metere non licet, etſi
14 meſſuerint, multum ſibi dedecoris iſte fructus affert, nam ſi ſcor tum puerum peperit, & ſibi decus afferret, & puero magnam in-iuriam, qui propter patrem nothus, & ignobilis natus erit, cui etiam ſi innumeras pecunias relinquent, hoc tamen adhæ-rebit, vt ignominioſus ſit in Domo, in Vrbe, & quocunque ie-rit notam ſecum affert, quin & ex eius ignominia, patres quo-que ignominioſi erunt propter ſobolem reprobam, & damna-tam, & non ſolum in vita, ſed & poſt mortem, & manebunt poſt ipſum turpitudinis ſuæ monumenta, & ſe ipſum, & quæ

inde

inde oriuntur, omnia dedecore ſunt affecta, quia ſola legitimitas dicitur titulus decorus, & qui ſpretis legalibus connubiis, luxuriando inſtar Sodomiticæ gentis, fœdam vitam duxerit, de tali commixtione meretricum, extimandum eſt degeneres fore procreandos. dict. cap. ſi gens Anglorum. l vj. diſtinct. & dicitur in auten. de nupt. in princip. per ſolos legitimos filios perpetuari genus humanum, Hæc quæ proximè dixi, intelligenda ſunt de illis filiis illegitimis, qui paternæ in-
15 continentiæ imitatores fuerint, ſecus ſi morum honeſtas eos commendabiles fecerit exemplis, & authoritatibus hinc Auguſtinus ait. Vndecunque homines naſcantur, ſi parentum vitia non ſectantur, honeſti, & ſalui erunt, ſemen enim hominis ex qualicunque homine DEI creatura eſt, & eo male vtentibus male erit, non ipſum aliquando malum erit, ſic & de-
16 lictum patris non nocet filio quo ad vitam æternam, capitu. vndecunque. l vj. diſtinctio. cum gloſſ. in verbo ſic mali, & cap. nunquàm. cap. naſci. & ſequen. ea. diſtinctio. & pulcher text. ibidem in cap. Dominus, vbi dicit Hieronymus, quod Dominus noſter IESVS CHRISTVS voluit non ſolum de alienigenis commixtionibus, ſed etiam de adulterinis naſci, nobis magnam fiduciam præſtans, vt qualicunque modo naſcamur, dum tamen veſtigia eius imitemur, ab ipſius corpore non ſeparemur, cuius per fidem membra effecti ſumus, voluit enim deſcendere ex Dauide, qui fuit adulter, & homicida, & ſic dignatus eſt naſci non ſolum de bonis, ſed etiam de malis, vt oſtenderet propter bonos, & malos conuertendos ſe in hunc mundum veniſſe, teſte Ambroſio & ex ſpuriis, & nothis, qui fuerint laudatiſsimi, & ſapientiſsimi. vide. Tiraquell. in tracta. de nobilitate cap. xv. numero xxx. cum ſequen. vſque in fin. & per Paleottum Bononienſem, in tract. de nothis & ſpuriis in fi.

Et apud ipſa quoque animalia bruta nota eſt caſta generatio, refert nanque Plinius lib. v. natura. Hiſto. quòd Pſilli ſunt populi in Aphrica, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale ſerpentibus, & vt Solinus ait, ſoli morſibus anguium non interribant, hi liberos protinus genitos ſerpentibus offerebant.

17 SI partus adulter eſſet, mox interibant paruuli, ſi pudici, à morte paterni ſanguinis priuilegium tuebatur; Obediant igitur

in.

in ſacris conſtituti ſanctionibus Canonicis, & Eccleſiæ ſtatutis, nam ſola eſt obedientia, quæ fidei meritum preſtat, ſine qua 18 quiſque infidelis conuincitur etiam ſi fidelis eſſe dicatur. capit. ſciendum, viij.q.j. & victimis præponitur obedientia, quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero propria voluntas mactatur.j.Reg.xv. &.j.q.iiij.Eccleſia.§. item peccato Amachelitarum. & eccleſiaſti.iiij. in fin. immo per obedientiam quandoque bonum intermittitur.xxj. diſt. denique. xvj. q. j. Monachi.x.q.iij. abſit de maiori.& obe. cap. illud,& in.l. iij. §. in bello.ff.de re milit. abſintque ab eis nedum nuptiæ, & concubinatus, ſed voluntas nubendi, eſt enim pudicitia, ornamentum nobilium, & exaltatio ignobilium, & decus religionis maximum.

SVMMARIVM.

1 *Fornicatio etiam laicis prohibita ſub pœna peccati mortalis, quod multipliciter probatur.*
2 *Concubinatus à iure canonico reprobatus, etiam non habenti vxorem, & quid de iure ciuili.*
3 *Concubinæ reprobatio etiam habenti vxorem leproſam.*
4 *Fornicationem ſimplicem tenens non eſſe peccatum mortale, eſt Hæreticus.*
5 *Concubinatus hodie etiam occultus probibitus ipſo iure ciuili, & damnatus pro mortali crimine.*
6 *Poteſtas ſecularis eſt à Deo.*
7 *Dominia permittuntur à Deo, etiam peßimis hominibus, & de cauſa.*
8 *Poteſtas ſingularis an obligat, ſicut ſpiritualis in foro poli, quod latè pertractatur.*
9 *Deus propter malos flagellat bonos quaſi per malleos.*
10 *Romani, quare olim permißi ſunt dominari.*
11 *Caſtitatem ſeruare perdifficile, poteſt tamen cum Dei adiutorio.*
12 *Caſtitatis ſeruandæ remedia quædam.*
13 *Ieiunium qualiter debeat fieri.*
14 *Cogendi aliquando ſunt ad bene operandum, qui pia verborum Doctrina id peragere nolunt.*

CAPVT OCTAVVM.

1 POSTQVAM oſtendimus crimen fornicationis, & concubinatus in eccleſiaſticis graue eſſe, & ideo euitandum ab eis, Idem dicendum eſt in laicis, nam & ipſi per ſimplicem fornicationem incidunt in peccatum mortale, ducens ad mortem æternam cle. ad noſtram de hæreti. nec in foro conſcientiæ conſuetudo aliqua excuſat capitu. denique. iiij. diſtinctio, quia eſt contra præceptum Decalogi, non mechaberis exod. x x.& capitu. non mecaberis xxxij. quæſtio. vj. & Tobie. iiij. attende tibi ab omni fornicatione preter vxorem tuam nunquam patiaris crimen, hæc enim dictio crimen de ſui natura importat peccatum mortale. text. in capitu. prædicandum. x x i j. quæſtio. j. verſicu. de adulterio, & fornicatione, & homicidio, & de cęteris criminalibus vitiis, ergo concubitus preter vxorem eſt peccatum mortale, nam & fornicationes morte plectabantur, Leuiti. x v i i j. & x x. & Tamar combuſta fuit, quia fornicatrix, Geneſ. x x x v i i j. & Apoſto. ad Galat. v. dicit, quod qui talia agunt, Regnum Dei non poſsidebunt, & nemo excluditur à Regno Dei, niſi propter peccatum mortale, & Corinth. j. capitu. vj. fugite fornicationem, & capitu. vij. & x. Ad fornicationem vitandum habeat vnuſquiſque vxorem ſuam, & Epheſi. v. fornicatio non nominetur in vobis, ſicut decet viros ſanctos, & Theſſalonic. iiij. Hebre. viij. & fornicarij inter fideles vitandi à fidelibus. primo Corinth. v. & nè nominanda quidem fornicatio inter Chriſtianos, & Apocalip. x x i. Ioannes fornicatorum partem cum ueneficis Idolatriſque futuram eſſe in ſtagno ignis, & ſulphure ardenti.

Et quod ſimplex fornicatio ſit peccatum mortale tenet Aſtē. in ſum. lib. ij. tit. xlvi. articu. ij. vbi dicit hoc firmiter eſſe tenendum, quod fornicatio ſit peccatum mortale, hinc eſt quod fornicari nulli impunè conceditur. capitu. fornicari. l x x x v i i j. diſtinctio. cap. nubendi in fi. xxvij. quæſt. j. & ipſo quoque iure canonico concubinatus eſt improbatus etiam non habenti vxorem. capit. nemo ſibi blandiatur. cap. dicat aliquis xxxij. q. iiij.
2 & capitu. concubinæ, ea. quæſt. & c. ſi non concubinæ, de ſenten.

excommu. nam inuentum eſt matrimonium, ut euitetur hęc ſimplex fornicatio inter ſolutum, & ſolutam. capitu. nerui. xiij. diſtinctio. tradit Anani. in rub. de adulte. vbi examinat, quid de iure ciuili codicis, & no. in capitu. inter opera, de ſponſali vbi. d. Abb. in gloſ. j. in fin. dicit, quod fornicatio cum meretrice, vel concubina eſt peccatum mortale, & iure diuino prohibita, licet, (vt ipſe dicit) quidam vulgares, & ignorantes credunt oppoſitum, quod dicit eſſe falſum, & authenti. & no. gloſſ. in l. libere, in verbo intelligendę in fi. ff. de ritu nupt. & per docto. in auct. licet. C. de natur. liber. & per Augusti. ad Claudium contra Iulianum, lib. v. tranſumptiuè in capitu. ſic non xxxij. quæſtio. iiij. vbi expreſſe dicitur, quod fornicatio ſimplex in ſcriptura ſacra prohibetur, & ibi Archidia. declarat, quid ſit fornicatio ſimplex, & quid duplex, & idem Auguſti. in capitu. audite cariſsimi. xxxiiij. diſtinctio. dicit, concubinas vobis habere non licet, etiam ſi non habetis vxores, & ſacerdos dando pœnitentiam in confeſsione, non poteſt permittere, retinere concubinam, quod dictum extollit Iaſ. in l. ex ea parte. §. mulier, vbi etiam Aretin. ff. de verbo. obligation. in ij. no. in fin. per glo. in §. ſi uero, futurus Diabolus in auct. de ſanctis. Epiſc. immo ſacerdos non poteſt abſoluere Concubinarium, ſi non abiiciat concubinam. c. legatur. xxiiii. q. ii. & vide Bar. in l. in concubinatu. ff. de concu. reſpectu penæ ſpiritualis.

3 Et quò ad ius canonicum in tantum reprobatur concubinatus, quod non licet eam tenere, quamuis vxor eſſet leproſa. c. i. de coniugio leproſo, & qui contrarium pertinaciter teneret, quod ſcilicet fornicatio ſimplex non ſit peccatum mortale, eſſet hæ-

4 reticus, cacialup. in repe. l. ſi qua illuſtris colum. xi. C. ad orphicia. & vi. Ioan. de anani. in c. qualiter, & quando. §. ad corrigendos col. vii. de accuſati. Ioan. Fabri. & Ang. inſti. de Patr. Poteſt. in fin. Principii.

Et de hoc vi. per Hoſti. in capitu. lator, qui fili. ſint legiti. Ioã. And. in regula ſine culpa, de reg. iur. in vi. in mercurialibus, d. ant. in cap. cum ſit generale, colum. pen. de foro compe. Archi. in cap. fertur. i. q. i. exo. xx. & xxxii. q. vi. non mœchaberis, & quęſt. vii. ſunt in fornicatione, & capi. adulterii. Deutero. xxii. & i. Corinth. vi. Hebre. xiii. Ephe. v. & 1. Petr. Apocalip. xxi. San. Tho. ſecunda ſecundæ. q. cliii. arti. iiii. per gloſſ. in clemen.

ad

ad noſtram de hæreti.& l.diſt.ſanctitas tua.

5 Et videtur,quod etiam hodie de iure ciuili,quicunq; concubinatus,quam vis ſimplex,& occultus ſit prohibitus, & damnatus pro peccato mortali,vt tenet Guilel.in c.Rainutius in ver. & vxorē nomine Adelaſiam nu.113.qui allegat ad hoc tex.in c. i.in prin.de filiis natis ex matri.ad morgani.contracto,quem dicit ſingularem,vbi quidam poſt mortem coniugis continere nō valens,aliam duxit,qui nolens exiſtere in pecato mortali,eā deſponſauit,ergo peccatum erat ante diſpenſationem carnaliter cognoſcere mulierem,& allegat Ioan. Fab.inſti. ſi quadru. pauper.fe.dica.ubi videndum.

Ex quo infertur,quod huius criminis tranſgreſſores in foro conſcientię ſint rei culpæ,vltra præmiſſa,ſi hodie de iure ciuili quoq; ſit tale crimen prohibitum,quod videtur difficile.

6 Vt ſæcularis poteſtas obliget,ſicut ſpiritualis in foro poli, & quod bis puniatur quis pro eodem delicto,ſ.in hoc mundo, per principes modis quibus ſupra,& in alio ſæculo per ipſum ſummum Deum,quod videtur contra no.in l.ſenatus & in l. in eū in fi.ff.de accuſati.& in l.j.§.qui aduerſo.ff.de poſtulā.& no.in c.de his de accuſati.& xxvij.q.j.virginibus.Nihilominus prædicta cōcluſio eſt vera, quod leges ciuiles ligant etiam in foro animæ, vt per And. de Iſer. in cap. j. §. j. de pace iur.fir.& leges ciuiles, quæ non continent in ſe peccatum, ſunt obſeruandæ in foro pœnitentiali & animæ, & iſta eſt communis concluſio, teſtatur.d. Abb. in prohemi. decretal. col. ij. quæſtio. ij. & in cap. j. col. ij. de conſtitu. vbi per omnes, & in cap. ij. de teſtamen. & in cap. plerique in iij. col. de immunita. eccle. ſimiliter ſtatuta laicorum ſunt ſeruanda in foro conſcientiæ, gl. ordina.in c.quæ in eccleſiarum in glo.j.eod. tit. vbi Bald.col.j.& dicit non reperiri alibi,ſed eſt ſimilis glo.in c.ij.in verbo ſententiis.eo.tit.lib. vj.vbi etiam bo.tex.ibi,vt animarum periculis,Inno.Ant. Abb. & alij in dict.cap. plerique, & Inno. in rubri. de conſuetu. ad fin. vbi etiam de conſuetudine, & in cap. dignum de homicid. Ioan. And. & Calderi. in cap.quamquam de vſur. in vj. Federi.de Senis in conſil. xxj. nunquid hæres extraneus. Petr. de Anchara.conſil.xiiii.& in d.cap.i.de conſtitu. vbi Abb. col. iii. & Feli.col.xiiii.& Dec.col.vii. in i.lectu.San.Tho.in ii.par.ſum. q.xcvi.art.vi.

Nam fulcitur hæc concluſio auctoritate Apoſtoli.Rom.xiiii.

omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, non enim eſt poteſtas niſi à Deo, quæ autem ſunt à Deo ordinata ſunt, Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit, ipſi ſibi damnationem acquirunt, & infra, ideo neceſsitate ſubditi eſtote, non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam ſic oſtendit, quod leges principum ſæcularium obligant ſub pœna peccati, & culpæ, ſicut leges Eccleſiaſticæ, vt in illis verbis, ipſi ſibi damnationem acquirunt, cum nemo incurrat in damnationem, niſi propter culpam, & ex eo, quod dicit poteſtatem eſſe à Deo, & habetur xiij.q. iij. qui reſiſtit. per Hoſtien. in cap. quod ſuper de voto, Abb. in cap. nouit col.v. & ſequen. vbi & Felin. & alij de iudi. Oldra. conſil. clxxx. col. pen.
7 ſed ſi poteſtas ſæcularis eſt à Deo, eodem modo obligat ſicut diuina, etenim lex humana licet per principem ſæcularem lata, eſt tamen ex poteſtate, & authoritate Dei hominibus conceſſa, viij. diſtinct. cap. quo iure, & Dei opus dicitur, quod mediantibus quoque ſecundis cauſis efficitur, Dixit enim Prouer. viij. Per me Reges regnant, & legum conditores iura decernunt per me principes imperant, & potentes decernunt iuſtitiam, & Sapien. vj. Audite ergo Reges, & intelligite, & infra, quoniam data eſt à Domino poteſtas vobis, & Apoſto. loco citato oſtendit quod obediens principibus non eis, ſed Deo, illos ſubiicit, quia non dixit, non enim princeps eſt niſi à Deo, ſed, non enim poteſtas eſt, niſi à Deo, quia non omnis princeps ab ipſo Deo conſtitutus eſt, nam videmus plures Reges malos fuiſſe, & permiſſos dominari, vt legitur de Saule primo Rege Iſrael. j. Reg. vltimo, De Abſalone filio Dauid, qui contra patrem inſurrexit, & ſe Regem fraudulenter conſtituens, per Ioab occiſus eſt. ij. Reg. xiiij. cum ſequentibus, De Acab Rege impiiſsimo. iij. Reg. xxj. Zachariæ. iiij. Reg. xv. Sennacherib Rege Aſsiriorum, qui Dominum Iſrael blaſphemauit, & alia habentur de eo nephanda. iiij. Reg. xix. & de pluribus aliis, qui fuerunt peſsimi Reges, & Imperatores, quibus permiſſa fuerunt dominia ad refrenādam hominum malitiam, vt Eſaiæ x. Virga furoris mei aſſur, & de his habes in capitu. remittuntur.
8 xxiij. quæſtio. v. & cap. non fruſtra, & diſtinct. iiij. cap. factæ ſunt leges, & patet ex eo, quod dixit Dominus noſter Pilato, non haberes poteſtatem aduerſus me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper.

Et

Et Reges quandoque dantur à Deo, vt magis ſint deſtructo-
res populi, quàm Rectores, iuxta illud Oſeæ vj. dabo vobis Re-
gẽ in furore meo, & hoc propter peccata populi, & Iob.xxxviij.
Regnare fecit hypocritam proprer peccata populi, & vj. q. j.
cap. ex merito, permittitque DEVS Diabolum tentare bonos
per malos, & per ipſos quaſi malleos flagellat bonos, nam &
contra Prophetas, excitauit pſeudo prophetas, contra Apoſto-
9 los pſeudo Apoſtolos, contra ſanctos, Tyrannos, contra eccle-
ſiam hæreticos, vt agnita veritate conuertantur, & faciat Do-
minus cum tentatione prouentum, de quibus Auguſti. de Ciui.
DEI lib. xviij. cap. lj. & not. in cap. magnum. xj. quæſt. j.
& de Cyro, qui ordinatione DEI eleuatus fuit in Regnum, ad
deſtructiouem Caldeorum, & liberationem Iudæorum. Eſaiæ
xlv. hæc dicit Dominus, CHRISTO meo Cyro cuius appre-
hendi dexteram, vt ſubiiciam ante faciem eius gentes, & dor-
ſa Regum verram.

Sicut quandoque propter iuſtitiam principum, & eius opti-
10 mas leges id permiſſum eſt, & propter amorem patriæ, vt de Ro
manis tradit San.Tho.lib.iij.de Regimi.prin.quod imperiũ fuit
à DEO traditum, quod tamen non eſt intelligendum, vt ex
traditione.aut inſtitutione diuina haberent Imperium, prout
tradit Auguſti. de ciuitate Dei. lib.xviij. ſed quod prouidentia
diuina, vt conſequerẽtur orbis Imperium. ſcilicet alio iure, vel
iuſti belli, aut alia ratione, & non ſicut Saul, & Dauid, qui habue-
runt à Deo.

Ex quibus ſatis poteſt inferri, quod leges quoq; Principum ſe-
cularium obligant ſub pœna peccati, & culpæ, ſed ad quam cul-
pam obligent leges humanæ, Hoc puc arbitrandum ſecundum
grauitatem, & leuitatem delicti, & ſecundũ id obligent ad mor-
talem, vel venialem.

Sed tunc lex ciuilis, & cannonica ſeruanda eſt in foro con-
ſcientiæ, quando eſt iuxta, & facta ab habente poteſtatem & fun
dat ſe ſuper certo, vt per docto. in d. capit. quæ in eccleſiarum,
de conſtitu. ſuper glo. in verbo iure poli, & Piſanela in verbo
lex. §. vtrum leges humanæ, & per alios ſummiſtas, & ibi quan-
do dicatur iuſta, uel iniuſta, & no. in d.cap.i.de conſtitu. vbi eſt
locus ſuus.

Quod an procedat in legibus Principum infidelium in eo-
rum terris, quæ non ſunt approbatæ per eccleſiam, puto hoc pen

dere

dere ab illa quæſtione, de qua per Doct. in c. quod ſuper de voto, an ſcilicet apud infideles ſit vera iuriſdictio, & dominium, & quæ ſit potior opinio, an Innocentii, an vero Hoſtienſis ibi, de quo dixi in tracta. meo, de iudæis & aliis infidelibus par. ii. cap. vi. nume. xxvi. circa quæ me ſemper ſubiicio decretis ſanctæ matris Eccleſiæ.

Vitanda igitur eſt fœda hæc commixtio coitus reprobi, nec immeritò quidem, cum & nullum flagitium ſit magis coinquinans hominis exiſtimationem, nam & qui fornicatur, in corpus ſuum peccat, cum tamen omne peccatum, quodcunque fecerit homo, ſit extra corpus, vt per Apoſto. i. Corinth. vi. & licet
11 ſit difficile, caſtitatem enim ſeruare eſt per viam arctiſsimam, & difficilem incedere. xxxiii. q. v. tunc ſaluabitur, & pauci inueniantur ſine carnali vitio .l. diſtinctio. quia tua in fin. pro ea tamen ſeruanda orandum eſt, cum aliter haberi non poſſit xxviii. diſt. c. de his, cum & nemo gloriari ſe poſſit caſtum ſine diuino auxilio, de pœn. diſt. ii. ſi enim.

12 Dantur nihilominus quædam cautiones ad coercendam libidinis petulantiam, vt ſi muliebres aſpectus, fœminarum conſortia, crapulam, ſomnum profuſum, ocia, cogitationes prauas, turpia colloquia, ſpectacula laſciuia, & occaſiones mali, nimiũ vini potum, vitauerimus, proderunt & labores, & corporis fatigationes, ieiunia, confeſsiones crebræ, vigiliæ, & meditationes, contemplationes mortis cogitationes paſsionis Chriſti frequens memoria, animi ſollicitudines, orationes, legis Euangelicæ, & aliarum ſcripturarum diuinarum lectiones, ommiſſis Poetarum fabulis, colloquiis impudicis, & laſciuis concentibus, choreis, petulantibus ſaltationibus, hæc poterunt aliquãtum furores libidinis frenare, ſed adhuc ope diuina egemus, & multum proderit, ſi perpenſa in nos Chriſti dilectione, ipſius intuitu, & amore reſiſtamus tentationi, animo intenſo rependendi dilectionem cum dilectore, & ipſe Pius non ſinet nos vltra vires tentari, i. Corinth. ii. Pſal. xxvi. & cxxxiii. Math. xxvi. ii. Pet. ii. b

Et quod dixi de ieiunio, & cibi abſtinentia. id velim ſanè intelligi, non declinando ad dextram, ſiue ad ſiniſtram, prout vidi quoſdam prenimia abſtinentia in morbos incidiſſe, ſicut
13 enim in gulæ intemperãtiã declinare graue eſt, & periculoſum,

ita

ita per nimiam abſtinentiam corpus atterere omni profectò ratione caret, ſecundum Baſilium, neque enim abſtinere a voluptatibus gulæ per ſe expetendum eſt, ſed quia ad virtutis acquiſitionem confert, quod ſi illud cuius gratia, ciborum abſtinentiam elegimus, per immoderatam negligamus inediam, contra atque inſtituimus, agimus, nam fracto, contritoque inſtrumento, neque Deo inhærere per lectionis, & orationis ſtudium poſſumus, neque ad fratrum beneficentiam; humanitatis officium exequi, impoſsibile eſt enim, niſi famulatum corporis ad Philoſophiam obtemperantem habeamus, vel diuinis lectionibus operam dare, vel mente, in corpore ægro, languente, orationi conuenienti inſiſtere.

Et profectò qui ingenuos habent animos ad ſeruandam continentiam præmiſsis medijs, & Deo Duce, abſtinebunt ſe de facili à dicto concubinatus crimine, & vitio fornicationis ſi noluerint corda eorum obdurare. Nam illi ſolum, qui à natura iuſtis perſuaſionibus, & verborum pia doctrina duci ne-
14 queunt, neceſſe eſt ſub iugo ponere, & legum auſteritate coercere, vt docet Philoſophus x. Ethicor. nam per hunc modum coacti, recta operantes, virtutum actibus aſſuefaciendo, tandem in bonos Viros euadunt, vt idem Philoſo. tradit. ij. Ethic. ex eo enim, quòd multotiens agitur ſecundum rationem, imprimitur forma rationis in vi appetitiua, quæ impreſsio nihil aliud eſt, quàm virtus moralis, ad quæ vi. xxxiij. q. vj. ca. ſciſmatici, & .c. fi. & ea. ca. q. iiij. c. quis nos, & ibi Archid. & .c. ipſa pietas, & .c. in vnum in prin. vbi de frenetico, quem medici ligant, & filio indiſciplinato coercendo, & diſcipulo corrigendo, & in .c. diſplicet ead. q. verſic. ſi voluntas, Item qui in vijs, & ſepibus inueniuntur, coguntur intrare, & lxxvj. diſtinct. cap. j. in fin. & Paulus ad veritatem fuit coactus, ead. queſt. cap. nimium, & medicus vulnera ſeccat. lxxxvij. diſtin. plurimos in fin. & j. queſt. j. reperiuntur. xvj. q. j. in Canonibus.

❧

SVMMARIVM.

1 *Concubinam an licitum ſit habere eam, quam coniugali affectu detinet, & datur intellectus ad c. is qui non habet. diſt. xxxiiij.*
2 *Concubinæ qualiter habebantur, de quibus legitur in veteri teſtamento, etſi erant vxores.*
3 *Vxores in ſcripturis ſacris, quandoq́ue appellabantur concubinæ.*
4 *Platonis opinio circa fornicationem.*
5 *Meretricum artes, & Ludibria.*
6 *Mulieri nequaquam fidendum.*
7 *Plauti documenta contra meretrices.*
8 *Philonis contra eaſdem.*
9 *Homo brutis diuerſimodè comparatur ſecundum vitia, quibus delectatur. ex Chriſoſtomo, & Baſilio magno.*
10 *Arcam fœderis Domini olim portantes omni immunditia carebant.*

CAPVT NONVM.

VERVM quia non deſunt qui ea quæ de concubi-
nis dicta ſunt, impugnare conantur, ex eo quod
legitur in.c.is qui non habet diſtin.xxxiiij. Dum
1 ibi dicitur, is qui non habet vxorem, & pro vxo-
re concubinam habet, à communione non repel
latur, dummodo vnius mulieris, aut vxoris, aut
concubinæ ſit coniunctione contentus, ideo ad illum textũ re-
ſpondetur, quod non obſtat præmiſsis concluſionibus veris, &
approbatis, vt ſupra latè concluſum eſt, nam in eo text. non ac-
cipitur concubina pro ſcorto, ſed pro ea, quam habet quis pro
vxore, & coniugali affectu, & incontinentiæ ſolius concubi-
tus cauſa copulantur, ea fide media, vt nec ille cum altera id
faciat, nec illa cum altero, ſed quia volunt ita permanere vsq́ue
ad mortem, non euitando prolem, nam tales non fornicarij, ſed
coniuges appellantur. cap. concubinæ, cap. ſolet quæri. xxxij.
q. ij. & hanc coniunctionem Auguſtinus appellat coniugium, in
libro de bono coniugali, non autem fornicationem, qui quidem
concubitus, etſi carere culpa non videatur, venia tamen dignus
iudicatur, nam per conſenſum talem vxor eſt, quamuis defi-

ciant ſolemnitates nuptiales, & concubinam lex nominet, proût legitur in veteri teſtamento, aliquos habuiſſe concubinas,
2 quos neceſſe ſit á peccato mortali exſcuſare, oportet eas eſſe matrimonio coniunctas, & tamen concubinas vocari, quia aliquid habebant de ratione vxoris, & aliquid de ratione concubinæ, ſecundum enim quód matrimonium ordinatur ad ſuum principalem finem, qui eſt bonum prolis vxor viro coniungitur, inſolubili coniunctione, vel ſaltem diuturna, & contra hoc nunquam fuit diſpenſatum, ſed quantum ad ſecundum finem, qui eſt diſpenſatio familiæ vel gubernatio, vel communicatio operum. coniungitur vt ſocia, & in hoc fuit diſpenſatum, vt non eſſent principales in gubernatione, & quantum ad hoc dicebantur concubinæ, ſic & vxores Abraam, pre-
3 ter Sarram, (quæ pręcipua fuerat) dictæ ſunt concubinæ, & Iudi. x i x. vxor appellatur concubina, ibi, habeo filiam virginem, & ſic homo habet concubinam, quę tamen erat vxor illius, & inferius, quod cernens homo, eduxit ad eos concubinam ſuam, & eis tradidit illudendam, intelligendo de vxore, adeo quod remanet uerum, quod ſupra concluſum eſt de fornicatione, & concubinatu.

Et Plato, licet gentilis, ſimplicem fornicationem acriter damnauit, dum dicit, qui bené, beateque uiuere uult, non
4 modo á maribus, ſed etiam á mulieris innuptæ nepharia libidine abſtinere debet, nec aliam quam ſuam quemquam uxorem contingere nephandum eſſe affirmans, ſpurios procreare, et genitale ſemen mandare meretricibus, quæ tantiſper ea rum blanditijs fouētes, amātes homines, quám diu quod rapiāt, vident, & vbi defuerint munera, deficit & meretricius amor, iuxta illud.

Thaida ſi quis amat, ſua non ſe, credat amari.
Thais amore carens, munus amantis amat.

5 Et nil aliud agunt, aut curant, quám qnomodo ab amatoribus vltra quam fas eſt, accipiatur & eos deglubant, de quibus prouerbio. v. ſic ait, ne intenderis fallaciæ mulieris, fauus diſtillans labia eius, & nitidius oleo guttur eius, nouiſsima autem eius amara, ſicut abſintium., lingua eius quaſi gladius biceps, pedes eius deſcendunt in mortem, & ad inferos penetrant, & per ſemitam vitæ non ambulant, uagi ſunt greſſus eius, & inueſtigabiles, & omnes qui ingrediuntur,

Nam amorem hæc cuncta uitia ſectari ſolent,
Cura,ęgritudo,dolor:nimiaq; elegantia.
Hæc non illum modo qui amat, ſed quemq; attigit.
Magno atque ſolido mulctat infortunio.
Nec pol profectò quiſquam ſine grandi malo.
Preterquam res patitur,ſtudet elegantiæ.
Sed amori accedunt etiam vltra hæc quæ diximus.
Inſomnia,erumna,error,& terror:& fuga.
Ineptia,ſtultitiaq;,adeo & temeritas.
Incogitantia,excors immodeſtia.
Petulantia,cupiditas,& maleuolentia.
Inheret etiam auiditas, Deſidia,iniuria.
Inopia,contumelia,& diſpendium.
Multiloquium,pauciloquium,hoc ideo fit,quia.
Quæ nihil attingunt ad rem,nec ſumptus videt. &c.

Sed contra Meretrices addam hæc ex Philone.

8 Ad nos accedunt cum ornatu meretricio, fracto inceſſu pre mollicie,obtutu laſciuo,inuncans animas iuuenum,temeritatē, & impudentiam preferens in oculis,elata ceruice ſupra natiuā ſtaturam,aſſurgens, ridens, cachinnabundaque, calamiſtrata & cincinatula, fucata faciem, pictis ſuperciliis, recens lota, purpuriſſata, precioſo, floridoque amicta palliolo, aureis, gemmatiſque armillis ſuperba, & murenulis mundoque muliebri cæterū ſpirans vnguenta fragantiſsima, non tam domum ſuam, quàm compita, foraque diligens, petulans, ſuæ formæ prodiga, aſciticiæ vero auida, & cum ea pediſſequæ domeſticæ, Vafricia, iniuſtitia, nequitia,quibus ſtipata more principis, his pertentant animum, & nos in barratrum adducunt, hiſce retibus, hamis,& eſcis.

Accedat præmiſsis, quod plures ſancti viri,libidinoſos,porcos appellant,& brutis eos comparant, vt Chriſoſtomus in ſermone de cruce Dominica, cuius ſententiam, & Baſilij mag. hic volui tranſcribere ad exemplum bene viuendi. Dicit enim Chriſoſtomus vbi ſupra.

9 Qui vitam ſuam cœnoſæ libidini, & voluptatibus ſæculi manciparunt, porci ſunt, canes vero omnes hæretici, qui contra creatorem ſuum blaſphemiarum extendunt eloquia, piſcium ſimiliter naturam aſſumunt, qui mutuo ſe vorant,& minor apud illos pabulum eſt maiorum, etſi quando contige-

rit, vt eum qui minorem ſeparauerit, alius inſequitur, ſub vnum poſtea includuntur aluum, ſic homines faciunt in poteſtate conſtituti, ſuper inferiores, quid à poſtremo piſce differt is, qui præingluuioſa diuitiarum cupiditate, inexplebilis auaritiæ ſuæ ſinibus, debiles abſcondit, illa habebat quæ pauperis fuerunt, tu ipſum correptum, partem tuæ ipſius opulentiæ feciſti, iniuſtis iniuſtior apparuiſti, & auarior auaris, vide ne te idem finis, qui piſces, maneat, hamus videlicet, ac rete, aut aſſa, omnino enim & nos multis iniuſtorum factis perpetratis, vltimam pœnam non effugiemus, & dum naturam brutorum induimus, ſimileſq; illis efficimur, poſſumus per ſimilitudinem in bruta transformari.

Homo namque ad vitia procliuis, & ad DEVM minimè reſpiciens, brutis comparatur, de quo magnus Baſilius ita ſcriptum reliquit, qui velox eſt ad contumeliam, & iniurias, non nè eſt ſcorpius? qui clam ad vindictam concitatur, non nè eſt vipera ſæuior? Auarus, non eſt lupus rapax? mulierum amore furens, non eſt equus inſaniens? Equiparatur ſuperbus, Gallo, elegans, pauoni, laſciuus, columbæ, doloſus & Zelotipus, perdici, vel quandoque leoni, vt Eccleſiaſt. iiij. noli eſſe quaſi leo in domo, & ita intelligenda eſt Metamorphoſis illa hominum, de qua Pytagoras, & Plato meminit in brutorum corpora, ſcilicet ſecundum ſimilitudinem peccatorum, nam aliud corpus quàm humanum, animam non capere humanam firmat etiam Triſmegiſtus, ſed & ipſe quoq; perfidus Macomethes in ore frequenter habuiſſe fertur, qui à diuina lege recedit, brutum euadit.

Sed & propius ad rem noſtram de libidine, vide quid dicat Chriſoſt. in caput viij. Math. omilia. xxix. littera l.

Quid enim luxuria corruptus, atque petulans, qui ad omnem corporis formam hiſcit, à Demoniaco differt? non videtur nudus ambulare, ſed corporeis quidem veſtibus amictus eſt, veris autem veſtimentis priuatus, ſumma hominis gloria caret, non lapidibus ſe ipſum cedit, ſed celeribus, quæ lapidibus duriora, aſperioraque ſunt. Quis igitur hunc hominem iuuare poterit? Quis eum a petulantia remouebit? Quis ei perſuadebit, vt laſciuiam aſpernet? Quo fit, vt nunquam ſit in ſe ipſo, ſed ſemper in ſepulchris verſetur, ſepulchra ſunt profectò meretricum diuerſoria, cum multo fœtore,

re, multa putredine, multa immunditia repleta.

Et videmus, quod olim in veteri lege, deſtinati ad por-
10 tandum arcam fœderis Domini debebant ab omni immunditia fornicationis mundari,& ſanctificari. j. Reg. vij. ſanctificarunt Eleazarum, vt cuſtodiret arcam Domini,& primo Paralipo. xv. ſanctificati ſunt ſacerdotes,& Leuitæ, vt portarent arcam Domini,& quod legitur Exo. xix.& xxj. qui incenſum,& panes offerunt DEO ſuo, ſancti erunt.

SVMMARIVM.

1 *Lupanaria quare concedantur in Terris Chriſtianorum.*

CAPVT DECIMVM.

1 ET ſi dicatur, quod lupanaria conceduntur vbique in terris Chriſtianorum, in quibus publice committuntur fornicationes, reſpondetur, quòd hoc ideo eſt, quia Eccleſia quandoque tolerat minus malum, vt euitetur maius malum, vt not. in c. in preſentia, extra de ſponſali.& per Ancha. conſil. ccxlii. colum. i.& tolerat quandoque minus malum ſub diſsimulatione cauſa maioris mali euitandi,& talis tollerantia uocatur conceſsio impunitatis,& comparatiua permiſsio, quando permittit vnum malum, vt maius malum vitetur,& comparato vno malo ad aliud, illud quod eſt minus permittitur, vt declarat gloſſ. in capitu. denique in verbo venia,& ibi Domini. iiii. diſtinctio. vbi declarat, quid ſit iſta permisſio comparatiua ſuper gloſſ. in verbo peiorem, permittuntur ergo poſtribula,& lupanaria, vt vitentur adulteria, raptus,& ſodomiæ,& alia carnis vitia,& per gloſſ.& docto. in capitu. inter opera de ſponſali,& text. in capitu. cum iamdudum, de prebend. dicit, quod multa per patientiam tollerantur, quæ ſi in iudicium deducerentur, caſſarentur, iſtæ tamen comparatiuæ permiſſiones non excuſant a peccato, quia licet exſcuſent à pena, non tamen à culpa, vt per gloſſ.& docto. in dicto. capitu. denique,

vbique exerceri ludus quidam noxius, & exitialis, qui vulgo dicitur ludus ad cartas, operæ præcium mihi viſum eſt, cum talis exceſſus ſit publicus, animaduertere omnes eo vtentes, vt à tam enormi ſcelere ſe abſtineant, & ad hoc moueor zelo tan-
1 tum charitatis, prout quilibet Chriſti fidelis tenetur, nam in exceſsibus publicis facilius admittitur correctio.ij. quæſt. vij. ſicuti & capitu. Paulus, & Galath. ij. Dico ergo, quod ludus iſte prohibitus eſt, cum innitatur viribus fortunæ, iuxta nota. per
2 Azo. in ſumm. C. de religio. & fuit inuentus à Diabolo. lj. diſt. cum ſit eſca plurimorum malorum. capitu. denique iiij. diſtin. & ammiſsionis temporis, quo nil carius eſſe debet homini, Blasfemiæ, furti, falſitatis, homicidij, depauperationis, & propriorum veſtimentorum expoliationis iuxta illud Horatij, quem damnoſa Venus, quem preceps alea nudat, & præſumitur luſor dilapidare bona ſua, & ſic malè vti ſubſtantia ſua, vt dicit Bald. in aut. quod locum circa finem. C. de collatio. & dicit Hoſtien. in ſumm. in titulo de exceſsi. prælatorum, quòd luſor in ludendo dicitur agere turpem vitam, & in tantum iura deteſtantur ludos prohibitos, quòd imponant pœnam confiſcationis domus, in qua luditur in d. aut. alearum vſus & ſi tempore, quo luditur ſi committitur furtum in domo. in qua luditur per quemcunque, minimè ſibi competeret actio furti. l. prima. §. prætor ait. ff. de aleatorib. & maximè diſplicet Deo, Exod. xxxij. is eſt eo modo ludentium furor, & inſania, vt habetur in aut. alearum vſus, eod. titulo de Religio. & notat. in aut. interdicimus. C. de epiſcop. & cleric. vbi
3 & ipſa ludi inſpectio clericis prohibetur, vt notat. in capitulo inter dilectos, de exceſsio. prælator. vbi Marian. latè, & habetur in cap. cum decorem. cap. lator de homicid. c. clerici el. ij. de vita & honeſtate clericor. & in cap. primo de ſortilegi. vbi Ioan. de anan. colum. ſecunda per Sanctum Tho. ſecunda ſecundæ quæſt. xxxij. & Hiere. xv. non ſedi in conſilio ludentinm, & Tob. iij. nunquàm ludentibus inſerui me, & xxxv. diſtinct. Epiſcopus, & per Hoſtienſ. in ſumm. de exceſſ. præ-
4 lator. vbi dicit luſores appellari paganos propter canonis transgreſsionem, & ibi in. §. Clericus, refert. xvj. crimina, quæ in ludis committi ſolent, vbi videndum, & habetur diſtinct. viij.

Si qui præsbyteri, & Philoſophus. iiij. Ethi. dicit luſores deterioris

terioris conditionis, quàm latrones, & ob id receptores luſorum odio habentur a iure, ita vt verberibus, & damnis affici poſsint impunè .l. prima .ff. de aleæ luſu. & in pecunia ludere eſt ſpecialiter prohibitum, & licet niſi virtutis cauſa, vt haſta, & pila, et ſi .l. ſecun. §. primo eod. titul. & Virgilius plura dixit de ludo, & ibi.

Luſori cupido ſemper grauis exitus inſtat.

& Horatius,

Luſus enim genuit trepidum certamen & iram.

Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

& Ouidius,

Sic nè perdiderit, non ceſſat perdere luſor,

Et reuocat cupidas alea ſæpe manus.

5 Hinc eſt, quòd textus in .§ illud in prohemio . fforum . connumerat ludum inter alia crimina, & de ludo vi. late per Angel. in tractatu maleficiorum, & ibi Auguſti. in addi. in verbo . metidore de mali Dadi. vbi de pœnis luſorum, & reſtitutione lucrorum.

Et Card. Zabarel. in cle. j. in verbo ſed & tales in fi. de vit. &
6 honeſt. cleric. dicit de clerico ludente ad taxillos, ꝙ peccat. viij. rationibus.

Prima propter deſiderium lucrandi, quod eſt cupiditas, quæ eſt radix omnium malorum, vt extra de conſtitu. capitul. nam concupiſcentium.

Secunda, voluntas ſpoliandi proximum, quæ eſt rapina.

Tertia eſt blaſphemia, quæ fit in ludo, quæ eſt hæreſis, impropriè tamen vt ibi.

Quarta propter verba ocioſa, & mendacia.

Quinta corruptio proximorum, qui ad ludum conueniunt.

Sexta ſcandalum bonorum.

Septima tempus prohibitionis Eccleſiæ.

Octaua temporis, & bonorum amiſsio.

Etſi eſt præsbyter, aut diaconus, poteſt damnari, aut deponi, alij autem communione priuari, niſi deſiſtant, & plurima crimina, & in ludo taxillorum committuntur, & quot ſunt puncta in taxillis, tot ſunt ſcelera in ludo, ſecundum Florenti. in ſecunda parte titul. j. capitul. x x i i j. §. vi. colum. prima cum duabus ſequentibus, & pœna clerici publici aleatoris eſt, vt repellatur ab obtinendo beneficio, & ſi nunquàm fuerit monitus,

vt ab eo.deſiſtat.c. inter dilectos de exceſsi.prela.& quæ ibi dicit.D.Abb.Vnde illi, ad quos ſpectat cura gregis, & vnius cuiusque principis officium verſari piè deberet, inextirpando hanc abominabilem corruptelam, & ne quis ſub pretæxtu con-
8 ſuetudinis ſe poſſet excuſare,& vt dicit Paris de puteo.in tracta tu eius tituli,col.x.verſi.& aduerte quod Domini terrarum,qui poſſunt prohibere,nè fiant hi ludi prohibiti, & non prouident, tenentur ad reſtitutionem eorum à tempore, quo prohibere poterant.Nam plures ſunt ludi permiſsi tam Clericis,quā laicis
9 ceſſationis,ſiue recreationis cauſa,vt no.in locis præal.congruit n.& viris litteratis & nimis ſtudio vacantibus certus ludus,vt per ſene.lib.ij.Epiſtola. xv. Ait .n.dandum eſt aliquod interuallum animo,ita tamen vt non reſoluatur,ſed remittatur,& Ariſt.iiij. ethi.Virtuti,quam eutrapeliam vocat, aſsignat ſolatium, & ludos,videlicet, quod cum quis fatigatus eſt virtutum operationibus,recreatur ludis,atque ſolatijs,ludi autem debent eſſe ho-
10 neſti,quibus recreetur Virtus, non euaneſcat,ſic ludebant viri præcelſæ Virtutis, Scipio, & Lælius ad calculos & Conchas, vt refert Valerius, & Tullius primo de offi.dicit, neque ita generati à natura ſumpſ, vt ad Ludum, & ocium facti eſſe videamur, ſed ad ſeueritatem potius,& ad quecunque ſtudia grauiora, atque maiora,Ludo autem & ioco, vti illico quidam licet, ſed ſicut ſomno, & quietibus, cæteris autem cum grauibus, ſeuerisque rebus,ſatisfecerimus, ipſumque genus iocandi, non profuſum, nec immodeſtum, ſed ingenuum, & facetum eſſe debet, & quæ ſequuntur, & ideo in ludo magis arguitur exceſſus, quā defectus, parum quippe delectationis ſufficit ad vitam, quaſi pro condimento,ſicut parum ſalis ſufficit,in cibo, habetur. x i. Ethi. et quæ no. in.l. vt prophanos.C.de paga.& eorum templ. & in. l.i.C.de maiuma.lib. x i.& per Feli. in. c. lator de homici.& de Ludis permiſsis vi. quæ pulchrè tradit Soci.conſi.xvi. vol. j. et eſt in hac materia fructuoſum conſilium, Non dormitabit igitur,neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael, ne dicatur con tra eum, quod habetur Heremi.x.et xxiij.et viij. q. j. qualis, & paſtores gregis arceant baculo,& latratu canum, lupos ab ouibus eorum.xliij. diſtinct. in principio Eſa. lvj. in fin. lxxxj.diſtinct. oportet. xxiiij. q. viij. conuenior, & c. generali, de electio. in v. & Ezechi. xxxiiij.

Quæ autem in ludo perduntur an repeti poſsint in Deciſio.

X Tholoſan.

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE

Tholoſan.q. cxcij. Item fuit quæſitum, & Sanctum Thom. ſecunda ſecundæ q. xxxij. & in d. c. plerique de immunita. Eccl. vbi per doct. maximè Innoc. Ioann. And. Antonius & Hoſtien. latè Imo. in. d. c. clerici de vita & honeſta. cleri. & per eundem i 1 .l. ſi quis cum ſciret .ff. de vſucap. pro empt. Guido papæ. q. cccclxxxj. Angelus in ſumma in verbo ludus verſi. ij. & quando ludus eſt prohibitus, de ludente cum eo, qui non habet liberam adminiſtrationem pecuniæ, vt cum ſeruo, filiofamilias, & monacho, quod repetitio detur, Domino, patri, & ſuperiori, l. fin. ff. de aleat. & dicit Bald. in rub. C. de condi. ob turp. cauſ. quod ludentes cum illis, qui non poſſunt alienare, tenentur furti, & per Angel. vbi ſupra verſi. ſeptimo & per doct. maxime Abb. in. d. c. clerici, vbi etiam de ludente pro conuiuio, quod liceat, ſed non clericis, qui non debent facere conuiuium etiam de confertis, id eſt quod quiſque ponat partem cap. non licet xliiij. diſtinct. & an mutuantes ludenti poſsint repetere iu. vltra alios Aufreri. in additio. ad dictam deciſionem Tholoſan. cxcij.

FINIS.

ERRATA	CORRIGE
Fol. 2. verſi. 33 ibi paterent,	pateretur
Fol. 21. verſ. 20 ibi ſed quoniam,	ſed quo nam modo
Fol. 25. verſ. 15 ibi Alex. in rub.	Alberic.
Fol. 34. verſ. 15 & 17 ibi Tira.	Lyra
Fol. 42. verſ. 5 ibi Ioann. Tho.	Sanctus Thom.
Fol. 60. verſ. 12 ibi Thoris,	Choris
Fol. 21. tergo verſ. ſecundo ibi Claudiat,	Claudat
Fol. 60. tergo verſ. 5 ibi ſed quoniam,	Sed quo nam
Ibidem verſ. 6. ibi Culpati,	Copulati
Fol. 25. verſ. 15. ibi Alex.	Alber.
Fol. 34. verſ. 15 ibi Tira,	Lyra
Ibidem verſ. 17 ibi & ide Tira,	Lyra
Fol. 42. verſ. 3 ibi per Ioa. Tho.	per Sanctum Thomam
Ibidem verſ. 12 ibi Thoris,	Choris
Fol. 45. verſ. 27 ibi maritum,	meritum
Fol. 72. verſi. 25. ibi poteſtas ſingularis,	Sæcularis
Fol. 52 verſ. 21 ibi ſpecioſum,	Specioſam
Fol. 8. tergo ibi decretthalium,	Decretalium

REGISTRVM.

* ** *** **** A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X

Omnes ſunt duerniones præter X ſemiduernionem.

Venetiis apud Cominum de Tridino Montisferrati.
M. D. LXV.